

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Programı

YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA YÖNELİK ÇOCUK EDEBİYATI
ESERLERİ SEÇME ÖLÇÜTLERİ VE ÖNERİLER

Duygu ER QULİCHİNİ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En iyiye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Programı

YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA YÖNELİK ÇOCUK EDEBİYATI
ESERLERİ SEÇME ÖLÇÜTLERİ VE ÖNERİLER

CRITERIA IN SELECTING CHILDREN'S LITERATURE BOOKS AND
SUGGESTIONS FOR TURKISH CHILDREN ABROAD

Duygu ER QULİCHİNİ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

Duygu ER QUILICHINI'nin hazırladığı “Yurt Dışındaki T¼rk çocuklarına Y¼nelik ocuk Edebiyatı Eserleri Seçme ¼l¼tleri ve ¼neriler” başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **T¼rke ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yurt Dışındaki T¼rk çocuklarına T¼rke Eğitimi Tezli Y¼ksek Lisans Programı- Y¼ksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı	Doç. Dr. Filiz METE	İmza
J¼ri Üyesi (Danışman)	Prof. Dr. Nermin YAZICI	İmza
J¼ri Üyesi	Dr. ¼đr. Üyesi Hatice iğdem YILDIRIM	İmza

Enstit¼ Y¼netim Kurulunun
...../...../..... Tarihli ve
sayılı kararı.

Bu tez Hacettepe ¼niversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, ¼đretim ve Sınav Y¼netmeliđi'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri ¼yeleri tarafından / / tarihinde uygun g¼r¼lm¼ř ve Enstit¼ Y¼netim Kurulunca / / tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selahattin GELBAL
Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ M¼d¼r¼

Öz

Bu çalışma, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına yönelik MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı'nda yer alan sekiz tema çerçevesinde 5, 6, 7 ve 8. dil seviyelerine ve çocuk edebiyatı ölçütlerine uygun ek materyal niteliğinde kitap seçme ölçütleri hazırlamayı ve kitap önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak kurumsal kimliği, güncel ve aktif olma durumuna göre belirlenen on bir yayınevinin katalogları taranıp yetmiş kitap belirlenmiştir. Önerilen kitapların hangi seviyeye uygun olduğu, hangi temaları işlediği ve TTK dersi açısından hangi özellikleri taşıdığı detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonunda MEB TTK Öğretim Programı'nda belirtilen sekiz temaya, çocuk edebiyatı eserleri kitap seçme ölçütlerinin ve yaş seviyesine uygun yetmiş kitabın yer aldığı bu çalışma yurt dışında eğitim veren Türkçe öğretmenlerinin ve ilgili kişilerin hangi seviyede hangi kitabı ne amaçla okutacakları konusuna ışık tutmanın yanı sıra kitap seçiminde aranacak özelliklere de rehberlik etme niteliği taşımaktadır.

Anahtar sözcükler: yurt dışında Türkçe öğretimi, kitap seçme ölçütleri, Türkçe ve Türk kültürü dersi, Türk çocuk edebiyatı

Abstract

The aim of this study is to prepare a criteria in selecting children's literature books and suggestions as an additional education material based on language levels (5th, 6th, 7th and 8th grade), the themes indicated in Turkish and Turkish Culture Course Curriculum and children literature criteria for Turkish children living abroad. For this purpose, first of all the catalogs of eleven publishing houses, which are determined according to their corporate identity, current and active status, were scanned and seventy books were determined. The suggested books describe in detail which level the book is appropriate, which themes it handles and what features it has for the Turkish and Turkish Culture course. At the end of the research, in this work which consists of eight themes, children's literature criteria and seventy books that are linguistic level-appropriate, gives information about which book what for and which level to Turkish teachers who teach abroad.

Keywords: book selection criteria, teaching Turkish abroad, Turkish and Turkish culture course, Turkish children's literature

Teşekkür

Bu tez çalışmasının gerçekleşmesinde derin bilgisiyle, dikkatiyle ve ufuk açıcı önerileriyle desteğini ve güvenini her an hissettiğim tez danışmanım sayın Prof. Dr. Nermin YAZICI'ya emeklerinden dolayı saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek lisans eğitimi boyunca sağladıkları akademik katkılardan dolayı Hacettepe Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim görevlilerine teşekkür ediyorum. Tez çalışmamla yakından ilgilenen kıymetli hocalarım Prof. Dr. Mustafa Serdar KÖKSAL ve Prof. Dr. Cahit GELEKÇİ'ye en içten teşekkürlerimi iletiyorum.

Yurt dışında Türkçe öğretimi alanında hassasiyetle yürüttükleri çalışmalardan ve Türkçenin güçlenmesine yönelik sağladıkları maddi manevi desteklerden dolayı Türkiye Cumhuriyeti Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına derin hürmetlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

Tez jürimde olmayı kabul ederek beni onurlandıran sayın Doç. Dr. Filiz METE'ye ve Dr. Öğr. Üyesi Hatice Çiğdem YILDIRIM'a saygı ve teşekkürlerimi iletiyorum.

Eğitim yaşamımda bana hep inanan, güvenen ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen fedakâr aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

Saygı, sevgi, güven ve bağlılıkla akademik çalışmalarımda beni yürekten destekleyen değerli eşime teşekkürlerimin en büyüğünü iletiyorum.

İçindekiler

Öz.....	ii
Abstract.....	iii
Teşekkür.....	iv
Tablolar Dizini.....	vii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	viii
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
Araştırma Problemi.....	4
Sayıtlılar.....	4
Sınırlılıklar.....	4
Tanımlar.....	4
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	6
Dil, Ana Dili ve Dil Öğretimi.....	6
İki Dillilik Bağlamında Ana Dili Öğretimi.....	8
Yurt Dışında Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretimi.....	11
Yurt Dışında Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Eserlerinden Yararlanma ..	14
İlgili Çalışmalar.....	19
Bölüm 3 Yöntem.....	22
Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	23
Veri Toplama Süreci.....	23
Veri Toplama Araçları.....	24
Verilerin Analizi.....	24
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar.....	25
Bayram ve Kutlamalar Teması İçin Önerilen Kitaplar.....	25
Ben ve Ailem Teması İçin Önerilen Kitaplar.....	33

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama Teması İçin Önerilen Kitaplar	51
Geçmişe Açılan Kapı Teması İçin Önerilen Kitaplar.....	70
Gezelim Görelim Teması İçin Önerilen Kitaplar	89
İnsan ve Doğa Teması İçin Önerilen Kitaplar	104
Sanat ve Edebiyat Teması İçin Önerilen Kitaplar	126
Oyun ve Eğlence Teması İçin Önerilen Kitaplar.....	142
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	156
İncelenen Çocuk Kitapları	165
Kaynaklar	170
EK-A: Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Yönelik Çocuk Edebiyatı Eserleri Öneri Listesi	174
EK-B: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	177
EK-C: Etik Beyanı.....	178
EK-Ç: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu	179
EK-D: Thesis/Dissertation Originality Report.....	180
EK-E: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı.....	181

Tablolar Dizini

Tablo 1 <i>Kontrol Çizelgesi</i>	23
--	----

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

AB: Avrupa Birliği

ÇOGEM: Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

ESKADER: Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

TTK: Türkçe ve Türk Kültürü Dersi

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

Bölüm 1

Giriş

Bu çalışma, yurt dışındaki Türk çocuklarına yönelik Türk çocuk edebiyatı eserleri seçme ölçütleri ve kitap önerileri hazırlamayı amaçlamakta ve bu çerçevede somut örnekler sunmayı hedeflemektedir. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türkçe becerilerini geliştirmek, Türkçe ve Türk Kültürü dersindeki içeriği gözeterek ana dillerini doğru ve etkili kullanmalarına katkı sağlamak çalışmanın ana hedefidir. Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın problemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulacaktır.

Problem Durumu

1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'den Avrupa ülkelerine yapılan işçi göçleri sonucunda yurt dışında doğup büyüyen Türk çocuklarına ana dili öğretimi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yurt dışında ana dili olarak Türkçe öğretimi, Millî Eğitim Bakanlığının atadığı Türkçe ve Türk Kültürü (TTK) dersi öğretmenlerinin ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarına üye gönüllü kişilerin verdiği derslerle yürütülmektedir. Verilen bu derslerle çok kültürlü bir ortamda iki dilli Türk çocuklarının ana dili becerilerini geliştirmek ve köken kültürlerini iyi tanımalarını sağlamak amaçlanmıştır.

Yurt dışındaki Türkçe derslerinin çevresel, ailevi, Türkçe dersinin statüsü ve öğretim araçlarının eksikliği gibi unsurlardan dolayı Türk çocuklarının dil yetkinliği ve Türk kültürünü tanımaları açısından amaçlanan seviyeye ulaşamadığı görülmektedir. Türk çocukları yaşadıkları ülkede konuşulan dili ana dili olarak edinmekte ve gittikleri okullarda başka yabancı dilleri de öğrenmektedir. Dolayısıyla çocukların Türkçeyle karşılaşmaları genellikle aile ortamı içinde gerçekleşmekte, Türkçenin günlük ihtiyaçlar ölçüsünde kullanıldığı, benzeşik yapıda dar bir sosyal çevreyle sınırlanmaktadır.

Türkçe dil kullanımının belli sınırlılıkla olduğu sosyal ortamın etkisiyle ebeveynlerin de zaman içinde ana dili becerilerinin gerilediği görülmektedir. Bu durum Türk ailelerin çocuklarına sözcük dağarcığı bakımından kısıtlı ve günlük konuşmaları karşılayacak düzeyde ana dilde iletişim kurmalarına yol açmaktadır.

Ana dilde aktarılan kısıtlı sözcük dağarcığı ve basit yapılar ikinci kuşağın Türkçe becerilerinin yeteri oranda gelişmemesine yol açmaktadır (Yağmur, 2018, s.184). Yurt dışında ailelerin yaşam/çalışma koşulları sebebiyle çocuklarıyla fazla zaman geçir(e)memeleri ve ana dili eğitimine gerekli hassasiyeti göster(e)memeleri de çocukların ev ortamında Türkçe edinim süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Evde Türkçe konuşmanın çocukların okul başarısını olumsuz etkileyeceği gibi yanlış inançlar nedeniyle kimi ailelerin çocuklarıyla bilinçli olarak Türkçe konuşmadıkları bilinmektedir.

Yurt dışında, çocukların Türkçe ana dili eksikliklerinin giderilmesine yönelik resmî kurumlar ve sosyal/bireysel girişimler aracılığıyla yürütülen Türkçe öğretiminde dersin verimli bir şekilde yürütülmesiyle ilgili birtakım zorluklarla karşılaşmaktadır. Yurt dışında MEB tarafından uygulanan Türkçe ve Türk Kültürü dersleri çocukların örgün eğitim aldıkları okullarda seçmeli ders olarak verilmektedir. Seçmeli Türkçe dersine katılım zorunluluğunun olmaması, derslerin farklı dil becerilerine sahip öğrencilerin bir arada olduğu karma sınıflarda yapılması ve ders notunun/performansının akademik başarıyı doğrudan etkilememesi gibi sebepler çocukların derse devam etme isteklerini ve dersin sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemektedir. Sivil toplum kuruluşlarında yürütülen Türkçe dersleri ise gönüllülük esasına dayanmakta, dersler genellikle hafta sonları düzenlenmektedir. Bu sebeple ailelerin sivil toplum kuruluşlarına ulaşmada karşılaştıkları çeşitli zorluklar (evin uzak olması, uygun seviyede sınıf açılmaması, Türkçe dersinin başka hafta sonu aktiviteleriyle çakışması vb.) da çocukların Türkçe dil becerilerini geliştirebilecekleri ortamlara katılımına engel olmaktadır. Türkçe ana dili ve kültür derslerinden faydalanamama nedenlerinden en başta geleni Türk nüfusunun dağınık bir coğrafyaya yayılmış olmasıdır (Akıncı, 2007, s.5).

Yurt dışında Türkçe öğretiminin verimliliğini düşüren bir diğer unsur da öğretim araçlarının eksikliğidir. Derslerde kullanılan ders materyalleri MEB tarafından sağlanmaktadır. Ancak bu materyallerin yanı sıra derse geliştiren, destekleyen ve zenginleştiren farklı materyallere ihtiyaç duyulmaktadır. Yurt dışında Türkçe derse veren öğretmenler, öğrencilerin dil seviyesine ve öğrenim ihtiyaçlarına yönelik ders kitaplarının yanı sıra öğretimi destekleyen ek materyallere ve kılavuzlara ihtiyaç duymaktadırlar. Karadağ ve Baş'ın (MEB, 2019) Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği Altyapısının Geliştirilmesi Programı (KAGEP)

kapsamında hazırladıkları Türkçe/Türk Kültürü Dersi Mevcut Durum Analizi raporunda dersin verimliliğini artırmak amacıyla ders materyallerine yönelik bir dizi öneriler sunulmaktadır. Bu öneriler içinde öğretmenlerin ders ve çalışma kitapları dışında kullanabilecekleri ek materyallere ihtiyaç duydukları belirtilmektedir. Öğretmenin ek materyal seçmede kullanabileceği ölçütleri belirlemek özellikle iki dillilere eğitim verme yeterliliği olmayan, göreve yeni başlamış, ek materyal hazırlamak için gerekli donanıma ve yeterli tecrübeye sahip olmayan Türkçe öğretmenleri açısından daha fazla önem taşımaktadır.

Bu çalışmada TTK dersine yönelik sıklıkla dile getirilen ek materyal ihtiyacından yola çıkarak Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı eserleri seçiminde göz önünde bulundurması gereken ölçütlerin belirlenmesi ve kitap önerileri sunulması hedeflenmektedir.

Yurt dışında, Türkçenin zengin dil kullanım olanaklarının sınırlı kaldığı ortamda yetişen iki dilli Türk çocuklarının dil becerilerini geliştirmeyi, Türk kültürünü öğretmeyi/tanıtmayı, Türkçe öğretmenlerine, velilere kitap seçimi konusunda rehberlik etmeyi amaçlayan nitelikli çocuk edebiyatı eserleri seçme ölçütlerini ve ölçütlere uygun örnek kitapları belirlemek çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı yurt dışındaki Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı eserlerinden en etkili şekilde yararlanarak yurt dışındaki Türk çocuklarının ana dili becerilerini geliştirmeye ve TTK ders içeriğini desteklemeye yönelik öğretmenlere, velilere ve ilgili kişilere kitap seçme ölçütleri ve kitap önerileri sunmaktır.

Bu kılavuz, MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı'nda belirtilen temaları ve dil kazanımlarını zenginleştirici ve destekleyici nitelikte bir ek materyal olup yurt dışında Türkçe öğretimi alanında verimliliği arttırmaya yönelik somut önerilerde bulunmayı hedeflediği için önemlidir. Ayrıca yurt dışındaki Türk çocuklarına yönelik çocuk kitapları seçme ölçütleriyle ilgili herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılacak araştırma bu yönüyle alanda bir ilk olma özelliği taşıyacaktır.

Araştırma Problemi

Yurt dışındaki Türkçe öğretiminde yararlanılacak ve ek materyal özelliği taşıyan nitelikli çocuk edebiyatı eserleri seçme ölçütleri nelerdir?

Alt problemler. Yapılacak çalışma ile şu alt problemlere cevap aranacaktır.

1. Yurt dışındaki Türkçe öğretimine yönelik çocuk edebiyatı eserleri seçme ölçütleri belirlemede yararlanılacak kaynaklar nelerdir?

2. Yurt dışındaki Türkçe derslerine ek materyal olarak önerilebilecek ölçütlere uygun çocuk edebiyatı eserleri hangileridir?

Sayıtlar

Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı son derece önemli ve işlevsel bir yere sahiptir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, Altın Kitaplar, Bilgi Çocuk, Can Çocuk, Eksik Parça, Erdem Çocuk, Günışığı Kitaplığı, Kırmızı Kedi, Kök Yayıncılık, Mavi Bulut, Tudem, Yapı Kredi Doğan Kardeş olmak üzere on bir yayınevinin kataloglarıyla sınırlandırılmıştır.

2. Katalog incelemesi sonucunda yetmiş çocuk edebiyatı ürünü belirlenmiştir.

3. Kitap seçiminde, yöntem bölümünde de belirtildiği üzere MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı'nda belirtilen sekiz tema, çocuk edebiyatı ölçütleri ve dil seviyeleri değişkenleri dikkate alınmıştır.

4. Araştırmanın hedef kitleleri 5, 6, 7 ve 8. seviyelerle sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Çok kültürlülük: Charles Taylor'a göre çok kültürlülük farklı yaşam pratikleri içinde oluşan kültürel farklılıkların siyasal düzeyde tanınması ve eşit ölçüde saygıdeğer kabul edilmesi esasında tanımlanmaktadır (Akt. Çötök, 2010, s.10). Çok kültürlülük kavramı farklı kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması anlayışını benimsemektedir (Başbay ve Bektaş, 2009, s.34)

İki dillilik: Weinreich'a göre iki dilin alternatif biçimde kullanım pratiğine iki dillilik denir ve bunu uygulayan kişiye de iki dilli denir (Akt. Bican, 2017).

Ana dili: Geleneksel olarak çocukların annelerinden ve çevrelerinden edindikleri ilk dile ana dili veya İngilizce alan yazınında olduğu gibi birincil dil adı verilir (Yağmur, 2018, s. 182).

Çocuk: Çocuk Hakları Sözleşmesine göre: "Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır" (ÇHS, Madde 1).

Çocuk edebiyatı/yazını: Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde çocukların dil gelişimine ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2008, s.17).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde, tez konusuna kaynak oluşturması bakımından; dil, ana dili, dil öğretimi, iki dillilik bağlamında ana dili öğretimi, yurt dışında Türkçenin ana dili olarak öğretimi, yurt dışında Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı eserlerinden yararlanma ve alanda yapılan ilgili çalışmalar ele alınmaktadır.

Dil, Ana Dili ve Dil Öğretimi

Dil. Dil biliminin yanı sıra antropoloji, felsefe, kültür tarihi, sosyoloji, psikoloji gibi birçok farklı disiplin kapsamında incelenen dil, araştırmacılar tarafından farklı tanımlarla açıklanmaya çalışılmıştır. Dil, insanı insan yapan niteliklerin başında gelir. Onun duygularını, düşüncelerini, isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürebilmesine olanak sağlar (Aksan, 2015, s.11). Chomsky (2018) dilin, zihinsel bir organ olduğunu; Kaplan (2019) insanın ve hayatın en canlı parçası olduğunu; Humboldt (Akt. Mavit ve Cavkaytar, 2012) ise sınırlı anlamın sınırsız kullanımı olduğunu ifade ederler. Bu bilgiler ışığında dil, zihinde üretilen düşünceleri ve duyguları başkalarına aktarmaya yarayan insana özgü bir sistem, iletişim aracı ve zihin ürünü şeklinde değerlendirilebilir.

Dil, iletişimsel işlevinin yanı sıra bireyin düş dünyasını, bilgi ve birikimlerini genişleterek evreni algılama ve anlamlandırma biçimine yön vermektedir. Safir-Whorf varsayımına göre birey dünyayı ana dilinin belirlediği sınırlar çerçevesinde kavrayabilmektedir (Macit ve Cavkaytar, 2012, s.9). Zihinde dil sayesinde üretilen düşünceler bireyin dünya algısını oluşturup kendine özgü bir kişilik geliştirmesine ve bu kişilikle toplumda var olmasını sağlamaktadır. İnce'ye (2004) göre dil, insanı birey yapan ve bireyi toplum yapan iki önemli süreci yönetmektedir. Bir başka ifadeyle, bireyin düşüncelerini, kişiliğini ve toplumsal davranışlarını şekillendiren bir sistemdir. Bu bağlamdan hareketle dil sayesinde düşünce-birey-toplum üçgeninde güçlü ve iç içe geçmiş bir ilişki olduğu açıktır.

Birlikte yaşayan insan topluluklarının ulus olarak nitelendirilebilmesi için "ortak dili konuşma" paydasında birleşmeleri gerekmektedir. Aksan'a (2018) göre insanların birlikte yaşam sürmesi ve anlaşabilmeleri için dil önemlidir ve toplumu topluluğa dönüştürür. Bu konuda Mustafa Kemal Atatürk 1931 yılında yaptığı konuşmada dil-toplum ve ulus arasındaki ilişkiyi şu şekilde ifade etmektedir: Millî-

yetin çok bariz vasıflarından biri dildir. Türk milletindenim diyen insan her şeyden önce ve behemehâl Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan, Türk toplumuna mensup olduğunu iddia ederse buna inanmak doğru olmaz (Akt. Macit ve Cavkaytar, 2012, s.79).

Kültür temelinde incelendiğinde dilin hem yazılı ve sözlü kültürü oluşturan ana malzeme hem de kültür unsurlarını gelecek kuşaklara aktararak kültürün sürekliliğini sağlayan önemli bir araç olduğu görülmektedir. Aksan (2015) dilin her yönüyle bir ulusun kültürünün aynası, insanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı olduğunu belirtmektedir. Nesilden nesle aktarılan dil, bireyin ulusuna, vatanına ve kültürüne sahip çıkarak bu değerleri gelecek nesillere iletmesinde önemli rol oynamaktadır.

Ana dili ve dil öğretimi. Geleneksel olarak çocukların annelerinden ve çevrelerinden edindikleri ilk dile ana dili veya İngilizce alan yazında olduğu gibi birinci dil adı verilir (Yağmur, 2018, s.182). Huber (2007) dil edinimini çocukların fark etmeden bir dili öğrenmeleri olarak ifade etmektedir. Fiziksel gelişimi normal seyreden her çocuk doğumla başlayan ve kritik dönem (3-5 yaş) olarak ifade edilen süreçte çevresinde konuşulan dille etkileşime girerek o dili doğal yolla edinebilmektedir. Edinilen ana dili sayesinde kavramların zihne yerleşmesiyle bireyin düşünme ve konuşma yetisinin temeli atılmaktadır. Birey, içinde doğduğu topluma özgü ortak düşünce evreni ve kültür bileşenlerini de ana dili aracılığıyla öğrenmektedir. Ana dili kavram öğrenmede, bilginin ve düşünmenin yapılanmasında kültürel bir araçtır. Öğrenilen kavramların kapsamı genişledikçe ve öğrenilen kavram sayısı arttıkça daha da önem kazanır (Vygotsky, Akt. Uzun, t.y.).

Okullaşma süreciyle beraber aileden ve yakın çevreden doğal yolla edinilen ana dili, planlı ve programlı olarak öğretilmeye başlanır. Dil öğretiminin ana amacı dilin temel işlevlerinden anlama (okuma, dinleme/izleme) ve anlatma (konuşma, yazma) becerilerini geliştirmektir. Birey anlama, anlatma ve iletişim kurma becerilerini dil sayesinde kazanmakta dolayısıyla dil öğretimi bireyin iletişim yönünü güçlendirmesi ve zihinsel etkinliklerini geliştirmesi bakımından önem taşımaktadır (Calp ve Calp, 2016; İnce, 2011).

İletişimsel, toplumsal ve kültürel işlevlerinin yanı sıra dil, bireyin bilgi edinme, öğrenme ve kendini geliştirme alanlarında etkili olmakta, bilişsel gelişim sürecini desteklemektedir. Ana dili öğretiminde elde edilen başarı diğer öğrenim alanlarındaki akademik başarıyı doğrudan etkilemekte dolayısıyla ana dili öğretimi eğitim sisteminde önemli konuma yerleşmektedir.

İki Dillilik Bağlamında Ana Dili Öğretimi

Bu başlık altında yurt dışında yaşayan çocukların iki dilli bireyler olarak yetişmesine yönelik yapılacak çalışmalar için son derece önemli olan iki dillilik olgusu üzerinde durulacak ve iki dilliliğin olumlu yönleriyle beraber birtakım uluslararası kuruluşların iki dilliliğe yönelik yürüttükleri çalışmalara yer verilecektir.

İki dillilik. Bazı durumlarda, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarında olduğu gibi, çocuğun evde konuştuğu ana dili yaşadığı ülkede konuşulan dilden farklıdır. Bireyin farklı ortamlarda farklı dilleri konuşması iki dillilik olgusunu meydana getirmektedir. Alan yazınında ilk defa 1970'li yıllarda Kanada'ya yerleşen göçmen topluluklarıyla beraber ortaya çıkan iki dillilik hakkında bugüne kadar birçok çalışma yapılmış ancak araştırmacılar kesin bir iki dillilik tanımında fikir birliğine varamamışlardır. Weinreich'a göre iki dilin alternatif biçimde kullanım pratiğine iki dillilik denir ve bunu uygulayan kişiye de iki dilli denir (Akt. Bican, 2017). Bireyin iki dilde sahip olduğu dil beceri seviyesi, ikinci dilin edinildiği/öğrenildiği yaş dönemi, süreç, ortam ve sosyal çevre unsurlarının etkisiyle zamanla farklı iki dillilik tanımları oluşmuştur. Araştırmamız kapsamında iki dillilik türleri dil beceri seviyesi, ikinci dilin edinilme/öğrenilme yaşı, ortamları, ikinci dilin edinilme/öğrenilmesinde sosyal çevre açısından ele alan yaklaşımlara yer verilmiştir:

1. Dil beceri seviyesi açısından iki dillilik. Bireyin yaşamında iki dili de eşit ölçüde ve aynı dil yetkinliğiyle kullandığı durum *dengeli iki dillilik* olarak ifade edilir. Bloomfield, Romaine ve Fishmann iki dilliliğin bu türüne pek sık rastlanamayacağı konusunda ortak görüş bildirmektedir. Bireyin bir dildeki dil becerilerinin diğer dile göre daha gelişmiş olduğu duruma *baskın (dominant) iki dillilik* denmektedir. Bireyin yaşamında kullandığı bir dilin diğerine göre daha baskın olması psikolojik, sosyal, kültürel, siyasi, politik ve sosyo-ekonomik sebeplere bağlı olabilmektedir. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının genellikle baskın iki dilli oldukları izlenmektedir. Bu süreçte yaşanan ülkenin dili baskın

gelmekte, ailenin evde çocukla sadece gündelik işleri karşılayacak düzeyde ana dilde iletişime geçtiği ya da ailenin evde hiç Türkçe konuşmadığı görülmektedir. Ayrıca yurt dışındaki okullarda göçmen ailelerin çocuklarına ana dilde eğitim veril(e)memesi, verilse bile bu eğitimin çok kısıtlı olması da yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının ana dillerinin gelişmemesine yol açan olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çok dilli ortamda yetişen göçmen kökenli çocukları için olumsuz bir diğer durum henüz ana dilinin kavramsal evrenini oluşturamadan ikinci bir dili edinmeye/öğrenmeye başlamalarıdır. Her iki dilde de yeterli dil becerilerine ulaşamayan çocuklar *yarım dillilik/ sınırlı dillilik* durumuyla karşı karşıya kalmaktadır. Yarım dillilik durumu beraberinde iletişim problemleri, okulda akademik başarının düşmesi ve zaman içinde ana dili kaybına yol açmaktadır. Yarım dillilik taşıdığı negatif çağrışımlar yönüyle alan yazınında tartışmalı bir terim olup Baker (2011) bu tür iki dilliliğe ekonomik, politik ve sosyal çevre koşullarının sebep olabileceğini ifade etmektedir. Bu noktada çocukların ana dili becerilerini geliştirmeye yönelik sistematik çalışmalar daha fazla önem kazanmaktadır.

2. İkinci dilin edinilme/öğrenilme yaşı ve ortamları açısından iki dillilik.

İki dilli bireyler yaşamlarında birden fazla dili kullanma ortak paydasında buluşsa da dilleri edinme/öğrenme yaşı ve ortamları dilsel farklılıkların oluşmasında etken bir faktördür. Eğer çocuk doğumundan itibaren iki dili de aynı anda ediniyorsa eş zamanlı (*simultaneous*) *iki dillilik*; ikinci dili üç yaşından sonra ediniyorsa *ardışık/sıralı (consecutive/sequential) iki dillilik* olarak tanımlanmaktadır (Baker, 2011, s.3). Alan yazınındaki bazı kaynaklarda bu ayrım *erken (early)* ve *geç (late) iki dillilik* olarak ifade edilmektedir.

Dillerin günlük yaşamda doğrudan ana dili konuşurları tarafından edinilmesi *doğal (natural) iki dillilik*; dillerin okul ya da başka sistemler içinde planlı programlı öğrenilmesi *kültürel/yapay/güdümlü iki dillilik* olarak adlandırılmaktadır.

3. İkinci dilin edinilmesi/öğrenilmesinde sosyal çevre açısından iki dillilik.

Çok dilli ortamlarda iki dilliliğin dengeli bir şekilde sürdürülebilmesinde baskın toplumun diğer ana dillere karşı tutumu belirleyici bir unsurdur. İki dilli birey toplumda kabul görmek adına yaşadığı çevrenin baskın dilini evde konuştuğu ana dile tercih edebilir. Bazı ülkelerde göçmen kökenli çocukların okula ve topluma

uyumu amaç gösterilerek ana dili yerine baskın dili kullanmasına yönelik dil politikaları da uygulanmaktadır. Baker'e (2011) göre ülkede uygulanan politikalar sonucu baskın dilin evde konuşulan azınlık dilin yerini alması *eksiltici (subtractive) iki dillilik* durumunu meydana getirmektedir. Bunun aksine bireyin konuştuğu her iki dili toplum tarafından onaylandığı/kabul gördüğü/teşvik edildiği durumlarda karşılaşılabilmektedir. Birey, seçkin sınıf tarafından konuşulan ve belli bir prestije sahip ikinci dili ana dilini kaybetmeden öğrendiğinde *eklemeli (additive) iki dillilik* meydana gelmektedir (Baker, 2011, s.4).

İki dilliliğin olumlu yönleri. Günümüzde ülkeler arası insan hareketliliğinin ve göçlerin artmasına paralel olarak iki ya da çok dilli bireylerin sayısı giderek çoğalmaktadır. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarında olduğu gibi göçmen kökenli çocukların çoğu iki dilli çocuklardır. Üstelik gittikleri okullarda üçüncü bazen de dördüncü dili de öğrenmektedirler. İki dillilik planlı ve programlı düzenlendiğinde aslında birçok zihinsel becerinin gelişmesinde etkili ve avantajlı bir durumdur. Cummins'in (1979) çalışmasına göre iki dilli çocukların bilişsel becerilerinin düzenli gelişebilmesi ve iki dilliliğin zihinsel gelişim üzerinde yapacağı olumlu etkiden faydalanabilmeleri için dilsel beceriler açısından belli bir seviyeye ulaşmaları gereklidir. Yine aynı dil bilimcinin alan yazınında eşik kuramı olarak da bilinen *Developmental Interdependence Hypothesis* (1978) adlı çalışmasında, ana dilindeki becerileri iyi olan çocukların ikinci dildeki dil becerilerinin de aynı oranda iyi olacağı belirtilmektedir (Akt. Yağmur 2018, s.185). Yapılan araştırmalar, nitelikli ana dili eğitiminin değerine ve önemine de işaret etmekte, bu konudaki yatırımların gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Bazı uluslararası kuruluşlar, göçmen kökenli çocukların yaşadıkları ülkede iki dilli bireyler olarak yetişmelerini desteklemek amacıyla okullarda/belediyelerde ana dili öğretimi ve kültür dersleri verilmesi yönünde kararlar almaktadır. Avrupa Birliği'nin ve UNESCO'nun göçmen kökenli çocukların ana dili öğretimine yönelik yaptığı çalışmalar şöyle sıralanabilir:

1.Avrupa Birliği. Çıkarttığı Tavsiye Kararlarında (1977 yılında 814 No'lu Tavsiye Kararı ve 1982 yılında Tavsiye Kararı R/M (82) 18) üye ülkelere, ülkelerinde bulunan azınlık ve göçmen ailelerin çocuklarına ana dillerinde eğitim vermeleri için çağrıda bulunmaktadır.

2. Ulusal Azınlıkların Korunması İçin Çerçeve Sözleşme Antlaşması.

1995 yılında Strasbourg'da Almanya, İngiltere, İtalya, İspanya, Yunanistan, Portekiz, İsveç, Danimarka, Avusturya, Hollanda, Slovakya, Bulgaristan, Romanya ve Fransa tarafından onaylanan bir antlaşmadır. Antlaşmanın 5. maddesinde öğretiminin önemine şöyle dikkat çekilmektedir: Taraflar ulusal azınlıklara mensup fertlere kültürlerini sürdürme ve geliştirmenin yanında, kimliklerinin temel unsurlarını; dil, din, gelenekler ve kültürel miraslarını korumak için gerekli şartları teşvik etmeyi taahhüt ederler (Akt. İnce, 2007).

3. Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Şartı Sözleşmesi. 1998 yılında Avrupa Konseyi tarafından imzalanmıştır. Sözleşme, bölgesel ve azınlık dillerin topluma kültürel zenginlik kattığı, söz konusu bölgesel ve azınlık dillerin korunması, geliştirilmesine engel olunmaması ve konuşulduğu coğrafi alanlara saygı gösterilmesine yönelik maddeler içermektedir.

4. UNESCO. 1999'da çok dilli eğitim başlığı altında ana dili, bir bölgesel dil ya da ulusal dil ve bir uluslararası dil olmak üzere eğitimde en az üç dil öğretimi hedef göstermiştir (Akt. Bican, 2017).

Uluslararası kuruluşların almış olduğu kararlar iki dillilikte ana dili öğretiminin önemine dikkat çekmeyi sağlamaktadır. Bir bakıma iki dilli bireylerin yetişmesinde kilit rol oynayan ana dili öğretimi uluslararası düzlemde hukuki ve siyasi yaptırımlarla belli bir oranda garanti altına alınmaktadır.

Yurt Dışında Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretimi

Türkiye 1960'lı yıllarda devletlerin karşılıklı imzaladıkları iş gücü alımı anlaşmalarıyla beraber Batı Avrupa'ya çok sayıda işçi göndermiştir. Türkiye 1961 yılında Federal Almanya ile ilk dış göç ve iş gücü alışveriş anlaşmasını imzalamış ve bu anlaşmayı 1964 yılında Hollanda, Belçika, Danimarka ve Avusturya ile imzalanan anlaşmalar, 1965 yılında Fransa, 1967'de ise İsveç ile yapılan anlaşmalar izlemiştir (Gelekçi ve Köse, 2011). Ana vatana dönme fikriyle yola çıkan bu işçiler, oluşan hayat şartları neticesinde gittikleri ülkelerde kalmışlar ve bugün sayıları milyonlarla ifade edilen Avrupa'daki kalıcı Türk toplumunu oluşturmuşlardır.

Gerçekleşen bu gelişmeler, beraberinde sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel birçok alanda ihtiyacın doğmasına neden olmuştur. Bu ihtiyaçlardan biri de

ana dili öğrenme ihtiyacıdır. Millî kimlik inşasında, kültürel, manevi bağların korunması ve güçlendirilmesinde büyük önem taşıyan ana dili öğretimi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından atanan öğretmenlerin yürüttüğü TTK dersleri ve Türkçe bilgisi, diksiyonu iyi olan kişilerin sivil toplum kuruluşları bünyesinde gönüllü olarak vermekte oldukları Türkçe dersleri aracılığıyla yapılmaktadır.

Türkçe ve Türk Kültürü dersi. Almanya, yurt dışında Türk nüfusun en kalabalık olduğu ülke olup her eyalette Türkçenin ana dili olarak öğretiminde farklı uygulamalar takip edilmektedir. Frankfurt modelinden ortaya çıkan ve olumlu sonuçların elde edildiği KOALA Projesi kapsamında Türkçe dersleri okullarda Almanca dersleriyle eşgüdümlü olarak yapılmaktadır. Türk nüfusunun yoğun olduğu bir diğer ülke Fransa'da ise Türkçenin ana dili olarak öğretimi Fransa-Türkiye arasında 1978 yılında imzalanan ECLLO projesiyle (Les enseignements de langue et de culture d'origine) yürütülmektedir. Proje kapsamında Türkçe 1983 yılından itibaren ortaokul ve liselerde seçmeli yabancı dil dersi olarak da okutulmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği seçmeli derslere ağırlıklı olarak Türk öğrencileri katılmakta ve ders notu yıllık genel başarı ortalamasını etkilemektedir. Bu derslerin öğretmen görevlendirmesinde, öğretim programlarının ve ders materyallerinin hazırlanmasında yetkili merci Fransız Millî Eğitim Bakanlığı'dır.

Türkçe ve Türk Kültürü derslerine ek olarak yurt dışında Türkçe öğretimine yönelik T.C. Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığının (YTB) yürüttüğü "Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı" ve "Türkçe Saati Proje Destek Programı" projeleri bulunmaktadır. Bu projeler bugüne kadar Türkçe derslerini kendi olanaklarıyla sürdüren Türk sivil toplum kuruluşlarını destekleyerek hafta sonları düzenlenen iki/üç saatlik derslerle çocukların Türkçe dil becerilerini geliştirmeyi ve Türk kültürü hakkında bilgilerini arttırmayı amaçlamaktadır. Başkanlık tarafından 2018-19 akademik yılında "Türkçe Eğitici Yetiştirme Programı" çerçevesinde beş üniversitenin (Antalya Akdeniz Üniversitesi, Ankara Hacettepe Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi) iş birliğiyle "Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı" başlatılmıştır. Yüksek lisans programı yurt dışında iki dilli Türk çocuklarına ana dilleri Türkçeyi öğretmek amacıyla ihtiyaç duyulan öğreticileri yetiştirmeyi hedeflemektedir. Her üç projenin

temel amacı yurt dışındaki Türk çocuklarının ana dilini ve manevi/kültürel değerlerini muhafaza eden, özgüveni yüksek ve yaşadığı topluma faydalı iki dilli bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır. Projeler hakkında <https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar/turkce-ve-egitim> internet sayfasından ayrıntılı bilgi edinilebilir.

Bu uygulamalara ek olarak, Avrupa'da birçok üniversitede Türkoloji bölümleri yükseköğretim seviyesinde fiilen Türkçe eğitim vermektedir.

MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı. Yurt dışında yürütülen Türkçe öğretiminde T.C. Millî Eğitim Bakanlığının güncel 2018 öğretim programı kullanılmaktadır. Öğretim programında programın uygulanması, özel amaçları, öğrenme ve öğretme süreci, ölçme değerlendirme, temalara ilişkin açıklamalar, dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma temel becerileri alanlarındaki kazanımlar yer almaktadır. Programın uygulanmasında Türkçe dil becerilerinin yanı sıra çocukların kültürlerarası iletişim becerileri ve 21. yüzyıl becerilerinin gelişimine önem verilmektedir. Programda çocukların “Türkçeyi etkin bir şekilde edinmesini sağlamak” ve çocuklara “Türk kültürünün temel unsurlarını aktarmak” iki temel amaç olarak belirtilmektedir. Çocukların derslerden en yüksek düzeyde faydalanmaları için derslerin sosyokültürel etkinliklerle ve ev ödevleriyle çeşitlendirilmesi önerilmektedir. Ölçme ve değerlendirme aşamasında öğretmenlere büyük sorumluluk düştüğü belirtilmekte ve çeşitli gözlem formlarıyla çocukların hem bilişsel hem duyuşsal becerilerindeki gelişimin izlenmesi önemsenmektedir. Programda sekiz ana tema, alt temalar ve alt temaların seviyelere göre dağılımı tablo hâlinde verilmektedir. Programda sekiz seviye bulunmakta, yurt dışında aynı yaştaki öğrencilerin Türkçe dil yeterlilikleri benzeşik/homojen olmadığı için seviyelendirme yapılırken sınıf ya da yaş yerine dil beceri düzeyi dikkate alınmaktadır. Programın son bölümünde dört temel dil becerisine yönelik kazanımlar ve kazanımlara ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Yurt dışında Türkçe öğretiminin durumu. Türkçenin yurt dışında ana dili olarak öğretiminde birtakım zorluklarla/sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar/sorunlar Türkçe dersinin seçmeli ders statüsünde olması, derse devam zorunluluğunun bulunmaması, ders notunun akademik başarı ortalamasını etkilememesi, derslerin okul saatinden sonra veya hafta sonları yapılması, ülkelerin uyguladıkları dil politikaları, materyal eksikliği, ailenin tutumu, öğrencinin

tutumu ve Türkiye’den görevlendirilen Türkçe öğretmenlerinin mesleki yeterliklerinin iki dilli özel hedef profilin dil ihtiyacını yeterli ölçüde karşılayamaması olarak sıralamak mümkündür.

Türkçenin ikinci dil ortamında öğretimi özel bir alandır ve bu alanda çalışmak üzere yetiştirilecek öğretmenler için özel akademik programlar gerekmektedir. Bu bağlamda, Türkçe öğretmeni yetiştirecek programlarda kullanılmak üzere geliştirilecek olan öğretim malzemesi ve akademik programların da kesinlikle mutlak bir iki dilliliği hedef alması gerekmektedir (Yağmur, 2018, s. 189; ed. Durmuş ve Okur).

Bu derslere katılan iki dilli ve dilini, kültürünü uzak bir coğrafyada öğrenmeye çalışan öğrencilerin, Türkiye’de Türkçe dersi alan öğrencilerden farklı dil ihtiyaçları olduğu açıktır. Aynı şekilde yurt dışında özel bir hedef kitleye Türkçe dersi veren öğretmenlerin de Türkiye’de Türkçe dersi veren öğretmenlerden farklı materyallere ve eğitim araçlarına ihtiyacı vardır.

Yurt Dışında Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Eserlerinden Yararlanma

Yapılan birçok araştırmada yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe dil becerilerinin hedeflenen seviyeye ulaşamadığı tespit edilmiştir (Karadağ ve Baş, 2019; Göçmenler, 2019; Bican, 2017; Demirdöven, 2016; Yılmaz, 2014; Yıldız, 2012; İnce, 2011; Deveci,2010; Akıncı,2007). Çocukların özellikle yazma becerilerinin ve sözcük dağarcıklarının zayıf olduğu tespit edilmiştir (Şen, 2011; Bilgiç, 2016; Uluçam, 2007; Belet ve Ersoy, 2015). Bu durumun nedenleri arasında çocukların Türkçe dil becerilerinin günlük konuşma diliyle sınırlı kalması, nitelikli dil girdilerinin eksikliği, Türkçe yazı dilini yeteri kadar tanımaması, metin yazarken cümle dizgesini baskın ülke dilinden Türkçeye aktararak yapması, Türkçe yazım ve noktalama işaretlerini yerinde kullanamaması ve kelimelerin kullanım alanlarını doğru belirleyememesi gösterilmektedir.

Yukarıda sayılan nedenler yazılı anlatım becerilerinin gelişiminde okul eğitimiyle doğrudan bağlantılı olduğunu ortaya koymakta bu becerilerin gelişmesinde nitelikli okuma girdilerinin sağlanması önemli rol oynamaktadır. Bu çerçevede en zengin ve çeşitlendirilmiş okuma kaynağını çocuk edebiyatı eserleri oluşturmaktadır. Nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin okutulması çocukların yazma becerilerinde tespit edilen eksikliklerin giderilmesinde önemli rol oynamaktadır.

Çocuk edebiyatı eserleri, Türkçe öğretiminde önemli rol oynamakta ve okuma eğitiminin ana materyali olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe öğretiminde;

öğrencilerin, okuma isteği uyandıracak, düzeye uygun, nitelikli yazınsal (masal, şiir, öykü, roman vb.) ve öğretici metinlerle (makale, deneme, söyleşi vb.) karşılaştırılması; sanatsal özellikler taşıyan resimler, fotoğraflar, karikatürler, çocuk şarkıları ve kısa filmlerle buluşturulması temel bir ilke olarak benimsenmelidir (Sever, 2013, s.24). Okuma, dil becerileriyle beraber zihinsel becerilerin gelişimini de destekleyen bir öğrenme alanıdır. Okuma yapılırken, zihinde birtakım işlemler gerçekleşir ve düşünceler belli bir mantık düzleminde yapılandırılır. Okuma, edinilen bilgileri sıralama, sınıflama, ilişki kurma, düzenleme, sorgulama ve değerlendirme gibi zihinsel beceri gerektiren işlemlerin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca düşünerek ve sorgulayarak eleştirel düşünmeyi de okuma aracılığı ile ediniz. Özetle, dilsel ve zihinsel becerilerin gelişmesinde okuma eğitiminin üzerinde özenle durulmalıdır.

Okuma alışkanlığı ve okuma kültürünün yerleşmesi, çocukların ancak nitelikli kitaplarla programlı ve amaçlı bir şekilde karşılaşması ile mümkün olmaktadır. Çocuklara okuma alışkanlığını kazandırmak amacıyla çeşitli listelerin oluşturulması ve bunların çocuklarla buluşturulması yaklaşımı yalnızca doğru kitapların, doğru ve bilimsel kaynaklarca seçilmesi durumunda yararlı olabilir. Bunun yolu da alanla ilgilenen uzmanların, öğretmenlerin ve bilim insanlarının görüş, düşünce ve önerilerinin alınmasından geçer (Aslan, 2016, s.732). Bu çalışmada, dile getirilen materyal ihtiyacından yola çıkılarak, yurt dışındaki Türk çocuklarına yönelik çocuk edebiyatı eserleri seçme ölçütleri ve kitap önerileri oluşturulacaktır.

Çocuk edebiyatının işlevleri. Çocuk edebiyatı/yazını, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2008, s.17). Çocuk edebiyatının, edebiyattan ayrı düşünülmesi mümkün olmamakla birlikte çocuk gerçekliğinin, çocuk dünyasının farklı özellikler sergilediğinin de bilincinde olmak gereklidir. Bu alanda eser veren yazarlardan çocuk gerçekliğini, çocukların hayal ve duygu dünyalarını iyi tanıması beklenir. Çocuk edebiyatı eserlerinde bahsedilen durum veya mesaj, sözcükler ve resimler aracılığıyla çocuğa hissettirilmeli, onun hayal dünyasında bir karşılığı olması sağlanmalıdır. Çocuk edebiyatını Türkçe

öğretimi açısından bağlayıcı kılan en önemli husus ise, edebiyat ve eğitim arasındaki köprünün fark edilme eşiğidir. Edebiyatsız bir eğitim düşünülemez (Baş, 2015, s.5).

Çocuk edebiyatı eserleri öğrenme alanındaki iki temel becerinin (**anlama ve anlatma**) gelişmesine doğrudan etki eden ürünlerdir. Her dil becerisi ve dil kazanımı çalışmalarında bu eserler çok işlevseldir. Örneğin; heceleri doğru telaffuz etme ve sessiz harflerin sesletim çalışmalarında tekerlemelerden, kelime/cümle vurgusu çalışmalarında şiirlerden, yaratıcı metin yazma çalışmalarında öykülerden yararlanılabilir.

Edebiyat, sanat dallarından biri olmakla beraber çocuk edebiyatı eserleri çocuğun doğal bir yolla **sanat eğitimi** sürecine başlamasını sağlamaktadır. Estetik kaygıyla üretilen eserlerdeki sözcükler ve görseller, çocuğun nitelikli uyarılarla karşılaşmasına aracı olur. Çocuk edebiyatı, usta yazarların kaleminden estetik kaygıyla çıkmış nitelikli eserler oldukları için öğrencileri edebi dille tanıştırap bu dilden zevk almalarını sağlayabilmektedir. Zevk alınarak yapılan okuma eylemi daha sonrasında öğrencilerin **kitap okuma alışkanlığı** edinmelerine ve **okuma kültürü** kazanmalarına katkı sağlar.

Çocuk edebiyatı eserleri bir durumu ya da duyguyu estetik dille ifade etmesinin yanı sıra belli bir tarihsel dönemi, kültürü ve yaşamı okuyucunun zihnine yansıtır. Bu yönü ile yurt dışındaki Türk çocukları için Türkiye'yi ve Türk kültürünü uzak bir coğrafyadan öğrenebilme ve bu kültürü içselleştirerek **millî kimliklerini muhafaza etme** olanağı sağlamaktadır. Başka bir deyişle çocuk edebiyatı eserleri yurt dışında yaşayan Türk çocukları nezdinde **kültür aktarımı** yaparak onların kültürlenme süreçlerinde etkin rol oynamaktadır.

Bireylerin eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları, çağdaş ve demokratik toplumlarda arzu edilen, aranan bir özelliktir. Eleştirel düşünebilme becerisinin tohumları estetik kaygıyla yazılmış nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin okutulmasıyla küçük yaşlarda atılabilir. Okuma kültürü edinme sürecinde dördüncü basamak olarak kabul edilen **eleştirel düşünme becerisi** geliştirilerek bu beceri **evrensel okur-yazarlık** boyutuna taşınabilir. Yazın eğitiminin amacı, her şeyi okuyan okur yetiştirmekten çok, nitelik ayrımı yapabilen eleştirel okurlar yetiştirmek olduğuna göre, yazınsal niteliği olan kitapları seçerek eleştirel bir gözle okuyacak

okurları yetiştirebilmek de daha çok eğitimin ve yazın eğitimcilerinin uğraşı olmalıdır (Dilidüzgün, 2018, s. 10).

Norton'a (1999) göre çocukların gelişim özellikleri göz önünde tutularak hazırlanan eserlerle buluşturulması, çocukların **dilsel, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimine** önemli katkı sağlamaktadır. Çocuk edebiyatı kitaplarında işlenen konu ve olay örgüsü aracılığıyla çocuklara sorunları çözme, gözlem yapma, karşılaştırma, ilişkilendirme, inceleme, analitik düşünme, karar verme, sınıflandırma gibi bilişsel beceriler kazandırılır.

Edebi kitaplar insanın duygusal boyutunu da geliştiren araçlardan biridir. Kitaplar çocuklara farklı ruh hâlleri, duygu durumları ve duygularla baş edebilme yöntemleri sunarlar. Bir başka deyişle kitapta geçen kahramanlarla özdeşim kuran çocuk, duygularını tanımayı ve anlamlandırmayı öğrenir. Duygularını iyi tanıyan ve yönetebilen çocukların kişiliği de olumlu yönde gelişmektedir. Kişilik gelişmesi ise, karşılaşılan sorunlara uygun çözüm üretebilme, duygularını uygun bir biçimde gösterme, toplumsal çevreye uyum sağlama gibi kişinin geçirdiği bir değişim ve gelişim süreci olarak değerlendirilebilir (Sever, 2008, s.56). Bu süreçte karşılaşılan nitelikli çocuk kitaplarıyla farklı yaşam kesitleri ve kahramanların olumlu ya da olumsuz duygu değişimleri okura tanıtılarak okurun duygularını anlamlandırmasına, yönetmesine ve beraberinde kişilik gelişimini sağlamasına fırsat verilir. Kişilik gelişimi olumlu seyreden bireyler topluma farkındalığı ve duyarlılığı yüksek üyeler olarak katılırlar. Arslan (2006) nitelikli çocuk edebiyatının ulusal ve evrensel değerleri çocuklara özümseterek toplumsallaşma sürecinde önemli rol oynayan bir araç olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bazı kitapların toplumun ortak düşünce, duygu ve deneyimlerine ışık tuttuğunu ve bu yönüyle gelecek kuşaklara kültürel aktarım yaptığını belirtir.

Çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken içerik özellikleri. Bir önceki başlıkta çocuk edebiyatının Türkçe öğretiminde çocukların dil becerilerini geliştirme, dilsel, bilişsel, duyuşsal, kişilik ve toplumsal gelişimini destekleme ve onlara okuma kültürü, eleştirel düşünebilme yetisi kazandırma açısından önemine işaret edilmişti. Türkçe öğretiminde ve çocuğun çok yönlü gelişiminde böylesi önemli bir yere sahip çocuk kitaplarının içeriği hazırlanırken birtakım hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Türkiye'de çocuk edebiyatı alan yazınında en sık başvurulan kaynaklardan biri olan Prof. Dr. Sedat Sever'in Çocuk ve Edebiyat

kitabında belirtildiği üzere nitelikli çocuk kitaplarında altı temel öge (konu, izlek, karakterler, dil ve anlatım, ileti, çevre) bulunmalıdır.

Konu. Sanatçının duygu ve düşüncelerini, tasarılarını çocuklarla paylaşmak için seçtiği bir araçtır (Sever, 2013, s.127). Başka bir ifadeyle konu, kitabın ana çıkış noktası olduğu söylenebilir. Çocuk kitaplarında seçilen konunun çocukların dilsel ihtiyaçlarına uygun ve çocuğun dünyasında karşılığı olmasına dikkat edilmelidir. Konu, yazarın sanatçı duyarlılığıyla çocukların merak duygusunu harekete geçiren, onları heyecanlandıran, neşelendiren ve düşündüren bir kurguyla yapılandırılmalıdır.

İzlek (tema). Kitap için seçilen konunun işlenmesi ve geliştirilmesiyle ortaya çıkan anlamdır. Sever (2013) konu ile izlek arasında kurulacak sıkı bağın eserin edebi niteliğini de belirleyen önemli bir unsur olduğunu ifade etmektedir. Nitelikli kitaplarda izleğin çocuğa farklı duyguları yaşatabilmesi ve düş gücünü geliştirebilmesi beklenmektedir. Edebi nitelikli metinlerde izlek okura örtük olarak sunulmalı ve okurun izleği doğal yolla duyumsaması sağlanmalıdır. Çocuk edebiyatında önemsenmesi gereken, izleğin okur için metnin içine yayılması ve çok açık olmamasıdır (Şen, 2020, s.333).

Karakterler. Edebi bir eserde yazarın oluşturduğu kahramanlara ve onların kişilik özelliklerine karşılık gelen bir tanımlamadır. Çocuk okurlar karakterlerle özdeşim kurarak onların kişilik özelliklerinden etkilendikleri için eserlerde oluşturulan karakterlerin insana özgü durumları gerçekçi ve tutarlı bir şekilde yansıtmasına özen gösterilmelidir. Karakterler yapılandırılırken dikkat edilmesi gereken bir diğer özellik de durağan olmaması, değişen olay örgüsüyle paralel olarak karakter(ler)in de değişim göstermesidir.

Dil ve anlatım. Yazarın seçtiği konu üzerine metni oluştururken kullandığı üsluptur. Çocuklar için hazırlanmış kitaplar açık, sade, anlaşılır ve içten yazılmış, Türkçenin zengin anlatım olanaklarını ve söz varlığını yansıtır nitelikte olmalıdır. Sever'e (2013) göre küçük yaşlardan itibaren çocuk gelişimini takip ederek oluşturulan nitelikli kitaplar zenginleştirilmiş dil ortamı sunan, sözcük dağarcığını, dil farkındalığını ve hassasiyetini geliştiren araçlardır. Ayrıca dil ve anlatımı güçlü olan kitaplar çocukların dil becerilerinin gelişmesine doğrudan katkı sağlamaktadırlar.

İleti. Sanatçının eseri yazma nedeni olup okura aktarmak istediği duygu ve düşünceler bütünüdür. Bir metinde ana iletiyle beraber yan iletiler de bulunmaktadır. İletiler öğretici metinlerde doğrudan verilmekte yazınsal (öyküleyici) metinlerde ise okurun çıkarsama yapmasına olanak sağlayacak şekilde metnin içine yerleştirilmektedir. Çocuk gelişiminde önemli bir yere sahip olan nitelikli çocuk kitaplarındaki iletiler; sevgi, barış, paylaşma, yardımlaşma, dostluk, arkadaşlık, hoşgörü gibi evrensel değerleri aktarmalı ve çocukların duyarlı bireyler olarak yetişmelerini sağlamalıdır.

Çevre. İnsanın devamlı etkileşim hâlinde olduğu ve yaşamda var olmasını sağlayan toplumsal bir alandır. İnsanı anlatan edebiyat eserlerinde çevre başlı başına ele alınması gereken önemli bir değişkendir. Özellikle çocuk edebiyatında kahramanların yaşadıkları sosyal çevreyle kurdukları ilişki çocuk okurların toplumsal ve kültürel gelişim süreçlerini doğrudan etkilemektedir.

İlgili Çalışmalar

Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarına yönelik yapılan çalışmalarda şu konular üzerinde durulmaktadır: ana dili öğretiminde yurt dışındaki mevcut durum ve ihtiyaç analizi; Türkçe derslerinin yapılmasında karşılaşılan sorunlar; öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin Türkçe derslerine karşı tutumları, karşılaştıkları zorluklar; çocukların yazılı anlatım becerilerindeki eksiklikler; okuma alışkanlığı ve kültürü edinmedeki yetersizlikler vd. Aşağıda, çalışmamız kapsamında, alanda yer alan akademik çalışmalara kısaca değinilmiştir.

- Özay Karadağ ve Bayram Baş (2019) tarafından yazılan “Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimi” başlıklı kitapta üç ülkede (İsviçre, Fransa ve Almanya) görev yapan Türkçe öğretmenleri, öğrenciler ve velilerle yapılan mülakatlar sonucunda mevcut durum tespit edilerek ihtiyaç analizi oluşturulmuştur. Mülakat verilerine göre Türkçe öğretmenleri mesleki donanımlarını geliştirmeye yönelik kılavuzlara ve ders kitapları dışında ek materyallere ihtiyaç duymaktadırlar.
- Cemal Yıldız (2012) tarafından yapılan “Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi (Almanya Örneği)” başlıklı çalışmada Almanya’da yaşayan Türk çocuklarının ana dili Türkçeyi kullanmalarına yönelik öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri alınmış, mevcut sorunlar tespit

edilerek çözüm önerileri sunulmuştur. Çalışma sonunda mevcut sorunların çözümü ve ders verimliliğinin artırılmasına yönelik sunulan öneriler arasında çocukların kitap okumaya teşvik edilmesi ve çocuklara Türkçe kitap/gazete/dergi okutulması gerekliliği yer almaktadır.

- Ülkü Şen (2011) tarafından yapılan “Belçika’da Yaşayan Türk Çocuklarının Türkçeye Yönelik Tutumları ve Yazma Becerileri” başlıklı doktora tezinde Belçika’da yaşayan bir grup Türk öğrenciden metin üretmeleri istenmiş ve öğrencilerin yazılı anlatım becerileri incelenmiştir. Çalışmada elde edilen verilerde Belçika’da yaşayan Türk çocuklarının ürettikleri metinlerde konuşma dili ve ağız özelliklerinin etkisiyle standart Türkçeden uzaklaştıkları, anlatılmak istenen duygu ve düşünceleri birer cümle veya kelime gruplarıyla ifade ettikleri, noktalama işaretlerinde hatalar yaptıkları tespit edilmiştir.
- Işıl Uluçam (2007) tarafından yapılan “İki Dilli Öğrencilerin Yazılı Metin Üretimindeki Sorunları” başlıklı çalışmada, iki dilli Türk öğrencilerinin Türkçe yazı diline ait görünüşleri yeterince tanımadıkları, sözlü/yemel dil görünüşlerini doğrudan yazıya aktardıkları ve Almancaya özgü dil ve yazı dizgesi kullanarak Türkçe metinler ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Gülşat Bican (2017) tarafından “Danimarka’da Türkçe-Danca Konuşan Öğrencilerin Dil Görünüşlerinin İki Dillilik Temelinde İncelenmesi” adlı doktora tezi çalışmasında iki dilli Türk çocuklarının Türkçe dil yetersizliklerinin üç ana sebebi olarak ailelerin Türkçe dersine yönelik olumsuz tutumları, öğretim programının ihtiyaca yönelik hazırlanmaması ve öğretmenlerin mesleki donanımlarındaki eksiklikler gösterilmektedir. Çalışmanın sonuç bölümünde Türkçe dersinin verimliliğinin artırılması için yeterli dil öğretim malzemelerinin sağlanması ve Türkçe yazınının desteklenmesi yönünde öneriler bulunmaktadır.
- Aslı Deveci (2010) tarafından yapılan “Danimarka’da (Odense’de) Yaşayan Türklerin İlköğretimde Yaşadıkları Eğitsel ve Yönetmel Sorunlar” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında velilere çocukların kitap okuma alışkanlıklarıyla ilgili sorular yöneltilmiştir. Çalışma sonunda çocukların kitap okuma sıklığının ailenin eğitim düzeyi ile doğru orantıda olduğu, velilerin

çocukların ana dilinde sözcük dağarcığının gelişmesi için Türkçe kitap okuma gerekliliğinin farkında olduğu ve kitap seçme işlemi çocuklara bırakıldığında Danca kitapları tercih ettikleri gibi bulgular elde etmiştir.

- Gökhan Haldun Demirdöven (2016) “Duisburg/Essen Üniversitesi’nde Öğrenim Gören Türkçe Öğretmeni Adaylarının İki Dillilik Olgusuna Yönelik Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının öneriler bölümünde iki dillilik bağlamında ana dili eğitiminde velilerin tutumlarının belirleyici olduğuna işaret ederek çocukların sözcük dağarcıklarını geliştirmelerinde kaliteli girdilerle beslenmeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Yukarıdaki çalışmalarda belirtildiği gibi yurt dışındaki Türk çocuklarının kaliteli dil girdileriyle sözcük dağarcıklarının zenginleştirilmesi, dil becerilerindeki eksikliklerin giderilmesi, Türkçe yazı diline yaklaşması ve Türkçe kitap okumaya teşvik edilmesi için nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle buluşturulması önem taşımaktadır. Bu çalışmada alana somut katkıda bulunmak amacıyla öğretmenlerin nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin seçiminde başvurabilecekleri ölçütler belirlenmekte ve örnek kitap incelemeleri/önerileri sunulmaktadır.

Bölüm 3

Yöntem

Yurt dışındaki Türk çocuklarına yönelik çocuk edebiyatı eserlerini seçme ölçütleri oluşturulan ve örnek kitapların incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden **durum çalışması** kullanılmıştır. McMillan (2000) durum çalışmalarını “bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği” yöntem olarak tanımlamaktadır (Akt. Büyüköztürk, 2018, s.268). Gall, Borg ve Gall (1996) durum çalışmalarında amacın “bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek”, “bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek”, “bir olayı değerlendirmek” olduğunu ifade etmekte ve bu yöntemin avantajlarının “yaşamın belli bir kesitini doğrudan okuyucuya sunmak” ve “belli bir kesite ilişkin derinlemesine bilgi sağlamak” olduğunu belirtmektedir (Akt. Büyüköztürk, 2018, s.268/271).

Araştırmanın temel veri kaynağını oluşturan inceleme nesnelere aşağıdaki başlıklar altında belirtilmektedir:

- *MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı*: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve yurt dışında verilen Türkçe ve Türk Kültürü derslerinde uygulanması amaçlanan öğretim programıdır. Öğretim programında yer alan sekiz ana tema şöyle sıralanmaktadır: Bayramlar ve Kutlamalar; Ben ve Ailem; Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama; Geçmişe Açılan Kapı; Gezelim Görelim; İnsan ve Doğa; Oyun ve Eğlence; Sanat ve Edebiyat.
- *Yetmiş çocuk edebiyatı ürünü*: çocuk edebiyatı alanında güvenilirliği ve erişilebilirliği yüksek on bir yayınevinin kataloglarından temalara, dil seviyelerine ve çocuk edebiyatı ölçütlerine uygun olarak seçilmiş kitaplardır.

Bu çalışmada “gözlem birimlerinin belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulduğu” (Büyüköztürk, 2018, s.94) ölçüt örnekleme (criterion sampling) kullanılmıştır. Bu tanımdan hareketle örneklem için kullanılan ölçütler aşağıdaki kontrol çizelgesinde (Tablo 1) sıralanmaktadır.

Tablo 1

Kontrol Çizelgesi

(Yurt Dışındaki Çocuklara Yönelik Çocuk Edebiyat Eserleri Seçme Ölçütleri)

1. Eserler kolay erişilebilir mi? On-line satış olanakları var mı?
2. Kitaplar farklı edebi metin türü örneklerini yansıtıyor mu?
3. Eserin teması MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı'nda belirtilen ana ve alt temalara uygun mu?
4. Eser Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında işlenen konuları destekleyici mi?
5. Eserde Türk kültürünü ve tarihini yansıtan unsurlara yer verilmiş mi?
6. Eser çocuğun seviyesine uygun mu?
7. Eserin çocuk edebiyatında olması gereken içerik (konu, izlek, ileti, dil ve anlatım, karakterler, çevre) özelliklerine dikkat edilmiş mi?
8. Eserde çocuk edebiyatında çocuğa görelilik, yaşama yakınlık-dönüklük, yaparak-yaşayarak öğrenme, ekonomiklik, güncellik, açıklık, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa, basitten karmaşığa ilkelerine uyulmuş mu?
9. Eserin çocuk edebiyatında olması gereken biçimsel özelliklerine dikkat edilmiş mi?
10. Eser çocuğun dilsel, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimine katkı sağlayacak nitelikler taşıyor mu?

Bu çalışma, Türkçe dersi verenler ve veliler için pratik kullanım sağlamakta, öğretmenlere en kısa zamanda, en az çaba ve ekonomik maliyet ile derste kullanabilecekleri ek kitap materyalini seçmeye yardımcı olmaktadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türk çocuk edebiyatı oluşturmaktadır. Bu çalışmada çocuk edebiyatı alanında eser basan yayınevleri ve yayınların tümüne ulaşmak mümkün olmayacağından örneklem on bir yayınevi ile sınırlı tutulmuş, bu yayınevlerinin kurumsal kimliği, güvenilirliği ve erişilebilirliği açısından yüksek, aktif ve etkin olmalarına dikkat edilmiştir. Araştırmanın örneklemi oluşturan on bir yayınevi Altın Kitaplar, Bilgi Çocuk, Can Çocuk, Eksik Parça, Erdem Çocuk, Günışığı Kitaplığı, Kırmızı Kedi, Kök Yayıncılık, Mavi Bulut, Tudem, Yapı Kredi Doğan Kardeş yayınevleridir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinin ilk aşamasında MEB Türkçe ve Türk Kültürü 2018 Öğretim Programı'nda belirtilen temalar ve alt temalar listelenmiştir. Örneklemde belirtilen on bir yayınevinin dijital ve basılı katalogları incelenerek listede yer alan

temalara, dil seviyelerine ve çocuk edebiyatı ölçütlerine uygun yetmiş çocuk edebiyatı ürünü belirlenmiştir.

İkinci aşamada tematik tasnifi yapılan kitapların ad, yazar, alt tema, seviye, edebî tür ve yayınevi bilgileriyle künyeleri oluşturulmuş, her kitabın özeti, Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler detaylı bir biçimde incelenmiştir. Kitaplar hakkında üç alan uzmanından görüş alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, çocuk edebiyatı külliyatı ve MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı'ndan elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler içerik analizi aracılığıyla değerlendirilmiştir. Büyüköztürk'e (2018) göre nitel çalışmalarda toplanan verilerin analizinde genellikle içerik analizine başvurulmakta ve toplanan veriler "belirli kurallara dayalı kodlamalarla" sırayla düzenlenme, özetlenme ve yorumlanma temel aşamalarından geçirmektedir (Büyüköztürk, 2018, s. 258).

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde birinci alt problemde belirtildiği gibi yurt dışındaki Türkçe öğretimine yönelik çocuk edebiyatı eserleri seçme ölçütleri belirlemede üç ana kaynağa başvurulmuştur. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı'na göre çocuğun seviye ve ihtiyaçlarına, yaşam gerçekliğine uygun seçimlerin olması, sınırlılıklar (11 yayınevi) çerçevesinde ele alınan çocuk edebiyatı eserlerinin erişilebilirliği ve çocuk edebiyatı alan yazınında belirtilen nitelikli çocuk edebiyatı eserlerine ilişkin ölçütler (içerik, biçimsel), çocuğun gelişimine, dilselliğine, estetik zevkine vb. uygunluklar içermesi gözetilmektedir.

Yurt dışındaki Türk çocuklarına ilişkin belirlenen ölçütler çerçevesinde yetmiş kitap incelenmiştir. Kitaplar MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen temalara uygunluk, erişilebilirlik ve nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin özelliklerini taşımasına görelilik açısından titizlikle değerlendirilmiş ve ölçütlere uygun olduğu izlenmiştir.

Ölçütlere uygun yetmiş kitabın ilk aşamada kitap adı, yazar adı, metin türü, alt tema, seviye, yayınevi, sayfa sayısı ve boyutu bilgilerini içeren tanıtıcı künyesi oluşturulmuştur. İkinci aşamada kitaplar hakkında genel bir fikir edinilmesini sağlamak amacıyla kitapların özeti çıkarılmıştır. En son aşamada kitapların Türkçe/ Türk Kültürü ve çocuk edebiyatı işlevleri açısından ön plana çıkan özelliklerine yer verilmiştir.

Kitaplar MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı'nda belirtilen sekiz ana tema (Bayramlar ve Kutlamalar, Ben ve Ailem, Çevre Farklılıklar ve Birlikte Yaşama, Geçmişe Açılan Kapı, Gezelim Görelim, İnsan ve Doğa, Oyun ve Eğlence, Sanat ve Edebiyat) başlığı altında yazar adı, kitap adı, alt tema, seviye, tür ve yayınevi bilgileriyle tablolaştırılarak EK-A'da gösterilmiştir.

1. Bayramlar ve Kutlamalar Teması İçin Önerilen Kitaplar

1.1. Künye bilgileri.

Kitap: Ben Cumhuriyet Bayramında Doğdum

Yazarı: Muzaffer İzgü

Türü: Öykü

Alt tema: Millî bayramlar

Seviye: 5

Yayınevi: Bilgi

Sayfa sayısı ve boyut: 88/13,3x19,5 cm.

Kitabın özeti. Kitapta beş öykü yer almaktadır. Bu başlık altında temayla uygun ve kitapla aynı adı taşıyan Ben Cumhuriyet Bayramında Doğdum öyküsü incelenecektir.

Öyküde yazarın kendi doğum hikâyesi anlatılmaktadır. Annesi kendisine hamiledir ve doğumu çok yaklaştırmıştır. 29 Ekim günü babasının karşı çıkmasına rağmen annesi evde kalamayıp kutlama törenlerine ve gece düzenlenen fener alayına katılmak için komşusu Nazmiye Hanım'la beraber meydana gider. Meydan çok kalabalıktır, herkes coşkuyla Cumhuriyet Bayramı'nı kutlamaktadır. Nazmiye Hanım hamile komşusuna eşlik etmekte ve onu kalabalıkta korumaya çalışmaktadır. Biraz sonra meydana ellerinde meşalelerle fener alayı görünür. Tam o esnada hamile kadının doğum sancısı tutar ve komşusuyla beraber o kalabalıktan nasıl çıkacaklarını düşünür. Bayram yerinde düzeni sağlayan polis amirine giderler ve durumu anlatırlar. Polis genç kadına bando takımının arkasına takılmasını söyler. Nazmiye Hanım hamile komşusunun koluna girer, büyük oğlu da annesinin elinden sımsıkı tutar. Üçü beraber evlerinin bulunduğu sokağa gelinceye dek bando takımının peşinden yürürler. Eve vardıklarında hemen mahallenin ebesi çağırılır, saat yirmi ikiyi gösterdiğinde erkek bir bebek dünyaya gelmiştir. Babası 29 Ekimde doğan oğluna Muzaffer ismini koyar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Öyküde anlatıcı kendi çocukluk yıllarında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın evde, okulda ve halk tarafından meydanlarda nasıl coşkuyla kutlandığını anlatmaktadır. Öykü, yurt dışında millî bayram günlerinde Türkiye'dekine benzer kutlama coşkusunu ve millî duyusu doğrudan hissetme imkânı olmayan öğrencilere bu bayramların özelliklerini ve önemini aktarmaktadır.

Öyküde Kurtuluş Savaşı'nda mücadele eden gaziler okullara davet edilmekte ve anılarını öğrencilerle paylaşmaktadır. Böylece nesiller arası iletişim sağlanmakta, tarih ve kültür aktarımı yapılmaktadır.

Öykünün Türkçe ve Türk Kültürü 5. seviye ders kitabının 4. temasında işlenen millî bayramlar konusuyla eş zamanlı olarak okutulması tavsiye edilir.

1.2. Künye bilgileri.

Kitap: Bir Bayram Sabahı

Yazarı: Nur İçöz

Türü: Roman

Alt tema: Dini bayramlar

Seviye: 5

Yayınevi: Altın Kitaplar

Sayfa sayısı ve boyut: 48/13,5x19,5

Kitabın özeti. Bilgin, ailenin tek çocuğudur. Bir sabah annesi onu erkenden uyandırır. Bayram günü geç kalkılmaması ve büyükleri ziyaret etmek gerektiğini söyler. Bilgin için bayram demek tatil demektir. O günün diğer günlerden ne farkı olduğunu bir türlü anlayamaz. Bilgin kahvaltılık sofrasında çeşit çeşit yiyeceği görünce neşeye tabağını doldurmaya başlar. Ancak tabağındakileri bitiremez. Tabağında bıraktıklarını annesi buzdolabına koyar ve ertesi gün kahvaltıda önce onları bitirmesini söyler.

Kahvaltıdan sonra annesinin yıkayıp ütlediği yeni giysileri ve yeni alınan ayakkabıları giyer. Aslında Bilgin eski spor ayakkabılarıyla kot pantolonunu giymeyi ister ancak annesi bayramda yeni giysiler giymesinin daha iyi olacağını söyler.

Babaannesine vardıklarında anneannesi, dedesi, amcası, teyzesi, halası ve kuzenleri hep birlikte sofrada sohbet etmektedir. Babaannesi elinde yiyecek dolu tabakla salona gelince dedesi, acıktın galiba hanım, diye eşine takılır. Babaannesi yiyecek tabağını bu bayram, çocukları tatile çıkan ve yalnız kalan karşı komşusu için hazırladığını söyler. Tabağı komşuya götürmesi ve bayramlaşması için torunu Ayça'yı çağırır. Ayça döndükten sonra hep beraber sofraya geçerler ve birlikte neşe içinde bayram yemeğini yerler. Yemek bittikten sonra el birliğiyle sofrayı toplarlar. Bilgin, kendisinin de komşuya gitmek istediğini annesine söyler. Bu fikir diğer kuzenlerin de hoşuna gider. Hep beraber bayramlaşmak için karşı komşunun

kapısını çalarlar. Sevim Teyze onları kapıda görünce çok sevinir. Yaşlı kadın torunlarının özlemini çekmektedir. Gelen çocuklara şeker ve çikolata ikram eder. Çocuklar evden ayrılırken her birine mendile sarılmış bayram hediyesi sunar. Bilgin hediyein neden mendilin arasına konup verildiğini sorduğunda anneannesi bunun eski bir adet olduğunu hatta kendisine çocukluğunda hediye edilen mendilleri hâlâ sakladığını söyler. Dedesi de geçmişi anımsayarak kendi çocukluğunda bayramların çok farklı olduğunu, arife gecesini yeni alınan ayakkabılarla uyduğunu ve bayram günü arkadaşlarıyla bayram yerine gittiklerini anlatır. Bilgin dedesinin neden ayakkabılarla uyduğunu merak eder. Dedesi çocukken hep ağabeyinin küçülmüş giysilerini giydiğini, kendisine yeni bir çift ayakkabı alındığında mutluluktan ayakkabıları nereye koyacağını bilmediği için onlarla birlikte uyduğunu söyler. Bilgin, dedesinin anlattıklarından sonra o sabah eski spor ayakkabılarını giymek istediğini hatırlayınca biraz utanır.

Çocuk gece uyumadan önce televizyonda duyduğu bir haberi anımsar. Haberde bir köy okulunda ikiz kardeşlerden birinin sabah diğerinin öğlen okula gittiği çünkü evde sadece bir çift ayakkabı bulunduğu söylenmektedir. Bilgin acaba bir mendil dolusu parayla kaç çift ayakkabı alınabileceğini düşünür. Ertesi gün kahvaltıda mendilin içine koyduğu bayram harçlıklarını annesine ve babasına gösterip dün akşam aklından geçenleri anlatır. Annesi oğlunun bu duyarlı davranışı karşısında çok duygulanır ve onu sevgiyle kucaklar. Bilgin kahvaltıdan sonra dedesiyle lunaparkta buluşmak için hazırlanır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda bayram sabahı erken kalkıp ailecek kahvaltıda yapmak, büyükleri, komşuları ziyaret etmek, el öpmek, bayram harçlığı ve şekerini toplamak, lunaparka gitmek gibi dini bayramlarda uygulanan örf ve adetler anlatılmakta, Türk kültüründe bayram gelenekleri okura aktarılmaktadır.

Romanda aile fertlerinin iş birliği içinde olmaları ve cinsiyet eşitliği olumlanmaktadır: *“Doğrusunu isterseniz, babam da ev işlerinde annemden geri kalmaz. El birliğiyle hazırlarlar yemeği”* (s.10).

Metinde bayramlarda ihtiyaç sahibi kişilere yardım edilmesine vurgu yapılarak çocuklara duyarlılık kazandırılmakta, onların hem kişilik hem toplumsal

gelişimlerine katkı sağlamaktadır: “Çok mutluyum. Bayram harçlıklarım bu yıl başka çocukları da sevindirecek. Az şey mi bu?” (s.41).

1.3. Künye bilgileri.

Kitap: İki Gözüm Üzümüm

Yazarı: Necdet Neydim

Türü: Şiir

Alt tema: Yeni yıl, dini bayramlar

Seviye: 6

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 92/13x19

Kitabın özeti. Kitapta okul, aile, hayaller, doğa gibi farklı konuların işlendiği 43 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin içinden Bayramlar ve Kutlamalar temasına uygun dört şiir incelenecektir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Dilek şiirinde yeni yılda küçük şeylerden mutlu olmak temenni edilmektedir. Şiirde birbirleriyle ses benzerliği olan yansıma sözcüklerden türetilmiş filler kullanılmakta, Türkçenin ses ahengi duyumsatılmaktadır: “*serçe civıltıları, çocuk patırtıları, kaşık tıkırtıları, yürek patırtıları, yaprak kıpırtıları, deniz hışırtıları, kedi mırıltıları*” (s.8).

Bayram Şekeri şiirinde şairin bayramlarda geleneksel olarak çocuklara dağıtılan akide şekeriyle ilgili çocukluk anısına yer verilmektedir. Şiir bir maniyle başlamakta ve farklı metin türleri bir arada sunulmaktadır: “*Kaynanam kazan karası, görümcem helva tavası*” (s.24).

Mutlu Yıllar şiirinde yeni yılda okura sevgi, dostluk, iyilik, barış ve beraberlik dileklerinde bulunularak okurlara evrensel değerler iletilmektedir.

26 Ocak'ta Kızıma şiiri bir babanın yeni doğan kızına sevgi dolu hoş geldin dilekleriyle yazdığı bir şiirdir. Bayram Şekeri şiirinde olduğu gibi bu şiir de maniyle başlamaktadır: “*Nar tanesi, nur tanesi, babasının bir tanesi*” (s.66).Babanın kızına olan sevgisi ve kızının doğumuyla yaşadığı heyecan, yansıma sözcüklerle yapılan isim tamlamalarıyla şu şekilde ifade edilmektedir: gözümün pırıltısı, kalbimin çarpıntısı, ruhumun ışıltısı, denizlerin çırpıntısı.

Dilek ve 26 Ocak'ta Kızıma şiirlerinde kullanılan “civıltı, patırtı, tıkırtı, kıpırtı, hışırtı, mırıltı, pırıltı, çarpıntı, ışıltı, çırpıntı” kelimeleriyle yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının yazılı anlatımda sıklıkla problem yaşadıkları I (ı) sesli harfinin kullanımı gösterilmektedir.

Kitapta yer alan diğer şiirler MEB TTK Dersi 2018 Öğretim Programı'nda belirtilen doğa sevgisi, akrabalar, okul, oyun gibi alt temalar altında incelenebilir.

1.4. Künye bilgileri.

Kitap: İçimdeki İraz

Yazarı: Raziye Dağtekin

Türü: Roman

Alt tema: Millî bayramlar

Seviye: 6

Yayınevi: Kök Yayıncılık

Sayfa sayısı ve boyut: 120/13x19,5

Kitabın özeti. Romanın başkahramanı olan öğretmen (yazarın kendisi) doğduğu köyü, çocukluk yıllarını, okula başladığı ilk günü, okul hayatını, köydeki insanları ve başından geçen birbirinden ilginç birçok olayı anı olarak anlatmaktadır. Romanın sonunda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'na ayrılan bir bölüm yer almaktadır. Bayram öncesi yapılan hazırlıklar, bayram günü ve kutlamalar detaylı bir biçimde ele alınmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda yazarın çocukluğunda köyündeki 23 Nisan kutlamalarının coşkusu ve heyecanı aktararak yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının millî duygularını geliştirmeye katkı sağlanmaktadır: “Her 23 Nisan bizim köyün en güzel günüydü. Hazırlıklar okulda çok erken başlardı. Bütün okul süslenirdi, marşlar ezberlenirdi” (s.114). “Uyumak var mıydı o gece. Heyecan doruktaydı. Uyumak ama uykuda bayram görmek ne güzel şeydi. Sağa dön, sola dön komutlarıyla yürümek ve sürekli bayrak sallamak” (s.115). “Öğretmenlerimizin eşliğinde, köyün dört bir yanını dolanırken ‘Dağ Başını Duman Almış’ marşını gırtlaklarımız yırtılırcasına söyledik” (s.115).

Millî bayramların, düşman işgalinden kurtuluşun ve bağımsızlığın simgesi olduğu iletilerek millî bayramların önemine vurgu yapılmaktadır: *“Bizim köyümüz Kurtuluş Savaşı yıllarında uzun süre düşman işgalinde kaldığından savaşın kazanılması, köyün işgalinden kurtulması o kadar anlamlıydı ki. Savaşa gitmiş işgali yaşamış olan büyüklerimiz, bağımsız olmanın anlamını daha iyi kavramıştı ve bize sezdirmek istiyordu. Biz, ellerini öperek bize bugünü hazırlayan nesle bir kez daha teşekkür ederdik...”* (s.119).

Romanda Yörüklere ve Yörük kültürüne dair bilgiler yer almakta, Türkiye’de farklı yaşam biçimlerine sahip toplulukların bir arada yaşamaları anlatılmaktadır: *“Aydın yöresini anlatan program var televizyonda. Yörüklerin yaşamını, yaşam mücadelesini anlatıyor. Kıl çadırlar, keçiler, çevresinde pervane olmuş uçuşan çocuklar. Kadınlar rengârenk giysileri içinde kınalı elleriyle hizmet ediyorlar gelenlere. Yüzlerine yansıyan sıcak gülümsemeler görülmeye değer”* (s.75). Bu yönüyle Gezelim Görelim temasını da destekleyen bir metindir.

Romanın kahramanı köyde ilkokulu bitirdikten sonra eğitimine kasabada yatılı okulda devam eder. Yatılı okulda kurulan dostlukların ve eğitim görebilmek için yapılan fedakârlıkların önemi vurgulanmaktadır.

1.5. Künye bilgileri.

Kitap: Fadiş

Yazarı: Gülten Dayıoğlu

Türü: Roman

Alt tema: Gelenek ve görenekler

Seviye: 7

Yayınevi: Altın Kitaplar

Sayfa sayısı ve boyut: 160/14x20

Kitabın özeti. Fadiş, bir anneyle kızın hayatta kalma mücadelesinin romanıdır. Fadiş’in babası Kamil Bey ailesini terk eder. Fadiş’in annesi Cemile Hanım geçimini sağlamak için başka evlere temizliğe gitmeye başlar. Bir yıl boyunca Fadiş’le beraber varlıklı bir ailenin yanında kalıp, evin hizmetini görür. Ancak evin hanımı Fadiş’e kötü davranınca Cemile daha fazla dayanamaz ve

başka bir iş bulur. Bu arada Kamil Bey Cemile'den boşanmak istemektedir. Cemile ise ayrılmak istemez. Bunun üzerine Kamil Bey Fadiş'i kaçıır ve ağabeyinin yanına bırakır. Amcasının evinde de küçük kıza kötü davranılır. Kamil Bey eğer Cemile boşanmayı kabul etmezse onu kızını bir daha göstermemekle tehdit eder. Cemile kızına kavuşmak için mecburen ayrılmayı kabul eder.

Cemile'nin hizmet ettiği evlerde çocuklu kadın istemedikleri için Fadiş hep tanıdıkların, akrabaların, hemşerilerin yanında annesinin gönderdiği aylık karşılığında bakılmaktadır. Zehra Kadın'ın yanında kaldığı zamanlar arife günü geldiğinde köydeki diğer çocuklar gibi Fadiş Ramazan Bayramı'nı heyecanla bekler. Köyde bayram hazırlıkları için kadınlara yardım eder. Köylüler bu küçük ve sevimli kızı çok sevmişlerdir. Fadiş köyden ayrılacağı zaman arkasından çok gözyaşı dökerler.

Fadiş çocukluğunu annesinden uzak, onun özlemini çekerek geçirir. Onları terk edip giden ve onu her fırsatta annesinden kaçıran babasına hem kızgınlık hem özlem duyar. Fadiş, parçalanmış bir ailede büyümenin, sürekli yer değiştirmenin zorluğuna ve yoksulluğa rağmen hayata ve geleceğe dair umudunu hiç kaybetmez. Bir gün annesiyle bir arada yaşayacağı günleri hayal eder.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Fadiş, Türk çocuk yazınının en önemli yazarlarından Gülten Dayıoğlu'nun başyapıtı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca Türkiye'de en çok okunan çocuk kitapları arasında yerini almaktadır. Yurt dışında yaşayan çocukların Türk çocuk edebiyatında böylesi önemli bir yere sahip Gülten Dayıoğlu'nu tanıması ve onun kitaplarını okuması Türkiye'deki edebiyat dünyasını takip etmesi yönünden önem taşımaktadır.

Fadiş'in anne ve babasından ayrı kalarak yaşadığı burukluk, aşırı duygusallık ve olumsuzluk ön plana çıkarılmadan okura aktarılmaktadır. Bir yaşam gerçeği olarak işlenen ayrılıkla beraber bayram sevinci, anneye kavuşma heyecanı gibi duygular çocuğun duygu dünyasından yansıtılmaktadır.

1.6. Künye bilgileri.

Kitap: Ballı Çörek Kafeteryası

Yazarı: Zeynep Cemali

Türü: Öykü

Alt tema: Gelenek ve görenekler

Seviye: 8

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 240/12x18

Kitabın zeti. Sıla annesini kaybetmiş, babası ve teyzesiyle yaşayan bir kızıdır. Annesiyle hayalini kurdukları kafeteryayı babası ve teyzesinin desteğiyle açar. Sıla'nın dünyası kafeteryaya gelen ilginç müşterilerin renkli yaşam öyküleriyle doludur. Teyzesi Rana veteriner bir gence âşık olur ve mahallede iki gencin düğünü için hazırlıklar başlar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı zellikler. Romanda bölgelere göre çeşitlilik gösteren düğün adetlerine yer verilmektedir. Metinde düğüne gelen konuklara verilen birtakım özel hediyelerden bahsedilerek yerel ve kültürel miras unsurları tanıtılmaktadır: *“Sağından aldığını, solundan aldığının içine koyuyor ve ağzını kapatarak, önündeki büyük hasır sepete atıyor. Buna da “dr” diyorlar. Akşam yemekten sonra konuklara dağıtılacaktış”* (s.217).

Metinde evlilik, düğün ve düğün hazırlıklarına dair *“eyiz, çeyiz düzlemek, çeyiz sandığı, nişan bohçası, kurtarmalık”* gibi terimler geçmekte, okurun sözcük dağarcığı geliştirilmektedir.

Romanda aile fertleri arasındaki ilişkiler ve kadın-erkek ilişkileri genç bir kızın bakış açısından ve duygu dünyasından sorgulanmaktadır. Bu yönüyle romanın Ben ve Ailem temasıyla da örtüştüğü görülmektedir.

2. Ben ve Ailem Teması İçin nerilen Kitaplar

2.1. Künye bilgileri.

Kitap: Eyvah Kardeşimi Sevmeye Başladım

Yazarı: Ayla Kutlu

Türü: Roman

Alt tema: Aile

Seviye: 5

Yayınevi: Bilgi ocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 80/13,5x19,5

Kitabın özeti. Tolga dört yaşına kadar ailenin tek çocuğudur. Anneannesi, babaannesi, dedeleri, annesi ve babası onu el üstünde tutar. Ancak kardeşi Can'ın dünyaya gelmesiyle Tolga'nın hayatında her şey bir anda alt üst olur. Tolga ailenin bütün ilgisinin “*şu el kadar bebeğe*” yönelmesine çok içerler ve içinde tarif edemediği duygular yaşar. Evde kendisini artık bir yabancı gibi hissetmeye başlar. Tolga, Can'ın evde annesiyle beraber kalmasını kıskanır ve kreşe gitmemek için türlü bahaneler uydurur. Tüm çabalara rağmen her sabah babasının onu kreşe götürmesine engel olamaz. Kreşten eve dönerken Can'ın evden gittiğini hayal eder ancak eve vardığında Can'ı ya annesiyle mutfakta ya da odada oyun oynarken bulur. Tolga mahalledeki komşuların veya yoldan geçen kızların da Can'ı sevmesine sinir olmaktadır. Ailesi Tolga'yı bir gün psikologa götürmeye karar verir. Can yanında olmadığı ve anne-babasıyla tek başına dışarı çıktığı için psikologa gitmek Tolga'ya çok iyi gelir. Tolga için sorunlar, Can'la aynı ortamda bulunduğu zaman başlamaktadır.

Tolga her fırsatta kardeşini üzecek, rahatsız edecek bir davranışta bulunur. Kardeşine kurduğu ufak tefek tuzaklar ve kardeşinin yaşadığı kazalardan keyif alsa da aslında özünde kötü bir çocuk olmadığı için yaptıklarından sonra utanç ve pişmanlık duyar. Özellikle kardeşinin hastaneye kaldırılmasına yol açan en son olay Tolga'yı derinden sarsacak ve bu olaydan sonra kardeşini aslında ne kadar çok sevdiğini fark edecektir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda çocuk başkahraman tarafından okura doğrudan deyim öğretilmektedir: “*Okula başladığımdan beri ‘pabucu dama atılmak’ sözünün ne anlama geldiğini de biliyorum*” (s.12). “*Zaten bu sözü söyleyenler ‘Artık eskisi kadar önemsenmeyeceksin. Bir başkası senin yerini almaya geliyor’ demek istiyormuş*” (s.13). “*Ohh! Kaş yapayım derken göz çıkarmamıştım. Bakın bu da bir deyim. ‘İyi bir şey yapma amacıyla başlanan bazı işler, var olan durumu bozarak daha ciddi problem yaratır’ anlamına geliyormuş*” (s.40). “*‘Eden bulur’ atasözünü anneannem hiç dilinde düşürmez. Aklıma o geldi*” (s.55).

Romanda Hansel ile Gretel masalından örnekleme yapılarak metinlerarasılık kurulmakta, okuru başka metinlere yönlendirerek okuma

kültürünün gelişmesine katkı sağlanmaktadır: *“Bir gece yatağымda sabaha kadar kardeşimi uzak, ıssız bir yere götürüp bıraktığımı ve gizlice döndüğümü hayal ettim. Hani ünlü bir Alman masalı vardır; Hansel ile Gretel... O masaldaki gibi...”* (s.35).

Kitapta bulunan görseller, karakterlerin ruh durumlarını yansıtmakta ve okurun estetik algısını geliştirmektedir.

2.2. Künye bilgileri.

Kitap: Atıştırmalık Öyküler

Yazarı: Elif Yonat Togay

Türü: Öykü

Alt tema: Aile

Seviye: 5

Yayınevi: Tudem

Sayfa sayısı ve boyut: 72/13,5x19,5

Kitabın özeti. Kitap on kısa öyküden oluşmaktadır. Öykülerde günlük yaşamda, aile ortamında ve okulda arkadaşlar arasında meydana gelen olaylar çocuk dünyasından mizahi bir dille anlatılmaktadır.

Davet öyküsünde bir çocuğun arkadaşlık ve sevgi üzerine kurduğu hayal işlenir. Doktor öyküsü anne ve babası boşanan bir çocuğun zıplayarak ateşini yükseltip hasta olmaya çalışmasıyla anne ve babasını tekrar bir araya getirme uğraşını konu alır. Kedi öyküsünde çocukların sıklıkla yaşadığı altına kaçırma olayı mizahi bir dille anlatılır. Altına kaçırın çocuğun yaşadığı utanç, anneannenin anlayışlı tavrıyla yerini tebessüme bırakır. Öyküde anneanne-torun ilişkisinde kurulan sıcak dostluğa vurgu yapılır. Hık Demiş öyküsünde kardeşinin doğmasıyla evde düzeni bozulan bir çocuğun kıskançlık, bağlılık ve sevgi gibi yaşadığı duygu gelgitleri işlenir. Üstlük öyküsünde et sevmeyen bir çocuğun geliştirdiği yemek yeme stratejisi anlatılır. Yemek yeme alışkanlıklarına çocuk dünyasından bakılmaktadır.

Oyuncak Tren, gizlice çocuklarının oyuncaklarıyla oynayarak keyifli vakit geçiren ebeveynlerin öyküsüdür. Ebeveynlerin de bir zamanlar çocuk olduğu

okurlara duyumsatılır. Uzaylı öyküsünde çocukların dünyasını anlayamayan ve onları sürekli azarlayan bir okul müdürü imajının çocuğun iç dünyasındaki yansımaya tanık olunur. Genç Kız öyküsünde kendisine sürekli “artık büyüdüğü” söylenen bir kızın hissettiği sorumluluk ve büyümeyle beraber elde ettiğini düşündüğü birtakım haklar işlenir. Oyun Saati öyküsünde vaktini hafta içi okulda derslere girerek ve evde ödev yaparak, hafta sonu ise müzik, resim, İngilizce ve bale kurslarına katılarak geçiren, oyun oynama vakti geldiğinde ise yorgunluktan uyuyup kalan bir çocuğun hisleri dile getirilmektedir. Turist Gibi öyküsünde müze ziyaretine isteksizce giden bir çocuğun gördüğü sanat eserleri karşısında büyülenerek önyargılarını bırakıp sanata ilgi duymaya başlaması anlatılır. Üstelik çocuk, müzede çektiği fotoğrafları Instagram’a koyduğunda takipçi sayısının arttığını fark eder. Tekrar müzeye gitmek ve fotoğraf çekmek için can atar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Çocuk kitaplarının eğitsel işlevinin yanı sıra çocuklara kitap okumayı sevdirecek, eğlenceli bir anlatımla yazılmaları beklenmektedir. Öykülerde mizahi bir dil kullanılmakta, çocuğun kitap okumaktan zevk almasını sağlanmaktadır.

Öykü kitabı 2016 Tudem Edebiyat Üçüncülük Ödülü kazanmıştır. Bu yönüyle yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türkçe dil becerileri ve Türkçe kitap okuma zevkini geliştirmesini sağlayacak nitelikli bir kitaba ulaşmaları açısından önem taşımaktadır.

Kitap her öyküye eklenmiş, içerikle uyumlu görseller sayesinde ilgi çeken ve okuma isteği uyandıran özellikler taşımaktadır.

Uzaylı öyküsüyle eş anlamlılık kavramı eğlenceli bir yolla çocuklara öğretilmekte ve dil bilgisi becerilerinin gelişmesine katkı sağlanmaktadır: *“Bu ‘haytalar’ lafına gıcık oluyoruz. İlk duyduğumuzda anlamamış, birbirimize bakmıştık, iyi bir şey mi acaba diye. Sonra anladık, değilmiş. Sanırım ‘yaramaz’ anlamına geliyor onun gezegeninde”* (s.45-46).

2.3. Künye bilgileri.

Kitap: Babamın Gözleri Kedi Gözleri

Yazarı: Sevim Ak

Türü: Roman

Alt tema: Ailemle iletişim

Seviye: 6

Yayınevi: Can Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 104/12,5x19,5

Kitabın özeti. Küçük kız, annesiyle beraber yeni bir eve taşınır. Bir yandan yeni evine ve okuluna alışmaya çalışırken bir yandan özlemlerle babasının eve dönmesini bekler. Ancak babası yeni taşındıkları eve hiç gelmez. Annesine babasını sorduğunda hep, bir gün gelecek, yanıtını alır. Küçük kız babasının gelmesi için babasına mektuplar yazar, onu rüyalarına çağırır. Günlüğünü hep babasına olan sevgisini ve özlemini dile getiren cümlelerle bitirir.

Bir gün küçük kızın uzun zamandır beklediği şey gerçekleşir. Engin amcası küçük kıza babasından bir mektup getirir. Mektupta sadece "seni sevgiyle kucaklıyorum" yazmaktadır. Tek bir satır bile küçük kızın sevinçten havalara uçmasına yeter. Zarfın içinden bir de el feneri çıkar. Küçük kız mektuptan ve el fenerinden kimseye söz etmez.

Küçük kız taşındıkları apartmanda Çağrı diye bir kızla tanışır. Çağrı'nın deniz kabukları biriktirdiği kutuyu kendisine göstermesine çok sevinir. O da çiçeklerden ördüğü tacı arkadaşına hediye eder. Çağrı artık onun en yakın arkadaşı olmuştur. Belki Çağrı'ya kimseye açmadığı mektup sırrını söyleyebilir.

Babası, küçük kızın doğum gününde elinde bir kutuyla eve gelerek sürpriz yapar. En sonunda babasına kavuşmuş ve dünyalar onun olmuştur. Babasına bir daha hiç gitmemesini söyler. Bu arada annesinin sakinliği de gözünden kaçmamıştır. Babasının getirdiği kutudan bir gözü mavi diğeri sarı beyaz bir yavru kedi çıkar. Babası o gece kızının doğum günü hatırına evde kalır. Ertesi sabah üçü beraber kahvaltı yapar. Küçük kız annesini ve babasını ne kadar çok sevdiğini düşünür.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Roman, bir kız çocuğunun tuttuğu günlük biçiminde kurgulanmıştır. Çocuğun yazı yazma deneyimi anlatılmakta ve okuru yazı/günlük yazmaya teşvik etmektedir: *"Bu yazdığım parça çok hoşuma gitti. Okudum, bir daha okudum, bir daha okudum. Belki elli kez. Bir kâğıdın kenarlarını resimlerle süsledim. Başında kocaman*

fiyonklar olan tombul yanaklı kızlar, kaniş köpekler, süt şişeleri çizdim. Ortasına bu yazıyı geçirdim. Yarın onu babama göndereceğim. Hâlâ şaşkınım! Nasıl bu kadar çok sözcüğü birbiri ardınca sıralayabildim ki!” (s.48).

Romanda dünya coğrafyasına dair bilgilere yer verilerek çocukların genel kültürünün artmasına katkı sağlanmaktadır: “*Ansiklopedide Antil Adaları’nı okumuş. Antil Adaları’nın bir adı da Karayiplier’miş. Üç büyük ve birçok küçük adadan oluşuyormuş. Bitki örtüsü hindistancevizi, yağmur ormanları ve kaktüslermiş” (s.66).*

Romanda çocukların ailede yaşanan boşanma gibi zor durumlarla baş etmeye yönelik farklı bakış açısı geliştirme yöntemleri sunulmaktadır: “*Annemle babam boşanıyor! Bu sözü duyduğum an gözlerimden sağanak hâlinde gözyaşlarının dökülmesini beklerdim. Ama öyle olmadı. Kafamdaki sıkıcı sorulara yanıt bulduğum için sevindim bile. Ne güzel, artık iki evim olacak!” (s.95).*

2.4. Künye bilgileri.

Kitap: Can Dayım

Yazarı: Muzaffer İzgü

Türü: Roman

Alt tema: Akrabalar

Seviye: 7

Yayınevi: Bilgi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 120/13,3x19,5

Kitabın özeti. Ümit’in hayatta en yakın dostu Can dayısıdır. Hafta sonlarında, yaz aylarında hep birlikte İstanbul semtlerini bisikletle dolaşarak vakit geçirirler. Dayısı çok sevecen ve becerikli bir adamdır ancak girdiği işlerde uzun süre tutunamaz. Bu sebeple sık sık işsiz kalır ve babasıyla tartışır. Ümit’in dedesi emekliye ayrıldığından beri huzursuz ve huysuz bir adam olmuştur. Evde eşine mutfak işlerinde karışır, oğlunu iş konusunda sürekli azarlar. İyi geçindiği tek kişi torunu Ümit’tir.

Can dayısı bir yaz mahallelerde gezerek evlerin bozulan musluklarını tamir etmeyi düşünür. Ümit’i de yanına kalfa olarak alır. Bisikletin arkasına alet edevat

çantasını yerleştirir, evden öğle yemeği için peynir ekmek hazırlar ve İstanbul sokaklarında “muslukçu, musluk tamir edilir” diye bağırarak dayı-yeğen birlikte işe çıkarlar. Dayısı bu işten çok para kazanacağını ve artık babasından azar işitmeyeceğini düşünür. Ancak bekledikleri gibi musluğunu tamir ettirmek isteyen pek kişi çıkmaz. Dayısı ilk gün olduğu için az iş çıktığını, her gün gelip insanlara kendilerini duyurdukça talebin artacağını söyler. Ertesi gün, sonraki gün, daha sonraki gün de pek musluk tamir edemezler. Dayısı mecburen bu işten de vazgeçmek zorunda kalır.

Ümit'in dedesi Can dayısına hem kızmakta hem de onun işsiz kalmasına üzülmemektedir. Bir pastane sahibi arkadaşından oğluna iş vermesini rica eder. Can dayısı isteksizce babasının ayarladığı iş görüşmesine gider. Ümit de dayısına cesaret vermek için iş görüşmesine giderken ona eşlik eder. Patron çok meşguldür, fazla ilgilenmeden asık bir suratla sadece garsona ihtiyacı olduklarını söyler. Can dayısı bu teklif karşısında bir an kararsız kalır. Babası kendisinin muhasebe işleri yapması için bu iş görüşmesini ayarlamıştır. Ancak garsonluğun da fena olmadığını düşünerek teklifi kabul eder ve hemen o gün işe başlar. Ümit'e ilk iş gününde dondurma ısmarlar.

Ümit, dayısının iş bulup çalışmaya başlamasına sevinir ancak dayısı olmadan kendini çok yalnız hisseder. Bisikletle tek başına İstanbul'da dolaşmanın tadı yoktur. Anneannesi torunun üzüntüsünü fark eder ve neden dedesiyle beraber gezmediklerini sorar. Dedesi sürekli evdedir ve canı sıkılmaktadır. Ümit, dedesine bisikletle dolaşmayı teklif ettiğinde dedesi önce yapamayacağını düşünür ancak ertesi gün Ümit geldiğinde bisikletle gezmek için hazırdır. Ümit, dedesini her gün Can dayısıyla gittikleri yerlere götürmeye başlar. Dedesi bisikletle gezmeye başladığından beri çocuk gibi mutludur, üstelik belinin ağrısı da hafiflemiştir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda dünya klasikleri bazı masalların adı geçmekte ve metinlerarasılık kurulmaktadır: “*Ninemın bana ufacıkken anlattığı masallar birkaç taneydi: Kırmızı Şapkalı Kız, Oduncunun Çocukları, Değirmenci Kız, Keloğlan*” (s.17).

Evdeki tamirat işleri, doğadaki canlılar gibi farklı alanlarda terimlerle okurun kelime hazinesi çeşitlendirilmektedir: “*...musluğu bozuk olanlar, sifonu bozuk olanlar, vana onartacaklar, batarya onartacaklar hep bize yaptırırlarmış*” (s.42).

“Oyuğun iki yanında karganlar, pelit otlar, yabancı menekşeler, mayıs gülleri dere boyu uzanırdı” (s.79).

2.5. Künye bilgileri.

Kitap: Mutlukent'in Yöneticisi

Yazarı: Emin Özdemir

Türü: Masal

Alt tema: Ana dilim Türkçe

Seviye: 7

Yayınevi: Kök Yayıncılık

Sayfa sayısı ve boyut: 135/13,5x 21

Kitabın özeti. Kendini kitaplara adanmış yaşlı bilge bir baba iki oğluna miras olarak yüz altın ile bir kitap bırakır ve aralarında seçim yapmalarını ister. Adamın büyük oğlu altınları seçer, küçük oğlu Emircan ise mecburen kitabı alır. Babasından kendisine sadece kitap kalması Emircan'ın canını sıkar ancak ağabeyine ve babasına saygısından bir şey söyleyemez. Bir gün dayanamayıp babasına bir kitabın yüz altına nasıl eşit olabileceğini sorduğunda babası bilginin her şeyden daha üstün olduğu cevabını verir.

Emircan babasının ona bıraktığı kitabı da yanına alarak baba evinden ayrılır. Yolda Dertlikent adında bir şehre varır. Bu şehirde insanlar yoksulluğa boyun eğmiş, mutsuz bir hâldedir. Durumlarını düzeltmeleri için bir yönetici aramaktadırlar ancak istenen nitelikte kimseyi bulamazlar. Emircan şehrin durumuna üzülür, şehrin ileri gelenlerinden yaşlı kadına gider ve yönetici olmak istediğini söyler. Ancak bunun için önce zor bir sınavdan geçmesi gerekmektedir. Sınavda ancak iyi ana dili becerilerine sahip kişilerin yanıtlayabileceği sorular sorulmaktadır. Emircan'ın aklına babasının kitabı gelir. Kitabı hemen o gece okuyup bitirir. Üç gün süren sınavda, sorulan soruların hepsine doğru yanıt vererek en son aşamaya kalır. Son aşamada sorulan zor soruyu da başarıyla cevaplayarak Dertlikent'in yöneticisi olmaya hak kazanır. Yaptığı çalışmalarla şehir kalkınır, kısa bir süre içinde civardaki en zengin şehir olur ve şehrin adı Mutlukent olarak değiştirilir.

Mutlukent'e bir gün Emircan'ın ağabeyi gelir. Babasının verdiği yüz altının hepsini harcayan ve beş parasız ortada kalan ağabeyi kendisinden yardım ister. Emircan şehirde herkesin bir işi olduğunu kendisine ancak uygun bir iş vererek yardım edebileceğini söyler. Yıllar sonra iki kardeş bir arada mutlu bir şekilde yaşar. Emircan babasının bilgi her şeyden üstündür sözünü şimdi daha iyi anlamıştır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda bir kente yönetici olabilmek için ana dili becerilerinin çok iyi olması gerektiği ve dört temel dil becerisinin geliştirilmesinin (okuma, yazma, dinleme, konuşma) önemi vurgulanmaktadır:

“İnsan için yeme içme, uyuma neyse okuma da odur. İlk işin okumayı alışkanlık hâline getirmek olmalı. Okuma alışkanlığı okuya okuya kazanılır. Günün belirli bir bölümünü okumaya ayırmalısın” (s.28).

“Yazma okumanın ikiz kardeşidir. Önceleri ise günlük tutarak başlayabilirsin” (s.39).

“Dinlemesini iyi bileceksin. Sana söylenenleri dikkatle, anlayarak dinleyeceksin. Konuşmak gibi dinlemek de bir sanattır” (s.38).

“Sözün Gücü

Güçlü olmak istersen söz ustası ol.

Dil, yiğit elinde kamçı gibidir.

İyi konuşan daha merttir iyi dövüşenden.

Hiçbir güç tutmaz sözün yerini” (s.40).

Metinde masal, şiir, hikâye, bilmece gibi çeşitli metin türleri bir arada verilerek okura birçok farklı dil kullanım biçimi sunulmaktadır.

2.6. Künye bilgileri.

Kitap: Attım Kapağı Yurtdışına

Yazarı: Nihat Ziyalan

Türü: Roman

Alt tema: Göç, gurbet, konsolosluk, meslek seçimi

Seviye: 8

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 204/13x19,5

Kitabın özeti. Kitap, kitabın yazarına ait Gidiyorum şiiriyle başlar. Roman, İstanbul ve Sidney olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Altan İstanbul Asmalımescit'te aile işletmesi olan lokantada çalışır. Üniversite sınav sonuçlarının açıklandığı gün Altan'ın morali çok bozulur. Hiçbir yeri kazanamadığını babasına nasıl söyleyeceğini bilemez. Altan ya bir yıl daha sınava hazırlanmak ya da askere gitmek zorundadır. Bu süreçte Altan'ın kız arkadaşı Yasemin, Altan'ın hep yanında olur ve babasıyla arasını düzeltmesinde aracılık eder.

Yasemin Altan'a dil eğitimi alması için yurt dışına gitmesini önerir. O zamana kadar Altan yurt dışına çıkmayı hiç düşünmemiştir. Babası da İngilizce öğrenmesini destekler. Dil eğitimi için Avustralya seçilir. Uçak bileti alınır, pasaport ve vize işlemleri başlatılır. Altan rüyada gibidir ancak yolculuk günü yaklaştıkça ailesinden ve Yasemin'den ayrılacağı için hüzünlenmeye başlar. Yolculuk günü Altan'ı havaalanına babası ve kardeşi götürür. Uçuş saati yaklaşıncaya babası Altan'ın eline bir tomar Avustralya doları sıkıştırır ve oğlunu dikkatli olması için tembihler.

Altan on iki saat süren bir yolculuktan sonra Sidney'e varır. Havaalanında kendisini babasının askerlik arkadaşı Sadık amca karşılar. Evde Sadık amcanın eşi ve kızının soğuk tavırları Altan'ın moralini bozar. Kendisine küçük müştemilat odasının ayrıldığını görünce hayal kırıklığı yaşar. Yol yorgunluğunun üzerine bir de gördüğü muameleyle sinirleri bozulur ve banyoda hüngür hüngür ağlamaya başlar. O geceyi mecburen Sadık amcanın evinde geçirir. Ertesi gün ilk işi erkenden kalkıp kiralık bir oda aramak olacaktır.

Ertesi gün mahallede gezinirken bir Türk lokantasının camındaki eleman aranyor ilanına denk gelir. Üstelik çalışacak elemana lokantanın üst katında bir de oda verilmektedir. Altan hemen işe başvurur ve lokanta sahibiyle anlaşılır. İş ve kalacak yer konusunu bu kadar hızlı çözebildiği için şaşkın ve mutludur. Ertesi gün lokanta sahipleriyle kahvaltılı ederken Sadık amcanın kızı Elif dükkânın önünden geçer ve onlara selam verir. Evdeki soğuk karşılama için Altan'dan özür diler ve

Altan'a çevreyi gezdirmeyi teklif eder. Sidney'deki yaşamdan ve Auburn'da yaşayan Türk ailelerin durumundan konuşurlar. Elif, Altan'ı Alman erkek arkadaşı Hans'la da tanıştırır ve üç genç her hafta sonu birlikte vakit geçirirler. Altan bu yeni şehre ve insanlarına alışmaya çalışır ancak ailesini ve İstanbul'u daha şimdiden çok özlemiştir.

Altan ilk kez şehir merkezine tek başına gider. Dil okuluna kayıt yaptırır ve derslere başlar. Sınıfta kendisi gibi farklı milletlerden gelen gençler vardır. Sabah dersten çıkınca lokantaya çalışmaya gider. Yeni geldiği bu şehirde düzenini yavaş yavaş kurmaktadır.

Bir gün Altan Elif'i İngilizce kursu çıkışında gözü morarmış, dudağı şişmiş hâlde görür. Elif Hans'ın anne babasıyla kavga ettikten sonra bir otele yerleştiğini, kendisinin de evi terk edip Hans'ın kaldığı otele gittiğini, durum anlaşılınca da babasından dayak yediğini söyler. Elif'in anlattıklarından sonra Altan ne diyeceğini bilemez. Bundan sonra ne yapmayı planladıklarını sorar. Elif evlilik işlemlerine başlayacaklarını söyler. Altan Elif'e bu durumu Sadık amcaların kaldıramayacağını, karar vermeden önce tekrar iyice düşünmesini söyler.

Altan, Yasemin'le ve ailesiyle her gün telefonda mesajlaşır. Onları çok özlemiştir. Hiç geçinemediği kardeşi bile burnunda tüter. Bir gün Altan pasaportunu kaybettiğini fark eder. Evde, lokantada ve gittiği dil okulunda her yeri arar ancak bulamaz. Pasaportu trende kaybettiğini düşünerek yeni pasaport çıkartmak için Sidney Türk Konsolosluğu'nun yolunu tutar. Memleketinden kilometrelerce uzakta Türk bayrağının dalgalandığı ve Türkçe konuşulan bir yere girmek Altan'ı duygulandırır. Görevliler Altan'a yeni pasaport başvurusunda yardımcı olurlar. Bir ay sonra Altan'ın pasaportu hazırdır. Tekrar konsolosluğa gidecek olma düşüncesi Altan'ın içini sevinçle kaplar.

Altan'ın Sidney'e gelmesinin üzerinden dokuz ay geçer. Bu kadar uzun zaman ailesinden ve Yasemin'den nasıl ayrı kalabildiğine kendisi de şaşırır. Ancak son günlerde Yasemin'den haber alamadığı için endişelidir. En sonunda kendisine cevap vermesi için Yasemin'e yalvarır. Altan Yasemin'den gelen, babam öldü, mesajını okuduğunda donup kalır.

Atatürk Havalimanı için inişe geçtikleri anonsunu duyunca Altan'ın kalp atışları hızlanır. Havaalanından çıkar çıkmaz önce baba evine gider. Herkes

Altan'ın ani dönüşü karşısında sevinçli ve şaşkındır. Altan Yasemin'i görmek için babasından izin ister. Yasemin karşısında Altan'ı görünce gözyaşları içinde üzüntüyle mutluluğu bir arada yaşar. İki sevgili birbirlerine sıkıca sarılırlar. Altan hayatının bundan sonra nasıl şekilleneceğini artık daha iyi anlamıştır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda yurt dışında doğup büyümüş veya belli sebeplerle yurt dışında yaşamaya başlamış gençlerin yaşantıları konu alınmaktadır. Bu yönüyle metin yurt dışındaki Türk çocuklarının romanda kendi hayatlarındaki benzer olaylarla karşılaşmaları ve roman kahramanlarıyla özdeşim kurmaları açısından önem taşımaktadır.

Romanda yurt dışında yaşayan Türk işçi ailelerin yaşam şartları anlatılmaktadır: “... *Annem babam yaşındakiler, Türkiye’den gelir gelmez dalmışlar hayat kavgasına. Ev-iş, o kadar! Fabrikaya gözü kapalı gidebilirler. Bir başka yola saparlarsa, şaşırıp kalırlar*” (s.150).

Metin Türkçe öğrenmeyi teşvik eden iletiler içermektedir: “*TAFE’nin elektrik bölümünü bitirdi. Yani sanat okulunun. Ruhsatlı elektrikçi oldu, ama şimdi yükseğine gidiyor. Biliyor musun, cumartesi okullarında Türkçe öğreniyor*” (s.135).

Romanda gurbette yaşayan insanların ana dillerini yeterince duymaması ve konuşamaması sonucu hissettikleri duyguları dile getiren ifadeler yer almaktadır:

“*Asmalımescit’in kalabalığında olmak güven verirdi- Türkçe’ydi sokağın gürültüsü. Bu istasyonun gürültüsü İngilizce*” (s.116).

“*Hay Allah! Kaldırımda öbeklenenler arasında Türkçe konuşanlar da var. Dolanıp duruyorum etraflarında. Tanımadığım için katılamıyorum ama Türkçe duymak hoşuma gidiyor*” (s.145).

Metinde yurt dışında doğan ikinci nesil Türklerin yaşadıkları birtakım ailevi ve sosyal sorunlara yer verilmektedir: “*İki yıldır beraberiz, bir gün bile Auburn’a gelmedi. Ne zaman onlara gittiysem, kendimi hep rahatsız hissettim. Konuştukları dil, davranışları çok farklı. Evlerindeki, o etraftaki havaya yabancı kalıyorum... Ben Hamza’nın (aslında Alman erkek arkadaşı Hans’tan bahsediyor) evine yakışmıyorum, Altan!*” (s.161).

“İnşallah evlilik bir barışma nedeni olur. Eğer barışmadan evlilik gerçekleşirse; Hamza'nın ailesini bilmem, ama Sadık amcalar kaldıramaz. Hangi Türk ailesi kaldırabilir ki, Kütük Kafa?” (s.177).

Altan pasaportunu kaybedince yenisini çıkartmak için Türk konsolosluğuna gider. Metinde Altan'ın Türk konsolosluğundan içeri girerken hissettiği millî/manevi duygular anlatılmaktadır: *“Bahçeli evlerin numarasına baka baka giderken, birden bayrağımız çıktı karşıma. Hayatımda ilk kez böyle heyecanlandım. Demir parmaklığın ardı vatan toprağı gibi, değil mi Kütük Kafa? Belki ben uyduruyordum, ama öyle koktu burnuma”* (s.195).

“İlk gittiğim günkü kızdan kimliği gösterip imzayı çakarak aldım pasaportumu. ‘Buraya arada bir gelmeliyim,’ diye geçirdim içimden. Konsolosluğa girmesem bile, bayrak heyecanını yaşarım oradan geçerken” (s.199).

Altan, dil eğitimi için gittiği Sidney’de bir Türk lokantasında baba mesleği sayesinde garson olarak çalışır. Metin ailenin insan yaşamındaki yeri ve önemini belirttiği iletiler içermektedir: *“Her zaman babamın mesleğini küçümsemiş, hor görmüştüm. Dünyanın bir ucunda Hızır gibi yetişti. Ellerinden öperim, babacığım! Senin de, anneciğim!”* (s.124).

Romanda kitap okuma ve okuma alışkanlığı edinme özendirilmektedir. Ayrıca romanda bahsedilen birçok kitap sayesinde metinlerarasılık kurulmaktadır. Okur başka kitaplara yönlendirilerek okuma kültürü kazanmasına katkı sağlanmaktadır: *“Kitap Abi'nin ciddi kitap dediklerine baktım: Sappho-Fragmanlar. Sayfalarını karıştırdım. Hepsi şiir. Bir kaçını okudum... Öbür kitap: Francis Bacon –Seçme Aforizmalar. Rastgele açıp okudum”* (s.180).

“Birden kafamda bir şimşek çaktı. Yasemin’e yakışan biri olmak için kitap okuma alışkanlığını edinmem gerek. Böylece, ‘Sen benim çocukluğumsun’ sözlerinin ağır baskısından kurtulup, beğenisini de paylaşan bir Kütük Kafa olurum” (s.181).

“Sabah ilk işim Saik Faik’leri koymak oldu torbama. Artık trende ben de kitap okuyacağım. Trende okumak bir tür hava atmak gibi” (s.186).

“Bir yandan içimin ağıtı, bir yandan en kıymetli şeyin olan pasaportunu kaybettin vıdı vıdı. Uyuyabilirsen uyu. Neyse ki kitap var. Okurken uyumuşum” (s.193).

Metnin dil ve anlatımında şiirsellik, söz sanatları ve mecazlı anlatımla ilgili örnekler yer almaktadır: *“İçeri dolan taze hava gibi bu kız”* (s.49). *“Çünkü hayata küsme virajına giren duygularım ele geçirmişti benliğimi”* (s.49). *“Babam elinde parçalanmış bardak gibi dağılıp gittiğimi duyumsadım”* (s.50).

Metin, okuru sanatsal mekânlar hakkında bilgilendirmektedir.

“Burgazada’da inelim mi?

Ne var ki Burgazada’da?

Saik Faik Müzesi” (s.64).

“Kanguru ülkesi! Sidney! Arada bir televizyonda seyrettiğim, yılanların çıyanların cirit attığı yer! Bir de üst üste bindirilmiş istiridye kabuklarına benzeyen ünlü Sidney Opera Binası” (s.81).

2.7. Künye bilgileri.

Kitap: Gül Sokağının Dikenleri

Yazarı: Zeynep Cemali

Türü: Öykü

Alt tema: Aile bağları

Seviye: 8

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 160/13x19,5

Kitabın özeti. Zeynep Cemali’nin ikinci öykü kitabı olan eserde şehirde yaşayan bir çocuğun hayatından kesitlerin anlatıldığı dokuz öykü yer almaktadır. Bu bölümde ana temaya uygun olan iki öykü incelenecektir.

Aileme Neler Oluyor? öyküsünün baş kahramanı Duygu, annesinin yaşadığı değişimin farkındadır. Annesinin sürekli başı ağrımakta ve sık sık yatağa uzanarak dinlenmektedir. Duygu onun hasta olduğunu düşünür. Üstelik annesi babasının işten dönüş saatine yakın güzel giyinip süslenerek hastalığını belli etmemeye çalışır. Duygu duyduğu endişelerini yakın arkadaşı Esra’ya anlattır. Esra muzipçe gülerken Duygu’ya babasının annesinin yaşadığı durumundan mutlaka haberdar olduğunu söyler. Esra da kendi annesinin kardeşine hamile kaldığında benzer

durumlar yaşadığını, Duygu'ya abla olacağı için endişelenmemesini söyler. Duygu bu sözler karşısında donup kalır. Aklına kardeşinin olabileceği fikri daha önce hiç gelmemiştir. Esra'nın söylediğinin doğru olup olmayacağını düşünür.

Bir gün Duygu ders bittikten sonra okul bahçesine çıktığında annesiyle babasını karşısında görür ve çok şaşırır. Önce kötü bir şey olduğunu düşünür. Annesi okuldan sonra hep beraber pizza yemeğe gitmek istediğini söyler. Yemekte annesi Duygu'ya yedi ay sonra kardeşinin dünyaya geleceği müjdesi verilir. Arkadaşı Esra haklı çıkmıştır.

Kardeşinin doğumuna az bir zaman kala evlerine babaannesiyile dedesi gelir. Önceden babaannesi Duygu'ya çeşitli hediye getirirken şimdi sadece kırmızı bir kazak getirmiştir. Bavuldan çıkan diğer hediyeler doğacak kardeşi Kaya içindir. Dedesinin de dostlarını arayıp erkek torun sahibi olacağını haber vermesi Duygu'nun aklını iyice karıştırır.

Beklenen gün gelir, annesinin sancıları başlar. Duygu babaannesiyile beraber hastaneden gelecek haberi bekler. Gece geç saat olur, babaannesi Duygu'ya artık uyumasını söyler. Duygu ertesi sabah babasının sesiyle uyanır ve hemen annesiyle kardeşini sorar. Babası bir gece daha sabretmesini, annesiyle kardeşinin yarın eve geleceğini söyler. Duygu biraz düş kırıklığı yaşasa da durumu kabullenir.

Ertesi sabah uyandığında annesiyle kardeşi hâlâ eve dönmemiştir. Mutfakta babaannesi lohusa şerbeti kaynatırken o da kahvaltısını yapar. Duygu tam şerbeti yudumlayacağı sırada kapı zili çalar. Bir anlık sessizlik yaşanır, sonra Duygu koşarak kapıyı açar ve karşısında annesini ve pusetin içinde Kayayı görür. Küçük kız önce ne yapacağını bilemez. Annesinin, canım kızım, demesi üzerine bütün endişelerinden kurtulur. Duygu, kardeşinin eve gelmesiyle artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını anlar. Annesinin uykusuz kalmasına ve yorgun düşmesine üzülse de o küçük bebeği çok sever.

Kardeşlik Bağları öyküsünde geleneksel bir aile anlatılmaktadır. Salih Usta küçük esnaf lokantası sahibidir. Neriman Hanım da evde dikiş dikerek eşine ev masraflarında yardım eder. Bir gün Yalçın, ablası Nural'ı liseden arkadaşı Tarık'la fen konularını çalışmak için buluştukları parkta yan yana görünce çok sinirlenir. Olanları hemen annesine anlatmak için eve döneceği sırada arkadaşı Hakan ona

engel olur. Benzer bir olay Hakan'ın ablasının başına gelmiş, durum ailede duyulunca babası Hakan'ın ablasını ölesiye dövmüştür. Hakan yaptığından dolayı hep vicdan azabı çekmiştir. Bu yüzden aynı şeyin Yalçın'ın başına gelmesini istemez.

Yalçın annesine yalan söylemeyi istemese de o günden sonra ablasının eve geç kalmalarını idare etmeye başlar. Bu durumun böyle devam edemeyeceğini, bir çözüm yolu bulması gerektiğini düşünür. Bir yandan ablasının üniversiteye girmesini istese de Tarık'la görüştüğünün duyulmasından korkar. En sonunda durumu annesine açar. Ders çalışmaları için Tarık'ı eve davet etmeyi, babasını da annesinin ikna etmesini ister.

Yalçın o geceyi uyur uyanık geçirir. Her uyandığında annesiyle babasının odasında ışığın hâlâ yandığını görür. Sabah olunca kahvaltı yapmadan aceleyle evden çıkıp okula gider. O gün okul çıkışı Nural ve Tarık ders çalışmak için eve gelirler. Yalçın da okuldan eve dönmüştür. Salih Usta hayatında ilk defa dükkânı erken kapatır ve o gün o da eve dönmeye karar verir. Salih Usta her zaman yaptığı gibi zile basmak yerine kapıyı kendi anahtarıyla açar. Salona girdiğinde eşi dikiş dikmekte, Yalçın koltukta kitap okumaktadır. Nural ile Tarık da kitaplara gömülmüş, ders çalışmaktadır. Kuşkulandığını belli etmemek için öksürür gibi yapınca bütün başlar Salih Usta'ya yönelir. Ev halkına biraz üşüttüğünü o yüzden dükkânı kapatıp erken geldiğini söyler. Tarık saygıyla Salih Usta'ya selam verir. Salih Usta da misafire, hoş geldin, dedikten sonra rahatsız olmamalarını söyler. Eşine, çocuklara bir şeyler ikram edip etmediğini sorar ve çay koymasını ister. Babasının tavrı Yalçın'ın içini rahatlatır. Salih Usta da oğlunu kendine doğru çekerek ona sımsıkı sarılır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Aileme Neler Oluyor? öyküsünde kardeş bekleyen bir kızın, abla olma düşüncesi, annesinin hamilelik sürecinde ve kardeşiyle ilk kez karşılaşma anında yaşadığı duygular konu alınır. Metnin benzer süreçleri yaşayan çocukların içinde buldukları durumu ve hislerini anlamlandırması, başkahramanla özdeşim kurarak "abla olma" olgusunu kavramasına yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Öyküde Türk kültüründe bebek doğumuyla ilgili örf ve adetlere yer verilmektedir: "*Duygu, kocaman bir bardak sütü içip ballı ekmeğini yerken, Iohusa*

şerbeti kaynatmanın eski bir gelenek olduğunu öğrendi. Yeni bebeği olanların evlerinde kaynatılan bu şerbet, hem kutlamaya gelen konukların ağzını tatlandırıyor, hem de annenin sütünü artırıyordu” (s.66).

Kardeş bağları öyküsünde yardımlaşma, aile bireylerine saygı ve hoşgörünün önemi ön plana çıkartılarak çocukların kişilik gelişimine katkı sağlanmaktadır.

2.8. Künye bilgileri.

Kitap: Sen Isık Çalmayı Bilir misin?

Yazarı: Necdet Neydim

Türü: Şiir

Alt tema: Aile bireyleri, duygular

Seviye: 5, 6, 7 ve 8.

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 88/13x19,5

Kitabın Özeti. Kitapta 47 şiir bulunmaktadır. Bu bölümde temayla uygun 11 şiir incelenecektir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Niye ki? şiirinde bir çocuğun babasından beklediği sevgi ve şefkat dile getirilmektedir. Çocuklar ne kadar yaramazlık yaparlarsa yapsınlar babaların onları hoş göreceği duyumsatılmaktadır. Öğretmenim şiirinde bir öğretmenin çocuğun dünyasında en az anne ve baba kadar önemli bir yere sahip olduğuna vurgu yapılmaktadır. Al Benim Kanatlarımı şiirinde çocuğu hayata hazırlayan kişinin anne olduğu, ne zaman neye ihtiyacı olursa annenin çocuğunun her zaman yanında olacağı mesajı iletilmektedir. Şiirde anne meleğe benzetilmekte ve kanatlarını çocuğuna vererek uçmasını yani hayatı öğrenmesini sağlamaktadır. Kedim şiirinde çocuk aileden biri olarak gördüğü kedisini anlatmaktadır. Şiirde dikkat çeken en önemli özelliklerden biri dize sonlarındaki hece uyumudur. Bu yönüyle Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçenin ses ahengini ve ritmini yansıtması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

“Miyav der

Ciğer yer

Elma sever

Kocaman esner

Tek ayak gider” (s.12).

Martılar ve İnsanlar şiirinde martı yuvasındaki dişi, erkek ve yavru martıyla, bir evdeki anne, baba ve çocuk karşılaştırılmaktadır. Martılar birbirleriyle sürekli iletişim hâlindeyken, insanlarda modern yaşamda televizyonun da etkisiyle aile içi iletişimin koptuğu ve insanların giderek yalnızlaştığına vurgu yapılmaktadır.

Aslı Niye Ağlıyor Öğretmenim? şiirinde sınıfta yaşanan bir olay okura aktarılmaktadır. Aslı, anne ve babasının kavga etmesinden sonra duyduğu üzüntüyle sınıfta ağlamaya başlar. Bunun üzerine tahtada ders anlatan öğretmen dersi bırakıp ağlayan kızı kucaklar. Bu sahne şair tarafından üçüncü kişi olarak anlatılmaktadır. Şiirde çocuklara duyarlık kazandırılmakta ve öğretmenin sadece bilgi öğreten bir kişi olmadığı, yeri geldiğinde bir arkadaş gibi çocuklara yaklaşabildiği anlatılmaktadır. Hep Sevdim Ben Babamı şiirinde şair şimdi hayatta olmayan babasına olan sevgisini, onunla ilgili hatıralarını anlatmaktadır. Şiirde babaların da korkuları, zaafı olabileceği, herkesi olduğu gibi sevmenin gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Dedem şiirinde dede-torun arasındaki dostluk işlenir. Şiirde geçen sırdaş, paydaş, arkadaş gibi –daş ekiyle türetilmiş kelimelerle çocukların Türkçedeki eklerle karşılaşması ve dil bilgisini geliştirmesi sağlanmaktadır. Siz Benim Yüreğimdeki Depremi Anlar mısınız? şiirinde depremde ailesini, arkadaşlarını, evini, oyuncaklarını kısaca her şeyini kaybetmiş bir çocuğun duyguları dile getirilmektedir. Bir yaşam gerçeği olarak depremin sebep olduğu yıkım anlatılmaktadır. Şiirle aynı sayfada bulunan çatlak duvar arasından yeşermiş çiçek görseli ise tüm olumsuzluklara rağmen geleceğe dair umudun var olduğu simgelenir. Bebeğim Ben şiirinde bir aileye sahip olmanın önemi anlatılmaktadır. Her dörtlük “sıcacık” kelimesiyle başlayarak aile sıcaklığı ve güven duygusuyla bağlantı kurulmaktadır. Karışık Hesap şiirinde aile fertlerini tanıtan kelimeler geçmektedir: anne, baba, anneanne, babaanne, dede, nine, kaynana, gelin, görümce, elti, dünür, bacanak, kayınço, teyze, karım, kızım, sülale. Şiirde üç kuşak aile tablosu çizilmektedir.

Türkçe ve Türk Kültürü 5. sınıf ders kitabında yer alan Aksu Ailesi (s.12) konusu işlenirken Karışık hesap şiirinin konuyu destekleyici olması yönüyle derste okutulması önerilmektedir.

3. Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama Teması İçin Önerilen Kitaplar

3.1. Künye bilgileri.

Kitap: Annem Bıyık Bıraktı

Yazarı: Fatih Erdoğan

Türü: Roman

Alt tema: Eşitlik

Seviye: 5

Yayınevi: Mavi Bulut

Sayfa sayısı ve boyut: 96/13,5x19,5

Kitabın özeti. Merve Hanım hem evde hem de iş yerinde yoğun çalışan bir kadındır. İş yerinde kendisinden daha tecrübesiz Mustafa Bey'in sırf erkek olduğu için müdür yardımcılığına getirilmesi Merve Hanım'ın canını sıkır. Mustafa Bey'in evraklarını ve klasörlerini okuma görevi de Merve'ye verilince kadının sınırları iyice bozulur.

Merve eve gitmek için dolmuşa biner ve yol boyunca o gün iş yerinde yaşadıklarını düşünür. Düşüncelere daldığı için yanına oturan bıyıklı adamı fark etmemiştir. Adam kendisine önce gülümseyerek bakar. Dolmuş yeni yolcu almak için her durduğunda adam Merve'ye biraz daha yaklaşmaktadır. Merve de her seferinde biraz daha cama doğru sıkışır. En sonunda adama sert bir bakış atarak rahatsız olduğunu belli eder. Ancak adam hâlâ ona sırtarak bakmaya devam eder. Merve artık dayanamayıp adamı biraz öteye gitmesi için uyarır. Adam dolmuşun çok kalabalık olduğunu bahane ederek kımıldanır gibi yapar ama oturuşunu değiştirmez. Adam, elini Merve'nin dizine koyup bir kez daha dolmuşun kalabalık olduğunu söyleyince kadın çileden çıkar ve yüksek sesle adamı azarlamaya başlar. Şoför ve diğer yolcular dönüp ne olduğuna bakarlar. Yolculardan biri dolmuşun kalabalık olduğunu tekrar eder. Merve'nin yan tarafında oturan kadın

Merve'ye dolmuşta rahatsız oluyorsa taksiye binmesini söyleyince Merve'nin içi bulanır ve dolmuşu hemen durdurarak kendini dışarı atar.

Merve eve geldiğinde bitkin bir hâldedir. O gün işte yaşadıklarını eşi Burak'a anlatır. Eşi erkeklerin yönetici pozisyonlarda daha başarılı olduklarına dair sözler söyleyerek Merve'yi iyice sinirlendirir. Bunun üzerine Merve kadınların kendilerine verilen görevleri çok iyi bir şekilde yerine getirdiklerini savunur. Merve eşiyle tartışırken oğlu Volkan hayvanat bahçesi projesi için babasına gergedanların kaç boynuzu olduğunu sorar. Zor bir gün geçiren Merve çocuğun sorusu üzerine sinirleri bozulup gülme krizine girer. Volkan oyun hamurlarıyla hayvan şekilleri yapmaktadır. Merve de biraz rahatlamak için oğluyla beraber oyun hamurlarıyla oynamaya başlar. Hamurdan bıyık yapıp üst dudağına yapıştırır. Omuzlarını yükseltip kollarını iki yana sallayarak kabadayı taklidi yapar ve bu hâliyle evdekileri güldürür.

Merve bıyığı çıkartırken canı çok acır. Üstelik dudağının üstünde siyah lekelerin kaldığını fark eder. Banyoda defalarca sabunlayıp yıkamasına ve kremler ovalamasına rağmen siyah lekeler bir türlü geçmez. Sarı renkli oyun hamurunun siyah leke bırakmasına da kimse anlam veremez. Merve lekelerin üstünde çok fazla durmaz ve çocuklara meyve getirmek için mutfağa gider.

Ertesi sabah uyandığında Merve çok tuhaf bir şeyle karşılaşır ve hemen eşini uyandırır. Eşi uykulu bir ses tonuyla karısına ne olduğunu sorar. Merve bıyıklarının çıktığını söylediğinde Burak kendisiyle dalga geçtiğini düşünüp uyumaya devam eder. Burak rüyasında yeşil bir tarlada başakların arasında gün batımına doğru yürüdüğünü görmektedir. Başaklardan birinin kendisini gıdıkladığını hissedince eliyle yakalar. O esnada, *Ahhh*, diye bir çığlık duyar. Uyandığında başakları değil Merve'nin üst dudağındaki bıyığı çektiğini fark eder ve karısının dünkü oyuna devam ettiğini düşünür. Merve bıyığın gerçek olduğunu defalarca söylese de eşi bunun imkânsız olduğunu, dalga geçmeyi bırakmasını söyler. En sonunda Merve kesin bir ses tonuyla gerçek bıyık olduğunu söyleyince Burak kontrol etmek için bıyığı daha sert çeker. Merve acıdan olduğu yerde sıçrar. Banyoda çeşitli denemelerle bıyığı çıkartmaya çalışsa da sonuç alamaz. Bıyık yapıştırma değil kendi derisinden çıkmaktadır. Eşinden onu tıraş etmesini ister. Burak önce makasla karısının bıyığını keser. Üstte kalan kısa kılları da tıraş eder. Çocuklar da yaşanan bu olay karşısında şaşkındır.

Merve eşiyle beraber hemen doktora gider. Doktor, Merve'ye şikâyetini sorduğunda bıyık cevabını alınca bu sefer Burak'a döner. Burak hastanın kendisi olmadığını söyler. Doktor, Merve'ye dönüp tekrardan rahatsızlığını sorar. Merve tekrar bıyık cevabını verince doktor belli bir yaştan sonra kadınlarda tüylenmenin normal bir durum olduğunu belirtir. Merve tüyle ilgisinin olmadığını pala bıyıklarının çıktığını söyler ve sabah yaşanan durumu doktora anlatır. Burak da eşinin söylediklerini onaylayınca doktor içinden her ikisini de psikologa göndermek gerektiğini düşünür. Reçeteye antibiyotik ve bıyığı çekiştirmekten kaynaklanan acıyı azaltması için ağrı kesici yazar.

Ertesi gün Merve'nin bıyıkları tekrar çıkar ancak bu sefer kesmez. Bıyıklı olmanın faydalarını bildiği için bir süre böyle yaşamaya karar verir. Burak bu durumu çocuklara ve çevreye nasıl açıklayacağını düşünür. Merve o gün işe gitmez ve arkadaşlarını çaya davet eder. Eve gelen arkadaşları Merve'nin bıyıklarını gördüklerinde bunun bir şaka olduğunu düşünür. Merve gelen her misafirin üst dudağına oyun hamurlarından yaptığı bıyıkları yapıştırıp çeker. Kadınların acıyla attığı çığlıklara gülüşmeler de eklenir. Keyifle geçen buluşmadan sonra herkes neşe içinde evine döner.

Ertesi gün Merve'nin telefonu sabah erken saatlerde çalmaya başlar. Arayanlar dün dudaklarının üzerine hamur yapıştırdığı ve sabah olunca bıyıklı uyanan arkadaşlarının eşleridir. Evdeki düzenlerini bozduğu için Merve'ye öfkeliyimdir. Merve'nin evinin önünde toplanıp durumu düzeltmesini isterler. Kadınlar ise hâllerinden memnundur hatta bazıları bıyıklarını boyatmayı bile düşünür. Bıyıklı kadınların oluşturduğu bu tuhaf kalabalığı dağıtmak için polis gelir. Merve polis memuruna kalabalıktaki kadınların kendisinin arkadaşları olduğunu söyler. Polis bütün kadınların kılık değiştirmesinden şüphelenir. Kalabalıktaki erkeklerden biri kadınlar isyan çıkardılar demesi üzerine karmaşa çıkar ve herkes emniyete götürülür. Kadınlar için bıyık bırakmanın önünde yasal bir engel olmadığı için hepsi serbest bırakılır. O günden sonra artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır.

Bu olayın ertesi günü Burak mutfakta tarhana çorbası yapar, Volkan tezgâhtaki tabakları sofraya götürür, Buket çamaşırları makineye koyar. Merve Hanım ise salonda tabletiyle oyalanır. Merve bıyığını keser ve bir daha hiç bıyığı çıkmaz. Ailecek neşeyle akşam yemeği için sofrada toplanırlar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda evde, toplumda ve iş yerinde kadınların uğradıkları cinsiyet eşitsizliği ve türlü haksızlıklar fantastik ve mizahi bir anlatımla ele alınmaktadır. Kadınların çocuk bakımı ve ev işleri dışında erkeklerin yaptığı birçok işin üstesinden başarıyla gelebileceği vurgulanmaktadır. Bu yönüyle çocukların toplumsal gelişimine katkı sağlamaktadır. Anlatımdaki buluş ve düzenlenişle de öğrencilerin ilgisini çekebilecek bir eserdir.

3.2. Künye bilgileri.

Kitap: Ama Bu Çocuk Defolu!

Yazarı: Suzan Geridönmez

Türü: Roman

Alt tema: Uyum, eşitlik

Seviye: 5

Yayınevi: Tudem

Sayfa sayısı ve boyut: 120/13,5x19,5

Kitabın özeti. Romanın konusu çocukların alışveriş merkezinde satın alınıp değiştirildiği bir dünyada geçmektedir. Çocuklar için çok katı kurallar konulmuştur: piknik yapmak, top oynamak kesinlikle yasaktır, anne-baba ne derse o olur, karşı gelinmez. İyi çocuklar Pırlanta Koleji'nde eğitim alırlar. Okulda sıkıntıyı yutma – tutma dersleri gibi çocuk terbiyesine yönelik eğitim verilir.

Tayfun Bey'in bir kızı vardır ancak çalıştığı Devasa Holding'te genel müdürlüğe terfi edebilmesi için ikinci çocuğunu satın alması gerekir. Ucuzluk günlerinde kızıyla beraber ikinci çocuğu almak için alışveriş merkezine giderler. Tayfun Bey, mağazanın tezgâhtarına iyi ve ucuz bir çocuk istediğini söyler. Tezgâhtar seneye çilli çocukların moda olacağını söyleyerek vitrinde duran çilli çocuğu almasını tavsiye eder. Tayfun Bey karar vermeye çalışırken başka bir kadın da çilli çocukla ilgilenir ve satın almak ister. Tayfun Bey ile kadın arasında kavga çıkar. Bir anda "pır" diye bir ses duyulur ve herkes dona kalır. Çilli çocuk gaz çıkarmıştır ancak suçu Sumru üstlenir. Babası ve mağazadakiler bu kadar iyi terbiye edilmiş bir kızın gaz çıkarmasına şaşırırlar. Tayfun Bey Sumru'yu yeni çilli kardeşi Fırat'ın yanında yaptığı terbiyesizlikten dolayı azarlar.

Fırat eve giderken arabada da gaz çıkarmaya devam eder. Sumru her seferinde pır sesini kapatmak için “pır” hecesiyle başlayan sözcükler bulup söyler. Eve geldiklerinde Tayfun Bey karısının kendisinden habersiz çocuk satın aldığını anlayınca vereceği tepkiden çekinse de böyle bir fırsatı kaçırmadığı için sevinmektedir.

Fırat yeni annesi Ferda Hanım’la tanışır. Ferda Hanım eğer çil modası varsa çocuğun neden indirimde olduğunu sorar. Fırat’ın yüzünü ıslak mendille silince çillerin boya olduğu ortaya çıkar. Tayfun Bey kandırıldığını üstelik gaz çıkaran bir çocuk aldığını anlayınca çok sinirlenir. Ertesi gün hemen gidip çocuğu değiştirecektir.

Fırat o gece Sumru’nun odasında misafir edilir. Sumru’ya mağazada kendisini koruduğu için teşekkür eder. Sumru Fırat’a neden sürekli pırladığını sorduğunda heyecanlı olduğu zamanlar yuttuğu sıkıntıları içinde tutamadığını söyler. Sumru ile Fırat şimdiden iki iyi arkadaş olurlar.

Ferda Hanım Fırat’ın pırlamalarına tahammül edemez ve bu konuda eşiyle sürekli tartışır. En sonunda Fırat’ı düzeltme ve iyi terbiyeli bir çocuk yapma görevi Sumru’ya verilir. Sumru Pırlanta Koleji’nde öğrendiği her şeyi Fırat’a öğretecek, arkadaşlarını eve çağırarak Fırat’ın sosyal hayata alışması sağlanacak ve Fırat hazır olduğunda şirketteki müdürlerle tanıştıracaktır.

Sumru, Fırat’ın gelişimini takip etmek için pırlamalarını bir deftere kaydetmeye başlar. Birçok başarısız denemeden sonra Sumru çaresizdir. Tekrardan pırt sesi duyulur, ancak bu sefer ses Fırat’tan gelmemiştir. Sumru utançtan kıpkırmızı olur. Bir an yaşanan sessizlikten sonra Sumru Fırat’a hava yutma-tutma egzersizi çalıştırmaya devam eder. Sumru ile Fırat gerçek kardeş gibi olurlar. Sumru babasından Fırat’ın kaç kez pırladığını saklar. Fırat da Sumru’nun pırlamasını görmezden gelir.

Sumru’nun arkadaşları beş çayına davet edilerek Fırat’la tanıştırma vakti gelir. Fırat hiç tanımadığı yeni çocukların yanında pırlamamak için kendini tutmak zorunda olacağı için çok gergindir. Üstelik gelen çocukların ebeveynleri Tayfun Bey’in iş arkadaşlarıdır. Çocukların tanışma sonrası dedikodu yapma ihtimali Fırat’ı daha çok strese sokar. Sumru sakin olmasını, her şeyin çok güzel geçeceğini söylese de Fırat stresten yine pırlamaya başlar. Sumru da

arkadaşlarını çağırmak için acele ettiğini düşünerek yarınki buluşma için endişelenir.

Ertesi gün Fırat çalan kapı ziline sesinden irkilerek yine pırtlar. Sumru ona sadece nazikçe gülümsemesini söyler. Misafirler içeri alınır ve her biri Fırat'la selamlaşıp kendilerini tanıtır: Zeki, Marifet, Nezih, Zarife, Kibariye, Ulviye. Fırat çocukların isimlerini duyduktan sonra daha çok stres olur ve yine pırtlar. Sumru çıkan sesi kapatmak için yüksek sesle içeri geçip çay ve kurabiye yemeyi teklif eder. Çocuklar Sumru'nun bu garip hâline aralarında fısıldayarak bir şeyler söyler. Bir taraftan da Fırat'ı dikkatlice süzmektedirler. Fırat misafirlerin iştahla yedikleri kurabiyelere tam uzanacağı sırada ayağı halıya takılır ve misafirlerin üzerine savrulur. Fırat durumu tiyatro oyunu için prova yaptığını söyleyerek açıklar. Sumru da ona destek verir. Terbiyeli misafir çocuklar bu bahaneyi kabul etmezler. Nezih küçümser bir tavırla aslında Sumru'nun yeni kardeşiyle hava atmak için kendilerini eve davet ettiğini ve şimdi derhâl özür dilemesini söyler. Marifet de tehditkâr bir tonla hemen bir açıklama yapmasını yoksa her şeyi ailelerine anlatacaklarını söyler. Misafirler evden ayrılmak için ayağa kalktıkları esnada Fırat kendisinden beklenmedik bir şekilde, Durun!, diye bağırır ve gaz çıkardığını itiraf eder. Ayrıca pırtlamanın bulaşıcı olduğunu tokalaştığı kişilerin üç gün içinde pırtlamaya başladığını söyler. Bunu duyan misafirler hızla evde uzaklaşırlar. Fırat itiraftan sonra kendini hafiflemiş hisseder. Üstelik pırtlamayı bırakır. O günden sonra Sumru da Fırat da fikirlerini çekinmeden söylemeye başlar.

Fırat'ı Tayfun Bey'in çalıştığı şirketin müdürleriyle tanıştırma daveti için hazırlıklar başlar. Sumru davette Ferda Hanım'ın seçtiği elbiseyi giymeyeceğini söyleyerek ilk kez annesine karşı gelir. Ferda Hanım ikinci şaşkınlığını Fırat akşam yemeğinde "*Çocukların satılması yanlış. Herkes kendi ailesini seçmekte özgür olmalı!*" (s.105) dediği sırada yaşar. Sumru da "*Hatta bana kalırsa anne baba olmak isteyenler önce sertifika almalı, asıl eğitimden geçmesi gereken onlar çünkü...*" (s.106) diye Fırat'a destek çıkınca Tayfun Bey çok öfkelenir. Ferda Hanım da sinirden ağlamaya başlar. Her ikisi de davet için çok gergindir ancak sakince düşündüklerinde aslında çocukların söylediklerine onlar da hak verir.

Ertesi gün Tayfun Bey'i patronu çağırır, genel müdürlüğe Nezih'in babası Yalaka Bey'in getirildiğini söyler. Tayfun Bey bu haberi duyduğunda boğazının düğümlendiği hisseder. Ardından "PIRRRasa" diye bağırır. Patronu Tayfun Bey'in

saygısızlığına çok sinirlenir. Tayfun Bey de terfi konusunda kendisine yapılan haksızlığa sinirlenmiş ve istifasını vermiştir.

Beş çayına gelen çocukların ve onların ebeveynlerinin de bulunduğu davette bütün çocuklar fikirlerini korkusuzca dile getirdiler. Ferda Hanım çocuklardan öğrenecek ne kadar çok şey olduğunu düşünür ve yaşananlardan sonra aklına Anne-Baba Okulu açma fikri gelir. Tayfun Bey'le Ferda Hanım birikmiş paralarıyla bir bina kiralar, eğitim-öğretim programı oluşturur ve gazetelere açılış gününü bildirir. Önemli bir ihtiyaca hizmet eden okul toplumda geniş yankı uyandırır. Açılışa belediye başkanı konuşmasını yaptığı sırada Yalaka Bey birden "*PIRRRlanta Koleji hayırlı olsun!*" (s.116) diye bağırınca herkes bakışlarını Yalaka Bey'e çevirir. Sumru ve Fırat fikirlerini artık yutmadıkları için gururla açılışa gelen kalabalığa doğru bakar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Eserde ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki bilgisizlikleri fantastik bir kurguyla ve mizahi bir dille anlatılmaktadır. Metinde çocukların da düşüncelerinin olabileceği, bu düşüncelere saygı duyulması gerektiği ifade edilmektedir.

Metinde ikilemeler, yansıma sözcükler, deyimler ve kalıp sözler gibi anlatımı güçlendiren dil unsurları sıklıkla kullanılmıştır:

İkilemeler. Ciddi ciddi dikkat çekmek, harıl harıl çalışmak, alaycı alaycı sırtlamak, açık açık söylemek, tek tek çıkarmak, kuru kuru ders vermek, dik dik bakmak, süklüm püklüm, pırıl pırıl kız, sessiz sessiz bakışmak, tıklım tıklım, kalabalığı yara yara ilerlemek, karnını tuta tuta yürümek.

Yansıma sözcükler. "*Hemen bir şey yapmazsa ortadan ikiye çatlayacaktı. Cı-cır-cırrt*" (s.64).

3.3. Künye bilgileri.

Kitap: Sardunya, Sardalya ve Bizim Sokak

Yazarı: Pelin Güneş

Türü: Roman

Alt tema: Kültürlerarası iletişim

Seviye: 6

Yayınevi: Tudem

Sayfa sayısı ve boyut: 96/13,5x19,5

Kitabın özetı. Romanda Ankara'nın bir mahallesinde yaşayan kişilerin hayatları ve başlarında geçen maceralar konu edilmektedir. Mahallede apartmanların arasında tek kalmış ahşap bir konak Ali ve mahalledeki diğer çocukların uğrak yeridir. Bu konakta eşini uzun yıllar önce kaybeden ve şimdi evini iki arkadaşıyla paylaşan Rifat Bey yaşamaktadır. Rahmetli eşi Ayten Hanım sardunya çiçeklerini çok sevdiği için bu konağın adı "Sardunya Konak" olarak anılmaktadır.

Ali son zamanlarda biraz üzgündür. Babası on beş yıldır montaj şefi olarak çalıştığı araba fabrikasından çıkartılmıştır. Ali, Rifki amcasının doğum gününü kutlamak için konağa gittiğinde çocuğun hüzünlü hâli Halit Bey'in gözünden kaçmaz. Ali'yle satranç oynamak için geçtikleri odada çocuğa ne için üzüldüğünü sorar. Ali de babasının durumunu anlatır. Halit Bey babasına iş bulmasında yardımcı olacağını söyleyerek çocuğu teselli etmeye çalışır. Ali doğum günü eğlencesinden sonra eve dönerken karşılaştığı mahalle ve okul arkadaşı Nadin'le ayaküstü sohbet eder. Ali Nadin'den hoşlanmaktadır.

Ali'nin amcası Erkan Bey ticaretle uğraşmakta, Sardunya Konak'a özel bir ilgi duymaktadır. İstanbul'dan tanıdığı bazı kişiler de bu evle ilgilenirler. Amaçları Rifat Bey'den konağı satın almak ve konağı yıkıp yerine apartman inşa etmektir. Ancak Rifat Bey evini satmak istemez. Mahalle sakinleri de mahallede tek kalan tarihi ahşap konağın satılmasını istemezler. Yine de Rifat Bey Erkan Bey'in İstanbullu tanıdıkları için randevu verir. Evin alıcıları görüşmeye geldiğinde konakta yaşayan herkes tuhaf davranışlar sergiler. Konakta yaşayanların deli olduğunu düşünen alıcılar o gün görüşmeden bekledikleri sonucu alamazlar.

Rifat Bey evini satmaya gönlü olmasa da artık seksen yaşına geldiğinin ve konağın geleceğiyle ilgili ciddi bir karar alması gerektiğinin farkındadır. Kararını vermeden önce tatile çıkmayı ve Gelibolu'ya gitmeyi düşünür. Bu düşüncesini Ali'yle paylaşır ve ona yirmi yıldan beri garajdan çıkartmadığı minibüsünü gösterir. Minibüsü karavana çevirmeyi bu sayede yolda dinlenerek Gelibolu'ya gitmeyi planlar. Ali'nin babası minibüsü karavana çevirebileceğini söyler. Rifat Bey bu habere çok mutlu olur.

Karavan hazırlanırken Rifat Bey evi satın almak isteyen kişilerle tekrar bir görüşme yapar. Alıcılara evi satmayı kabul etmiş gibi davranır çünkü son zamanlarda evin çevresinde birtakım tuhaf adamlar dolanmaktadır. Karavan artık yolculuk için hazırdır. Ali, Nadin'in de Gelibolu'ya geleceğini öğrenince sevinçten havalara uçar. Bursa üzerinden Gelibolu'ya geçerler. Rifat Bey bir yandan gezerken bir yandan çocuklara Çanakkale Muharebesi'ni anlatmaktadır. Şehitliği gezdikleri bir gün Rifat Bey cebinden bir mektup çıkarır. Mektup Rifat Bey'in Çanakkale Cephesi'nde şehit olan babası tarafından Rifat Bey'in amcasına yazılmıştır. Mektupta Rifat Bey'in babası çocuklarını kardeşine emanet ettiğini belirterek eğitimlerine özel ilgi göstermesini rica eder. Bu satırlar Rifat Bey'in aklına parlak bir fikir getirir.

Gelibolu'dan Ankara'ya dönüşte evin alıcıları hazırladıkları satış evraklarını teslim etmek için Rifat Bey'e uğrarlar. Ancak Rifat Bey evi birine miras bıraktığını, satış işlemlerini o kişiyle halletmelerini söyleyerek mirasçının adresini verir. O günden sonra kimse Rifat Bey'i evi satması için bir daha rahatsız etmez.

Aradan yıllar geçer. Ali büyür, üniversite için İstanbul'a gider, mezun olur, evlenir ve bir kızı olur. Bir gün işi dolayısıyla yolu Ankara'ya düşer. Aklında çocukluğunu geçirdiği mahalleye uğramak vardır ancak yoğunluktan bir türlü fırsat bulamaz. Ali'nin eşi kızını bir yere götürmek ve ona sürpriz yapmak istediğini söyler. Ali gidilecek yerin kendi mahallesi olduğunu öğrenince çok sevinir. Mahalleye yaklaştıkça heyecanı artar. Eşinin gösterdiği yerde asılı tabelada T.C. Kültür Bakanlığı Sardunya Çocuk Kütüphanesi yazmaktadır. Rifat amcanın çocuk kütüphanesine dönüştürülen ve hep aynı kalan konağı Ali'yi çocukluğuna götürür. Konağa girdiğinde tanıdık mobilyaları ve aynı yerinde duran piyanoyu görmek Ali'yi duygulandırır. Duvarda Rifat amcasına ait çerçevelenmiş mektubu gözyaşlarıyla okur.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda üç arkadaşın aynı konağı paylaşması, gerektiğinde mahallelilerin birlik olup ihtiyacı olan kişilere yardım etmesi gibi konular ele alınmakta, ortak yaşam, paylaşma, dayanışma ve uzlaşmanın önemi vurgulanmaktadır. Romanda tarihi konağın yıkılıp yerine çok katlı apartman yapılmasının önlenmesiyle tarihi mekânlara saygı duyulması olumlu olarak okurun çevre bilinci arttırılmaktadır.

Romanda Ali'nin arkadaşı Nadin'in ilginç ismiyle ilgili bir açıklama bulunmaktadır. Nadin, annesinin ismi Nadire'nin ilk hecesiyle babasının ismi Abidin'in son hecesinin birleşiminden oluşur. Bu yönüyle okurun fonolojik dil farkındalığı arttırılmaktadır.

Metinde Sardunya Konak anlatılırken birçok çiçek türü ve meyve ağacının ismi geçmektedir: karahindiba, küstüm otu, atkestanesi ağacı vb. Günlük hayatta pek sık karşılaşılmayan bu bitkilerin özellikleri detaylı bir biçimde açıklanmaktadır. Verilen bilgiler hem okurun sözcük dağarcığını zenginleştirmekte hem de İnsan ve Doğa temasını desteklemektedir.

Rıfat Bey'in gezi fotoğraflarını anlattığı bölümde İstanbul'da Sultanahmet, Süleymaniye, Dolmabahçe, Topkapı, Ayasofya, Galata Köprüsü; Ankara'da Kızılay Meydanı; Çanakkale'de Çanakkale Şehitleri Anıtı; Ağrı'da İshak Paşa Sarayı gibi kültürel, turistik ve tarihi mekânlar tanıtılmaktadır. Gelibolu, Kilitbahir Köyü, Conk Bayırı, Seddülbahir, Moto Koyu ve Bodrum gibi coğrafi bölgelerin adı geçmektedir. Metinde ayrıca Diyarbakır karpuzu, Çanakkale domatesi ve Ezine peyniri gibi Türkiye'ye özgü yiyecekler tanıtılmaktadır. Metinde yer alan bu bölümlerin yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türkiye'yle ilgili turizm, tarih ve genel kültür bilgilerini zenginleştireceği düşünülmektedir. Metnin Gezelim Görelim temasında yer alan tarihi ve turistik mekânlar, kültürel mekânlar, şehirlerimiz, yolculuk, yöresel lezzetler alt temalarını desteklediği görülmektedir.

3.4. Künye bilgileri.

Kitap: Düz Çizgi Tepetaklak

Yazarı: İrem Uşar

Türü: Roman

Alt tema: Anlaşma, iş birliği

Seviye: 6

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 136/12x18

Kitabın özeti. Lina ilkokula başladığı ilk gün güzel yazı dersinde bir türlü öğretmenin istediği gibi düz çizgi çizemez. Üstelik Lina'nın babası düz çizgi

çizme konusunda “Altın Çizgi”, “ Yılın Çizgisinden Sapmayan İşadamı” gibi saygın ödüllerin sahibidir.

Babası bir gün Lina’yı okula göndermeyip birlikte deniz kenarına giderler. Lina fırından aldıkları taze ekmeği yiyecekleri sırada yanlarına babasının arkadaşı Cevdet amca gelir. Cevdet amcanın tuhaf konuşması Lina’nın dikkatini çekmiştir. Cevdet Bey cebinden bir not defteri çıkarır, kesik düz çizgiler çizmeye başlar ve Lina’nın asla bu kadar düzgün çizgi çizemeyeceğini söyler. Lina’nın babası kızından nasıl düzgün çizgi çizdiğini göstermesini ister. Lina bu sinir bozucu durumun hemen bitmesi için kâğıda çizgiler çizmeye başlar. Cevdet amcası bunların pek düz olmadıklarını söyleyince Lina da onların gökyüzüne bakan filizler olduğunu bu sebeple asla düz olmayacaklarını söyler. Cevdet Bey pes etmez, çantasından oyun hamuru çıkarır ve Lina’nın el kaslarını güçlendirmesi için egzersizler yapabileceğini söyler. Ardından küçük bir topu Lina’ya atar. Lina ilk seferde topu yakalayınca kızın reflekslerinin güçlü olduğunu, sorun devam ederse muayenehaneye gelmelerini söyler. Bu sözler üzerine Lina babasının onu dışarı çıkarmasındaki asıl amacın düz çizgi çizemediği için doktora göstermek olduğunu anlar. Küçük kız öfkesinden ağlamamak için kendini zor tutar.

Lina’nın aklına düz çizgilerden kurtulmak bir fikir gelir ve bu fikri Âdem’le paylaşmak için sabırsızlanır. Âdem, evin emektarı Çetin amcanın torunudur. Âdem’in anne ve babası uzun bir yolcuğa çıktığı için dedesiyle birlikte yaşar. Lina eve döndüğünde Âdem’le “Nemo Noktası” adını verdikleri sarmaşıklarla kaplı gizli bahçelerine dar patikadan geçerek giderler. O sabah yaşadıklarını Âdem’e anlatma konusunda kararsızdır. Bir anda Âdem’e düz çizgilerin var olup olmadığını sorar. Âdem sessizliğini bozmadan kestanelerin dikenli kabuklarıyla ilgilenir. Ardında elini Lina’ya uzatarak bulabildiği en düz çizgilerin avucunun içindeki çizgiler olduğunu söyler. Âdem gizli bahçede bulunan her şeyi düşünmüş ve hiç düz çizginin olmadığını fark etmiştir. Lina eğer sınıfta doğada düz çizgi olmadığını kanıtlayabilirse çizgi çizmekten de kurtulabileceğini düşünür.

Lina servisle okula giderken düz çizgilerle ilgili planını gözden geçirmektedir. Sınıfa girer ve öğretmenini beklemeye başlar. Lina planına o kadar odaklanır ki öğretmenin sınıfa girdiğini fark etmez. Öğretmen, öğrencileri alfabenin ilk harfi A’yla tanıştır. Çocuklar defterlerine A yazmaya başlar. Öğretmen Lina’nın olduğu tarafa yönelir ve sırasının üzerinde duran taşı sorar. Lina planını

hemen uygulamaya cesaret edemeyeceğini düşünüp zaman kazanmak için birden Galileo'nun kim olduğunu sorar. Öğretmeni Galileo'nun dünyanın yuvarlak olduğunu söylediği için cezalandırılan bir kâşif olduğunu söyler ve Lina'nın Çince harflere benzeyen yazısını fark edince tiz bir ses tonuyla 'Linaaaaa!' diye haykırır. Sınıfta herkes Lina'nın defterine bakmak için kızın başına toplanır. O sırada Lina cesaretini toplayıp Âdem'le gittikleri bahçedeki çiçekleri, bitkileri, ağaçları örnek göstererek doğada düz çizgi diye bir şeyin olmadığını söyler. Sınıftaki diğer öğrenciler elektrik direklerinin, kalemin, sandalye bacağının, duvarların düz olduğunu söylerler. Öğretmen çocukların konuya olan ilgisini görünce yarın ikinci derste sınıf içinde bu konuyu tartışmayı, herkesin doğada düz çizgi olup olmadığı hakkında fikrini söylemesini teklif eder.

Sınıfta yalnız Âdem Lina'yla aynı fikirdedir. Ertesi gün ikinci ders zili çaldığında Lina heyecan içindedir. Sınıfın Bilmiş çocuğu derste yapılacak olan tartışmanın ne kadar gereksiz olduğunu söyleyerek konuya başlar. Öğrencilerden biri ülkeler arasındaki sınır çizgilerinden bahseder. Lina ülkelerin arasında ağaçların, dağların, akarsuların olduğunu söyleyip dümdüz bir çizgi çizmenin imkânsız olacağını söyler. Başka bir öğrenci güneşe doğru yükselen ayçiçeklerinin saplarının dimdik olduğunu ve kalp atışlarının ekranda düz çizgiler hâlinde görüldüğünü söyler. Lina astronotların uzayda boşlukta dönüp durduklarını yapamadıkları tek şeyin düz durmak olduğunu savunur. Sınıfta herkes düz ve yuvarlak çizgilerle ilgili deneyimlerini paylaşır. Bir başka kız arı kovanlarının, fare deliklerinin, sincap yuvalarının yuvarlak olduğunu söyler. Çocukların tartışmaya heyecanla katılması öğretmeni memnun eder. Zil çalar, herkes teneffüse çıkar ve Lina bu tartışmadan sonra bir şeylerin değişeceğini sezinler.

Derse başladıklarında öğretmen Lina'yı tahtaya çıkarır ve ondan bir A harfi çizmesini ister. Lina eğri büğrü çizgilerle A harfini çizer. Öğretmen sınıfa döner ve *"Lina A harfini böyle yapıyor. Bu, onun A harfi. Nedenlerini az önce anlattı, hepiniz duydunuz. Okunabildiği sürece, harfleri eğri çizgilerle yazmasında benim için hiçbir sorun yok"* (s.100) der. Lina duyduklarına inanamaz. Artık düz çizgi çizmek zorunda olmayacağı için çok mutludur. O günden sonra sınıfta ona destek çıkan Kızılıcık'la da çok iyi arkadaş olurlar.

Lina Kızılıcık'ı Âdem'le de tanıştırır. Âdem bahçede içi su dolu biberonun içine bir kâğıt parçası koyar ve kâğıdın üstüne iğneyi yerleştirir. Kızlar merak

içinde iğnenin hızlıca dönüp aniden durmasını izler. Âdem iğnenin ucunun kuzeyi gösterdiğini ve bu onun ilk pusulası olduğunu söyler. Dünyanın içinde bulunan büyük bir mıknatıstan bahseder ve bu ana mıknatısın her türlü mıknatısı kendine çektiğini söyler. Lina düz çizgi çizmeyeceği, Kızılılık'la dost olduğu ve Âdem'den pusula yapmayı öğrendiği için mutludur.

Ertesi gün babası Lina'yı da yanına alıp bir iş için şehir dışına çıkar. Lina aslında dün sınıfta kazandığı zaferin gururuyla okula gitmeyi ve yeni harfler öğrenmeyi istemektedir. Yolda giderlerken bir anda asfalt yol biter, yol çizgilerinin ve trafik işaretlerinin olmadığı bir yol ayrımıyla karşılaşır. Babası düz çizgilerin olmadığı bu iki yoldan hangisini seçeceğine bir türlü karar veremeyip ana yolu aramaya koyulur. Telefon çekmez, hava kararmak üzeredir, bir süre sonra yağmur çiselemeye başlar ve arabaya dönmeye karar verirler. Yağmur dindikten sonra karşıdaki tepeye tırmanmaya başlarlar. Babası güneye gitmeleri gerektiğini söyleyince Lina sabah evden çıkmadan önce yere düşen iğneyi aceleyle cebine attığını hatırlar ve Âdem'in yöntemiyle pusula yapmaya çalışır. İğneyi metal bir kutuya sürter. Geniş bir yaprağa yağmur suyundan koyar ve iğneyi suya bırakır. İğne biraz döndükten sonra durur ve kuzey yönünü gösterir. Baba- kız böylece güney yönünü bulur ve o yöne doğru yürümeye başlar. Yolda karşılaştıkları bir köy kahvesine girerler. Baba- kızın perişan hâlini gören köylüler onlara battaniye ve yemek getirirler.

Lina gözlerini açtığı anda odasında, yatağındadır. Yanında Kızılılık'la Âdem vardır. Ziyaretine öğretmeni de gelmiş ve sınıf arkadaşlarının "İYİ OL" yazıp süsledikleri kâğıtları getirmiştir. Lina sevildiğini hissederek başını yumuşak yastığa bırakıp huzurlu bir uykuya dalar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanın başkahramanı Lina düz çizgilerin insanların elinden çıkma yapay bir çizgi olduğunu, doğada düz çizginin bulunmadığını düşünmekte, sınıftaki bir grup öğrenci de tam tersini savunmaktadır. Sınıfta konu tartışılır. Roman bu yönüyle çocukların eleştirel düşünme, münazara yapma, ikna kabiliyeti, sorgulama gibi 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan kazanımları edinmesine katkı sağlar. Ayrıca çocuklara keşfetmeyi, belli konulara ilgi duymayı ve araştırmayı teşvik eden bölümler içermektedir.

Romanda Jules Verne'nin Denizler Altında Yirmi Bin Fersah eseriyle metinlerarasılık kurulmakta ve okur başka metinlere yönlendirilmektedir.

Romanda çocukların dünya bilgisini geliştirecek bölümler yer almaktadır: *“Pekâlâ, madem merak ettin: Galileo bir kâşif. Yüzyıllar önce dünya dönüyor dediği için cezalandırılmıştır. Kimse ona inanmamıştı çünkü. O çağlarda insanlar, Dünya'nın sabit durduğunu ve düz olduğunu zannediyordu...”* (s.67).

3.5. Künye bilgileri.

Kitap: Havaya Bak

Yazarı: Hacer Kılıcıoğlu

Türü: Öykü

Alt tema: Anlaşma

Seviye: 7

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 112/12x20

Kitabın özeti. Kitapta on öykü yer almaktadır. Bu başlık altında Almanya'ya işçi göçünü konu alan Bulut öyküsü incelenecektir.

Yiğit'in ailesi Berlin'e işçi olarak gider. Doktorlar Yiğit'in sağlık sorunlarından dolayı sıcak iklimde yaşaması gerektiğini söyler. Bu yüzden Yiğit Alaşehir'de anneannesi ve büyük ninesiyle kalmaya başlar. Ancak çocuk hep ailesini ve Berlin'de bıraktığı yaşantısını düşünmektedir. Zamanla Yiğit içine kapanıp kimseyle konuşmayınca onu psikologa götürürler. Psikolog, çocuğa telefon alınarak ailesiyle her gün görüşmesini, evcil bir hayvan edinmesini ve mümkünse ailenin Türkiye'ye kesin dönüş yapmasını önerir.

Ertesi gün Yiğit'in ailesi yıllık izinle Türkiye'ye gelecektir. Uzun bir süreden sonra ailesini tekrar göreceği için Yiğit çok heyecanlıdır. Anneannesi de en az torunu kadar heyecanlıdır ve kızının en sevdiği yemekleri hazırlamak için mutfağa geçer.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Öyküde Almanya'ya işçi olarak giden bir ailenin yaşantısından kesitler sunulmakta ve ailesinden uzakta yaşayan bir çocuğun duyguları ele alınmaktadır. Ayrıca metinde Almanya'ya özgü

unsurlara yer verilmiştir. Öykü yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının yaşam gerçekliği, deneyimleri ve duygu dünyalarıyla benzeşik konuları ele alması yönünden önem taşımaktadır.

“Bir kere de, Dresden’e gittiydik. Orada da Elbe diye bir nehir vardır. Tekneyle gezemeyip nehir kıyısında yürüydük o gün. Üstü açık düğün otobüsü geçiydi yanımızdan, gelinle damat da otobüsün içindeydi; otobüs hıncahınç doluydu ama hiç müzik gürültüsü yoktu. Akşam şnitzel yedik” (s.87).

Öyküde büyük nine karakteri yerel ağızda konuşturulmakta ve okura Türkçenin farklı duyularıyla karşılaşma imkânı sunulmaktadır: *“Rahmet yağcek herhâl. Gapgara bulut oldu her yer. Yolu nası bulcek teyyare? Yiğit, gel bi olum, ne deycem bak!”* (s.85).

3.6. Künye bilgileri.

Kitap: İstasyonda Vals

Yazarı: Burcu Aktaş

Türü: Roman

Alt tema: Sorumluluklar, saygı

Seviye: 8

Yayınevi: Kırmızı Kedi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 128/ 13,5 x 17,8 cm

Kitabın özeti. Beş müzisyenden oluşan bir orkestra, bir istasyon mahallesindeki sinema salonunda gösterilen sessiz filmlere müzikle eşlik eder ve film sonrası meydana müzik yapmaya devam ederler. Mahallenin kalbinde taht kuran orkestra elemanları meydana verdikleri müzik ziyafetinden sonra Nevin Hanım’ın pastanesinde birbirinden lezzetli yiyecekleri tadarlar ve dinlenirler. Akşam olunca da herkes trenle evine döner. Bu döngü her gün tekrarlanır.

O gün meydana müzik çaldıkları sırada tuhaf bir adam orkestraya özellikle Kemancı Cemi’ye bakmaktadır. Kemancı Cemi telaşa kapılır ve müziği kısa kesip hemen oradan ayrılmaya çalışır. Diğer orkestra elemanları bu tuhaf adamı ve Kemancı Cemi’deki değişikliği fark ederler. Ertesi gün Kemancı Cemi morali bozuk bir hâlde arkadaşlarının yanına gelir. Arkadaşları neyi olduğunu sorduklarında

Kemancı Cemi utana sıkıla arkadaşlarına ertesi gün sinema salonunda ve mahallede çalacakları son gün olduğunu söyler. Orkestranın diğer elemanları bu sözlere anlam veremez. İşin aslı şöyledir; dün mahalleye gelen o tuhaf adam orkestraya yeni açılan bir alışveriş merkezinde müzik çalmalarını teklif eder. Kemancı Cemi arkadaşlarına sormadan adamın teklifini kabul etmiş ve üstelik iki günlük çalma ücretini de peşin olarak almıştır. Sonradan çok pişman olup adama ücreti iade etmeyi teklif etse de adam tehditle gelmek zorunda olduklarını söylemiştir. Kemancı Cemi o güne kadar bir türlü arkadaşlarına durumu açamamıştır. Çalışma saatleri film gösterimiyle çakıştığı için ertesi gün filmin sonunu getiremeden ve kimseyle vedalaşamadan hemen alışveriş merkezine geçmeleri gerekmektedir.

Orkestra elemanları, kendilerinden habersiz böyle bir karar aldığı için Kemancı Cemi'ye çok kızarlar. Mahallelinin onları hiçbir zaman affetmeyeceğini düşünürler. Ancak Kemancı Cemi'yi zor durumda bırakmamak için mecburen söylediklerini yaparlar. Film gösteriminin bitimine beş dakika kala müzik kesilir. Filmi izlemeye gelenler ne olduğunu anlayamaz. Orkestra elemanları kaçır gibi salondan çıkarlar ve trene doğru koşarlar ancak telaştan bilet almayı unutmuşlardır. Kondüktör onlara ceza kesmek zorunda olduğunu söyler. Bütün aksilikler üst üste geldiği için orkestra elemanlarının morali iyice bozulur. Kondüktör yemekli kompartımanda müzik yapmaları karşılığında bu seferlik ceza kesmeyeceğini söyler. Böylece olay tatlıya bağlanır.

Alışveriş merkezi çok gürültülüdür ve hiç kimse durup orkestrayı dinlemez. Bu işi ayarlayan o tuhaf adam orkestradan neşeli şarkılar çalmasını ister. Orkestranın bütün hevesi kaçmıştır. Yemek molasında alışveriş merkezinin üçüncü katındaki lokantalara bakınırlar ancak hiçbiri onların damak zevkine uymaz. Hepsinin aklında Nevin Hanım'ın pastanesindeki lezzetli kurabiyeler vardır.

O gün orkestraya hiç bitmeyecekmiş gibi gelir. Evlerine dönmek için trene bindiklerinde hepsi bitkin ve mutsuz bir hâldedir. Müzisyenlerin kendilerine hiçbir şey söylemeden çekip gitmelerine çok üzülen mahalleliler ise hayal kırıklığı içindedir.

Orkestra elemanları, İstasyon mahallesi durağına yaklaşınca içlerini tanıdık biriyle karşılaşma korkusu kaplar. Bu yüzden kompartımanın perdelerini sıkıca

kapatırlar. Bir kadın yolcunun elinde Nevin Hanım'ın pastanesinden alınmış kekin kartonunu görünce gülümseyerek birbirlerine bakarlar. Bu işin böyle devam etmeyeceğini anlayıp hepsi kapıya yaklaşır ve yeni hareket eden trenden birer birer atlarlar. Parkta ağaçların altında bir süre mahalleyi izlerler. Cesaret edip af dileseler acaba mahalleli onları affedebilecek midir?

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda bir Türk yazarının sözüne yer verilerek yurt dışındaki Türk çocuklarının Türk edebiyatı ve yazarlarını tanımasına aracılık etmektedir: *“Akordeoncu Salih, ‘Şu yeryüzünde göz göze gelmenin bir hatırı yok mudur?’ dedi kendi kendine konuşur gibi. Arkadaşları müzisyenin yüzüne şaşırarak bakınca, ‘Bir yazarın, Hasan Ali Toptaş’ın cümlesi’, diye açıkladı ve dostlarının her birinin gözünün içine bakarak, ‘Biz göz göze gelmelerin hatırını yok saydık’, dedi yorgun bir sesle”* (s.128).

Romanda farklı yaşam tarzlarını benimsemiş kişilerin bir arada uyum içinde yaşamalarını konu alınır. Uyum, hoşgörü, saygı, birlik, beraberlik, yardımlaşma, vefa, dayanışma gibi olgulara vurgu yapılmaktadır.

Romanda orkestra, akordeon, keman, klarnet, trompet ve kontrbas gibi müzikle ilgili terimler geçmekte ve çocuklara doğrudan sanat eğitimi verilmektedir.

3.7. Künye bilgileri.

Kitap: Sevgi İzi

Yazarı: Eşref Karadağ

Türü: Roman

Alt tema: Ortak yaşam, insan hakları

Seviye: 8

Yayınevi: Bilgi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 132/10,8x18,8

Kitabın özeti. İrem'in anne ve babasının günlerdir tartıştıkları konu teyzesinin oğlu Oğul'dur. Almanya'da doğup büyüyen ve otizmlili olan Oğul anne ve babasını kaybedince anneannesiyle yaşamaya başlar. Anneannesi de o yıl vefat edince Oğul'un kalan tek akrabası Nevin teyzesidir. Nevin Hanım yeğenini yanına

aldırmak için uğraşır. Ancak eşi Asım Bey Oğul'un tehlikeli bir çocuk olduğunu, İrem'i düşünmeleri gerektiğini söyleyerek bu fikre şiddetle karşı çıkar.

İrem ile annesi Oğul'u karşılamak için havaalanına gider. Oğul'u gördüklerinde davranışlarının iyice garipleştiğini fark ederler. Oğul hiç konuşmadan elindeki pinokyo oyuncağıyla oynar ve iletişim kurmak için bir kelimeyi üç defa tekrar eder. Oğul kendisi için hazırlanan odaya girdiğinde eşyaları döküp saçmaya ve çığlık atmaya başlar. Nevin Hanım Oğul'un üç defa balon demesiyle odayı süslemek için koydukları balonlardan rahatsız olduğunu anlar.

Sofrada İrem ve Nevin Hanım Oğul'un lokmaları çiğnemedi nasıl yuttuğunu kaygıyla seyreder. Oğul misket diye üç kez tekrarlayınca Nevin Hanım çocuğun misket köfte istediğini düşünüp tabağına köfte koyar. Ancak Oğul'un istediği köfte değildir. Valizini açtırır, misket toplarının bulundu kavanozu gösterir. Eşyaların arasından Oğul'un davranışlarının not edildiği bir defter çıkar. Defterde misket kavanozunun evde, pinokyo oyuncağının da dışarı çıkarken mutlaka Oğul'un yanında olması gerektiği, aleve, yanan cisimlere ve sarı ışığa karşı çok duyarlı olduğu, dış kapının mutlaka kilitli tutulması gerektiği, en sevdiği şeyin çamaşır makinesine bakmak olduğu gibi notlar yazılıdır. Nevin Hanım bu defteri bulduğuna sevinir ve dikkatle okumaya başlar.

Oğul'la beraber evin düzeni de değişir. İrem'in babası işten gelince hemen odasına çekilir, eve artık misafir çağırılmaz ve pazar günleri yürüyüşe çıkılmaz. Ev işlerine yardıma gelen Naciye abla da Oğul'a hemen alışamaz. Değişen düzenden İrem de çok etkilenir. Bir gün İrem İngilizce ödevini yapmadığı için öğretmeni babasını arar. Bu olaydan sonra annesi ve babası tartışır, babası ertesi gün eve uğramaz. Annesi babasının uzak bir kente gittiğini, işinin birkaç gün uzayabileceğini söyler.

Bir gün İrem misket kavanozundan oynamak için iki misket topu alır ve odasına götürür. Bir süre sonra odadan Oğul'un çığlıkları duyulur. Oğul misket diye defalarca tekrarlamaktadır. Her yolu denerler ancak bir türlü Oğul'u susturamazlar. Çocuk, ellerinin üstünü ısırp kanatınca Naciye abla korku ve çaresizlik içinde ağlamaya başlar. İrem odasına götürdüğü iki misketi hatırlar. Aldığı misketleri kavanozun içine koyduğunda Oğul'un çığlıkları birden kesilir. Oğul'un kavanozdan eksilen iki misketi fark etmesi herkesi şaşırır. Her gün Oğul

hakkında yeni şeyler öğrenirler. Oğul evdeki eğri ve dağınık gördüğü eşyaları da düzeltmektedir. Nevin Hanım Oğul'la ilgili gözlemlerini not etmeye başlar.

Nevin Hanım Oğul'un velayetini almak için gerekli bütün bürokratik işlemleri tamamlar. Oğul'un yaşam koşullarını değerlendirmesi için Alman konsolosluğundan bir yetkilinin eve gelmesi gerekmektedir. Nevin Hanım yetkilinin eşi hakkında soru sorması durumunda ne cevap vereceğini bilemez. Nevin Hanım eşine durumu anlatır. Asım Bey Oğul için eve döner. Karşılığında Nevin Hanım'ın şirket yemeğinde kendisine eşlik etmesini ister. Müdürlere verilen davet yemeğinde Asım Bey'e İrem ve Nevin Hanım eşlik edecek, Oğul da Naciye ablayla evde kalacaktır. Ancak Naciye ablanın son anda acil bir işi çıkınca Oğul'u da yemeğe götürmek zorunda kalırlar. Yemeğin verildiği salona yaklaştıklarında Oğul çılgınlık atmaya ve ellerini ısırmağa başlar. Nevin Hanım çocuğun balonlardan korktuğunu söyleyince şirketin genel müdürü salon görevlilerine balonları kaldırmalarını söyler. Yemek sırasında Oğul masadaki her şeyi yere atar ve yanındaki kişilerin tabaklarına saldırmaya başlar. Nevin Hanım bu durumu daha fazla idare edemeyeceğini söyler ve eve dönerler.

Davet yemeğinden sonra şirketin genel müdürü İrem'in babasına kendisinin de engelli bir kızı olduğunu, kızından utandığı için onu yıllarca dışarı çıkarmadığını ve o davette yaşananlardan çok şey öğrendiğini söyler. Bu konuşmadan sonra Asım Bey eve daha sık gelip gitmeye başlar ve Oğul'a karşı tutumu değişir. Nevin Hanım hem eşinin değişiminden hem de Alman konsolosluğundan olumlu yanıt aldığı için mutludur.

Bir gün İrem Oğul'un odasında olmadığını fark eder ve hemen annesine haber verir. Her yerde Oğul'u aramaya başlarlar. Komşular da seferber olur, kimi çatıyı kimi asansörü kontrol eder. Yönetici kamera kayıtlarına bakar ve belirtilen saatlerde apartman kapısından kimsenin çıkmadığını söyler. Eve döndüklerinde Oğul'u çamaşır makinesinin yanındaki kirli çamaşırın arasında uyuyakalmış bulurlar. Komşulardan biri çocuk kaybolduğunda kimliğinin tanınması ve ailesine ulaşılması için ona sevgi izi yapılması gerektiğini söyler. Nevin Hanım sevgi izini damga olarak görmekte ve bu fikre hiç sıcak bakmamaktadır. Bir başka gün Nevin Hanım Oğul'u yüzme kursuna götürür. Oğul bir anda gözden kaybolur. Her yer aranır. En sonunda Oğul'u soyunma kabininde, dönen bir pervaneye bakarken bulurlar. Nevin Hanım o gün Oğul'a sevgi izini yaptırmaya karar verir.

İrem'in İngilizce şarkı söyleyeceği ve şiir okuyacağı okulun veda gecesi yaklaşıyor. Gecede Cemil ile şiir okuyacakları için çok heyecanlı olan İrem şiiri ezberlemek için Oğul ile birlikte çalışıyor. Cemil şiir provası yapmak için İremlere gelmeye başlar ve Oğul ile tanışır. Oğul ve Cemil'le beraber müzik eşliğinde yaptıkları şiir çalışmaları İrem'in en mutlu anları olur.

Veda gecesine Oğul da gelir ancak salondaki balonlardan rahatsız olunca Naciye ablayla dışarı çıkar. Program bitince İrem'in anne ve babası diğer velilerle konuşurken Gamze'nin annesi Oğul'un balonlardan neden rahatsız olduğu sorar. İrem'in babası da "*Oğlum otizmlidir. Balonlardan korktu. Ufak takıntıları vardır böyle*" (s.129) diye cevaplayınca Nevin Hanım ve İrem'in içini mutluluk kaplar. Nevin Hanım Oğul'un defterine "Sevgi otizmin tek ilacıdır!" notunu düşer.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Roman sade, akıcı bir üslupta yazılmış ve ifadeyi güçlendirmek amacıyla söz sanatlarına başvurulmuştur: "*Bu saatte uyumuş olmalıydın İrem' dedi annem, babamdan ödünç aldığı cümleyle*" (s.84).

Romanda otizmlili bir bireyin özel gereksinimleri ve günlük yaşamda karşılaştığı birtakım zorluklar işlenmektedir. Toplumda engelli bireylere karşı sağduyulu olunması gerekliliği vurgulanarak çocukların kişilik ve toplumsal gelişimleri desteklemektedir.

4. Geçmişe Açılan Kapı Teması İçin Önerilen Kitaplar

4.1. Künye bilgileri.

Kitap: Berber Pire Tellal Deve

Yazarı: Gülsevin Kırıl

Türü: Öykülü şiirler

Alt tema: Masallar, efsaneler, halk hikâyeleri

Seviye: 5

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 118/13,5x21

Kitabın özeti. Kitap, Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği tarafından 2008 yılın en iyi çocuk kitabı tasarımı ödülünü kazanmıştır. Kitapta 11 şiir

bulunmaktadır. Her şiir, masal ve hikâyelerden esinlenerek yazılmıştır. Şiirlerin başlıkları, masal anlatımında kullanılan kalıp sözlerden seçilmiştir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitap, çocuklara masal okumayı teşvik eden iletiler içermektedir.

“İyi bir masal dinlemenin keyfini

Ben değil bir iki elmaya

Değişmem dünyalara!” (s.118).

Şiir aracılığıyla çocuklara çeşitli atasözleri ve deyimlerin anlamları, kullanım yerleri ve masallarda geçen kalıp sözler öğretilmektedir:

Atasözleri. Dam üstünde saksağan, vur beline kazmayı; ince eleyip sık dokumak; o kadar kusur kadı kızında da bulunur.

Deyimler. Kelli felli, kalburüstü insanlar, Kafdağı'nın ardına gitmek.

Kalıp sözler. Bir varmış bir yokmuş, Allah'ın kulu çokmuş.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde,

Deve tellal iken, pire berber iken

Ben anamın beşiğini, tıngır mıngır sallar iken

Anam düştü beşikten, babam düştü eşikten...

Masal masal maliki

Yıldız saydım on iki

On ikinin yarısı

Bu masalda yazılı...

Az gittim uz gittim

Dere tepe düz gittim

Duyduk duymadık demeyin!

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine!

Deveye sormuşlar boynun eden eğri, deve nerem doğru ki demiş.

Gökten düşmüş üç elma

Biri sana bir bana

Biri de masalı anlatana

Kitapta Türk halk masallarının iki önemli temsilcisine yer verilerek okurlara kültürel mirası tanımaları sağlanmakta ve kültür aktarımı yapılmaktadır.

Kalbur Saman İçinde metninde Nasreddin Hoca'nın *Ye Kürküm Ye* hikâyesi yeniden öyküleştirilerek şiir diliyle anlatılmaktadır. Şiirden önce Nasreddin Hoca ile karısının resmedildiği bir görsel aracılığıyla okur metne hazırlanmaktadır.

Onlar Ermiş Muradına Biz Çıkalım Kerevetine metninde Keloğlan ve Kırk Haramiler masalı yeniden uyarlanmıştır. Diğer şiirde olduğu gibi okur masal kahramanlarının resmedildiği bir görselle metne hazırlanmaktadır.

Kitapta, şiir başlıklarının bulunduğu her sayfa farklı renkte basılmıştır. Diğer sayfalarda masalların gerçeküstülüğünü yansıtan özgün tasvirlerin bulunduğu görseller bulunmaktadır. Şiirlerde geçen kalıp sözler de okurun dikkatini çekmek ve kelime öğretimi yapmak amacıyla renkli basılmıştır.

4. 2. Künye bilgileri.

Kitap: Piri Reis'le Açık Denizde

Yazarı: Arslan Sayman

Türü: Roman

Alt tema: Osmanlı Devleti, tarihsel süreç içinde Türklerin yerleştiği bölgeler

Seviye: 5

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş

Sayfa sayısı ve boyut: 112/13,5x19,5

Kitabın özeti. Roman Azra'nın yeni yerler keşfetme merakı ve deniz tutkusu üzerine kurgulanmıştır. Azra'nın üniversitede psikoloji profesörü olan Melek teyzesi de en az Azra kadar deniz tutkunudur. Yaz aylarını Azra'yı yanına alarak kendi kullandığı tekneyle Ege ve Akdeniz koylarını dolaşır. Azra, Melek teyzesiyle birlikte her yaz tatilinde tekneyle denize açılacağı günü iple çeker.

Azra bir gün okul arkadaşı Doruk'un dedesi Pertev Bey'in kartograf olduğunu öğrenir ve daha önce hiç duymadığı bu mesleği merak eder. Doruk,

Azra'yı dedesiyle tanıştırmak için dedesinin çalıştığı yere davet eder. Azra, Pertev Bey'in kitaplarla ve haritalarla dolu çalışma odasından çok etkilenir. O gün Pertev Bey çocuklara Piri Reis'in çizdiği haritaları gösterir. Azra o gün öğrendiklerinden etkilenerek rüyasında Piri Reis'le keşfe çıktığını görür.

Azra okulda kendisi gibi denizcilikle ilgilenen bir grup arkadaşıyla "Piri Reis Kâşifler Kulübü" kurmaya karar verirler. Kulübün ilk etkinliğine Pertev Bey'i konuşmacı olarak davet ederler. Azra okulda kurdukları kulübü ve düzenledikleri etkinliğin detaylarını Melek teyzesine anlatır. Teyzesinden gelen mailde kulüp kurulmasına çok sevindiğini ve İstanbul'da Deniz Müzesi'nde Piri Reis'le ilgili bir sergi açıldığını söyler. Azra bu haberi kulüpteki diğer arkadaşlarıyla paylaşır. Sergiyi gezmek için İstanbul'a gitmeye karar verilir.

Öğretmenlerle birlikte elli kişilik bir grup otobüs yolculuğuyla İzmir'den İstanbul'a gelir. Müzeye vardıklarında kapıda Melek teyzesinin hazırladığı "*Piri Reis Kâşifler Kulübü... Hoş geldiniz!*" pankartı herkesi mutlu eder. Müzede Piri Reis'in haritaları ve bazı ressamın haritalardan esinlenerek yaptığı tablolar sergilenmektedir. Gruptaki herkes haritaların detayları ve güzelliği karşısında büyülenmiştir. Sergide Piri Reis'in yazdığı kitaptan esinlenilerek hazırlanan bir koridor vardır. Azra, Piri Reis'in Gelibolu kıyılarını çizdiği haritadan çok etkilenir ve teyzesiyle yazın çıkacakları tekne turunda Gelibolu'ya mutlaka uğramaları gerektiğini düşünür. Deniz Müzesi'nden sonra Piri Reis'in "Kısmet" gemisinin orijinalini görmek için Rahmi Koç Müzesi'ne gidilir.

Okul biter, Azra'nın büyüyen yıl heyecanla beklediği an gelir. Melek teyzesiyle İzmir'den yola çıkıp Piri Reis'in haritalarındaki limanlara uğrayarak yolculuğu Gelibolu'da bitirmeyi planlar. Azra¹ yeni yerler keşfetmenin heyecanı ve sevinciyle Ege'nin mavi sularına yelken açar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitabın ilk sayfalarında bulunan denizcilikle ilgili terimler sözlüğü ve romanda adı geçen tarihi yerlerin açıklanması çocukların romanı takip etmelerinde ve karşılaştıkları yeni kelimeleri öğrenmelerinde kolaylık sağlamaktadır. Romanda denizcilik gibi özel bir alana ait kelimelerle çocukların kelime hazineleri zenginleştirilmektedir: seyir defteri, miço, liman, güzergâh, yelken açmak, vira demek vb.

¹ Halikarnas Balıkcısı'yla pek çok mavi yolculuğa çıkmış, Mavi Yolculuk kitabının yazarı ve mitoloji sözlüğü yazarı Azra Erhat'ı çağırıştırılmaktadır.

Romanda mektup türüne de yer verilerek çocukların aynı kitapta iki farklı edebî türle karşılaşması sağlanmıştır.

Romanda Gökçeada, Malta, Kıbrıs, İzmir, Karaburun, Marmaris, Gelibolu gibi önemli liman merkezlerinin adı geçmekte ve Deniz Müzesi, Rahmi Koç Müzesi gibi denizcilik üzerine sergi açan müzeler anlatılmaktadır. Ayrıca Kristof Kolomb ile Piri Reis'in yaptığı önemli keşifler hakkında bilgiler sunulmaktadır. Özetle romanda denizcilik, haritacılık, macera ve keşif tutkusu gibi çocukların belli bir konuya duydukları ilgi ve merakı karşılayacak bilgiler verilmektedir. Romanda merak unsuru çocukları okumaya yöneltmekte ve okuma eylemini tam katılımcı olarak sürdürmelerini sağlamaktadır.

Romanının başkahramanı Piri Reis'in denizcilik üzerine yazdığı Kitab-ı Bahriye eserini okul ve il kütüphanesinde bulamayınca üniversitede profesör olan teyzesine danışmayı düşünür. Romanda kitap okumaya dair verilen iletiler aracılığıyla çocukların ilgi duydukları konuları araştıran, bilgiye ulaşmak için farklı araçları kullanabilen ve okuma kültürü edinmiş bireyler olarak yetişmeleri teşvik edilmektedir: *“Kartografi yazdığım anda karşıma milyonlarca sayfa çıktı. ‘İyisi mi öncelikle sözcüğün Türkçe karşılığını bulayım’ diyerek sanal sözlüğe baktım...”* (s.31).

Romanda Ege'de ve Akdeniz'de bulunan birçok şehir, bölge ve ülke adı geçmektedir. Bu bölümler Gezelim Görelim teması altında da ele alınabilir.

Kitabın ön kapağında Türk minyatür sanatının motiflerinden esinlenerek resmedilmiş bir görsel bulunmaktadır. Romanın başkahramanı ve Piri Reis'in aynı gemide keşfe çıkarken resmedilmesiyle tarihte iz bırakan önemli bir kişinin çocuk dünyasına ve gerçekliğine girebilmesi sağlanmıştır.

4.3. Künye bilgileri.

Kitap: Efelerin Efesi Yörük Ali Efe

Yazarı: Serpil Ural

Türü: Roman

Alt tema: Millî Mücadele, bağımsız Türkiye

Seviye: 5

Yayınevi: Bilgi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 64/10,8x18,8

Kitabın özeti. Yörük Ali Efe, Millî Mücadele döneminde yaşamış ve Kurtuluş Savaşı yıllarında Batı Anadolu'daki Kuvayımillîye (Millî Güçler) birliklerine katılarak düşmana karşı savaşmış Aydınlı bir halk kahramanıdır. Yörük Ali Efe'nin mücadelelerle dolu yaşamöyküsü belgelerle ve kişisel fotoğraflarla zenginleştirilmiş bir metin olarak okura sunulmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda Millî Mücadele döneminde lideri olduğu birlikle cesurca vatani savunan halk kahramanı Yörük Ali Efe tanıtılmaktadır. Kitapta Kurtuluş Savaşı'nda orduya gönüllü katılan bir kahramanın vatan sevgisi, cesaret, bağlılık, dürüstlük gibi erdemli kişilik özelliklerinin aktarılması yurt dışındaki Türk çocuklarının millî duygularını güçlendirerek millî kimliklerini muhafaza etmesine önemli rol oynamaktadır.

Romanda özellikle Batı Anadolu ve Akdeniz Bölgesi'nde bugün hâlâ varlığını devam ettiren Yörük kültürüne ve yaşam biçimine dair bilgiler yer almaktadır: *“Göç zamanı gelince ev bildikleri keçi kılından yapılmış çadırlar sökülür. Halı, yorgan, kilim, yatak... Ne eşya varsa atlara, arabalara yüklenir. Herkes birden yollara düşer. Bir orası, bir burası, bir o köy, bir bu köy derken, nereyi beğenirlerse çadırlarını oraya kurup yerleşirler”* (s.18). *“Yörükler doğayla iç içe yaşar. Hayvanlar, bitkiler, ağaçlarla... Çobanlık yapar, keçileri, inekleri, koyunlarıyla geçimlerini sağlarlar. Ya da bahçe eker, sebze meyve yetiştirirler. Düzde, tepede avlanır; keklik, ceylan peşine düşerler”* (s.18).

4.4. Künye bilgileri.

Kitap: Tarihsever Çocuk 1- Aşiretten Beyliğe Ertuğrul Gazi

Yazarı: İsmail Bilgin

Türü: Biyografik roman

Alt tema: Osmanlı Devleti, tarihsel süreç içinde Türklerin yerleştiği bölgeler

Seviye: 6

Yayınevi: Erdem Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 112/12,5x21

Kitabın özeti. Tarihsever Çocuk Türklerin Orta Asya'dan çıkıp Anadolu'ya yerleşmelerini; beylik, devlet ve imparatorluk kurma tarihi süreçlerini anlatan altı kitaplık bir roman serisidir. Aşiretten Beyliğe Ertuğrul Gazi romanı serinin ilk kitabıdır. Kitapta Oğuzların Kayı boyunun kuraklık ve kıtlık sebebiyle Horasan'dan çıkıp Anadolu'ya göç etmeleri konu alınmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda Kayı boyunun gelenek, görenek, örf ve adetleri anlatılmakta, yurt dışındaki Türk çocuklarına kültürel miras unsurları tanıtılmaktadır. Ayrıca kitabın çocukların Türk tarihine ve kültürüne karşı merak duygusunu harekete geçireceği düşünülmektedir.

Romanda Türk boylarında kadınların devlet yönetiminde erkeklerin yanında etkin rol oynadığı; oba liderinin hak, adalet, adil olma, kul hakkını gözetme, kadına değer verme, dayanışma ve birlikte hareket etme gibi olumlu özellikler taşıması gerektiği iletilmektedir. Bu yönüyle toplumda cinsiyet ayrımcılığı yapılmaması ve sağduyulu olma olumlanarak çocukların kişilik ve toplumsal gelişimleri desteklenmektedir:

“Gerektiğinde kadınlar da Ahiler de Abdallar da savaşabilmeliydi. Kayı obası kendini topyekûn koruyabilmeli ve savunabilmeliydi. Mademki bu topraklarda yurt kurmak istiyorlardı, öyleyse Kayı obasının her bir ferdi dövüşmeyi öğrenmeliydi. Bu yüzden kadınların başına İraz Bacı'yı seçti. Kadınlar onun önderliğinde savaş talimine başladılar” (s.52).

Türk boylarının geleneklerini anlatan ve önemli bir kültürel unsur olan Dede Korkut Hikâyeleri'nden bazı bölümler uyarlanarak romana yerleştirilmiş ve edebî tür çeşitliliğiyle roman zenginleştirilmiştir.

Romanda dikkat çeken bir diğer özellik Türk boylarının göçebe hayatta kullandıkları birtakım eşya adları ve sıfatlar günümüz Türkçesiyle dipnotlarda belirtilmesidir. Böylece okurun sözcük dağarcığının gelişmesine katkı sağlanmaktadır.

Kitabın Türkçe ve Türk Kültürü 6. seviyeye ders kitabında bulunan Türkler Anadolu'da ve Osmanlı Devleti (s. 115-116) konularını pekiştirmek amacıyla beraber okutulması önerilmektedir.

4.5. Künye bilgileri.

Kitap: Türkçenin Muhafızları-1 Bir Kelime Seyyahı, Kaşgarlı Mahmut Romanı

Yazarı: Özgür Aras Tüfek

Türü: Roman

Alt tema: Kaşgarlı Mahmut, ilk Türk İslam Devletleri

Seviye: 6

Yayınevi: Erdem Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 88/12,5x21

Kitabın özeti. Kitapta Divan-ı Lügat-ü Türk'ün yazarı Kaşgarlı Mahmut'un yaşamöyküsü romanlaştırılmıştır. Kitap, Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği (ESKADER) tarafından 2018 Çocuk Edebiyatı Ödülü'ne layık görülmüştür.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitabın ilk sayfalarında okura olayları daha iyi takip edebilme imkânı sunan bir harita verilmiştir. Haritada Tanrı Dağları, Orhun Yazıtları, Balagasun, Kaşgar, Barsgan, Opal, Pamir Dağları, Hazar Denizi, Bağdat, Arap Yarımadası, Mısır, Akdeniz, Bengal Körfezi, Umman Denizi gibi yerler gösterilerek Türklerin tarih boyunca varlığını sürdürdüğü önemli şehirler ve coğrafi mekânlar gösterilmiştir.

Romanda Türk tarihi ve kültürü hakkında bilgi içeren bölümler aşağıda maddeler hâlinde açıklanmaktadır:

- Roman Türk boylarıyla ilgili bilgiler içermektedir.

“-Hangi Türk boylarını gezdin, tanıdın Behram, diye sordu.

Behram saymaya başladı:

-Avşar, Kınık, Çiğil, Bayat, Çepni... Daha sayayım mı?” (s.47).

- Kitabın 49. sayfasında Türk boylarının adları, damgaları ve her boyu simgeleyen kuşların verildiği bir tablo bulunmaktadır: *“Oğuz bir Türk boyudur. Bunlar yirmi iki bölüktür. Her birinin hayvanlarına vurduğu ayrı bir damgası vardır. Birbirlerinin hayvanlarını bu damgalarla tanırlar” (s.48).*

- Türklerin insanlık tarihine yaptıkları katkılar/ buluşlar tanıtılmaktadır: *“Türklerin üç yüz seneden beri kullandıkları 12 Hayvanlı Türk Takvimi... Bu*

takvimin nereden geldiğini, atalarının nasıl ve neden böyle bir takvim bulduğunu öğrenmeye çalışıyordu” (s.50-51).

- Tarihte Türk kadınının devlet yönetimine, sosyal ve kültürel hayata aktif olarak katıldığı, saygın bir yere ve söz hakkına sahip olduğu belirtilmektedir.

“-Selçuklu Hükümdarı Melikşah’ın eşi Terken Hatun’un Karahanlı Devleti’ndeki bazı Türk âlimleri Bağdat’a gelerek çalışmaları konusunda desteklediğini duydum. Belki Terken Hatun bu konuda sana da yardımcı olabilir” (s.73).

- Kitabın son bölümünde Divan-u Lügat-i Türk’ün Türkçe bilmenin önemi ve gerekliliğinin açıklandığı giriş bölümüne yer verilmektedir.
- Romanda Türkçe ve Türk Kültürü 6. seviye ders kitabında işlenen Orhun Abideleri (s.111), Türklerin Dünya Kültü Mirasına Katkıları (s.112) ve Kutadgu Bilig (s.115) konularıyla benzerlik göstermektedir. Kitapların ders konularıyla eş zamanlı okutulması çocuklara tarihsel süreçte Türkçenin gelişimi hakkında edindiği bilgileri sıraya koyma ve daha iyi anlamlandırma olanağı sağlayabilir.

4.6. Künye bilgileri.

Kitap: Bilimin Öncüleri- Bütün Dünyaya Hekim İbni Sina

Yazarı: Süheyla Sancar

Türü: Roman

Alt tema: İbni Sina

Seviye: 6

Yayınevi: Erdem Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 80/12,5x21

Kitabın özeti. Bilimin Öncüleri 7 kitaplık bir roman serisidir. Serinin diğer kitaplarında Farabi, Razi, İbni Heysem, Uluğ Bey, Ali Kuşçu, İbni Baytar’ın yaşamöyküleri anlatılmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitapta tıp bilimine büyük katkılar sağlamış İbni Sina’nın yaşamöyküsü ele alınmaktadır. İbni Sina’nın

çalışkanlığı, azmi, bitmeyen bilgi arayışı, hayatı boyunca elde ettiği bilgi birikimini ve deyimlerini kitaplaştırarak insanlığa sunması, çocuk gerçeğliğine uygun olacak şekilde romanlaştırılmıştır. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının hem Batı dünyasında hem Doğu dünyasında önemli işler başarmış kişileri tanımaları, köken kültürünü sevmesi, benimsemesi ve aidiyet duygusunu güçlendirmesi bağlamında önem taşımaktadır.

İbni Sina'nın bilgiye ulaşmak için kitaplara başvurması ve kitap okuma tutkusu sıklıkla dile getirilmektedir. Kitapta İbni Sina'yı kitap okurken ve onlarca kitabın arasında kaybolurken resmedilmiş iki görsel aracılığıyla çocuklara kitap okuma sevgisi duyumsatılmaktadır.

Romanda ayrıca İbni Sina'nın tedavi için doğadaki bitkilerden yararlanması, doğayı çok iyi gzlememesi, binlerce bitki türünü tanınması ve doğa sevgisi konuları işlenmektedir. Bu yönüyle İnsan ve Doğa temasıyla da örtüşmektedir: *“Nerede bir ağaç görse sarılırdı. Ağaçlardan öğreneceği çok şey olduğunu hissediyordu. Kar yağdığında da güneş açtığında da onlar ayakta kalıyordu. Demek ki hayatla mücadele etmek için dimdik durmak gerekiyordu”* (s.9).

Romanda İbni Sina, ömrünü insanlara ve onları iyileştirecek tedavi yöntemleri aramaya adanış merhametli, iyimser, alışkan, alçak gönüllü, herkesin yardımına koşan, hümanist kişiliğe sahip bir bilim adamı olarak betimlenmektedir. Metinde İbni Sinan'ın bilim adamı olmasının yanı sıra devlet yönetiminde de aktif rol aldığı ve hükümdarlara danışmanlık yaptığı belirtilmektedir. Çocuklara tıp bilimini özendirmesi ve toplumda saygın yere sahip bir bireyin özelliklerini tanıtması yönüyle çocukların kişisel ve toplumsal gelişimlerine olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

4.7. Knyeye bilgileri.

Kitap: Oğuz Kağan Destanı

Yayına hazırlayan: Ahmet elik

Türü: Destan

Alt tema: Destanlar, Orta Asya İlk Türk Devletleri

Seviye: 7

Yayınevi: Erdem ocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 80/13,5x19,5

Kitabın özeti. Kitapta Türk ve Doğu kültürüne ait on destanın sadeleştirilmiş biçimi yer almaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Yaratılış Destanı yer kürenin ve insanların nasıl yaratıldığını konu alan bir Türk destanıdır. Alp Er Tunga tarihte bilinen ilk Türk destanıdır. Destanda Saka Türk İmparatorluğu'nun hükümdarı Alp Er Tunga'nın kahramanlıkları ve altın çağını yaşattığı ülkesi anlatılmaktadır. Oğuz Kağan Destanı Türklerin Çin gelenek ve göreneklerini bırakıp kendi özüne dönmesi ve geniş coğrafyalarda kurulan Türk boylarının nasıl ortaya çıktığını anlatır. Destan bir yaşam gerçekliği olarak savaş ve şiddet unsurlarını içermekte ancak bilgi ve aklın ışığında yapılan silahların savunma ve koruma amaçlı kullanılması olumlanmaktadır: *“İnsan akli ve emeğinin sonucunda yapılan silahlar ile ne türlü güçlükler aşılabilirdi”* (s.36).

Oğuz Kağan Destanı'nda da Dede Korkut Hikâyeleri'nde olduğu gibi kadının toplumda saygınlığı ve gücü dile getirilmektedir: *“Adı Ay Han'dı. Koca Kağan'ın hatunuydu. Tahtta yan yana, çadırda yan yana, savaşta yan yanaydılar”* (s.27).

Ergenekon Destanı Türklerin demir dağı eritip Ergenekon'dan çıkmalarını konu almaktadır. Destanda birlik olmanın, ortak karar almanın, zorluklar karşısında birlikte mücadele etmenin önemine ve gerekliliğine vurgu yapılmakta; özgürlük ve adalet konuları işlenmektedir.

Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının çok kültürlü ortamda yetişmeleri dikkate alındığında birlikte yaşam, uzlaşma, uyum sağlama, işbirliği ve ortak yaşam gibi sosyal becerilerin gelişmesini destekleyen metinlerle karşılaşmaları büyük önem taşımaktadır.

Türkçe ve Türk Kültürü 7. seviye ders kitabında Osmanlı Devleti'nde Birlikte Yaşam Kültürü (s.38) konusu işlenmektedir. Millî destanlarda da iş birliği, ortak yaşam konularına vurgu yapıldığı görülmektedir. Destanların ders konusuna benzer konuları ele alması ve Türklerin birlikte yaşam olgusuna tarihsel süreçte hep önem verdiğine dikkat çekmek amacıyla kitabın 7. seviyedeki öğrencilere okutulması önerilmektedir.

4.8. Künye bilgileri.

Kitap: Bolluk ve Savaş, Çatalhöyük Öyküleri- 3

Yazarı: Bilgin Adalı

Türü: Roman

Alt tema: Tarihi kahramanlar

Seviye: 7

Yayınevi: Can Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 139/12,5x19,5

Kitabın özeti. Çatalhöyük Öyküleri 3 kitaplık bir roman serisidir. Kitapta Hitit Uygarlığı ve o dönemdeki yaşantı konu alınmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Roman Anadolu uygarlıklarının beşiği ve dünyanın en eski yerleşim yeri olarak kabul edilen Çatalhöyük'te geçmektedir. Roman eğitsellik açısından çocukların dünya bilgilerini zenginleştirecek iletiler içermektedir. Özellikle göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçiş döneminde insanlık tarihinin ilerlemesine önemli katkı sağlayan buluşlara ve ilklere yer verilmektedir: *“Evcilleştirdikleri hayvanlar, kilden çanak çömlek üretimi, bakırı eriterek ürettikleri araç gereç köy halkına çok büyük ilerlemeler sağlamıştı”* (s.10). *“Böylece Çatalhöyük, insanlık tarihindeki ilk düzenli okul, Akka'nın köyünden gelen konuk gençlerse bu okulun ilk öğrencileri olmuştu”* (s.37).

“Ningur, bakırcıların döktüğü bakırlardan artakalan parçalarla, bugün bankaların, işyerlerinin, otomobillerin korunması için kullanılan alarm sistemlerine benzer bir şey geliştirmişti” (s.100).

“Ninlil'in önerisiyle, dünya üzerindeki, savunma amaçlı ilk askeri birlik kurulmuş oluyordu. Bu askeri birlik sonraki çağlarda örnek alınacak, yeryüzünün kaderini biçimlendirecekti, ama onlar şimdilik bunu bilmiyorlardı” (s.107).

Romanda kadınların sosyal hayata katıldığı, toplumda önemli görevler üstlendiği belirtilmekte ve birlikte hareket etmenin önemine işaret edilmektedir. *“Köy, şiddetle direndi. Erkeklere destek vermek üzere ellerinde yayları ve oklarıyla kulelere damarla çıkan kadınlarla birlikte, küçük çocuklar bile, oyuncak oklarıyla çapulculara ok yağdırıyorlardı”* (s.139).

Romanda önemli kararlar alırken bilginin ve aklın ışığında hareket etmenin, toplumsal yaşamda paylaşmanın ve yardımlaşmanın önemine sıkça vurgu yapılmaktadır: “Dost kazanmak, düşman kazanmaktan çok daha iyidir. Unutma, birlikten güç doğar” (s.21). “Bilgilerimizi paylaşırsak, hep birlikte daha ileriye gidebiliriz” (s.55).

4.9. Künye bilgileri.

Kitap: Gılgamış Destanı

Yazarı: Bilgin Adalı

Türü: Destan

Alt tema: Efsaneler

Seviye: 7

Yayınevi: Can Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 96/13,5x19,5

Kitabın özeti. Gılgamış Destanı insanlık tarihinin bilinen en eski yazılı eseridir. Destan farklı coğrafyalarda farklı taş tabletlere yazılmış hâlde bulunmuştur. Gılgamış, metinlerde Uruk Kralı olarak tanıtılan ve bilgeliğiyle tanınan bir kahramandır. Bu kitapta Bilgin Adalı, Jean Bottero'nun Akkadcadan Fransızcaya çevirdiği kitabın Orhan Suda tarafından dilimize çevrilen metni kaynak alarak çocuklara göre uyarlamıştır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Roman, çocukların tarihte yazılmış ilk metni tanımaları ve genel kültür bilgilerini arttırmaları yönünden önemlidir. Romanda çocuklara hayat mücadelesinde rehber olabilecek, eğitsel nitelikte felsefi iletiler sunulmaktadır:

“İnsanoğlu doğar, yaşar ve ölür,

Tanrıların ona çizdiği kader böyle.

Gelene kadar acımasız son,

Tadını çıkar önündeki yaşamın,

Acıyla değil, mutluluk içinde yaşa hayatını.

Tadını çıkar yemeklerin,

*Yaşadığın her gün zevk versin sana,
Yıkan ve güzel giysiler giyin,
Müzikle ve dansla şenlensin evin.
Elini tutan çocuğunu sev, kucakla karını, mutlu et onu.
İşte budur insanlar için en iyi yaşamının yolu” (s.68).
“Ölümden korkmak değil,
Korkusuzca yaşamak yaraşır insana.
Büyük kentler kurmak,
Yenilikler peşinden koşmak yaraşır.
İnsan, insan gibi yaşarsa,
Aydınlığın peşinden koşarsa vardır.
Unutmayın, aydınlığın peşinden koşanlar,
Bir gün mutlaka o ışığı yakalar” (s.90).*

Destanda kullanılan şiirsel anlatım ve cümle sonlarındaki hece uyumları sayesinde yurt dışındaki Türk çocuklarının ana dilleri Türkçenin ses ahengi ve ritmini duyumsamaları sağlanmaktadır.

Destan on iki bölüme ayrılmakta ve her bölümün başında o bölümde geçen olayları betimleyen bir görsele yer verilmektedir. Bu görseller dışında destanda düşmanla çatışma yaşanan bölümlere altı tam sayfa görsel eklenmiştir. Kitabın iç sayfalarında bulunan bütün görseller renkli basılmıştır.

Destanda “ölümsüzlük, ölümsüzlüğü aramak” gibi soyut konular işlenmektedir. Çocukların bilişsel gelişim dönemleri dikkate alındığında kitabın soyut kavramlar dönemindeki öğrencilere uygun olacağı düşünülmekte dolayısıyla 7. seviye ve üstü öğrencilere okutulması tavsiye edilmektedir.

4.10. Künye bilgileri.

Kitap: Dede Korkut Hikâyeleri

Hazırlayan: Zehra Ünüvar

Türü: Destan

Alt tema: Dede Korkut hikâyeleri

Seviye: 8

Yayınevi: Bilgi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 184/13,3x19,5

Kitabın özeti. Dede Korkut Hikâyeleri Oğuzların yaşam biçimlerini, insan-doğa ilişkisini, gelenek ve göreneklerini yansıtan on iki metinden oluşmaktadır. Dede Korkut toplumda saygın, fikrine danışılan, uzlaştırıcı ve arabulucu bir konuma sahip bilge bir kişidir. Dede Korkut her hikâyede on beş yaşına basan erkek çocuklarına ad verme töreninde ve önemli olaylarda kopuz çalıp şarkı söyler.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Dede Korkut Hikâyeleri'nde karakterler karşılaştıkları zorlukların üstesinden kıvrak zekâlarıyla geliştirdikleri stratejiler sayesinde gelirler. Metinde çocukların problem çözme, akıl yürütme, alternatif çözümler bulma gibi bilişsel becerilerini geliştirmeyi sağlayan unsurlar desteklenmektedir: *“Basat mağara kapısına gitti. Orada kınısız kılıcı gördü. Durmadan inip kalkıyordu. ‘Bu kılıca hemen yaklaşmamalı’ diye düşündü. Kendi kılıcını uzattı. Kılıcı ikiye bölündü. Gitti kocaman bir ağaç getirdi. Onu tuttu; o da kolayca parçalandı. O zaman akıl yürüttü. Ok ile yayını hazır edip kılıcı tutan zincire nişan aldı. Vurdu. Kılıcı yere düşürdü. Kılıç, yarıya dek toprağa gömüldü. Gidip sapından tuttu çıkardı”* (s.130).

Hikâyelerde Türklerin av kültürü, evlilik merasimi, ad koyma törenlerinde uygulanan gelenek ve görenekler anlatılarak çocuklara kültür aktarımı yapılmaktadır.

Millî destan özelliği taşıyan hikâyelerde karakterler adil, hak gözetken, cesur, lider ruhlu, tek başına zorlukların üstesinden gelebilen, risk alabilen, dürüst, doğruluktan ayrılmayan, merhametli, özgüveni yüksek, inançlı, sadık, azimli kişiler olarak yapılandırılmıştır. Kişilik gelişimi açısından Dede Korkut Hikâyeleri çocuklara örnek olur, hikâyeler cesur olmayı aşılar, yaratıcı kişilik özelliklerini benimsetmektedir (Tekşan, 2017). Olumlu kişilikleriyle tanıtılan Türk karakterler çocuklara rol model olmakta ve onların millî coşkunluklarını/duyuşlarını arttırmaya, Türk ulusuna ait olma hislerini güçlendirmeye katkı sağlamaktadır.

Dede Korkut Hikâyeleri'nde kadınlar, toplumsal yaşamda aktif görev alan, önemli kararlar alınırken fikrine danışılan ve erkeklerle beraber mücadele eden cesur karakterlerdir. Bu yönüyle toplumdaki cinsiyet eşitliğine örnek teşkil etmektedir.

4.11. Künye bilgileri.

Kitap: Ege Kıyılarından Eski Zaman Masalları

Yazarı: Ahmet Ünver

Türü: Masal

Alt tema: Efsaneler, mitoloji

Seviye: 8

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 136/13x19,5

Kitabın özeti. Kitapta Batı Anadolu'da yaşandığına inanılan dokuz öykü-efsane yer almaktadır. Yazar, öykülere başlamadan önce kitabın nasıl ortaya çıktığını anlatmaktadır. Aynı bölümde Anadolu tarihi hakkında bilgiler verilerek vatan sevgisi işlenmektedir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitap okura mitoloji, Anadolu uygarlıkları, Batı Anadolu'da bulunan iller gibi genel kültür niteliği taşıyan bilgiler aktarmaktadır. Ayrıca kitabın ilk sayfalarında öykülerde geçen yabancı isimlerin okunuşları verilmektedir.

Kitap metinlerarasılık yönünden oldukça zengindir; Azra Erhat ve Sabahattin Eyüboğlu'nun çevirdiği Homeros ve Hesiodos'un eserleri; Azra Erhat'ın Mavi Yolculuk ve Mavi Anadolu; Halikarnas Balıkçısı'nın Merhaba Anadolu, Anadolu'nun Sesi, Anadolu Efsaneleri, Anadolu Tanrıları eserlerinden bahsedilmektedir. Bu kitapların yanı sıra Behçet Necatigil, Ülkü Tamer, Turan Oflazoğlu gibi Türk edebiyatının önemli yazarların da Ege masalları yazdıklarına değinilmektedir.

4.12. Künye bilgileri.

Kitap: Troya Masalı

Yazarı: Azra Erhat

Türü: Anlatı

Alt tema: Efsaneler

Seviye: 8

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 96/13x19,5

Kitabın özeti. Kitap, İlyada ve Odesa başta olmak üzere Latin klasiklerini Türkçeye kazandıran ödüllü çevirmen Azra Erhat'ın anlatı türündeki kitabıdır. Kitap üç bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde, tarihte Çanakkale Boğazı'nda geçen masallar hakkında bilgiler verilmektedir. İkinci bölüm Troya masalının bu güne kadar kimleri etkilediği ve kimler tarafından anlatıldığına dair bilgiler içermektedir. Üçüncü bölümde ise Troya masalı anlatılmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Anlatıda Homeros'un İlyada Destanı ve Montaigne'in Denemeleri'ne atıf yapılarak metinlerarasılık kurulmuştur.

İtalyan eğitim sisteminin orta öğretim evresinde Latin edebiyatının temeli kabul edilen İlyada ve Odesa destanları edebiyat derslerinde detaylıca işlenmektedir. Yurt dışındaki Türk çocuklarının klasik eserleri ana dillerinde okumaları, okuldaki derslere ön hazırlık yapmalarını sağladığı ve akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Türkçe ve Türk kültürü 7. seviye ders kitabının Gezelim Görelim ünitesinde Ağrı Dağı Efsanesi (s.94) konusu işlenmektedir. Kitap Troya masalının hem edebî tür hem de olayların Türkiye coğrafyasında bulunan bir dağda geçmesi benzerliğinden hareketle ders konusuyla bağlantılı olarak okutulması tavsiye edilmektedir.

4.13. Künye bilgileri.

Kitap: Çanakkale Geçilmez

Yazarı: Turgut Özakman

Türü: Roman

Alt tema: Atatürk, Millî Mücadele, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu

Seviye: 8

Yayınevi: Bilgi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 136/13,3x19,5

Kitabın özeti. Roman Turgut Özakman'ın yazdığı Diriliş-Çanakkale 1915 kitabının ana konularına sadık kalınarak sadeleştirilmiş biçimindedir. Romanda Çanakkale Savaşı, Millî Mücadele ve Cumhuriyet'in ilk 15 yılı tamamen belgelere dayanarak iki karakterin diyalogları üzerinden anlatılmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Çanakkale Savaşı'nı konu alan romanda Türk milletinin ve ordusunun vatani savunmak için düşman kuvvetlerine karşı verdiği mücadele ve sergilediği cesaret anlatılmaktadır. Kitabın yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türk tarihini öğrenmelerini sağlayan ve millî duygularını /ana vatan sevgisini arttıran nitelikte belgelere dayalı, güvenilir bir metin olduğu düşünülmektedir.

Çanakkale cephesinde Seddülbahir, Conk Tepesi gibi kritik noktalar, savaş gemileri ve iki tarafın askerlerinin konumlandığı tepeler metne eklenen haritalarla gösterilmiş ve okura olayları takip etme kolaylığı sağlanmıştır.

Türk ve Anzak askerleri arasında cereyan eden birtakım dostane olaylar Türk ordusunun barışçıl ve insancıl yönüne vurgu yapmaktadır.

Romanda çok sayıda olayın anlatılması ve tarihsel bilgi yoğunluğu dikkate alındığında kitabın 8. seviye öğrencileri için uygun olabileceği düşünülmektedir.

4.14. Künye bilgileri.

Kitap: Atatürk Bizi Seviyor

Yazarı: Hidayet Karakuş

Türü: Şiir

Alt tema: Atatürk, çağdaşlaşan Türkiye

Seviye: 5, 6, 7 ve 8

Yayınevi: Bilgi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 104/13,3x19,5

Kitabın özeti. Kitapta Atatürk'ün başarıları ve kişiliğiyle ilgili 55 şiir bulunmaktadır. Kitap iki bölümden oluşur. İlk bölümde Atatürk'ün çocukluğunda ve

Millî Mücadele döneminde başından geçen olaylar, millî bayramlar, Kurtuluş Savaşı, Anadolu halkının mücadelesi, barış, bağımsızlık, demokrasi konularında yazılmış şiirler bulunur. İkinci bölümde Atatürk'ün fotoğraflarından esinlenerek yazılmış şiirler yer alır. Şiirle beraber şiirlere esin kaynağı olan fotoğraflar da okura sunulmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitabın ön kapağında Atatürk'ün manevi kızı Ülkü Adatepe'yi salıncakta sallarken ve yine kendisi salıncakta sallanırken çekilmiş iki fotoğrafı yer almaktadır. Kapak tasarımı çocukların dünya lideriyle özdeşim kurmalarını sağlamakta ve Atatürk'ün çocuk sevgisini yansıtmaktadır.

Kitap başvuru niteliğinde olup Türkçe ve Türk Kültürü 5, 6, 7 ve 8. seviye öğrencilerinin tümüne önerilmektedir. Ders konularına ek materyal olarak kullanılabileceği gibi millî bayram kutlamalarında ve 10 Kasım törenlerinde okunacak şiirlerin belirlenmesinde de kaynak kitap olarak başvurulabilir.

4.15. Künye bilgileri.

Kitap: Öğretmenim Atatürk “ Mustafa Kemal Atatürk'ten Öyküler”

Yazarı: Mavisel Yener

Türü: Öykü

Alt tema: Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu

Seviye: 5, 6,7 ve 8.

Yayınevi: Bilgi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 176/10,8x18,8

Kitabın özeti. Kitapta Atatürk'ün ailesi, çocukluğu, öğretmenleri, eğitimi, hayalleri, korkuları, Çanakkale cephesinde verdiği mücadele, Millî Mücadele yılları, başlattığı reformlar, doğa sevgisi, vatan sevgisi, cömert ve merhametli kişiliği gibi çeşitli konularda farklı kaynaklardan derlenen öyküler bulur. Öyküler kronolojik bir sıra takip eder.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Çocukların metinler aracılığıyla ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ü çalışkan, cesur, merhametli ve

girişimci bir lider olarak tanınmaları kişilik gelişimlerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Kitabın ön kapağında Atatürk'ün gülümseyerek resmedilmiş bir görseli bulunmaktadır. Kitabın başlığı Atatürk'ün başöğretmen vasfından hareketle seçilmiştir.

Kitap Türkçe ve Türk Kültürü 5. seviye ders kitabının Bayramlar ve Kutlamalar ünitesi, 6. seviye ders kitabının Geçmişe Açılan Kapı ünitesindeki Osmanlı Devleti'nden Türkiye'ye (s.117-120) konusu, 8. seviye ders kitabının Geçmişe Açılan Kapı ünitesindeki Atatürk (s.164) konusu işlenirken ek ders materyali olarak kullanılabilir. Öykü kitabı başvuru niteliğinde hazırlanmış olup her seviyeye (5, 6, 7 ve 8. seviyeler) uygun öyküler içermektedir.

5. Gezelim Görelim Teması İçin Önerilen Kitaplar

5.1. Künye bilgileri.

Kitap: Mısır'a Yolculuk

Yazarı: Gülten Dayıoğlu

Türü: Gezi yazısı

Alt tema: Dünya ülkeleri

Seviye: 5

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş

Sayfa sayısı ve boyut: 67/13,5x19,5

Kitabın özeti. Kitapta yazarın Mısır'a yaptığı seyahat kaleme alınmıştır. Metinde dünyaca ünlü Mısır Piramitleri, çeşitli tapınaklar, efsaneler, kral mezarlarının ortaya çıkarılışlarıyla ilgili anekdotlar, Mısır'ın önemli şehirleri ve Kahire Müzesi hakkında bilgiler, izlenimler ve eleştiriler yer almaktadır. Okur kültür, sanat, tarih, arkeoloji, coğrafya gibi farklı alanlarla buluşturulmaktadır. Kitabın sonuna yazara ait kişisel gezi fotoğrafları eklenerek metnin içeriği zenginleştirilmiştir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Metinde Mısır kültürü ve tarihi hakkında bilgiler verilmekte, okurun genel kültür ve dünya bilgisi arttırılmaktadır: *“Napolyon Mısır'a gelirken, bilim adamlarını da getirmiş. Burada,*

bitki ve hayvan türleriyle tarihsel kalıntıları inceletmiş. Bulgular yazıya geçirilmiş. Bugün bu yazılar, Mısır'ın geçmişini aydınlatmada çok yararlı birer belge konumunda” (s.23).

“Rehberimiz, Luksor Tapınağı'nı anlatırken, 1986 yılında burada gösterimi yapılan Aida operasına da değinmeden geçemedi. Gerçekten bu olay, dünya basınında da büyük ilgi görmüştü” (s.31).

Yazar Mısır kültürüyle Türk kültürü arasında bağlantı kurarak iki kültürün ortak özelliklerini ortaya çıkarmaktadır: *“Bu adet, Orta Asya'daki Türklerin yüğ törenlerini anımsattı bana...” (s.21).*

Metinde Mısır'a özgü eserlerin yanı sıra Mısır'da bulunan Türk mimarisinden bir esere yer verilmekte, böylelikle okura Türk kültür mirasının Türkiye'yle sınırlı kalmayıp geniş coğrafyalara ulaştığı gösterilmektedir: *“Luksor Tapınağı'nda bir de cami var. Kavalalı Mehmet Ali Paşa zamanında yaptırılan bu cami, tapınağın duvar ve sütunlarına yaslanmış durumda” (s.30).*

Metinde Mısır'ı konu alan bir romandan bahsedilerek konuya ilgi duyan okurun merakını karşılamak amacıyla farklı metinlere yönlendirmektedir. Böylelikle okurun okuma eyleminin sürekliliği ve okuma kültürü edinmesi sağlanmaktadır: *“Luksor'da, İngiliz yazar Agatha Cristie'nin Nil'de Cinayet romanını yazarken kaldığı Winter Palace oteline gidip çay içmek de, bana ayrı bir coşku veriyor” (s.35).*

5.2. Künye bilgileri.

Kitap: İstanbul Masalı

Yazarı: Mine Soysal

Türü: Anlatı

Alt tema: Şehirlerimiz

Seviye: 5

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 104/20x23

Kitabın özeti. Kitapta İstanbul'un tarihsel gelişim süreci, Tarihöncesi, İlk Kent: Byzantion, İlk Başkent: Konstantinopolis, Osmanlı Başkenti İstanbul,

Cumhuriyet Kenti İstanbul olmak üzere beş dönemde ve kronolojik bir sırayla okura aktarılmaktadır. Metinde insanlık tarihi, arkeoloji, mitoloji, Anadolu uygarlıklarının doğuşu, Roma İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu, Cumhuriyet Dönemi ele alınmakta, okur tarihsel bir yolculuğa çıkarılmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Tarihte birçok uygarlığın merkezi olmuş İstanbul hakkında detaylı bilgiler aktarılmakta, okurun genel kültürü genişletilmektedir: *“Küçükçekmece Gölü’nün kuzey ucundaki Yarımburgaz Mağarası, Türkiye’nin bilinen en eski yerleşim yeridir”* (s.19).

İstanbul’da bulunan pek çok mimari eserin ortaya çıkış öyküsü anlatılarak yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türk kültür mirası konusunda bilinçlenmesi sağlanmaktadır: *“Haliç kıyılarında, Aynalıkavak Kasrı gibi birbirinden güzel sahil saraylar yapılıyordu”* (s.75). *“Boğaziçi kıyıları Beylerbeyi Sarayı gibi yazlık saraylar ve yalılarla bezeniyordu”* (s.80).

Metinde Osmanlı Devleti’nde matbaanın kuruluşu, Osmanlıca ilk gazetenin çıkarılması, okur-yazarlığın artması, Tanzimat Dönemi, Osmanlı’nın çağdaşlaşması gibi gelişmelere ilişkin önemli bilgiler aktarılmakta, okurun tarih ve genel kültür bilgisi geliştirilmektedir: *“1727 yılında III. Ahmed’in fermanıyla halka duyurulan matbaanın kuruluşunda harf dökmece, dizmece ve baskıcı olarak da çalışan Macar kökenli İbrahim Müteferrika, yazar, çevirmen ve düşünürdü”* (s.76). *“İlk Osmanlıca gazete olan Takvim-i Vekayi’nin birinci sayısı 1 Kasım 1831’de yayımlandı”* (s.76).

Osmanlı’nın kültür ve sanat alanında gelişmesini sağlamak amacıyla Avrupalı sanatçılarla iş birliği yapması konu alınmakta ve kültürlerarası etkileşime vurgu yapılmaktadır: *“İlk çoksesli orkestranın kurucusu ve çalıştırıcısı İtalyan sanatçı Giuseppe Donizetti’ye ‘paşa’ unvanı verildi”* (s.82).

Metinde Kurtuluş Savaşı ve Millî Mücadele dönemlerinde İstanbul’un önemli bir merkez olduğu ifade edilmektedir: *“Mustafa Kemal ve arkadaşları, ülkenin kaderini bütünüyle değiştirmek üzere 1919’da Anadolu’ya geçene dek çalışmalarını İstanbul’da sürdürdüler”* (s.88).

5.3. Künye bilgileri.

Kitap: Esrarengiz Testi-Kafadar Kuzenler Kapadokya’da

Yazarı: Koray Avcı akman

Türü: Roman

Alt tema: Coğrafi özellikler

Seviye: 6

Yayınevi: Kırmızı Kedi

Sayfa sayısı ve boyut: 136/13,5x19,5

Kitabın özeti. Roman dört kuzenin Kapadokya'daki maceralarını konu almaktadır. Kafadar Kuzenler serisinin diğere üç kitabı Midas'ın Peşinde, Efes'in Sırları ve Gizemli Olimpos romanlarıdır. İrem ve Eren ikiz kardeştir, Tolga ve Burcu onların kuzenleridir. Dayılarının Japon bir kızla evleneceğı ve düğünün Kapadokya'da yapılacağını haber alan kuzenler heyecan içinde Kapadokya'da buluşacakları günü beklemektedirler.

Kapadokya'ya ailecek gidilir ve Japon gelinin ailesiyle tanışılır. Nikâh, balonda kıyılacak ve evlilik yüzükleri tam Âşıklar Vadisi'nin üstünden geçerken takılacaktır. Nikâh günü tam balona binileceğı zaman köpekleri Zıpzip dayısının dalgınlıkla masanın üzerine bıraktığı yüzük kutusunu alıp koşmaya başlar. Durumu fark eden dört kuzen de köpeğın arkasından gider. Bu arada çocuklar hariç herkes balona binmiş ve balon havalanmıştır. Balon havalandıktan sonra çocukların yokluğunu fark eden aileleri telaşa kapılır ve balonun hemen indirilmesini ister. Bir kez havalandıktan sonra rüzgârın yönüne göre hareket ettiği için ne yazık ki balonu indirmek mümkün değildir. Çocuklar köpeğın peşinden epey koştuktan sonra köpeğın bir mağaraya girdiğini görürler. Böylece Kapadokya'nın büyülu yer altı şehirlerinden birini keşfederler. Yer altı şehrindeki bölmelerin içinde de köpeğın ağzından yüzük kutusunu almak için koşuşturma devam eder. Nihayet köpek yüzüğü yüksekçe bir kayanın üzerine bırakır. O esnada Eren sütunların arkasındaki bir testiye fark eder ve içinde ne olduğuna bakmak ister. Testinin içi boştur. Eren yine de testiye yanında götürmek ister. Kutuyu köpekten kurtarmayı başaran çocuklar yanlarına testiye de alarak hızla balonun ineceğı yere doğru giderler.

Telaş ve merak içinde onları bekleyen ailelerine olan biteni anlatırlar. Japon gelin ve ailesi de çocukların kaybolmalarına üzülür. Neyse ki olay hiç kimseye bir

şey olmadan atlatılmıştır. Yolculuk, düğün ve kovalamacadan dolayı herkes yorgun düşer. Dayısının gelen misafirleri ağırlamak için kiraladığı eve geçilir. Köpekle oyun oynarken Burcu annesinden kalan bilekliğin bileğinde olmadığını fark eder ve ağlamaya başlar. Herkes Burcu'nun başına toplanır. Burcu'nun annesi ve babası vefat etmiş, onu anneannesiyle dedesi büyütüştür. Bu sebeple annesinden kalan bileklik Burcu için çok değerlidir. Bilekliğin yeraltı şehrinde kaybolduğunu düşünen kuzenler büyüklerden Ürgüp'e gitme bahanesiyle izin alıp ertesi gün yer altı şehrine giderler ve asıl macera o gün başlar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Metinde UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde de bulunan ve Türkiye'nin en önemli kültürel ve turistik mekânlarından biri olan Kapadokya tanıtılmaktadır:

“Çok eskiden burada bir sürü at yaşarmış. Ve tüm o gizemli şekiller bundan tam altmış milyon yıl önce; Erciyes, Hasan Dağı ve Güllü Dağ'ın püskürttüğü lav ve küllerin oluşturduğu yumuşak tabakaların milyonlarca yıl süresince, yağmur ve rüzgârlar tarafından aşındırmalarıyla ortaya çıkmış” (s.25).

“Bir vadinin bir ucunda kurulmuş, eski insanların yaşam alanı olan Göreme Açık Hava Müzesi'nde hemen hemen her kaya bloğunun içi oyularak neredeyse iki bin yıldır çeşitli biçimlerde kullanılmıştı” (s.102).

“Elmalı Kilise'yi gezerlerden mozaikler ve renkli duvar resimleri hepsinin ilgisini çekmişti” (s.103).

Metinde yöreye özgü geleneksel el sanatlarından çömlekçilik ile ilgili tarihsel, kültürel ve teknik bilgilerin aktarıldığı bölümlere yer verilmektedir: *“Taa üç-dört bin yıl önce, Hititler zamanında başlamış burada çömlekçilik. Kızılırmak bile rengini Avanos'tan sularına kattığı killi, lavlı topraklardan alır. İşte biz de o kızılırması killi çamurdan çanak çömlekler yaparız. Buralarda öyle yaygındır ki çanak çömlekçilik... Bu yüzden de kör bile bilir Avanos'un yolunu, çanak çömlek kırığından belli olur' derler”* (s.107).

Metin, dünya çocuk edebiyatı klasikleri arasında sayılan bir masala da gönderme yaparak metinlerarasılık kurmakta ve okurun okuma kültürü edinmesine katkı sağlamaktadır: *“Oğlum, bütün yolu nasıl aklında tutabildin ki? Yoksa şu Hansel ve Gretel masalındaki gibi yolu bulmak için işaretler mi bıraktın?”* (s.69).

5.4. Künye bilgileri.

Kitap: Ayasofya Konuştu

Yazarı: Füsun Çetinel

Türü: Roman

Alt tema: Turistik mekânlar

Seviye: 5

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 124/12x18

Kitabın özeti. Veli annesini kaybetmiş, amcası ve yengesiyle yoksulluk içinde yaşayan ve okuldan sonra Ayasofya Meydanı'nda nazarlık satan bir çocuktur. Veli, Ayasofya'nın restorasyonunda çalışan Alman ekibin maskotu olur, onların getir götür işlerini yapar. Özellikle Martha ile aralarında sıkı bir dostluk kurulur.

Bir gün Veli'nin sınıfına kardeş okulun (Herrenbach İlkokulu) müdürü gelir ve Ayasofya hakkında her öğrenciden bir proje (resim, fotoğraf, yazı vb.) hazırlamalarını ister. Almanya'da açılacak sergiye en iyi projenin sahibi davet edilecektir. Bu sözler üzerine sınıfta bir hareketlenme olur. Veli Ayasofya'da çalışan restorasyon ekibine yardım ettiği için Ayasofya hakkında epey bilgi edinmiştir. Projeye mutlaka katılması gerektiğini düşünür.

Bir gün Veli duvar resimlerinin restorasyonu için kurulan iskeleye çıkar. Ekipte çalışanlar çocuğun düşmesinden korkarak paniğe kapılır. Veli de aşağı baktıkça başı dönmeye başlar. Yavaşça inmeye çalışırken Martha'nın Almanya'dan getirip hediye ettiği sırt çantası bir demirin ucuna takılır ve çocuk havada asılı kalır. Ayasofya'daki bütün turistler güvenlik gerekçesiyle dışarı çıkartılır. O kadar yükseğe ulaşan merdiven bulunamaz. Son çare olarak çevreden bir halı getirilir ve Veli'ye halının üzerine atlaması söylenir. Veli o kadar yüksekten atlamaya korkar ve ağlamaya başlar. Sırt çantasının onu daha fazla tutamayacağını hissedince kendini boşluğa bırakır. Veli gözünü açtığında Martha'yı görür ve korkuyla yine ağlamaya başlar. Çocuğa sırt çantası verilince ağlamayı keser. Veli'ye biraz su getirirler ve iyi olduğuna emin olduktan sonra evine gönderirler. O günden sonra Veli'nin Ayasofya'ya girmesi ve çalışma ekibine yaklaşması yasaklanmıştır.

İçeriye giremeyen Veli bu sefer Ayasofya'nın bahçesinde geniş, demir parmaklı pencerenin pervazında oturup kedisi Gli ile oyalanır. Bir taraftan da Martha'nın hediye ettiği çantanın içinden çıkan renkli boya kalemlerine, yumuşacık monta, sıcacık tutan çizmelere bakar ve sınıf arkadaşlarının yeni eşyalarını gördüklerindeki verecekleri tepkiyi düşününce içini mutluluk kaplar. Veli yeni çizmelerini giyip sevinç içinde zıplamaya başlar. O esnada altındaki taş blok yerinden oynar ve bir anda her yer toz duman olur. Veli yerinden oynayan taşın açıklığından gelen küf kokusunu hisseder. Taşın üzerinde bir daha zıplar, açıklığın kapandığını görür. Tekrar zıpladığında aralık usulca yine açılır. Yoksa Veli ekipten duyduğu ve kimsenin şu zaman kadar bulamadığı gizli geçidi mi keşfetmiştir?

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanın kahramanlarından Bay Müller Almanya'da yaşayan Türk çocuklarıyla çalışma yapan bir okul müdürüdür. Bu yönüyle çalışmanın hedef kitlesi olan yurt dışındaki Türk çocuklarının yaşam gerçekliğiyle yakınlık kurulmaktadır: *“Bay Müller, Herrenbach İlkokulu'nun müdürüdür. Üstelik uzun zamandır işçi ailelerin Türk çocuklarıyla çalıştığı için biraz Türkçe de biliyor”* (s.18).

Romanda kardeş okul projesi kapsamında Alman ve Türk çocukların ortak bir kültürel etkinliği gerçekleştirmesi konu alınır. Bu yönüyle birbirini tanıma ve diyalog açısından iki ülke arasında kültürel köprü kurmanın önemi iletilmektedir.

Metin okura başkahramanın kediyle kurduğu dostluk ve hayvan sevgisi iletilmekte, İnsan ve Doğa temasıyla örtüşen bölümler içermektedir.

Ayasofya'nın mimari özellikleri tanıtılmakta ve kültürel açıdan taşıdığı önem vurgulanmaktadır.

Romanda bir yaşam gerçeği olarak yoksulluk ve çocuk yaşta sokakta çalışma konularına değinilmekte ancak azimle çalışarak eğitim ve burs olanaklarıyla iyi bir gelecek inşa edilebileceği okura duyumsatılmaktadır.

5.5. Künye bilgileri.

Kitap: Sırlar Yolu

Yazarı: Füsun Çetinel

Türü: Roman

Alt tema: Turistik ve tarihi mekânlar

Seviye: 7

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 172/12x18

Kitabın Özeti. Eileen (Aylin) annesiyle babası boşanmış, kimlik ve ergenlik bunalımı yaşayan bir genç kızdır. Eileen'in annesi Mira baba tarafından Türk'tür ancak kızının Türklerle arkadaşlık kurmasını, Türk marketlerinden alışveriş yapmasını istemez. Oysa Eileen, en yakın arkadaşı Elif ve onun annesi Zehra teyzenin çok iyi insanlar olduklarını düşünür.

O yaz Kaş'ta yaşayan anneannesi Ute'yi ziyaret etmek ister ancak ne annesinin ne de babasının onu Kaş'a götüreceği zamanı yoktur. En sonunda Eileen'in Kaş'a tek başına gitmesine karar verilir. Hostes refakatinde yaptığı uçak yolculuğunda hoşlandığı okul arkadaşı Thomas'la karşılaşması ve Thomas'ın yanındaki koltuğa oturması Eileen'in heyecanını ikiye katlar. Thomas da her yaz ailesiyle birlikte Kaş'a gitmektedir. Görüşmek için birbirlerinin telefon numaralarını alırlar.

Eileen, ertesi gün anneannesinin evinde güneşli ve parlak bir sabaha uyanır. Eileen'in Kaş'taki en yakın arkadaşı Dursun'dur. Dursun adı gibi pek fazla hareket etmeyen, sessiz sakin ve kendi hâlinde bir çocuktur. Eileen, Ute ve Dursun Recep'in kahvesinde kahvaltı yapmak için hazırlanıp evden çıkarlar. Eileen annesinin de onlarla birlikte olmasını ister, onu ilk günden bu kadar çok özleyebileceğini hiç tahmin etmemiştir.

Kahveye geçmeden önce gözleme almak için Kaş pazarına giderler. Pazar meydanında bir grup genç plajda inşaat yapılmaması için pankart açmıştır. Eileen gözleme için para uzatacağı sırada tuhaf bir adam aniden önüne çıkar. Bu adam Ute'nin evini satın almak isteyen Sansar'dır. Sansar, Ute'nin eşinden yadigâr yıllardır sakladığı mücevher kutusunun peşindedir. Eileen'le konuşarak ondan bilgi almak ister. Adamdan hiç hoşlanmayan Eileen'in imdadına Thomas yetişir. Sansar, kızın yalnız olmadığını görünce daha sonra tekrar görüşeceklerini söyleyip yanlarından ayrılır.

Eileen, Thomas ve Dursun her gün birlikte vakit geçirmeye başlar. Beraber amfi tiyatroya giderler, kapı önünde çekirdek çıtlayıp, gelincik çayı içerler, çakıl taşlarını boyarlar ve en çok da Ute'nin mücevher kutusunun peşindeki Sansar

hakkında konuşurlar. Bir gece Ute kıymetli kutuyu yerinde bulamayınca telaşlanır. Kutunun yerini sürekli değiştirdiği için nereye koyduğunu hatırlayamadığını düşünür. Gündüz aramaya karar vererek çaresizce odalarına çekilirler. Eileen'i korku sarar. Thomas'a mesaj çekerek durumu anlatır.

Çocuklar sabah olunca Ute'nin bahçesinde toplanır. Hepsi kutuyu Sansar'ın çaldığına emindir. Sansar'ın evini aramayı düşünürler. Bunun için en uygun zaman ikinci namazı vaktidir. Sancar camiden dönmeden kutuyu bulmaları gerekir. Dursun kapıda gözcülük edecek, Eileen ile Thomas da evde kutuyu arayacaktır. Thomas kapı kilidini saç tokasıyla bir çırpıda açar ve hemen evi aramaya başlarlar. Sansar'ın evi küçük kâğıtlara yazılmış dualarla doludur. Bu onun yaptıklarından dolayı aslında korktuğunu ve vicdan azabı çektiğini göstermektedir. Thomas mücevher kutusunu ayakkabılıkta bir kutunun içinde bulur. Evden çıkmadan önce Sansar'ı korkutmak için duaların yerini değiştirir.

Bu olaydan sonra Eileen ve anneanesi kutuyu ait olduğu yere yani kaya mezarlarına götürmeye karar verirler. Ute Kaş'taki evi satıp, paranın bir kısmıyla Hamburg'ta bir huzur evine yerleşmeyi ve bir kısmını Eileen'in eğitimi için kullanmayı düşünür. Eileen ise Ute'nin Kaş'ı ve dedesinin diktiği meyve ağaçlarını bırakmasını hiç istemez.

Thomas ve Dursun, Ute'yi aldığı karardan caydırmak için UTE GİDER, KAŞ BİTER, BİZİ UTE'SİZ BIRAKMA! diye meydandaki ağaçların arasına pankart asar. Kasaba halkının ve turistlerin çocuklara destek olmasıyla kasaba meydanı bir anda bayram havasına bürünür. Ute her şeyden habersizdir. Evin satılacağı haberini alınca Kaş'a gelen kızı Mira ve Mira'nın yeni erkek arkadaşı Peter'le kahvaltı yapmaktadır. Kahvaltıdan sonra kahvelerini içmek için Recep'in kahvesine gitmeye karar verirler. Ute kasabada bir tuhafılık olduğunu sezinler. Meydandaki kalabalığın evini satmaması ve Kaş'ı terk etmemesi için toplandığını anlayınca gözyaşlarını tutamaz. Mira yıllarca Türkiye'de yaşadığı için öfke duyduğu annesinin kasabalılar tarafından ne kadar çok sevildiğini görünce içinde karışık duygular hisseder. Ute karşılaştığı sevgi selinden sonra evini satmaktan ve Hamburg'a dönmekten vazgeçer.

Sansar ise Eileen'le Ute'yi takip eder ve mücevher kutusunu kaya mezarlarından almayı planlar. Sansar'ın onları takip edeceğini tahmin eden

Thomas'la Dursun Sansar'ın tarihi eser kaçakçılığını tamamen bırakmasını sağlayacak bir plan yaparlar. Köpekleri Serseri'nin üstüne çarşaf örterler. Sansar, mezara girdiğinde hareket eden köpeğin duvara yansıyan gölgesini görür. Ardından Thomas boğuk bir sesle Latince birtakım kelimeler söyler. Ölümsüz ruhlar tarafından lanetlendiğini düşünen Sansar korkudan dualar okumaya ve tövbe etmeye başlar. Sesler kesilince can havliyle mezardan çıkar ve bir daha hiçbir tarihi mekâna yaklaşamaz. Ute ve Eileen'in sahiplerine iade ettikleri mücevher kutusunu da bir daha gören olmaz.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda Türkiye'nin turistik ve tarihi mekânları tanıtılmakta, kültürel mirasa sahip çıkmanın önemi duyumsatılmaktadır: *“Ute'nin vazgeçemediği tek şey, Kaş'ın tarihi ve doğal güzelliklerinin gönüllü bekçiliğini yapmaktı. Limanağzı'na inen dar patikada, antik tiyatronun basamaklarında, turistler en çok kaplumbağalara ve başıboş otlayan keçilere bir de Ute'ye rastlardı”* (s.22).

Romanda çevre kirliliğinin doğal güzellikleri yok edebileceğine vurgu yapılarak İnsan ve Doğa teması desteklemektedir: *“Yakında, balık yemeyi unutacağız. Mavi Yolculuk'a çıkan tekneler pis sularını o güzelim ahtapotların, mürekkepbalıklarının yaşadığı denize boşaltıyor. Sigara izmaritlerini, kâğıtları, poşetleri binlerce yıllık kaya mezarlarına atıyorlar”* (s.24).

Romanda Alman- Türk bir ailede doğan Eileen'in yaşadığı kimlik karmaşası dile getirilmektedir. Bu yönüyle romanın benzer aile yapılarında yetişen yurt dışındaki Türk çocuklarına seslenebileceği düşünülmektedir.

“Ben ne olmalıyım?

Ben ne olmak istiyorum?

Ben ne olacağım?

Annem babam ne olmamı istiyor?

Olmak ya da olmamak!” (s.21).

“Hamburg'un soğuğundan, insanların asık suratından, hep daha iyi olmak için yarışmaktan, ne Türk ne Alman olmaktan, annemle babamın arasında kalmaktan... Ben de bıktım her şeyden!” (s.47).

“Ne karmaşık bir ailem var! Anneannem Alman, ama Türk dedeme âşık olup Kaş'ta kalıyor. Annem, babasından dolayı Türk sayılır. Ama Türkleri ve Türkiye'yi pek sevmiyor, Almanya'ya yerleşiyor, Alman vatandaşlığını seçiyor, Alman babamla evleniyor. Ben Alman sayılıyorum, ama en iyi arkadaşlarım Türk. Ve olmak istediğim yer, Ute'nin yaşadığı kasaba, Kaş! Dünya amma karmaşık bir yer!” (s.65).

Romanda farklı kültürlerden gelen kişilere karşı saygılı ve hoşgörülü olmak olumlanmaktadır: “-O aptal meslek okuluna mı gitmek istiyorsun? Almanca'yı bile doğru dürüst konuşamayan çocuklarla aynı sınıfta okumak mı amacın? -Ne olmuş yani? Onlarla aynı sınıfta olmak hoşuma bile gider. Hem, dedem de Türk'tü benim. En yakın arkadaşım Elif, Türk. Bulgarları da, Romenleri de seviyorum ben” (s.53).

Metinde Türk misafirperverliğine değinilmekte ve komşuluğun önemi vurgulanmaktadır: “Almanya'da böyle bir şeyi kim kime söylerdi? Herkes kendi işinde, kendi dünyasındaydı. Ute, paylaşmayı bu kasabada öğrenmişti. Mutluluğu, mutsuzluğu; iyi günü, kötü günü; olanı, olmayanı... ‘Biliyor musun,’ dedi, ‘kendi ana babamda bulamadım ben sizlerden gördüğüm bu sıcaklığı...’” (s.83).

Metinde Türk mutfağına özgü lezzetler tanıtılmaktadır: “Pazar girişinde, Hatçe Teyze çoktan kollarını sıvayıp tandırının başına kurulmuş, peynirli, patatesli, otlu gözlemeleri ardı ardına ateşe sürmeye başlamıştı. Bir yandan da, açtığı hamur topaklarını maharetli elleriyle havalara atıp tutuyor, pişirdiği gözlemeler kızarıp kabarcıklar çıkararak sabaha iştah açıcı kokular yayıyordu” (s.112).

5.6. Künye bilgileri.

Kitap: Dağ Sustu Dağ Konuştu

Yazarı: Hacer Kılıcıoğlu

Türü: Roman

Alt tema: Dağlar

Seviye: 8

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 184/12x18

Kitabın Özeti. Roman farklı şehirlerden eğitim için Hacettepe Üniversitesi'ne gelen sekiz gencin (Teoman, Leyla, Özen, Bayram, Emek, Demir, Kara ve Melek) Kaçkar Dağı'na çıkma ve kamp kurma macerasını konu alır. Her birinin hayalleri, sorunları, duyguları ve umutları farklıdır. Çıktıkları bu yolculukta aslında herkes kendini aramaktadır. Dağa tırmanırken karşılaştıkları zorluklar aslında yaşamda karşılaştıkları zorlukları simgelemektedir. Bu yolculukta gençler arasında duygusal yakınlaşmalar, kavgalar, eğlence, yardımlaşma, korku, heyecan, özlem, sevinç kısaca hayata dair ne varsa hepsi yaşanır. Kamp bittiğinde her biri olgunlaşarak hayata farklı açılardan bakmaya başlayacaktır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda sıklıkla Türkiye coğrafyası hakkında genel kültür niteliğinde bilgilere yer verilmektedir: *“Hedef, Karadeniz’in en yüksek dağı Kaçkar. 3937 metre”* (s.11). *“Ankara’dan Trabzon’a gelmişlerdi... Trabzon’dan Rize’ye, Rize’den Çamlıhemşin’e derken... Oldukça yorulmuşlardır”* (s.12). *“Ertesi gün kolay hayat sona ermiş, Ayder Yaylası’na tırmanış başlamıştı”* (s.14). *“Fırtına Deresi köpür möpür akarak gençlerin coşkusuna eşlik etti”* (s.16). *“Teknedeydik. Fethiye’de, Ölüdeniz’de”* (s.43). *“Bolkar Dağı’na tırmanacak ekibe katılmaya karar verdim o gün, aniden”* (s.88). *“Spil Dağı’nda kampa karar verdiklerinde bu çadırı da okuldaki bir hocadan ödünç almışlar”* (s.142).

Romanda farklı kültür ve coğrafyalardan bir araya gelen gençler ortak bir amaç doğrultusunda hareket etmekte, okura iş birliği yapmanın ve dayanışmanın önemi aktarılmaktadır.

Metinde Türk düşünür (Mevlana), yazar ve şairlerin (Orhan Veli Kanık, Cemal Süreya, Oktay Rifat) sözlerinden alıntılara yer verilerek okur Türk edebiyatına, özellikle şiir türüne yaklaştırılmaktadır:

“Doğaya gidiniz, her köşede açmış çiçekleri seyrediniz, der Mevlânâ” (s.16).

“Mektepten kaçıyorsun,

Kuş tutuyorsun (...)

Bir şey değil

Beni de baştan çıkaracaksın.

Sen ne fena çocuksun!” (s.27).

*“Âşık olduğum zamanlarda
Şiir yazmak âdetim değildi.
Hâlbuki asıl şaheserimi
Onu en çok sevdiğimi
Anladığım zaman yazdım...”* (s.72).

*“Ölüyorum tanrım
Bu da oldu işte.
Her ölüm erken ölümdür, (...)
Ama ayrıca, aldığın şu hayat
Fena değildir...”*

*“Şiire sığın sen en iyisi. Gerçek ya da düş, çetrefil soruları çocuklarla
ozanlar çözer demiş Oktay Rifat, dedi Leyla gülümseyerek”* (s.80).

*“Cemal Süreya... Müthiştir o! Sizin hiç babanız öldü mü? Benim bir kere
öldü kör oldum, der”* (s.81).

Metinde Türkiye’de tanınmış müzisyenlere (Bülent Ortaçgil, Sezen Aksu, Erkin Koray) ve şarkılarının sözlerine yer verilmekte, okura Türk pop müziği tanıtılmaktadır. Bu yönüyle metin Sanat ve Edebiyat temasını desteklemektedir: *“Bülent Ortaçgil ne diyor, Benimle oynar mısın? diyor”* (s.28). *“Leyla, kendi müzik çalarında bir Sezen şarkısı dinliyor. Küçüğüm, daha çok küçüğüm...”* (s.30).

*“Gökyüzünü sahipleneceksin,
Güneşi, ayı, yıldızları,
Mesela Kuzey Yıldızı senin yıldızın olacak
O benim diyeceksin”* (s.67).

Ayrıca metinde önemli işler başarmış ve tarihe geçmiş Türklere yer verilerek yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türk milletine mensup olma saygınlığı duyumsatılmakta, millî kimliklerini muhafaza etmesi yönünden önem taşımaktadır: *“Everest’te bizden önceki yıl üç dağcı düşmüş. Oraya ilk tırmanan Nasuh (Mahruki) bile, ben dağları iyi bilirim havasında olmadı asla”* (s.79).

Metinde göç, aileden ayrı yaşama, yalnızlık gibi konulara değinilmektedir: *“İzmir’den, sevdiklerimden ayrılıp gelmişim. Kendimi çok yalnız hissediyordum. Ankara’da kimsem yoktu, ara sıra evlerine konuk gittiğim Nilgün teyzeyle Müjdat amca dışında”* (s.18).

Metinde dağcılıkla ilgili teknik bilgiler verilmekte, okurun belli bir konuya duyduğu ilgi ve merakın arttırılması sağlanmaktadır: *“Çok kişi bilmez. Yeşil tutması denir. Nefesini iyi kullanman gerek. Birdenbire fenalaşırsın, ancak o zaman anlarsın oksijenin azaldığını. Bu yüzden aklimatizasyon yapacağız, yani yüksekliğe uyum sağlayarak tırmanacağız”* (s.21).

Metinde başka kitaplara yer verilerek okurun okuma kültürünün gelişmesine katkıda bulunmaktadır: *“Şeker Portakalı adlı kitabı almıştı annem bana. Köprüdeki Masalcı Kitapevi’nden”* (s.44).

Metinde sıkça söz sanatlarına başvurularak dil ve anlatım güçlendirilmektedir: *“Babama baktım, kekelemeye başladı. Öyle huzursuz görünüyordu ki sanki kalbi bile kekeleyordu”* (s.23). *“Bayram sustu. Herkes sustu. Dağı hüznün kapladı”* (s.38). *“Babam hepimizin ortasına öyle büyük bir uçurum kazmıştı ki, annem köprü kuramazdı araya. Öyle bir gücü yoktu”* (s.82). *“Annelikten başka gidecek yerim yok Leyla, dedi. Burnunun ucunda asılı kalmış bir damla yaşı kolunun tersiyle sildi”* (s.93).

Metinde kullanılan ikilemeler, tabirler, kalıp ifadeler, deyimler, benzetmeler, kısaltmalarla okura Türkçenin farklı kullanım alanlarını örnekleyen zengin bir dil sunulmaktadır: *“Orhan Veli yaa, var mı ötesi!”* (s.27). *“Hey ahbap, yemeğimi yer kaçırım, yok öyle şey!”* (s.27). *“Karga gibi gaklayıp durma, dedi öfkeyle”* (s.28).

İkilemeler ve deyimler. Özgürlük mözgürlük, köpür möpür, vır vır vırlamak, didik didik etmek, tırıvırı yapmak.

Metinde bazı karakterler Karadeniz şivesiyle konuşturularak Türkçenin çeşitliliği ve farklı duyularını okura yansıtılmaktadır: *“Karadeniz’de gemilerin mi battı, sen resim çekeceksin ha uşağum, dur yakişikli bi’ poz vereyum daa, bunların başı sen misun, Reis mi adun, ha si hepinuz birden neredede okuysunuz daa, Hacettepe mi, esasında neredensunuz, Balıkesir, Salihli, İzmir, İzmir mu dedun, Dolunay Pastanesu’nun neresundansun?”* (s.12-13).

5.7. Künye bilgileri.

Kitap: Yeşil Tatil

Yazarı: Turgay Fişekçi

Türü: Roman

Alt tema: Şehirlerimiz

Seviye: 8

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 120/13x19,5

Kitabın özeti. Kerem bir hafta sonu okul arkadaşı Hasan ve onun ailesiyle beraber Hasanların köyüne gider. Hasan'ın annesinin hazırladığı yiyecekler ve babasının okuduğu şiirlerle Kerem keyifli bir yolculuk geçirdiğini düşünür. Köye vardıklarında Kerem köydeki doğal yaşamın güzelliği ve habitatın çeşitliliği karşısında büyülenir. Tanımadığı birçok bitkinin, ağacın ve meyvenin adını öğrenir. Hasan'ın annesi Cemile Hanım'ın hazırladığı birbirinden lezzetli yemekleri tadar. Hep şehirde yaşayan Kerem köy hayatını çok sever ve bu farklı yaşantıya hemen alışır. Tatilde gezdiği gördüğü yerler hakkında defterine notlar yazmaya başlar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda yaşadığı şehirden doğup büyüdüğü memleketine dönen bir kişinin duyguları yansıtılmakta, bu yönüyle yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının ve ailelerinin yaşam gerçekliğiyle örtüşmektedir: *“Hey, gözünü sevdiğim memleket havası!” diyordu İsmail Amca. Otomobilin camını açmış, dışarıdan içeri dolan taze havayı derin derin içine çekiyordu”* (s.39).

Tek bir kitapta roman, günlük ve gezi yazısı olmak üzere üç farklı metin türü verilerek okura zengin bir içerik sunulmaktadır.

Metinde Türkiye ve Balkan coğrafyasındaki çeşitli bölgeler ve bu bölgelere özgü yiyeceklerle kültürel, tarihi ve turistik mekânlar tanıtılmaktadır: *“Şimdi, yarım saat kadar sonra Pendik iskelesine varacağız. Oradan sekiz feribotuyla karşıya, Yalova'ya geçeceğiz. Feribotta çay içer, Cemile Hanım'ın böreklerinden tadabiliriz. Yalova'dan sonra iki, iki buçuk saatlik bir yolculuğumuz olacak. Herhâlde öğle saatlerinde varmış oluruz İnegöl'e”* (s.29).

“Cemile Hanım, kıymalı ve patatesli kolböreği yapmıştı... Hasan, bu nefis böreğin, annesinin ailesinin Bursa'ya göç etmeden önce yaşadığı Makedonya'ya ait bir yemek olduğunu söyledi” (s.31).

“Ciğer sarması! Belki yemiştir, ama annem gibi yapanını görmedim ben. Ciğerin türlü otlar ve pilavla karıştırılıp bir gömleğe sarılması ve fırında pişirilmesiyle yapılıyor; ama annemin anlatmasını bekle bence” (s.53).

“Keşke zamanımız bol olsaydı da, sana Bursa'yı gezdirebilseydik. Bilirsin, Bursa, Osmanlı'nın ilk başkentidir. O yüzden çok sayıda tarihsel yapı ve anıt barındırır” (s.35).

“Antalya, doğal güzelliklerle dolu bir cennet. Aynı zamanda bir su cennetidir de. Belki onlarca şelale var. Toros Dağları'ndan kopup gelen sular gürül gürül ama boşa akar Akdeniz'e” (s.57-58).

Romanın başkahramanı Kerem, arkadaşı ve ailesiyle çıktığı tatilden sonra gezilerini yazmaya karar verir. Kitabın ikinci bölümünde Kerem'in Karadeniz Ereğlisi, Gökçeada, Marmaris, Kaş, Pamukkale ve Enez hakkında yazdığı yazılara yer verilmiştir. Bu yönüyle metin okuru yazı yazmaya ve günlük tutmaya teşvik etmektedir.

Metinde kült bir İtalyan filminden bahsedilerek okurun sanat eğitime katkı sağlanmaktadır. Ayrıca metin sanat ve edebiyat temasını desteklemektedir. *“Amarcord adında bir İtalyan filmiydi başlayan. Daha ilk sahnelerde bir düş evrenine girmişti Hasan” (s.18).*

6. İnsan ve Doğa Teması İçin Önerilen Kitaplar

6.1. Künye bilgileri.

Kitap: Havva ile Kaplumbağa

Yazarı: Behiç Ak

Türü: Roman

Alt tema: Hayvan sevgisi, hayvanları koruma

Seviye: 5

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 88/13x19,5

Kitabın özeti. Elif sessiz ve duygularını dışarı fazla yansıtamayan özel bir çocuktur. Elif'in annesi ve babası üniversitede öğretim üyesi olarak çalışır. Yaptıkları araştırma gereği göçmen kuşların fotoğrafını çekmek için sık sık doğa yürüyüşüne çıkarlar, Elif de onlara eşlik eder.

Annesi ve babası isteyken Elif'le bakıcısı Havva ilgilenir. Havva Elif'e arkadaşça yaklaşır, ona hiç kızmaz ve istemediği şeyleri yapması için onu zorlamaz. Havva ev işlerini büyük bir titizlikle yapar. Elif en çok rengi solmuş halıların Havva'nın elinde nasıl canlandıklarına hayret eder.

Elif'in anne ve babasının göçmen kuşlarla ilgili projesi sona erer. Deniz kaplumbağalarıyla ilgili yeni bir projede görev almak için Adana'ya taşınmaları gerekir. Taşınırken neredeyse evdeki bütün eşyalar ya satılmış ya da tanıdıklara dağıtılmıştır. Geriye anne ve babasının kitap kolileriyle Elif'in oyuncakları kalır. Elif evdeki birçok eşyanın kendilerine ait olmadığına ve annesiyle babasının taşınma konusunda bu kadar hazırlıklı olmasına şaşırılmıştır. Anne ve babası insanların da kuşlar gibi göç edebileceğini, yer değiştirebileceğini Elif'e anlatırlar. Yolculuk günü Havva'nın onları uğurlamaya gelmemesine Elif çok üzülür. Otobüs tam ana yola çıktığında Elif köşede Havva'yı siyah elbiseler içinde, kızıl saçları rüzgârda savrularak kendisine el salladığını görür. Hiçbir şeyin farkında olmayan anne ve babası "*Havva!*" diye haykıran Elif'e şaşkın bir hâlde bakar.

Yeni taşındıkları apartmanda Elif solgun halılara bakıp bundan sonra halıları kimin dirilteceğini düşünerek hüzünlenir. Anne ve babası onu Havva'dan ayırdıkları için üzgün olsalar da ellerinden pek bir şey gelmemektedir. Mahalleyi keşfetmek için hep birlikte dışarı çıkarlar.

Elif'in hayatına anne ve babasının asistanı Umut ağabey girmiştir. Evlerine her gelişinde Elif'e, yerleştirdikleri kameralar sayesinde kaplumbağaların yerini belirten haritayı gösterir. Elif, Havva'nın kendisini bulması için vericilerden kendisine de takılmasını ister. Havva'ya olan özlemi her geçen gün artmaktadır.

Elif, annesi, babası ve Umut ağabeyle deniz kaplumbağalarının inceleneceği beş haftalık bir kamp için güney sahilinde bir kumsala giderler. Kampta alanında çadırda uyumak ve geceleri deniz kaplumbağalarının gelmesini beklemek Elif'in çok hoşuna gider. Kaplumbağaların yumurtalarını bıraktıkları yerler demir kafesle işaretlenir. Yumurtadan çıkan kaplumbağalara verici yerleştirip

denize ulaşmasını izlemek hem Elif'in hem de çalışma ekibinin kamp boyunca en büyük heyecanı olur. Elif kaplumbağalara yardım etmek için onları eliyle denize bırakmayı dener. Çalışma ekibindeki Mümtaz ağabeyi kaplumbağaların yıllar sonra gelip kendi yumurtalarını bırakabilmeleri için doğdukları kumsalı tanımaları, bu yüzden kumsala kendi başlarına ulaşmalarının çok önemli olduğunu Elif'e açıklar.

Elif kamp hayatından çok memnundur. Annesi ve babasının yanında her gün kaplumbağalar hakkında yeni bilgiler edinir. Bir gece çadırları yerlerinden söküp uçuracak şiddette bir rüzgâr çıkar. Babası rüzgârın Kızıl Erik Fırtınası olduğunu söyler. Bir süre devam eden fırtına aniden kesilir ve herkes uykuya kaldığı yerden devam eder. Sabah olunca fırtınanın verdiği zarar daha iyi anlaşılır. Yumurtaların yerlerini belirlemek için kumsala bırakılan demir kafesler etrafa savrulmuş, yumurtalar ortalığa saçılmıştır. Kumsalda martıların ve sırtlanların yedikleri yumurtalardan geriye sadece kabuk parçaları kalmıştır. Bütün çalışma ekibinin morali bozular. O sırada Elif kumların altına gizlenmiş yavru bir kaplumbağayı bulur ve su kovasının içine koyar. Ekiptekiler yavruyu denize bırakmak ister ancak Elif buna kesinlikle karşı çıkar. Annesi ve babası da Elif'i bir türlü ikna edemez. Kaplumbağa o geceyi Elif'in çadırında geçirir.

Elif yavru kaplumbağa Havva ismini verince küçük kızın kaplumbağayı neden denize bırakmak istemediğini anlaşılır. Annesiyle babası göz göze gelerek geriye yapacak tek bir şeyin kaldığını ima ederler.

Ertesi gün Elif rüyasında kaplumbağa Havva'nın kaybolduğunu, onu bulmak için bütün sahili aradığını görür. Uyandığında kaplumbağayı su kovasının içinde görünce rahatlar. Kovayı da alarak dışarı çıkar. O esnada birinin arkasından, *Kaplumbağana benim adımı koymuşsun*, dediğini duyar. Bu ses Elif'e tanıdık gelir. Arkasını döndüğünde karşısında gerçek Havva'yı görür ve sevinçle birbirlerine sarılırlar. Havva yine eskisi gibi Eliflerle beraber yaşayacaktır ancak bir şartı vardır. Bir evde iki Havva olmayacağı için kaplumbağayı denize bırakmasını ister. Elif ikna olur ve kaplumbağayı dalgaların arasına bırakır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda yaşanan olaylar ve karakterler küçük bir kız çocuğunun bakış açısından okura iletilmektedir. Metinde çocuğun gözlemlerine, çıkarsamalarına, duygularına ve düşüncelerine

geniş yer verilmektedir. Çocuk, çevresinde gördüğü olaylara ve yaşam kesitlerine eleştirel bakmakta ve yorum yapmaktadır. Bu yönüyle roman okurun kişilik gelişimine katkı sağlamaktadır: *“Güçlü kollarıyla halıları öyle bir silkiyordu ki, halılar, yapay solunum yaptırılan hastalar gibi diriliyordu. Üstlerindeki çiçek desenleri kısa sürede canlanıyordu sanki”* (s.22).

“Elif şaşırmişti. ‘Demek bütün bu eşya gerçekte bizim değilmiş!’ diye düşündü. ‘Tıpkı bu ev gibi. Kim bilir bizim olmayan daha neler var!’” (s.32).

Metin çocuklara çevre duyarlılığı kazandıran doğa olaylarıyla ilgili eğitsel bilgiler içermektedir: *“Eteğinin cebinden birkaç tohum çıkartıp eline tutuşturur; ‘Al bunları, incirin dibine ek,’ derdi”* (s.24).

“Erdem Bey, her zaman olduğu gibi sakindi. Gülerek, ‘Korkmayın, Kızıl Erik Fırtınası bu. Temmuz sonları hep olur. Bir süre şiddetli sürer, sonra aniden kesilir” (s.72-73).

Yurt dışındaki Türk çocuklarına metin aracılığıyla Türkiye’ye özgü canlılardan deniz kaplumbağaları ve leyleklerle ilgili bilgiler aktarılmakta ve bu canlıların Türkiye’deki yaşam alanları tanıtılmaktadır. Böylece çocukların Türkiye’nin doğa güzellikleri hakkında genel kültürlerinin gelişmesi sağlanmaktadır.

Kitabın ön kapağında Elif büyük bir deniz kaplumbağasının üzerinde, elinde tuttuğu su kovası, başına konan kuş ve arkasına saklanan kediyle beraber resmedilmiştir. Kapak resminde annesi, babası, Havva ve Umut ağabey gülümseyerek Elif’i çevrelemekte ve aile tablosu çizmektedirler. Arka kapakta Elif’in sevgiyle bağlandığı bakıcısı Havva’nın kedilerle beraber resmedilerek küçük kızın dünyasında özel bir yeri olduğu okura hissettirilmektedir. Kapak görselleri kitabın içeriğiyle uygun olup okura kitabın karakterleri ve işlenen konu hakkında ipucu vermektedir. Kitabın iç sayfalarına hikâyede geçen olayları tasvir eden görsellerin eklenmesi çocuk okurların düş dünyalarını zenginleştirerek imgelem gücünün gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Biçimsel ve içeriksel özellikler dikkate alındığında kitabın 5. seviye öğrencilerine uygun olduğu düşünülmektedir. Türkçe ve Türk Kültürü 5. seviye ders kitabında İnsan ve Doğa teması işlenirken okutulması tavsiye edilir.

6.2. Künye bilgileri.

Kitap: Atatürk'ün Doğa Sevgisi

Yazarı: Mavisel Yener

Türü: Öykü

Alt tema: Atatürk, doğayı koruma, doğa sevgisi

Seviye: 5

Yayınevi: Bilgi Yayınevi

Sayfa sayısı ve boyut: 32/20x23

Kitabın özeti. Kitapta Atatürk'ün doğa sevgisini anlatan altı öykü yer almaktadır. Çiçekler de Üşür öyküsü Atatürk'ün çocukluğunu geçirdiği çiftlikteki soğukta üşümemeleri için çiçeklerin üstünü örtmesini konu alır.

Ağaç Sevgisi öyküsünde Atatürk'e Çankaya Köşkü'nde yolu kapatan bir ağacın kesilmesi teklif edilir. Ancak Atatürk bu teklife kesinlikle karşı çıkar ve duvarın kenarından yürüyünce yoldan geçilebildiğini göstererek ağacın kesilmesine engel olur.

Yürüyen Köşk öyküsü Atatürk'ün Yalova'daki çiftliğinde geçmektedir. Evin çatısına zarar verdiği gerekçesiyle bahçedeki çınarın kesilmesine karar verilir. Atatürk ağacı kesmemek için mühendislere evi kaydirmaları talimatını verir. Böylece Atatürk'ün yaratıcılığı ve keskin zekâsıyla ağacın kesilmesi önlenir.

Çiçekçi Dükkânı öyküsünde Ankara'nın ilk çiçek dükkânının Atatürk'ün talimatıyla açıldığı ve Ankara'nın bugün simgesi hâline gelen birçok şehir parkının ilk çiçeklendirmesinin de bu dükkân sayesinde yapıldığı anlatılmaktadır.

İğde Ağacı öyküsü Atatürk'ün her gün arabayla yanından geçerken durup selam verdiği iğde ağacını konu alır. Atatürk birkaç ay sonra yine arabayı durdurup iğde ağacına selam vermek ister ancak yol genişletme çalışması yapılırken ağaç kesilmiştir. Atatürk bu duruma çok üzülür ve kendisine haber verilmediği için serzenişte bulunur. Şoförü Atatürk'ün ağlamasına ilk kez o gün şahit olur.

Doğa Sevgisi öyküsünde Atatürk Dolmabahçe Sarayı'nda hasta yatağındadır. Afet İnan Atatürk'e çiçek açmış bir erik dalı getirir. Atatürk hediyeye sevinir ancak bir taraftan çiçeklerin meyve vermeden solup ölecek olmalarına

üzülür. Atatürk yattığı yerden karşı duvarda asılı yağlıboya orman tablosuna bakmaktan büyük keyif almaktadır. Afet İnan'la sohbet ederken yaşamak için Çankaya Köşkü'nü seçtiğini çünkü bahçesinde bulunan karakavak ve söğüt ağaçlarının rüzgârda çıkarttığı hışırtıyı dinlemeyi çok sevdiğini söyler. Son olarak Afet İnan'dan memleketin ormanlarını anlatmasını ister.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitapta yer alan her öyküde Mustafa Kemal Atatürk'ün doğa sevgisi, merhametli kişiliği, doğayı korumak için aldığı önlemler ve yaptığı fedakârlıklar okura aktarılmakta, doğayla uyumlu yaşam biçimine ve çevre bilincine vurgu yapılmaktadır.

Kitap çizgi romana özgü kısa metinler içerdiği ve görsele dayalı tasarlandığı için özellikle Türkçe kitap okuma alışkanlığını yeni kazanan çocuklara önerilmektedir. Kitabın çocuklara çevre duyarlılığı kazandırmak ve Türkiye'deki ormanları tanıtmak amacıyla Türkçe ve Türk Kültürü 5. seviye ders kitabındaki Kaz Dağları Millî Parkı (s.83) konusuyla eş zamanlı okutulması önerilmektedir.

6.3. Künye bilgileri.

Kitap: Bitkiler Okulu

Yazarı: Fazıl Hüsnü Dağlarca

Türü: Şiir

Alt tema: Bitkiler

Seviye: 5

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş

Sayfa sayısı ve boyut: 56/13,5x19,5

Kitabın özeti. Kitapta birbiriyle bağlantılı ve belli bir olay sırasını takip eden 47 şiir bulunmaktadır. Şiirler, bitkiler ve ağaçlar olarak iki bölüme ayrılmaktadır. İlk bölümde bitkiler tıpkı öğrenciler gibi okula gider. Her şiirde seçilen bir bitkinin/sebzenin en belirgin özellikleri tanıtılmakta, bitkilerin okulda başlarından geçen olaylar ve birbirleriyle kurdukları ilişkiler mizahi bir dille anlatılmaktadır. İkinci bölümde ağaçlar hakkında yazılan şiirlere ağırlık verilmiştir. Ağaçlar sınıfa sığamadıkları için diğer bitkilerden farklı olarak eğitimlerine Açıköğretim Okulu'nda devam ederler.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Şiir, dilin ahengini, ritmini ve ses uyumunu duyumsatan ve mecazlı anlatım özellikleriyle estetik okuma zevkini geliştiren bir edebî metin türüdür. Çocuk edebiyatında şiir, çocukların dil becerilerini geliştirmekte, sözcüklerin büyüsünü ve dilin matematiğini kavramalarında önemli bir araçtır (Önkaş, 2009, s.2). Şiirler, özellikle yurt dışında yaşayan çocukların Türkçenin farklı ifade biçimleriyle karşılaşması ve dil becerilerini geliştirmesi açısından önem taşımaktadır.

Şiirler aracılığıyla okura doğa sevgisi, canlı çeşitliliği ve bitkilerin sağlıklı yaşam için ne kadar gerekli ve önemli olduğu aktarılmakta, çocukların çevre bilinci yüksek, duyarlı bireyler olarak yetişmesine katkı sağlamaktadır.

“Bitkiler soluk almasa

En küçük yeşilden,

En büyük ağaca dek

Bitkiler soluk almasa

Duruverir

Yeryüzündeki öteki yaşamların hepsi” (s.43).

“Fidanlar inanmaz ya

Yaşlı ağaçlar bilir

Bütün dereleri

Irmakları

Gölleri

Deniz kıyılarını

Bütün yağmurlarımızı yağdıranın

Yağdırmayanın

Yönetenin

Ormanlar olduğunu

Yaşlı ağaçlar bilir” (s.39).

Kitabın ön kapağında yeşil fon üzerine başının üzerinde kabak ve lahana taşıyan iki güleç çocukla, biri siyah diğeri beyaz iki kuş resmedilmiştir. Seçilen yeşil fonda yeşilin farklı tonlarına geçişler yapılarak bitkilerin çeşitliliği ve farklılığı renklerle ifade edilmeye çalışılmaktadır. İç sayfalarda her şiirin altında şiirin konusunu tasvir eden bitki çizimleri yer almakta ve bu çizimlerde insana özgü duygular yansıtılmaktadır. Kitabın kapak tasarımı çocuğun kitaba yönelmesini sağlayacak şekilde sanatçı duyarlılığıyla hazırlanmıştır.

6.4. Künye bilgileri.

Kitap: Gülibik

Yazarı: Çetin Öner

Türü: Roman

Alt tema: Hayvanlar, canlılar ve hakları

Seviye: 6

Yayınevi: Can Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 80/12,5x19,5

Kitabın özeti. Roman köyde yaşayan ve hiç oyuncağı olmayan yoksul bir çocuğun horozuyla kurduğu dostluk ve sevgi bağınu konu almaktadır.

Çocuk bir gün kümeste çatlamış yumurtalardan birinin içinden nemli tüyleriyle pembe bir civciv çıktığını görür. Hayatında ilk defa bir canlının doğumuna tanık olmak onu çok etkiler. O günden sonra civciv artık çocuğun en yakın arkadaşı olmuştur; ona Gülibik adını takar. Çocuğun çok etkilendiğı ve hiç unutamayacağı bir diğeri olay ise Gülibik'in ilk kez ötmesidir. Horozunun ilk ötüşünü heyecan ve sevinç içinde kendisinden yaşça büyük arkadaşı Alışir'e, annesine ve babasına söyler ancak her üçü de bu olayla pek ilgilenmez hatta bu kadar basit bir olayı abarttığı için çocuğı azarlar. Çocuk bu duruma çok üzülür ve büyüklerin hiçbir şeyden anlamadığını düşünür.

Çocuk, zamanını diğeri köylüler gibi dağlarda ot toplayarak, mercimek keserek geçirmektedir. Pazar günleri ise babasıyla beraber kasabanın pazarında tavuk, yumurta ve yoğurt satmaya gider. Babası bir gün satılacak tavukların arasına Gülibik'i de koyar. Çocuk, horozunun satılmaması için her seferinde

babasına yalvarmak ister ancak yoksul ailenin paraya ihtiyacı olduğunu farkındadır. Babasıyla bir gün pazardan dönerken horoz dövüştürüldüğünü görürler. İki horoz birbirine kıyasıya saldırmakta, çevresine toplanan insanlar iddiaya girdiği horozun kazanması için var güçleriyle bağırılmaktadır. Dövüşten sonra kaybeden horozun cansız bedeni bir kenara itilir, kazanan horoz ise gururla elden ele gezdirilir. İddiaya giren insanlar dövüşü kazanan horozun sahibine para verirler.

Eve döndüklerinde çocuk babasının sofradaki düşünceli hâline anlam veremez. Ertesi gün çocuk Gülibik'in kümeste diğer horozlarla dövüştüğünü görür ve babasının dün akşamki tuhaflığının sebebini anlar. Gülibik'i dövüştürme fikrine şiddetle karşı çıksa da babası çocuğu dinlemez ve Gülibik'i pazara dövüştürmek için götürür. Gülibik yarışın başında önce saldırıya geçer ancak dövüş için yetiştirilmiş güçlü rakibinin karşısında fazla direnemez. Gülibik'in dövüş alanında yatan cansız bedeni ve kana bulanmış kanatları çocuğun hafızasından hiçbir zaman silinmeyecektir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda bir çocuğun gözlem gücüne, çevresinde yaşanan olaylar ve insanların davranışları hakkında özgün yorumlarına yer verilerek okurun eleştirel bakış açısı geliştirmesi ve neden-sonuç ilişkisi kurması sağlanmaktadır: *“Bu büyükler, oldum olası böyledirler, sevinçleri eksiktir nedense. Bir horozun ilk kez ötüşü kadar olağanüstü bir olaya bile sevinemezler”* (s.34).

Romanda köy yaşamına özgü insan-doğa ilişkisi tanıtılmakta ve okura doğa sevgisi aktarılmaktadır. Kırsalda yaşayan insanların hayatta kalma mücadelesinde toprağın ne kadar önemli ve vazgeçilemez bir kaynak olduğuna vurgu yapılmakta, okura çevre bilinci duyumsatılmaktadır. Ayrıca romanda geçen çeşitli bitki isimleriyle okurun sözcük dağarcığının zenginleştirilmesine katkı sağlanmaktadır: *“Çoluk çocuk, yaşlı genç, kadın erkek, kısaca herkes yenebilecek otları devşirmek için dağlara düşerdik. Madımak, kuzukulağı, ebeğümeci, daha adını bilmediğim bir yığın ot toplardık. İşte o zaman görürdük dağın güzelliğini. Toprak anamız, Dağ da babamızdı biz yoksul köylülerin. Toprak Ana kucağını, Dağ Baba kollarını açardı bize”* (s.53).

Romanda horoz dövüştürerek para kazanma hırsının sebep olduğu vahşet bir yaşam gerçeği olarak anlatılmakta, hayvan haklarına ve yaşamına saygı duymak gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Romandaki iletiler aracılığıyla çocuklara hayvan haklarına karşı duyarlılık kazandırılmakta, onların toplumsal gelişimleri desteklenmektedir.

Romanda dil ve anlatımı güçlendiren ikilemelere, benzetmelere, pekiştirmelere, yansıma sözcüklere ve deyimlere sıkça yer verilmektedir. Dolayısıyla yurt dışındaki Türk çocuklarının ana dile özgü zengin anlatım olanaklarıyla karşılaşmaları ve dilsel gelişimleri sağlanmaktadır.

6.5. Künye bilgileri.

Kitap: Küçük Pis Yeşil Böcek

Yazarı: Füsun Çetinel

Türü: Roman

Alt tema: Göç, gurbet, hayvan sevgisi

Seviye: 6

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 88/12x18

Kitabın özeti. Romanda annesiyle köyden kente göç eden bir çocuğun dünyasından göç, gurbet ve özlem temaları işlenmektedir. Aziz, babası öldükten sonra annesiyle Gaziantep'ten, İstanbul'a amcasının yanına göç etmek zorunda kalır. Okul çıkışında metroda mendil satarak annesine yardım eder. Aziz yeni geldiği İstanbul'a, şehir insanlarına, yeni okuluna ve arkadaşlarına henüz alışmamıştır. Bir tek Kezban öğretmenini kendine yakın bulur.

Aziz her gün metroda gelen geçen insanları gözlemler. Vagonda aynı saatte okula, işe giden insanların simasını tanır ve onlara Kitap Kız, Pembe Hanım, Titiz Teyze, Gazeteli Adam, Bay Parasayar, Papatya Hanım gibi çeşitli isimler takar. Bir gün vagondan içeri ezildiğinde pis kokan yeşil bir böcek girer ve Papatya Hanım'ın ceketinin üzerine konar. Böcekten tiksinen kadın çığlığı basınca yolcular arasında hareketlenme olur. Hatta bazı yolcular çığlığın üzerine metroda bomba olduğunu düşünüp paniğe kapılır. Çığlığın sebebinin küçük pis yeşil böcek olduğu

anlaşılnca yolcular böceğe ne yapılacağı üzerine tartışmaya başlar. Çoğunluk böceği ezip bir sonraki durakta dışarı atmaya teklif eder. Aziz ve diğer birkaç yolcu ise böceğe zarar vermeden metrodan çıkarmanın mutlaka bir yolu olduğunu savunurlar. O esnada böcek Aziz'in kazağından içine girer. Küçük çocuk böceği ona zarar vermek isteyen diğer yolculardan koruyup ait olduğu yere yani doğaya bırakmayı kafasına koymuştur.

Metro ani bir fren yapar ve yolcular birbirlerinin üstüne savrulur. Herkes makiniste söylenerek kendine çeki düzen vermeye çalışır. Aniden gelen sert frenin etkisiyle Aziz küçük yeşil böceğin ortadan kaybolduğunu fark eder ve ağlamaya başlar. Titiz Teyze Aziz'i çantasından çıkarttığı limonlu şekerle avutmaya çalışır. Bütün yolcular çocuğun ağlamasını durdurmak için böceği aramaya başlar. Neyse ki böcek gelip Pembe Hanım'ın eline konar. Pembe Hanım böceği çocuğa uzatır. Aziz böceği tekrar kaybetmemek için onu su şişesinin içine koyup şişenin ağzını sıkıca kapatır.

Son durağa gelince herkes rahat bir nefes alır. Aziz kendisinin ve böceğin en özgür olduğu yere, doğaya kavuşmak için hızla metrodan çıkar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda memleketinden ayrılan bir çocuğun dünyasından köyüne duyduğu özlem, göçün getirdiğı yabancılık duygusu ve kentsel- kırsal yaşantı konuları işlenmektedir: *“Aziz'in alıştığı köyden bambaşka bir yer bu şehir. Dili başka, insanları, yiyecekleri, sokakları başka”* (s.25). *“Bekleme peronundaki kalabalığın içinde, memleket anılarından bir renk arıyor gözleri”* (s.36). *“Annesinin pişirdiğı yemekler köydeki gibi lezzetli olmuyor. Burada keme yok. Mantar toplayacağı orman yok, yenedünya da, fıstık ağaçları da yok. Varsa yoksa binalar, arabalar, yollar...”* (s.56). *“Okul bahçesinde Ferhat'la, Halil'le yakalamaca, iskeletor, hırsız polis oynamayı özlüyor. Sınıfça yaptıkları gezileri özlüyor. Yeni okulunda bahçe beton, çocuklar yabancı, oyunlar farklı...”* (s.57).

Romanda okura küçük ve yalnız bir çocuğun böcekle kurduğu sevgi bağı ve hayvanı korumaya yönelik gösterdiği duyarlılık iletilmektedir. Roman, çocukların çevreye duyarlı ve diğer canlıların yaşam haklarına saygılı bireyler olarak yetişmesine katkı sağlamakta, çocukların kişilik ve toplumsal gelişimini olumlu etki etmektedir: *“Ezmek mi? Kapı dışarı etmek mi? Ne suçu var küçücük böceğin?”*

Yolunu, yönünü şaşırması, o kadar. Toprak altındaki yuvasına gidecekken, metro tüneline girmiş olmalı, ' diyor içinden Aziz" (s.66).

Romanda aşırı duygusallığa kaçmadan bir yaşam gerçeği olarak yoksulluk olgusuna yer verilmektedir. Başkahraman aldığı eğitim sayesinde yoksul hayatına farklı bir yön verebileceğinin ve içinde bulunduğu durumdan çıkıp daha iyi bir geleceğe sahip olabileceğinin bilincindedir. Başkahraman yaşadığı yoksulluğa ve talihsiz olaylara rağmen okula, öğretmene ve kitap okumaya değer veren, geleceğe dair hayalleri, umutları olan bir çocuk olarak yapılandırılmıştır. Ayrıca roman, okura kitap sevgisini duyumsatan iletiler içermektedir: *"Torbasındaki mendilleri satıp bir an önce evin yolunu tutmalı, Kezban Öğretmen'in verdiği resimli yeni kitapları okumalı"* (s.39).

Romanda okura kültür tarihi açısından önemli bir yer olan ve UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne giren Yesemek Köyü tanıtılmaktadır. Yurt dışında yaşayan çocukları Türkiye'de bulunan bu önemli tarihi ve kültürel yer hakkında bilgilendirilmektedir. Bu yönüyle kitap Gezelim Görelim temasının tarihi ve kültürel mekânlar alt temalarını desteklemektedir.

Romanın 16 sayfası renkli görsellerden oluşmaktadır. Başka bir deyişle okurun yaklaşık her dört beş sayfada bir görselle karşılaşması sağlanarak imgelem gücü pekiştirilmektedir. Kitap düzeni açısından metin on sekiz başlığa ayrılmakta ve okura olayları kolayca takip edebilme olanağı sağlanmaktadır. Ön ve arka kapakta kitabın içeriğine uyumlu olarak vagona seyahat eden yolcular ve romanın başkahramanı Aziz resmedilmiştir. Kapak görselinde karakterlerin duyguları yansıtılmakta ve kitabın içeriğine karşı merak uyandıran unsurlar yer almaktadır.

6.6. Künye bilgileri.

Kitap: Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!

Yazarı: Behiç Ak

Türü: Roman

Alt tema: Atıklar ve geri dönüşüm

Seviye: 6

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 104/12x18

Kitabın özeti. Ali'nin ailesinin her ferdi farklı özelliklere sahip ilginç insanlardır. Babası herkesi kontrol etmek için küçük not kâğıtlarına yazılar yazarak aile bireyleriyle iletişim kurar. Amcası eşyaların kısa ömürlü olması için çalışan ve bir giydiği giysiyi bir daha giymeyen bir mühendistir. Dedesi ise aksine hiçbir şeyi çöpe atmaz, çamaşır makinesinin 70. doğum gününü kutlar ve aynı hikâyeleri her seferinde değiştirerek anlatır. Dedesi Ali'nin en yakın arkadaşıdır.

Bir gün Ali'ye nüfus kâğıdı gerekli olur. Her yeri aramalarına rağmen nüfus kâğıdını bir türlü bulamazlar ve yenisini çıkartmak için nüfus müdürlüğüne giderler. Nüfus müdürlüğünde soy isminin Hoşgörü yerine Hoşgörüş olarak yanlış kaydedildiği anlaşılınca herkes çok şaşırır. Ancak bu durum Ali'yi hiç rahatsız etmez tam tersi hoşuna bile gider. Bütün sosyal medya hesaplarında soy ismini Hoşgörüş olarak değiştirir ve yeni soy ismiyle okulun en popüler çocuğu olur. Ayrıca hoşlandığı arkadaşı Sevinç'in ismi de ç harfiyle bitmektedir. Bu durumun ikisini yakınlaştırmabileceğini düşünür. İsmi ve soy ismi ç'yle biten bütün çocukları toplamak için "Ç Harfi Kardeşliği" adında bir facebook hesabı açar. Ancak bu macera zamanla Ali'yi hayal kırıklığına uğratabilecek ve sahip olduğu her şeyin kıymetini daha iyi anlamasını sağlayacaktır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitabın yazarı Behiç Ak, hem yazar hem çizer olarak Türk çocuk edebiyatının en üretken sanatçılarından biridir. Kitapları birçok farklı dile çevrilmiş, ulusal ve uluslararası birçok ödül kazanmıştır. Ç Harfi Kardeşliği romanıyla Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği 2013 Yılın Çocuk Romanı Ödülü ve ÇOGEM'in 2014 Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Roman Ödülü'nü almaya hak kazanmıştır. Ak'ın hikâyelerinde kullandığı mizahi dil ve karikatür çizimleri çocukların kitap okuma sevgisini arttıran bir unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca yurt dışında yaşayan çocukların Türkçeyi ustaca kullanan bir yazarın nitelikli eserlerini okumaları Türkçenin zengin anlatım biçimleriyle karşılaşmaları ve dilsel becerilerini geliştirmeleri yönünden önem taşımaktadır.

Romanda dikkat çeken dil anlatım unsurlarından bir diğeri deyimlerin sıkça kullanılmasıdır. Yurt dışında yaşayan Türk çocukları deyimler aracılığıyla ana dilin mecazlı anlatım olanaklarıyla karşılaşmaktadırlar. Çocukların toplumun ortak kültür

hafızasından üretilen bu sözcük öbeklerini öğrenmeleri hem Türkçelerini geliştirmekte hem de Türk kültürünü daha iyi özümsemelerini sağlamaktadır. Ana dili öğretiminin dinleme, konuşma, okuma, yazma becerileri kazandırmanın yanında kültür aktarımı ve kimlik kazandırma gibi bir görevi de üstlenmesi gerekir (Barutçu ve Açıık, 2018, s. 185). Romanda geçen bazı deyimler şöyle sıralanmaktadır: nalları dikmek, lafı ağzına tıkmak, yer yarılıp içine girmek, şansına küsmek, sevinçten havalara uçmak, dile getirmek, kalıbını basmak, kahkaha patlatmak, yarasına tuz biber ekme, kaleyi içten fethetmek, kan ter içinde uyanmak.

Romanda tüketim alışkanlıkları, üretilen eşyaların kullanım ömürleri, sahip olunan eşyaların değerini bilme, hak edilmeyen başarı gibi temalar işlenmektedir. İnsan ve Doğa temasının atıklar, geri dönüşüm ve kişisel sorumluluk alt temalarıyla birebir örtüşmektedir. Metinde okura hak edilen kazancın ve sahip olunan eşyaların değerini bilmek olumlanmakta, duyarlı ve bilinçli birey rol modelleri sunularak onların kişilik gelişimine katkı sağlanmaktadır.

Roman Ç harfine yapılan vurguyla yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının günlük yaşamlarında daha az karşılaştıkları ve sıklıkla yazım hataları yaptıkları Türkçe karakter (ç,ğ,ı,h,ö,ü) farkındalıklarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Metin on iki bölüme ayrılmıştır. 11 sayfası görsel olarak tasarlanmıştır. Ön kapakta Ali ve arkadaşlarını tasvir eden bir görsel bulunmaktadır. Arka kapakta ise sadece Ali'yi elinde not defteri ve kediyle resmedilmiş daha küçük boyutlu bir görsel yer almaktadır. Her iki görselde başkahramanın romanda geçen olaylar karşısında yaşadığı iki farklı ruh hâli okura hissettirilmektedir. Kahramanların fiziksel portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun çizilmeli; resimler kahramanların başat özelliklerini (şişman, zayıf, uzun saçlı, kısa boylu, sinirli, uysal vb.) yaşadıkları ruhsal durumları, geçirdikleri fiziksel değişimleri çocuklara duyumsatabilmelidir (Sever, 2002, s. 198).

6.7. Künye bilgileri.

Kitap: Türkü Çocuk

Yazarı: Feyza Hepçilingirler

Türü: Roman

Alt tema: Bitkiler, çevreye bağılı yemek kültürleri, kişisel sorumluluklar

Seviye: 7

Yayınevi: Kırmızı Kedi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 136/13,5x19,5

Kitabın özeti. Barış'ın annesi ve babası öğretmendir. Okullar tatil olduğunda her yaz ailecek babaannesinin köyüne gider ve tütün toplama işinde ona yardım ederler. Okullar açıldığında ise babaannesi Barış'ın küçük kardeşi Bilge ile ilgilenmek için şehre gelir. O yıl Barış'ın babaannesi, Bilge'yi de alıp köye erken gidince Barış kardeşini bir yandan kıskanır bir yandan da özlemeye başlar.

Barış için okul dönemi biter ve köye gitme vakti gelir. Yola çıkmadan önce babası Barış'a derslerinde başarılı olduğu için ciltli bir defter hediye eder. Barış defteri günlük tutmak için kullanmak ister ancak ne yazacağını bilemez. Aynı defterden babasında da görünce ona nasıl günlük yazabileceğini sorar. Babası defteri günlük yazmak için değil elindeki türkü derlemelerini kayıt altına almak amacıyla kullandığını söyler ve oğluna türkülerin yazılı olduğu eski defterini verir. Barış türküleri çok acıklı bulduğu için pek sevmemektedir. Yine de babasını kırmamak için günlüğüne yazdığı yazılara bu eski defterden seçtiği bir türküyle başlar.

Köye vardıklarında Barış kardeşini görünce onu ne kadar çok özlediğini fark eder. O gece dinlenirler ve ertesi gün hemen tütün tarlasında işe koyulurlar. Barış tütün tarlasında çalışan işçilerin çocuklarıyla arkadaş olmuştur. Çalışmadıkları zaman kırlarda, tepelerde hep beraber yürüyüşe çıkarlar. Bu yaz onlara Dursun'un kız kardeşi Eşe de katılmıştır. Çocuklar bir gün patikadan yokuş yukarı çıkarken üzerinde resim kabartmaları bulunan taşları ve taşların hemen yanındaki mağarayı fark ederler. Mağarada kilden yapılmış kırık testi parçaları, vazo hatta bilezik bile bulurlar. Barış bileziği Eşe'ye hediye eder.

Ağustos ayında sıcaklar iyice bastırınca babası Barış'ı ve Bilge'yi denize götürür. Barış diğer arkadaşlarının da kendileriyle beraber denize gelmelerini istemektedir. Çocuklardan kimi yüzme bilmez kimi de denizden korkar. Sonunda Dursun ve Eşe'nin annesinden izin koparıp hep beraber denizin yolunu tutarlar. Dursun ve Eşe ilk defa Barış sayesinde denize gitmiş olur. Barış ilerleyen günlerde yaşadığı mutluluğu babasına anlattığında aslında pek de iyi bir şey yapmadığını

fark eder. Dursun ve Eşe denizi çok sevmişlerdir ancak ailelerinin maddi imkânları onları bir daha denize götürmeye yetebilecek midir?

Bir gün yine tarlada tütün işi bitince Barış arkadaşlarıyla beraber mağaranın olduğu yere gitmeye karar verir. Mağaraya yaklaştıkça çevrede birtakım sesler işitilir. Mağaranın önünde tuhaf bir adam aletlerle toprağı kazmaktadır. Saklanıp sessizce adamı izlemeye başlarlar. Tekinsiz görünüşlü bu adamın onlara zarar verebileceğini düşünerek hemen köye geri dönerler.

Köye vardıklarında akşam olmuş işçiler tütünleri dizdikten sonra çardakta toplanıp türkü söyleyip muhabbet etmeye başlamışlardır. Çocuklar da onlara katılırlar. Barış babasının eski defterinden seçtiği türkülerin söylenmesini teklif eder ve herkes türkülere eşlik eder.

Bir gün Barış ile babasının Gümüldür'e gitmesi gerekir. Trafikte bekleyen bir arabada babasının okuldan öğretmen arkadaşı ve eşini görünce selam vermek için onlara doğru yönelirler. Babasının arkadaşı Çeşme'de yazlıkları olduğunu, bir yakınlarının düğünü için Gümüldür'e geldiklerini, erken gelip önce deniz banyosu yapacaklarını, düğünden sonra yine Çeşme'ye döneceklerini, çocuğu da bakıcıya bıraktıklarını bir çırpıda anlatır. Barış kendi ailesinin hayatını ve babasının öğretmen arkadaşının hayatını karşılaştırdığında içinde bir burukluk hisseder.

Köyde Veli'nin sünnet düğünü için hazırlıklar başlamıştır. Sünnet mevlidi okunur ve köy meydanında eğlence başlar. Köyün erkekleri bellerindeki tabancalara sarılıp havaya ateş açarlar. Çocuklar silah seslerinden korkup kaçışmaya başlayınca Barış'ın babası duruma el koyar ve ateş edenlere tabancalarını bellerine koymalarını söyler. O sırada Barış'ın gözü bir adama takılır. Dikkatlice bakınca mağaranın yanında gördükleri adam olduğunu anlar. Korku ve telaşla babasına gördükleri olayı anlatır.

Köyde havalar serinlemeye başlar, tütün işleri biter, ücretleri ödenen işçiler köyelerine geri dönerler. Barış köydeki son günlerini kalan arkadaşları ve onların aileleriyle geçirir. Dursunlar da henüz ödeme yapılmadığı için hâlâ köydedir. Barış Eşe'yle vedalaşmanın çok zor olacağını bildiği için onlardan önce köyden gitmek istemektedir. Bir yandan da okulunu ve evini özlemiştir.

O yaz yaşadıklarından sonra Barış hayatta sevincin de üzüntünün de var olduğunu, önemli olan türkülerde de anlatıldığı gibi her şeyin insanca yaşanması gerektiğini anlar. Türküler artık Barış'ın en iyi arkadaşlarıdır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda köy yaşantısı, tarım ve hayvancılıkla ilgili temalar işlenmekte, *tapa*, *keletir* gibi bütün yetiştiriciliğiyle ilgili teknik kelimelere yer verilmektedir. Metin aracılığıyla okurun farklı konularda sözcük dağarcığını zenginleştirmesine katkı sağlanmaktadır.

Metinde bazı karakterler Denizli şivesiyle konuşturulmaktadır. Bu sayede okura standart dil dışında Türkçenin yerel tınıları da duyumsatılmaktadır: *“Kasım Emmi, her zaman yaptığı gibi, ‘türkü istemeyon mu şehr uşağı?’ diye karşıladi Barış’ı”* (s.110). *“Yok, oğul gurbet yetti gayrı. Sılaya dönek. Üzüntüm gidişimize değel. Bu git-gel canımızdan bezdirdi. Üzüntüm bunadır”* (s. 112).

Metin başkahramanın tuttuğu günlük şeklinde kurgulanmaktadır. Her yazı bir türkünün nakaratıyla başlamaktadır. Dolayısıyla okur metin aracılığıyla birçok farklı yöreye ait türküyü tanıma imkânı bulmaktadır. Özellikle Türkiye coğrafyasından uzakta yaşayan çocukların metin üzerinden türkülerle buluşturulması kültür aktarımı açısından önem taşımaktadır. Türküler bir toplumun ortak duygularını, acılarını, sevinçlerini, umutlarını yansıtan anonim ezgilerdir. Türk kültürünün en önemli unsurlarından biri olan halk müziğinin ana malzemesidir.

Romanda Barış'ın babasının gittiği yerlerde türkü derlemesi yapması ve bu türkülerini yazıya geçirmesi kültürel değerlerimize sahip çıkmak gerekliliğine ve duyarlılığına vurgu yapmaktadır.

Romanda toplumunda üç farklı sosyal sınıfın yaşantısından kesitler sunulmaktadır. Sınıflar arasındaki farklılıklar bir çocuğun gözlemleriyle dile getirilmektedir: *“Bunca yoksulluk, bunca acı çektikleri hâlde bir gün bile yakındıklarını duymamıştı. ‘Kader’ diyorlardı. Ümmü Teyze'nin ‘Alnımızın yazısı bu’ dediğini kaç kez duymuştu. Tanrı neden yalnız onların alına böyle çileli bir yaşam yazmış olsundu? Değiştirmek için çaba gösterilmeyen şey, kendiliğinden ve istenen doğrultuda değişir miydi? Her şey aynı kalırsa onlar da böyle yoksulluk içinde yaşayacaklardı. Biraz çırpınsalar daha iyi olmaz mıydı?”* (s.85).

Metin aracılığıyla Denizli'nin Acıpayam ve Tavas ilçeleriyle İzmir'in Gümüldür ilçesi tanıtılmakta ve bu yönüyle Gezelim Görelim temasının şehirlerimiz, turistik mekânlar alt temalarıyla da örtüşmektedir.

Romanda mevsimlik işçi, emek, iş gücü, sosyal sınıflar arasındaki farklar gibi birtakım soyut kavramlar ele alınmaktadır. Bu nedenle soyut kavramlar dönemine geçen 7. seviye ve üstü öğrencilere önerilmektedir.

6.8. Künye bilgileri.

Kitap: Kuş Kulesi

Yazarı: Ferda İzbudak Akıncı

Türü: Öykü

Alt tema: Bitkiler, tabiat olayları

Seviye: 7

Yayınevi: Tudem

Sayfa sayısı ve boyut: 104/13,5x19,5

Kitabın özeti. Kuş Kulesi öykü kitabı 2003 yılında Tudem Edebiyat Ödülleri Öykü Yarışması İkincilik Ödülü kazanmıştır. Kitapta altı öykü yer almaktadır. Bu başlık altında İnsan ve Doğa temasına uygun olan Papatyalar ve Ayva Ağacı öyküleri incelenecektir.

Papatyalar öyküsünde okura motosiklet kazasında bacağı kırılıp alçıya alınan bir kız çocuğunun evde kaldığı sürede yaşadığı duygular yansıtılmaktadır. Pınar, bahar geldiğinde her yıl kırlara annesi için papatya toplamaya gider. O bahar papatya toplamaya gidemediği için üzülür. Hissettiklerini ve çevresinde gözlemlediği olayları günlüğüne yazmaya karar verir. Balkon demirine konan kuşları, meyve ağaçlarının tomurcuk veren çiçeklerini, üzüntüsünü, can sıkıntısını günlüğüne yazar. Günlük tutmanın yanında zamanını ansiklopedilerden kuşlarla, gezegenlerle ve balıklarla ilgili bilgileri okuyarak geçirmeyi çok sever.

Ayva Ağacı öyküsü Ezgiyle annesinin akraba ziyaretinde geçirdikleri bir günü anlatmaktadır. Anneannesinin kardeşi Gülbahar teyze şehir dışında bahçeli bir evde oturur. Ezgi bu ziyarete gitmemek için ne kadar bahane üretse de annesini ikna edemez ve sabah erkenden yola çıkarlar. Gülbahar teyze onları

büyük bir sevinçle karşılar. Kahvaltı hazırlayıp çayı demlerken Ezgi'nin annesine köy yaşantısını, bahçe işlerini ve sattığı ineğini anlatır. Ezgi de bahçede köpeklerle oynar. Öğlen vakti büyük meyve bahçesinde gezintiye çıkarlar. Dallarında beyaz ve pembe çiçekler açmış meyve bahçesinin güzelliği karşısında Ezgi büyülenmiştir. Gülbahar teyze Ezgi'ye bahçedeki ağaçların isimlerini ve hangi mevsim çiçek açıp meyve verdiklerini tek tek anlatır. Ezgi en çok ayva ağacını sevmiştir. Ezgi temiz köy havası, bahar çiçekleri ve yedikleri doğal köy kahvaltısının ardından daldığı tatlı bir uykudan Gülbahar teyzesinin fırından yeni çıkardığı kekin kokusuyla uyanır. Ayva ağacının gölgesinde üzerine bahçedeki meyvelerden yapılmış reçellerden sürdükleri kekle karınlarını doyururlar. Ezgi bahçede daha önce hiç görmediği karınca yuvasını inceler ve kuş cıvıltılarına kulak kesilir. Başta gönülsüzce geldiği bu yeri bırakıp eve dönmek istemez. Gece rüyasında kendini ayva ağaçlarıyla dolu bir bahçede görür, ayva ağaçları tıpkı insanlar gibi onunla konuşur.

Bir gün derste Ezgi'nin öğretmeni gezi konulu bir kompozisyon ödevi verir. Ezgi, Gülbahar teyzesine yaptığı ziyareti ve ayva ağaçlarını yazmayı düşünür. Ancak kompozisyonda Gülbahar teyzesinin bahçesini değil kendi hayalindeki ayva bahçesini tasvir eder. Öğrenmen Ezgi'nin kompozisyonu çok beğenir. Ona ileride ne yapmak istediğini sorar. Ezgi ayva yetiştirmek istediğini söyleyince öğretmeni ziraat teknisyenliği ya da ziraat mühendisliği okumasını önerir. Öğretmenin bu fikrine annesi ve babası da sıcak bakar. Hayatında sadece bir kez görüp hayran kaldığı ayva ağaçları Ezgi'nin geleceğini ve mesleğini belirlemiştir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Papatyalar öyküsü çocuk-doğa ilişkisini yansıtmının yanı sıra okuru yazı yazmaya, özellikle günlük tutmaya teşvik eden iletiler içermektedir. Eser hem öykü hem günlük türünü bir arada sunan zengin içerikli bir metin olarak değerlendirilebilir: *“Yazıyı seçenlerdendi o. Ve yazıyı arkadaş seçenler asla yalnız kalmazlar”* (s.36).

Ayva Ağacı öyküsünde doğa güzellikleri çocuğun düş dünyasından yansıtılmaktadır. Ayrıca çocukların hayatta karşılaştıkları güzelliklerin onların ileride meslek seçimindeki etkisine vurgu yapılmaktadır:

“Ne olacakmış büyüyünce?”

-Ayva ağacı yetiştireceğim, dedi Ezgi.

Kadınlar birer kahkaha salıverdiler.

-Nereden çıktı şimdi bu kızım? Sen doktor olacağım, der dururdun.

-Evet, ama o zaman daha ayva ağacı görmemiştin, dedi Ezgi” (s.59).

6.9. Künye bilgileri.

Kitap: Maya'nın Ağacı

Yazarı: Gökçe Ateş Aytuğ

Türü: Roman

Alt tema: Canlılar ve hakları, kişisel sorumluluklar

Seviye: 8

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 156/12x18

Kitabın özeti. O gün Maya okulda rahatsızlanmış ve son iki derse girememiştir. Kendisini almaya gelen dedesiyle beraber eve doğru yürürken karşılarında belediye işçilerinin mahallede bulunan fıstıkçamını kesmek için getirdikleri vinci görürler. Maya'nın dedesi işçileri ağacı kesmemeleri için ikna etmeye çalışır ancak sözünü geçiremez. Dedenin yardımına mahallenin terzisi Arman Bey de gelir ve ikisi birlikte ağacın altında oturup kesimi engellemeye çalışır. Bütün mahalleli işini gücünü bırakıp toplanan kalabalığı izlemektedir. Maya bu esnada mahallede kurulan pazara gider, ağacın kesileceğini insanlara duyurmak ve birlik olup kesimi engellemek için pankart açar. Ancak çabaları olumlu sonuç vermez. Pazarda öğrencisi Maya'nın çaresiz durumunu gören Bilge Öğretmen, okul arkadaşı ve okul arkadaşının annesi Maya'dan neler olduğunu anlatmasını ister. Bilge Öğretmen de işçileri vazgeçirmeye çalışır ancak işçiler kendilerine verilen emri yerine getirmek zorunda olduklarını söyler.

Mahalleliyle işçiler arasında tartışmalar devam ederken aniden çok ilginç bir olay yaşanır. Fıstıkçamını yuva olarak benimseyen kargalar işçilerin ve vinci üzerine gagalarında taşıdıkları iri taş parçalarını atmaya başlarlar. İşçilerden bazıları yaralanır, vinci hasar görür ve kalabalık meydandan kaçışmaya başlar. Bütün mahalleli hayretler içinde kargaların hücumunu izlemektedir. O gün ağacı kesemeyeceklerini anlayan işçiler tekrar geleceklerini söyleyerek ayrılır.

Maya, yuvalarını korumaya çalışan kargaların davranışından çok etkilenir ve aklına parlak bir fikir gelir. Yarın bütün mahalleli evde ne kadar iplik, balon, karton, kumaş varsa getirip ağacı süsleyecektir. Maya işçilerin bu kadar güzel süslenen bir ağacı kesemeyeceklerini düşünür. Maya'nın fikrini beğenen mahalleli derhâl işe koyulur. Ağacı süslemek için Terzi Arman dikiği yamalı battaniyeyi, Sümbül Hanım el emeği göz nuru tığ işi süslü çiçekleri, Özgür boyadığı ahşap kuş yuvalarını, Bilge Öğretmen krepon kâğıdından hazırladığı süsleri, Alber ağabey ortasından ok geçen kırmızı karton kalbi getirir.

Ağacı kesmek için ertesi gün tekrar gelen belediye işçileri karşılarında rengârenk süslü ağacı görünce ne yapacaklarını bilemezler ve amirlerini ararlar. Ağaç kesimi ileri bir tarihe ertelenir. Böylece mahalleli imza toplayarak ağacın kesilmesini engellemek için zaman kazanmış olur. Maya ve fıstıkçamının asıl sahipleri verilecek karar için umutludur.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda çevre bilinci, mahalle kültürü ve dayanışma konuları işlenmektedir. Çocuklara yaşadıkları çevrede bulunan canlılara saygı göstermenin ve onları korumanın önemi duyumsatılmaktadır. Metin, birlikte hareket etme, dayanışma ve hoşgörü alt temalarıyla Çevre Farklılıklar ve Birlikte Yaşama temasını da desteklemektedir.

Romanda her karakterin farklı kişisel özellikleri ve yaşam tarzları sunularak okura toplumdaki farklılıklara saygı göstermenin önemi vurgulanmaktadır. Dolayısıyla metnin çocukların toplumsal ve kişilik gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kitabın ön kapağında roman karakterleri Hasan Dede, Şükriye Hanım, Bilge Öğretmen, Terzi Arman, Sümbül Hanım ve mahallenin kara kedisi fıstıkçamının altında dayanışmanın sembolü olarak yan yana, Maya ise doğa sevgisinin sembolü olarak ağaca sarılmış biçimde resmedilmiştir. Roman Türkçe ve Türk Kültürü 7. seviye ders kitabında bulunan Atalarımızdan Zarif Bir Esinti: Kuş Evleri (s.40) konusuyla benzerlik taşıdığı için eş zamanlı olarak okutulabilir.

6.10. Künye bilgileri.

Kitap: Gökçe'nin Yolu

Yazarı: Ahmet Büke

Türü: Roman

Alt tema: Tabiat olayları, takvim

Seviye: 8

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 112/13x19,5

Kitabın özeti. Gökçe psikolojik olarak zor bir dönemden geçen hassas bir genç kızdır. Annesiyle babasının arasında yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu sezinler. Bu durum onu hem huzursuz etmekte hem de hüznülmendirmektedir. Yaşadığı hisleri anlatabildiği tek kişi onu çocukluğundan beri tanıyan mahallenin bakkalı Sevil teyzesidir.

Babası bir gün Gökçe'yi yanına çağırır ve iş nedeniyle bir süre evde olamayacağını söyler. Gökçe aslında babasının başka sebeplerden dolayı evden ayrıldığına farkındadır ancak durumu kabullenmekten başka seçeneği yoktur. Annesiyle babası arasında yaşanan gerginlik Gökçe'nin içine kapanmasına ve hayatı sorgulamaya başlamasına yol açar.

Yaz tatili yaklaşmaktadır. Annesi Gökçe'ye yaz tatilini köyde yaşayan Maya halanın yanında geçirmesini teklif eder. İnternetin olmadığı, telefonların çekmediği bir köyde hiç tanımadığı bir akrabasının yanında bütün yaz tatilini geçirme fikri başlarda Gökçe'nin aklına pek yatmaz. Ancak evden uzaklaşmanın kendisine iyi geleceğini düşünerek köye gitmeyi kabul eder. Bavulunu hazırlar, otobüse biner ve hayatını derinden etkileyecek bir yola çıktığından habersiz köye varır. Maya halası gizemli olduğu kadar çılgın da bir kadındır. Gökçe ondan hayata dair çok şey öğrenir ve o tatilden sonra eve bambaşka biri olarak döner.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Hem çocuk hem yetişkin edebiyatında eser veren Ahmet Büke 2008 yılında Alın Mavide kitabıyla Oğuz Atay Öykü Ödülü, Kumru'nun Gördüğü kitabıyla da Saik Faik Hikâye Armağanı almaya hak kazanan bir yazardır. Yurt dışında yaşayan çocukların edebiyat zevkini ve okuma kültürü edinmesi için ana dilini etkin kullanan yazarların kitaplarıyla karşılaşması önem taşımaktadır.

Metnin özgün dili ve mecazlı anlatımı dikkat çekmektedir. Anlatımı güçlendiren benzetmelere ve ikilemelere sıklıkla yer verilmiştir: “*Yok, Kum Çayı*

derler buna. Yazın sonuna doğru iyice kurur. Kışın bol bol taşar. Şimdi efendi olma mevsimi,' dedi" (s.55).

"Sessizlik uyuyan, sıcak bir annenin atan kalbi gibiydi. Derinin altında, derinde, göğüs kafesinin arasına saklanmış, durmadan kımıldayan ama yalnızca kulağını dayadığında hissedeceğin bir ritimdi" (s.89).

Romanda başkahraman, anne ve babasının duygularını anlamaya çalışır. Kendi duygularıyla yüzleşmeye, hayatı sorgulamaya ve özerk bir birey olarak kendini tanımaya başlar: "Bazen ben kimim, neyim, ne yapıyorum bilmiyorum, anlamıyorum,' dedim" (s.73).

Metinde başkahramanın hayatla ilgili sorduğu sorulara cevap niteliği taşıyan cümlelere, çıkarsamalara rastlanmaktadır. Başka bir deyişle metin okura birtakım duygusal durumlarla baş edebilme yöntemi sunmaktadır: "Maya Hala'nın dediklerini anlamamıştım ama zaten hayat böyle bir şeydi. Önce anlamazsınız, sonra zaman size gösterir neyin ne olduğu. Yeter ki acele edip sıkılmayın. Doğada güneş bile, sabrettiği için doğuyordu galiba" (s.57).

" 'Bak Gökçe,' dedi, 'şu dünyaya gelen herkesin bir yolu olur. Kimi korkar çıkmaya, kimi kaybolur, kimi düşse de kalkar, devam eder. Bu karar senin. Eğer ben varım dersen, zor zamanlarında elini kalbine bastır. Orada sana yol gösteren bir ceylan yavrusuyla, ehlileşmez bir kurt var'" (s.108).

7. Sanat ve Edebiyat Teması İçin Önerilen Kitaplar

7.1. Künye bilgileri.

Kitap: Padişah'ın Ebrusu

Yazarı: Aysel Gürmen

Türü: Hikâye, masal

Alt tema: El sanatları, Türk sanatı

Seviye: 5

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 48/20x23

Kitabın özeti. Hikâye, yerinde hiç duramayan, yaramaz çocukların gittiği Zıpızplar okulunda geçer. Zıpızplar okulunda ders veren öğretmenler çocukların

hızına yetişememekte ve çok yorulmaktadırlar. Bir gün okula sırtında kocaman bir çuval taşıyan yaşlı bir adam gelir, isteği çocuklara ebru öğretmektir. Okul müdürü bu okuldaki öğrencilerin çok yaramaz olduklarını bu sebeple işinin çok zorlanacağını söylese de yaşlı adam ebru öğretmeye kararlıdır. Yaşlı adam bahçede bir ağacın altına getirilen masaya çuvalından çıkardığı boyaları, fırçaları ve diğer malzemeleri yerleştirir. Çocuklar adamın dallara astığı ebruli kâğıtları fark ederek meraklı bakışlarla adama yaklaşırlar. Kısa bir zaman içinde okuldaki bütün çocuklar ebru ustasının çevresinde toplanır. Okul müdürü çocukların ilk kez durup ilgiyle bir şeye baktığını görünce çok şaşırır ve ebru ustasına bunu nasıl başarabildiğini sorar. Yaşlı adam, işin sırrının ebrunun kendisi olduğunu Dertli Padişah'ın bile derdini ebrunun çözdüğünü söyler ve çocuklara Dertli Padişah masalını anlatmaya başlar.

Ünü üç kıtaya yayılan bir padişah varmış. Padişah çok dertliymiş çünkü bazı düzenbazlar sahte ferman çıkarıp halkı kandırıyormuş. Halk kime inanacağını şaşırmış ve ülkedeki herkesin huzuru kaçmış. Bu işe bir çare bulmak için ülkede yaşayanlara haber gönderilmiş. İnsanlar buldukları çözüm önerisini söylemek için sarayın kapısında uzun kuyruklar oluşturmuşlar. Padişah, kapısına gelen herkesi dinler ama hiçbir öneriyi beğenmezmiş. Bir gün sarayın bahçesinde düşünceli bir hâlde yürürken daha önce görmediği bir köşkü fark etmiş. Köşke doğru gitmiş, açık kapıdan içeri başını uzatmış. Bir de ne görsün! Köşkte küçük şehzadeyle eşi Valide Sultan ebru yapıyorlarmış. Padişah bu köşkü ebru ustası için inşa ettirmiş ancak bir türlü köşke uğrayamamış, hatta köşkün varlığını bile unutmuş. Padişah, oğluyla eşinin ebru yapışını keyifle izlerken o da ebru yapmaya heveslenmiş. Fırça darbelerinden çıkan şekiller padişahın çok hoşuna gidiyormuş. Şekil verme aşaması bitince ebruyu tekmeden çekmek için kâğıdı nazıkçe suya yaymış. Padişah tekmeden çektiği ebruya hayranlıkla bakmış ve şeklin aynısını bir daha yapmak istediğini söylemiş. Ancak ebru ustası bunun mümkün olmadığını belirtmiş. Padişah nedenini sorduğunda usta aynı ebruyu iki kez yapmanın ebrunun doğası gereği olanaksız olduğunu açıklamış. İşte o an padişahın aklına bütün dertlerini ortadan kaldıracak parlak bir fikir gelmiş. Bundan sonra fermanlarını ebrulu kâğıtlara yazacaktı. Böylece sahtekârlar onun fermanını taklit edemeyeceklermiş. Padişah hemen yatılı bir okul inşa edilmesini ve ebru

ustalarının yetiştirilmesini buyurmuş. Bu okul sayesinde ebru sanatı günümüze kadar ulaşmış.

Masalı zevkle dinleyen çocuklar bir yandan ebru yaparken bir yandan da yaşlı adamı soru yağmuruna tutarlar. O günden sonra yaşlı adam her gün ebru dersi vermeye gelir. Çocuklar her geçen gün daha az zıplamaya, bir süre sonra zıplamayı tamamen bırakıp sohbet etmeye, müzik dinlemeye, şarkı söylemeye hatta ders çalışmaya bile başlar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. İtalyan eğitim sisteminin ortaokul kademesinde (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) verilen sanat dersleri müzik ve resim olmak üzere haftada iki saatle sınırlıdır. Sanat derslerinin programında Batı kültürüne özgü sanat dalları işlenmektedir. Bu durumda yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının gittikleri okullarda Türk kültürüne ait geleneksel sanatları tanıyıp öğrenebilme imkânı bulunmamaktadır. Örgün eğitimin dışında yurt dışında Türk sanatlarının öğretildiği sivil toplum kuruluşları veya kültür kurumlarına ise herkes ulaşmamaktadır. Bu sebeple çocuklar hem geleneksel Türk sanatlarını öğrenmek hem dil becerilerini geliştirmek amacıyla sanat içerikli kitaplara ihtiyaç duymaktadırlar. Türkçe öğretiminde sanatsal nitelikli kitapların kılavuzluğunda sürdürülen anlama ve anlatma çalışmaları çocukların dilsel becerilerini geliştirmesine olanak sağlamaktadır (Hasırcı, 2018, s. 905).

Padişah'ın Ebrusu kitabında geleneksel Türk el sanatlarından biri olan ebru sanatı tanıtılmaktadır. Metinde ebru sanatının yapılması için gerekli olan malzemeler ve yapım aşamaları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Kitabın çocukların ebru sanatını tanımasına ve estetik algısının gelişmesine doğrudan katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kitapta, işlenen tema gereği görsellere ağırlık verilmektedir. Bu yönüyle kitap, Türkçe kitap okuma alışkanlığını yeni edinmekte olan öğrencilerin zorlanmadan okuyabilecekleri başlangıç kitabı olarak düşünülebilir. Türkçe ve Türk Kültürü 5. seviye ders kitabının Sanat ve Edebiyat ünitesinde ebru sanatıyla ilgili bir okuma metni (s.123-124) ve metinle ilgili dört etkinlik sorusu bulunmaktadır. Konuyu pekiştirici/destekleyici olması ve ebru sanatına olan merakın devam ettirilmesini sağlamak amacıyla Padişah'ın Ebrusu kitabının 5. seviye öğrencilerine okutulması tavsiye edilmektedir.

7.2. K nyeye bilgileri.

Kitap: Karagözüm İki Gözüm

Yazarı: Nursel Erdoğan

Türü: Roman

Alt tema: Türk sanatı, Türk gölge oyunu

Seviye: 5

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş

Sayfa sayısı ve boyut: 48/13,5x18

Kitabın  zeti. Metnin başkahrmanı  ocuk hafta sonu hiç istemese de Hasan amcanın tavan arasındaki k  k odayı düzenlemek için yardıma gider. Oda karmakarışık ve çok tozludur. Hasan amca elektrik süpürgesini almak için odadan çıktığı sırada  ocuk, birinin “vay vay vay vay” dediğini duyar ancak sesin nereden geldiğini anlayamaz. Elektrik süpürgesiyle geri dönen Hasan amcaya birtakım sesler duyduğu söyler. Hasan amca çocuğun hayal kurduğunu düşünüp ondan gözlerini kapatmasını ister. Elinde zilli tefle eşlik ederek çocuğun az önce duyduğunu söylediği sesleri g r sesiyle taklit eder.  ocuk sesleri hemen tanır. Hasan amca çubuklara takılı Hacivat ile Karagöz’  göstererek onların yıllardır bu odada durduğunu ve konuşamayacaklarını şakacı bir dille çocuğa açıklar.

Bir sonraki hafta kalan işleri tamamlamak için tekrar Hasan amcasının evine giden çocuğa bu sefer arkadaşı Mehmet de eşlik eder. İki  ocuk odaya girdiklerinde duvarda asılı bir anahtar bulurlar ancak anahtarın hangi kapıyı açtığını  ozemezler. Mehmet anahtarı cebine koyar ve birlikte dolapları düzenlemeye koyulurlar. Çocuklar dolabı çekerken eski tahta yer döşemesi kırılır, ikisi birden boşluğa düşer. Kendilerine geldiklerinde ahşap evlerin olduğu bir sokakta olduklarını fark ederler. Yoldan geçenler çocukları tuhaf bakışlarla süzmektedir. Yaşlı bir adam yanlarına yaklaşır ve onlara giydikleri bu ilginç kıyafetleri nereden bulduklarını sorar. Çocuklar zamanda yolculuk yaptıklarını düşünür. Yaşlı adam çocuklara biraz sonra meydana Hacivat ile Karagöz oyununun sahneleneceğini söyleyince ikisi de çok heyecanlanır. Yaşlı adamla beraber gösterinin yapılacağı alana giderken Hacivat’ın aslında duvar ustası, Karagöz’ n ise demir ustası olduğunu ve birbirlerine nükteli laf atmaktan cami

inşaatını bitiremedikleri için padişah tarafından idam edildiklerini öğrenirler. Padişah daha sonra verdiği idam kararına çok pişman olup üzülmüştür. Bunun üzerine Şeyh Küşteri ayağındaki iki çarığı beyaz bir perdenin arkasında iki insan gibi konuşturarak padişahı neşelendirmeye çalışır. İşte Hacivat ile Karagöz gölge oyunu böyle ortaya çıkmıştır.

Gösteride Hacivat ile Karagöz herkesi konuşmalarıyla güldürür. Gösteri biter, insanlar dağılır, hava kararır ve çocuklar tanımadıkları bu yerde yalnız olduklarını hatırlayınca korkuyla ne yapacaklarını bilemeden bir merdivenin altına saklanıp ağlamaya başlarlar. Ardından “Korkmayın!” diye bir ses işitirler. Gözlerini açtıklarında kendilerini tekrar Hasan amcanın tavan arasındaki odasında bulurlar. İkisi de düştükleri yerde bir süre baygın kalmıştır. Çocuklar düş görünce eve Hasan amcanın arkadaşı Arif Bey gelmiştir. Çocukları sakinleştirerek neler gördüklerini anlatmalarını ister. Mehmet yerinden kalkarken cebine koyduğu anahtar yere düşer. Arif Bey aradığı anahtarı bulduğu için çok sevinir ve hemen eski bir sandığı açar. Sandıktan çıkan gölge oyunu takımlarını kurar ve Hasan amcayla eskiden olduğu gibi perdenin arkasına geçip çocuklara keyifli bir Hacivat ile Karagöz oyunu sergiler.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Metin geleneksel Türk gölge oyunu Hacivat ile Karagöz’ü konu almakta, çocuklara doğrudan kültür aktarımı yaparak Türk kültürünü tanıtmaktadır.

Hacivat ile Karagöz oyunlarının en karakteristik özelliklerinden biri nükteli ve kafiyeli söz atışmalarıdır. Karagöz duyduğunu yanlış anlayıp Hacivat’ın söylediği cümleye sonu sesçe yakın/uyaklı kelimelerle biten cümlelerle karşılık verir. Böylece okura Türkçenin farklı anlatım biçimleri ve uyaklar aracılığıyla dilin ses ahengi duyumsatılmaktadır:

*“Hacivat: Karagözüm bizim bitişik komşunun küçük odasında sesimizi duyan çocuk çok **korktu**.*

*Karagöz: Beni oyalama yahu, **koktuysa** tuzla.*

*Hacievhat: Canım efendim, **korktu** diyorum!*

*Karagöz: Ben de sana **koktuysa** tuzla diyorum!*

*Hacievhat: A efendim, insan **tuzlanır** mı?*

*Karagöz: İnsan lafı bu kadar **uzatır** mı?" (s.40).*

Romanda dikkat çeken özelliklerden biri romanın başkahramanına isim verilmemesidir. Başkahramanın isimsiz olması okura olaylar kendi başından geçiyormuş izlenimi uyandıran ve karakterle özdeşim kurmasını kolaylaştıran bir özellik olarak değerlendirilmektedir.

Kitabın ön kapağında metnin içeriğiyle uyumlu olarak iki çocuğun eğlenerek Hacivat ile Karagöz oynatmaları resmedilmektedir. Kitabın başlığı için Hacivat ile Karagöz oyunlarında sıkça tekrar edilen kalıplaşmış bir seslenme sözü seçilmiştir. Kitabın her sayfası görsellerle zenginleştirilmiştir. Kitabın biçimsel özellikleri dikkate alındığında 5. seviye öğrencileri için uygun olduğu düşünülmektedir.

7.3. Künye bilgileri.

Kitap: Çocuklar İçin Müzik Kültürü Tanburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor

Yazarı: Yüce Gümüş

Türü: Başvuru, bilgilendirici metin

Alt tema: Türk müziği, müzik aletleri

Seviye: 5

Yayınevi: Erdem Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 64/21x29,7

Kitabın özeti. Kitapta Türk müziği çalgıları ve önemli icracıları hakkında bilgiler verilmektedir. Her çalgı hakkında verilen bilgilendirici metinden sonra edinilen bilgiler bilmece, boşluk doldurma, noktaları birleştirerek çalgı aleti çizimi gibi etkinliklerle pekiştirilmektedir. Kitap Türk kültürünün önemli unsurlarından biri olan Türk müziğini sevdirek çocukların sanat eğitime ve genel kültür bilgisini zenginleştirmelerine katkıda bulunmaktadır. Nitelikli çocuk yazını ürünleri belli estetik kaygıları dikkate aldığından okura yazın ve sanat eğitimi veren bir özellik taşımaktadır (Dilidüzgün, 2007, s. 22).

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitapta Türk sanat müziği ve Türk halk müziği çalgıları tanıtılarak Türk müziğinin çeşitliliği yansıtılmakta ve çocuklara müzik terimleriyle kelime öğretimi yapılmaktadır: ney,

ud, kanun, tambur, rebab, klasik kemençe, lavta, keman, bendir, def, daire, kudüm, davul, bağlama, tar, kabak kemane, zurna, kaval, tulum, mey, Karadeniz kemençesi. Kitap Neşet Ertaş, Tanburi Cemil Bey gibi Türk müzik tarihine iz bırakmış sanatçıları tanıtarak çocukların Türk kültürünü tanıma sürecine katkı sağlamaktadır. Kitabın Türkçe ve Türk Kültürü 6. seviye ders kitabında bulunan (s.136) Neşet Ertaş ile ilgili konuyla eş zamanlı okutulması önerilmektedir.

7.4. Künye bilgileri.

Kitap: Çocuklar İçin Edebiyat 1- Saik Faik'in Adası

Yazarı: Erdoğan Oğultekin

Türü: Roman

Alt tema: Türk edebiyatı, Türk yazarlar

Seviye: 6

Yayınevi: Eksik Parça Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 32/17x22

Kitabın Özeti. Çocuklar İçin Edebiyat Erdoğan Oğultekin'in yazarı ve çizeri olduğu üç kitaptan oluşan bir seridir. Serinin diğer kitapları Bir Fakir Orhan Veli ve Nazım Hikmet'in Memleketi başlığını taşımaktadır. Kitapta Türk edebiyatının en önemli öykücülerinden biri Saik Faik Abasıyanık'ın hayatı ve yazdığı öykü kitapları çizgi roman türünün öğeleriyle harmanlanarak okura sunulmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Yurt dışındaki Türk çocuklarının Türkçe yazın hayatında aktif rol alabilmeleri için Türk edebiyatını ve Türk yazarlarını iyi tanımları gerekmektedir. Eser çocukların Türk edebiyatının önemli öykücülerinden Saik Faik Abasıyanık'ı tanımalarını ve otobiyografik roman türüyle karşılaşmalarını sağlamaktadır. Romanın otobiyografik türde olması okura yazarla doğrudan ilişki kurma imkânı vermektedir.

Romanda yazarın Burgazada'daki yaşantısından ve ölümünden sonra müzeye dönüştürülen evinden bahsedilmektedir. Bu bağlamda kitap Gezelim Görelim temasındaki kültürel mekânlar alt başlığıyla ilişkilendirilebilir.

Kitabın ön kapağında yazar Burgazada'da deniz kıyısında bir kayanın üzerinde otururken resmedilmektedir. Kitabın sayfaları görsel ağırlıklı ve kısa

metinlerle tasarlanmıştır. Metinlerin bir bölümü çizgi romanda olduğu gibi bulut içinde yazılmıştır. Özellikle Türkçe kitap okuma alışkanlığını yeni edinmeye başlayan öğrenciler için başlangıç kitabı olarak önerilebilir.

Türkçe ve Türk Kültürü 7. seviye ders kitabında (s.142) Saik Faik Abasıyanık'ın Son Kuşlar hikâyesinden bir bölüm bulunmaktadır. Türkçe öğretmenleri ders konusunu pekiştirmek ve yazar hakkında daha detaylı bilgi vermek amacıyla da kitabı ek ders materyali olarak kullanabilir.

7.5. Künye bilgileri.

Kitap: İdil Biret: Dans Eden Parmaklar

Yazarı: Gülçin Alpöge

Türü: Roman

Alt tema: Dünya kültürel mirasına Türklerin kattıkları, müzik

Seviye: 6

Yayınevi: Can Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 88/12,5x19,5

Kitabın özeti. Eser devlet sanatçısı piyanist İdil Biret'in yaşam öyküsünü konu alan anı-biyografi türünde bir romandır. Kitap biyografi türünün özelliklerden biri olarak olayları kronolojik bir sırayla okura aktarmaktadır. Romanda sanatçının İdil Biret Yasası'yla gittiği Paris'te geçen öğrencilik yılları, önemli şeflerle verdiği konserler, kaydettiği plaklar vb. gibi hayatında önem taşıyan olaylar yer almaktadır. İdil Biret'in ailesine ve dostlarına yolladığı mektuplar, konser fotoğrafları, hakkında çıkan gazete haberleri, şahsına yazılan tebrik kartları ve şiirler gibi kişisel belgelerin romana eklenmesiyle okura belgelere dayalı güvenilir ve zengin içerikli bir metin sunulmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Biyografi/yaşamöyküsü, sanat, siyaset, ticaret vb. alanlarda yaptıklarıyla ün kazanmış, toplum tarafından tanınmış olan kişilerin hayatlarının bilgi ve belgelere dayanılarak anlatıldığı bir edebî türdür (Fırat, 2012, s. 46). Biyografi türü çocukların başarılı olmuş kişilerin hayat hikâyelerine, başarı yolunda karşılaştıkları zorluklara ve verdikleri mücadelelere tanık olmasını sağlar. Biyografik eserlerde toplumda

saygıdeğer kişilerin bilgi birikimi ve tecrübeleri genç nesillere aktarılır. Ayrıca çocukların beğendikleri ve takip ettikleri sanatçılar hakkında bilgi edinmek için kitaba başvurmaları okuma alışkanlığı kazanma sürecine katkı sağlamaktadır.

Kitap yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının uluslararası platformda büyük başarılarla imza atmış bir sanatçıyı rol model olarak benimsemeleri ve sanata duyarlı bireyler olarak yetişmeleri hususunda önem taşımaktadır.

Kitapta konçerto, sonat, orkestra, senfoni gibi klasik müzik terimleriyle çocuklara müzik alanında kelime öğretimi yapılmakta ve sözcük dağarcıklarının çeşitlenmesi sağlanmaktadır.

Türkçe ve Türk Kültürü 6. seviye ders kitabında Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek, Nazım Hikmet, Barış Manço, Neşet Ertaş ve Mimar Kemaleddin'in kısa biyografilerine yer verilmektedir. Roman ders konusunu müzik alanından desteklemekte ve derste ek metin olarak okutulması önerilmektedir.

7.6. Künye bilgileri.

Kitap: Bir Öykü Yazalım mı?

Yazarı: Cemil Kavukçu

Türü: Roman

Alt tema: Türk edebiyatı, Türk yazarlar

Seviye: 7

Yayınevi: Can Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 96/12,5x12,5

Kitabın özeti. Fatoş o gece heyecandan uyuyamaz çünkü ertesi gün okula en sevdiği yazar söyleşi yapmak için gelecektir. Heyecanını okul servisinden indiğinde en yakın arkadaşı Burcu'yla paylaşır. Çocuklar yazarla söyleşi yapmak için okulun konferans salonunda toplanırlar. Yazar, konuşmasına çocuklara öykü sevip sevmediklerini sorarak başlar. Ardından çocuklara öykü yazdırmaya ve kendi yazarlık deneyimini anlatmaya başlar. Yazılacak öykünün konusu leyleklerdir. Yazar öykünün taslağını oluşturmak için çocuklara çeşitli sorular yöneltir. Öyküde leyleğin nerede yaşadığı, başına neler geldiği gibi konuları içeren bir taslak oluşturulur. Yazar, çocuklardan birkaç hafta içinde öykülerini tamamlayıp

öğretmenlerine iletmelerini ister. En beğendiği öykü için bir de sürpriz hazırlamıştır. Son olarak öykü yazarken dikkat edilmesi gereken noktaları belirtir ve alkışlar eşliğinde salondan ayrılır.

Fatoş'un babası kızının yazmak istediği leylek öyküsünde ona fikir verebileceği düşüncesiyle hafta sonu Apolyont Gölü'nün kıyısında leyleklerin yaşadığı Karaağaç Köyü'ne gezi planı yapmıştır. Gittikleri köy leylekleriyle ünlü ve turistlerin sıkça uğradıkları bir yerdir. Köye vardıklarında göl kenarında ailecek kahvaltı yaparlar ve garsonla sohbet ederken leylekler hakkında çok şey bildiği söylenen Sait Dede'den konu açılır. Fatoş öyküsünde Sait Dede'nin bilgilerinden yararlanabileceğini düşünerek onunla tanışmak ister.

Sait Dede'yle tanıştıklarında Fatoş, yaşlı adama karşı içinde tarif edemediği bir yakınlık hisseder. Sait Dede de leyleklere meraklı bu küçük kızı çok sever ve ona başından geçen bir olayı anlatır. Bir gün Sait Dede gölde tek bacağı üzerinde duran bir leylek görür. Bütün leyleklerin göç ettiğini bildiği için bu leyleğin tek başına gölde kalması dikkatini çekmiştir. Leyleğe yaklaşıncı kuşun bacağında bir sorun olduğunu fark eder. Leyleğin gururlu hâli Sait Dede'nin yüreğine dokunur. Kuşu kucaklayıp eve getirir ve ona Lepirdek adını verir. Lepirdek önceleri eve pek alışamasa da sonra yuvasını evin bacasına yapar. Bacağındaki yarayı tedavi edip onu iyileştiren Sait Dede'ye de iyice bağlanmıştır. Sait Dede'yle leyleğin arasındaki dostluk giderek güçlenir.

Lepirdek gücünü toplar ve uçmaya hazır hâle gelir. Yazın diğer leyleklerle beraber Lepirdek'in ailesi de köye gelir. Sonbaharda Lepirdek ailesiyle beraber köyden göç eder. Lepirdek ertesi yaz da köye gelir ve yuvasını yine Sait Dede'nin evinin bacasına yapar. Bu onun köye son gelişidir, bir daha Lepirdek'i çevrede gören olmaz.

Fatoş Sait Dede'nin anlattıklarından çok etkilenir ve öyküsünde Lepirdek'in hikâyesini yazmaya, öykünün başlığını da Lepirdek koymaya karar verir. Dönüşte Apolyont Gölü'nde çıkan turnabalıklarından alıp akşam yemeği için Fatoş'un anneannesine giderler. Fatoş o gün yaşadıklarını heyecanla anneannesine anlatır. Küçük kız yazı yazmanın anlatmak kadar kolay olmadığını farkındadır. Bu sebeple öyküyü yazmaya başlamadan önce yazarın notlarına tekrar göz gezdirir ve o geceyi zihninde öyküyü kurgulamakla geçirir.

Öğrencilerin yazdığı öyküler yazara iletilir. Yazar okuması gereken onlarca yazıya rağmen çocuklardan gelen öykülere öncelik vermektedir. Okuduğu öykünün yazarını varsa metindeki hataları ve önerilerini defterine not eder. Yazar en beğendiği öyküyü açıklaması için tekrar okula davet edilir. Genç yazarlar diye hitap ettiği çocuklara önce tatilde gezip eğlenmelerini, okumaya hiç ara vermemelerini tavsiye eder ve ardından en beğendiği öykünün Fatoş Gürer'in yazdığı Lepirdek öyküsü olduğunu açıklar. Salon alkıştan yıkılır. Fatoş kendi ismini duyduğuna önce inanmamış, arkadaşı Burcu'nun ona sarılmasıyla kazananın kendisi olduğunu anlamıştır. Sürpriz ise Tükenmez Kalemler Dergisi'nde öyküsünün yayınlanacak olmasıdır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda yazar, yazarla söyleşi, yazarlık atölyesi, öykü yarışması, öykülerin edebiyat dergilerde yayınlanması gibi edebiyata dair kavramlar öğretilmektedir. Öykü nasıl yazılır, öyküde konu, karakter ve olay örgüsü nasıl belirlenir konularına değinilerek öğrencilere yazma deneyimine yönelik bilgiler verilmektedir. Romanda çocukları öykü yazmaya teşvik edici bölümler bulunmakta, bu yönüyle çocuk edebiyatının eğitsellik ilkesine uygun olduğu düşünülmektedir.

Leyleği havada görmek; leylek leylek havada, yumurtası tavada gibi deyim ve tekerlemelerden anlaşılacağı üzere dilimizde ve kültürümüzde leyleğin önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Romanda leyleğin özellikleri, göçleri, yuvalarını nereye yaptıkları gibi doğal yaşamla ilgili bilgiler verilmektedir. Romanda leyleğin bacağı kudret narı bitkisiyle zeytinyağı karışımından hazırlanan doğal bir ilaçla tedavi edilmiştir. Metinde alternatif tıp hakkında verilen bu bilgilerin çocukların dünya bilgisini arttıracığı düşünülmektedir. Yaralı leyleği tedavi edip evinde bakımını üstlenen Sait Dede hayvanları koruma bilincini ve hayvan sevgisini çocuklara duyumsatmaktadır. Bu özellikleriyle metnin İnsan ve Doğa temasıyla da bağlantılı olduğu söylenebilir.

Roman aracılığıyla Bursa ilinde bulunan Apolyont Gölü tanıtılmakta ve bu yöreye özgü balık türleri hakkında bilgi verilmektedir. Bu bölümler Gezelim ve Görelim temasının Türkiye'ye özgü canlılar, şehirlerimiz, doğa güzellikleri, tarihi mekânlar alt başlıklarıyla uyumlu olarak değerlendirilmektedir.

Romanda öykü yazarlığı gibi ileri seviye dil becerisi gerektiren bir konuyu işleme ve soyut kavramlara yönelmesi dikkate alınarak kitabın 7. seviye öğrencilerine hitap edeceği düşünülmektedir.

7.7. Künye bilgileri.

Kitap: Mimar Sinan Macerası

Yazarı: Muzaffer Özgüleş

Türü: Roman

Alt tema: Türk mimarisi

Seviye: 8

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş

Sayfa sayısı ve boyut: 142/13,5x19,5

Kitabın özeti. Romanda Mimar Sinan'ın hayatı ve yapıtları bir bilgisayar oyunu kurgusuyla okura sunulmaktadır. Yapıtlarının mimari özellikleri ve hikâyeleri Mimar Sinan tarafından anlatılmaktadır.

Bir gün romanın başkahramanı Deniz, Mimar Sinan adlı bir kullanıcıdan Mimar Sinan Macerası oyununa katılması için davet maili alır. Deniz oyunu merak ederek daveti hemen kabul eder. Oyunda seviye atlayabilmek için Mimar Sinan'ın yapıtlarına gizlenmiş nesnelere ulaşması gerekir. Deniz oyundaki bazı şifreleri çözebilmek için ablasıyla beraber Mimar Sinan'ın yapıtlarını da gezer. Her seviye sonunda ekranda oyunu kaç dakikada bitirdiği ve kaçınıcı sırada olduğunu belirten bir yazı çıkar. Deniz bir gün oyunu kendisinden daha kısa sürede bitiren Gizem adlı bir oyuncu olduğunu fark eder. Daha sonra bu oyuncudan Deniz'e takım hâlinde oynama teklifi gelir. Deniz oyunu tek başına bitirmek isteyerek teklifi kabul etmez. Yine de diğer oyuncunun kim olduğunu merak eder.

Deniz oyundaki bir şifreyi çözmek için Süleymaniye Camii'ne gittiği gün uzaktan sınıf arkadaşı Ezgi'yi görür. Ezgi son zamanlarda sınıfta öğretmene Mimar Sinan hakkında sorular sormaktadır. Deniz Ezgi'yle konuşmaya karar verir ve ders çıkışında ona Mimar Sinan'ı neden bu kadar merak ettiğini sorar. Ezgi oynadığı bilgisayar oyunundan bahsedince Gizem adlı oyuncunun Ezgi olduğu ortaya çıkar.

Ezgi'nin birlikte oynama teklifini kabul etmediği için Deniz utanmıştır. O günden sonra oyunu birlikte oynamaya karar verirler.

Bir sonraki seviyeye geçmek için Kadırga'daki Sokullu Camii'nde gizlenmiş siyah taşları bulmaları gerekmektedir. Deniz iki, Ezgi de üç tane taşı bulabilmiştir. Geriye kalan taşları birlikte aramak için Sokullu Camii'nde buluşmaya karar verirler. Çocuklar kalan son siyah taşı bulmak için caminin her yerini aramaya koyulur. Bu esnada dışarıda yağmur yağmaya ve şimşekler çakmaya başlar. Şimşek çaktığı sırada caminin içi birden aydınlanır ve Deniz giriş kapısının üzerinde bulunan altın rengi çerçeve içindeki siyah taşı fark eder. Artık bir sonraki seviyeye geçebilirler.

Oyunun en son seviyesinde çocuklar Selimiye Camii'nin yapımında Mimar Sinan'ın kalfası olarak görevlendirilir. Caminin bölümleri tamamlandıkça ekranda tarihler belirmektedir. Ekranda 27 Kasım 1574 tarihi belirtildiğinde artık yapı tamamlanmıştır. Sıra oyunu bitirmek için çözmeleri gereken bulmacaya gelir. Mimar Sinan çocuklardan Selimiye Camii'nde gizlediği ters bir laleyi bulmalarını ister. Çocuklar ters laleyi Selimiye Camii'ne gidip aramaya karar verir. Deniz gizlice annesinin kredi kartıyla internet üzerinden Edirne'ye iki otobüs bileti alır. Sabah erkenden okula gider gibi çıkıp otobüs istasyonunda buluşurlar ve ailelerine öğlen kütüphanede ders çalışacaklarını söylerler. Ailelerine yalan söyledikleri ve onlardan gizli iş yaptıkları için bir yandan kendilerini çok kötü hissetmekte bir yandan da Selimiye Camii'ni görmek ve ters laleyi bulmak için sabırsızlanmaktadırlar.

Edirne'ye vardıklarında hemen camiye gidip ters laleyi aramaya başlarlar. Üç saat geçmesine rağmen laleyi bir türlü bulamazlar. Artık hava kararmış, her ikisi de çok yorulmuştur. Camiden ayrılanların ve kapının kapanma sesini duyarlar. Kapkaranlık camide yalnız ikisi kalmıştır. Karanlıkta birbirleriyle göz göze geldikleri esnada bir kapı gıcirtısı işitilir. İçeride birinin parmak ucunda yürüdüğünü fark ederler. Gördükleri kişi elindeki çekiç ve keskiyle camideki İznik çinilerini sökmeye gelen bir hırsızdır. Ezgi tam polisi arayacağı esnada telefonu çalmaya başlar. Hırsız telefon sesini duyduğunda camide yalnız olmadığını anlar ve çocukların peşine düşer. Çocuklar bir köşeye saklanıp hemen polisi arar ve durumu anlatırlar. Polisler gelene kadar bir merdivenin altında saklanırlar. Ancak hırsız, çocukların saklandığı yeri bulur ve yaklaşım tam onları yakalayacağı sırada dışarıdan polis

sirenleri duyulur. Hırsız yakalanır. Deniz korkuyla Ezgi'ye sarılır ve birden karşı sütündeki ters laleyi fark eder.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Mimar Sinan'ın hayatı ve eserlerini konu alan romanın bilgisayar oyunu olarak kurgulanması çocuk gerçekliğine hitap eden ve çocukların kitap okuma sevgisini arttıran bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Biyografiler tamamen bilgi ve belgeye dayanılarak oluşturulabileceği gibi yine gerçeğe bağlı kalmak kaydıyla hikâyeleştirilerek de okura sunulabilir (Fırat, 2012, s. 46).

Roman Mimar Sinan'ın inşa ettiği Şehzade Mehmet Türbesi ve Külliyesi, Süleymaniye Camii, Mağlova Kemer, Güzelce Kemer, Sokullu Camii, Selimiye Camii gibi önemli yapıtlarını tanıtarak okurun Türk mimari eserler hakkındaki bilgisini arttırmaktadır. Metinde İstanbul'un Eminönü, Galata Köprüsü, Karaköy, Kadirga semtleri geçmekte, bu yönüyle Gezelim Görelim temasını desteklemektedir.

Romanda Şehzade Mehmet, Kanun-i Sultan Süleyman, Hürrem Sultan, II. Selim, İstemihan Sultan, Sokullu Mehmet Paşa, İran Seferi, Zigetvar Kuşatması, Karaboğdan Seferi gibi önemli tarihi şahsiyetlere ve olaylara yer verilmektedir. Metinde Osmanlı kültürü ve tarihi hakkında bilgiler yer almakta ve çocuklara kültür aktarımı yapılmaktadır. Kitap özellikle yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türk tarihini ve kültürel miras varlıklarını tanıtan nitelikli bir eser olarak değerlendirilmektedir.

Romanda Mimar Sinan'ın hayat hikâyesini yazdırdığı şair dostu Sai Mustafa Çelebi'nin Yapılar Kitabı'yla metinlerarasılık kurularak çocuklara okuma alışkanlığı kazandırılmakta, okurun konuya olan merakını devam ettirmesi sağlanmaktadır.

Romanın bir diğer önemli özelliği metinde geçen mimarlık ile ilgili teknik terimlerin açıklandığı bir sözlüğe sahip olmasıdır. Bu yönüyle okurların sözcük dağarcığını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Romanda geçen ve çocukların fonolojik farkındalıklarını arttırmayı sağlayan kelime oyunu çocukların dilsel gelişim süreçleri olumlu yönde etkilemektedir: *“Ezgi bir an düşündükten sonra: ‘Gizem, daha gizemli çünkü. Hem Gizem’in içinde Ezgi de var. Bir de M var. Mimar’ın M’si’”* (s.102-103).

Romanda Mimar Sinan çok yönlü bir karakter olarak yapılandırılmaktadır. Bu sayede çocukların olumlu kişilik özelliklerine sahip bir sanatçıyla özdeşim kurması sağlanmaktadır. Ayrıca birlikte hareket etme, dayanışma içinde olma ve ortak çalışma konularına da vurgu yapılmakta, çocukların kişilik ve toplumsal gelişimlerini olumlu yönde etkileyen iletiler içermektedir.

Metinde olay örgüsü, tarihi terimlere sıkça yer verilmesi ve eserin uzunluğu dikkate alındığında 8. seviye öğrencilerine tavsiye edilmektedir.

7.8. Künye bilgileri.

Kitap: Portakal Yıldızı

Yazarı: Cahit Ökmen

Türü: Şiir

Alt tema: El sanatları, edebiyat, resim

Seviye: 5, 6, 7 ve 8.

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa sayısı ve boyut: 80/13x20

Kitabın özeti. Kitapta ödüllü şair ve eğitimci Cahit Ökmen'in 27 şiiri yer almaktadır. Bu başlık altında kitaptaki şiirlerden Sanat ve Edebiyat temasıyla uyumlu olduğu belirlenen dört şiir; Gökyüzünde Bir Kütüphane Var, Chagall Amca, Bayan Van Gogh, Müzede Sesler incelenecektir. Kitapta bulunan diğer şiirler İnsan ve Doğa, Ben ve Ailem, Bayramlar ve Kutlamalar temaları kapsamında değerlendirilebilirler.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Gökyüzünde Bir Kütüphane Var şiirinde gökyüzü kütüphaneye, gök cisimleri kitaplara, gök kuşağı boyama kitaplarına, yağmur damlaları harflere, uzay sayfalarına, ay şaire, güneş romancıya benzetilmiştir. Kitapların okurun ufkunu genişletmesiyle evrenin genişliği arasında bağlantı kurulmuştur. Şiirde kitap okuma sevgisi ve edebiyat zevki çocuklara duyumsatılmaktadır.

Chagall Amca şiirinde ünlü ressam Marc Chagall'ın tablolarından esinlenerek bir çocuğun hayali dile getirilmektedir. Ressamın birçok tablosunda çizdiği figürler havada uçarak tasvir edilir. Şiirde çocuğun kendi iç dünyasından ve

gözlemlerinden yola çıkarak tablolar hakkında yorum yapmasına yer verilmekte, çocuğun sanatsal yönü ön plana çıkarılmakta ve doğrudan sanat eğitimine katkı sağlanmaktadır.

Çocuğun havada asılı resmedilen figürlerin ne amaçla gökyüzünde bulduklarını sorgulaması ve varsayımlarda bulunması bilişsel gelişimini de desteklemektedir. Ayrıca şiirde çocuğun bireyselliğine, kendi düşünce ve yorumları olabileceğine vurgu yapılarak kişilik gelişimine katkı sağlanmaktadır:

“Dünyayı derin uykusundan uyandırmak için mi

Horozlar ve kemancılar gökte” (s.61).

Bayan Van Gogh şiiri ünlü ressam Van Gogh’un Yıldızlı Geceler tablosundan esinlenerek yazılmıştır. Bir anneyle kızın diyalogu şeklinde kurgulanan şiirde anne, kızına resimde çizdiği giysilerin üzerindeki yıldızların anlamını sorar. Kız çocuğu yıldızların yaşadığı sevincin hiçbir yere sığamayarak fırfırlı eteğine döküldükleri cevabını verir. Fırfırlı sıfatıyla Van Gogh’un girdaplı ve kıvrımlı tasvir ettiği gökyüzü bağdaştırılmaktadır. Şiirde çocukların hayal gücü, olayları algılayış biçimleri ve sanat sevgisi yansıtılmaktadır. Kitapta şiirin bulunduğu sayfaya Van Gogh’un Yıldızlı Geceler tablosundan bir kesit eklenmiştir. Şiirin ve resmin birlikte sunulmasıyla çocukların şiiri daha kolay imgelemelerine yardımcı olunmaktadır.

Müzedeki Sesler şiirinde farklı dönemlerde yaşamış uygarlıklar tarihsel bir sıra gözetilerek işlenmiştir. Şiirde mitolojik karakterlerden ve olaylardan, Mısır Firavunları’ndan, Hititlerin güneşinden söz edilmektedir. Her bir heykelin tarihin farklı dönemlerinden ses getirdiği hayal edilerek müze orkestraya, heykeller de orkestra elemanlarına benzetilmektedir. Şiir aracılığıyla uygarlık tarihi ve tarihe iz bırakan kişiler tanıtılarak çocukların sanatın farklı dallarında genel kültürlerinin gelişmesi sağlanmaktadır.

Yurt dışında yaşayan Türk çocukları şiirlerde işlenen önemli sanat eserlerini sanat derslerinde öğrenmektedirler. Benzer konulara Türkçe kitaplarda karşılaşmaları okulda edindikleri bilgileri pekiştireceği ve akademik başarılarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kitabın ön kapağında tavşan, peri kızı, sihirli kuş gibi daha çok masallara özgü çocuğun hayal dünyasına hitap edebilecek karakterler resmedilmiştir.

8. Oyun ve Eğlence Teması İçin Önerilen Kitaplar

8.1. Künye bilgileri.

Kitap: Yedikır'ın Kuşları

Yazarı: Koray Avcı Çakman

Türü: Roman

Alt tema: Boş zaman, hobiler, hayvan hakları, Türkiye'ye özgü canlılar

Seviye: 5

Yayınevi: Tudem

Sayfa sayısı ve boyut: 80/13,5x19,5

Kitabın özeti. Kuş Gözlem Günü dolayısıyla Bora'nın babasının çalıştığı şirket, çalışanları için Toygar Tepesi'nde piknik düzenler. Pikniğe katılanlar doğayı dinleyip kuşların fotoğrafını çekmeye başlar. Bora ilk kuş gözlemciliği deneyiminden büyük bir keyif alır. Ailecek şirketin müdürü Ali İhsan Bey'in de üye olduğu Kuş Gözlem Derneği'ne üye olurlar.

Yaz tatili yaklaşmaktadır. Boralar tatil için nereye gideceklerini düşünürken Kuş Gözlem Derneği'nin Yedikır Gölü'nde bir yaz kamp düzenlediğini öğrenirler ve kampa gitmeye karar verirler. Göle vardıklarında birçok kampçının erkenden gelip çadırları kurduğunu görürler. Bora sınıf arkadaşı İrem'le kamp alanında karşılaşınca çok şaşırır. Sınıfta birbirleriyle rekabet etseler de kampta iyi arkadaş olurlar. Erdem Bey'in oğlu Can da onlara katılır.

Kampın ilk günü üç arkadaş gördükleri kuşların fotoğraflarını çekerek gölün etrafında yürüyüş yapar. Çalılıkların olduğu tarafta ayağına kâğıt bağlı bir kuşu fark ederler. İrem çantasındaki sandviçten küçük parçalar koparıp kuşu kendine yaklaştırarak kuşu yakalar ve ayağındaki kâğıdı çözer. Kâğıtta şiire benzer şifreli bir mesaj yazılıdır. Bora notu babasına göstermeyi teklif eder ancak İrem şifreyi kendilerinin çözmesi gerektiğini söyler. Üç arkadaş kâğıttaki not hakkında kimseye bir şey söylemeyeceğine söz verir ve kampa geri döner.

Kampın ikinci günü İrem'in babası Semih Bey de ayağına not takılmış bir kuş gördüğünü anlatır ve yakaladığı kuşun ayağından aldığı notu kamptakilere gösterir. Semih Bey notları kuş gözlemcilerinden birinin yazmış olabileceğini

düşünür. Ancak Bora'nın annesi Aylin Hanım notun gizli ve tehlikeli bir iş için yazılmış olabileceğinden kuşkulandır. Çocuklar ailelerine belli etmeden ikinci notla kendi buldukları notu karşılaştırır ve her ikisinin de aynı el yazısı ve tehditkâr tonla yazılmış olduğunu fark eder.

İrem kuşların ayaklarına takılan notların gölün yanındaki kulübede yaşayan biri tarafından yazıldığını düşünür ve kulübeye gitmeyi teklif eder. Bora ve Can bilmedikleri bir yere gitmenin tehlikeli olabileceğini söyleseler de İrem çoktan kulübeye doğru yürümeye başlamıştır. Bora ve Can da İrem'in peşinden gider. Kulübenin penceresinden gizlice içeri baktıklarında ağlara takılmış kuşlarla iki adam görürler. Can bu adamların kuş kaçakçısı olabileceğini düşünür. İki adam kulübeden çıkınca çocuklar kulübeye girip kuşları serbest bırakır. Adamlar yeni yakaladıkları kuşlarla tekrar kulübeye gelirken çocukları fark ederek *Ne yapıyorsunuz siz?* diye seslenir. Çocuklar korkuyla kaçmaya başlar. İrem koşarken ayağı burkulur ve acıyla çığlık atar. Bora ve Can İrem'i düştüğü yerden kaldırıp çalıkların arasına saklanırlar. Peşlerindeki adamlar uzaklaşınca çocuklar rahat bir nefes alır.

Ertesi gün çocuklar kuş gizemini çözmek için tekrar kulübeye gider. Bora kulübedeki adamlardan birinin şirket müdürü Ali Rıza Bey olduğunu fark eder. Kamptakilere haber verip kuş kaçakçılarını suçüstü yakalatmayı düşünürken arkalarında fark etmedikleri bir kadın onlara *Hey! Burada ne yapıyorsunuz?* diye bağırır ve çocuklar koşmaya başlarlar. Bora geride kalır ve saklandığı sazlıkların arasında balçığa saplanır.

Bora uyandığında kendini kulübede bulur. Karşısında dün peşlerine düşen adamla Ali Rıza Bey vardır. Bora onların kaçakçı olduklarını ve arkadaşlarının polise her şeyi anlatacaklarını söyler. Peşlerine düşen adam kulübede kuş halkalama işi yaptıklarını, amaçlarının halkalar sayesinde kuşları tanıyıp göçlerini ve sayılarını kaydetmek olduğunu söyler. Bora kuşların ayaklarına takılan notu sorar. Adam bu bölgeye gelen avcılarının notları okuyunca kuşların sahipsiz olmadığını anlamaları için yazıldığını açıklar. Böylece not gizemi aydınlanır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Roman çocukların kuş gözlemciliği, kamp kurma, fotoğrafçılık gibi özel konularda ilgi ve merakını

karşıl原因an bilgiler içermektedir. Çocuklara alternatif bir hobi/açık hava etkinliği tanıtılmakta ve farklı yaşam biçimlerinden örnekler sunulmaktadır.

Metinde çeşitli kuş ve ağaç türleri yer almaktadır: gümüş martı, gri balıkçıl, paçalı karga, ötleğen, balıkçıl, albatros, yılan boyu, grebe kuşu, Florya kuşu, sakar rmeke, göğsü kızıllar, kuzgun, arı kuşu, Macar ördeği, kelaynak, kızıl gerdan, keten kuşu, baştankara, sumru, martı, diş budak, gürgen, karaçam, söğüt, çınar, kayın. Bu yönüyle çocukların doğayla ilgili kelime hazinesini zenginleştirmesine doğrudan katkı sağlanmaktadır. Metinde sıklıkla canlıların çeşitliliğine ve doğa güzelliklerine vurgu yapılmakta, çocuklara doğa sevgisi aşıl原因maktadır: *“Meğer bugüne kadar kuş diye yalnızca serçe, kumru, martı, bir de kargaları biliyormuşuz. Oysa ne çok kuş türü varmış...”* (s. 17).

Metindeki diyaloglarda geçen Kırmızı Başlıklı Kız, Cüceler Ülkesi, Pamuk Prenses, Sindrella, Karga ile Tilki masallarıyla metinlerarasılık kurulmaktadır. Ayrıca yurt dışında yaşayan çocukların daha çok orijinal isimleriyle tanıdıkları masalların Türkçe isimlerini de öğrenmeleri sağlamaktadır.

Metin, kuş kaçakçılığına değinilerek hayvan hakları, hayvanları koruma ve çevreye duyarlılık gibi konularda okuru bilinçlendirmektedir. Kuş gözlemciliğinde iki önemli yer olarak kabul edilen Toygar Tepesi ve Yedikır Gölü tanıtılmakta, Türkiye’ye özgü canlılardan örnekler verilerek okurun Türkiye’yle ilgili genel kültür bilgisi arttırılmaktadır.

Kitap, Türkçe ve Türk Kültürü 5. seviye ders kitabının 8. temasında yer alan Güvercinler Her Yerdeler!, Turnalar ve İnsanlar ve Türk Kültüründe Kartal konularını destekleyici özellikler taşımaktadır. Ayrıca roman, aynı ders kitabının Geçmişe Açılan Kapı temasında (s.108) İtalyan yazar Edmondo de Amicis’in İstanbul adlı eserinden alıntılanan metinle bağlantılı olarak okutulabilir. Amicis’in metninde Türklerin kuşları seven, onları koruyan bir millet olduğu ve İstanbul’da sayısız kuş cinsine rastlandığı anlatılmaktadır.

Koray Avcı Çakman Türk çocuk edebiyatının en üretken kalemlerinden biridir. Yazar birçok önemli ödülün sahibi olup eserleri çeşitli yayınevleri tarafından basılmaktadır. Yurt dışındaki Türk çocuklarının Türkiye’de tanınan, başarılı yazarların kitaplarını okumaları hem edebiyat zevki geliştirmeleri hem de güncel Türk çocuk edebiyatını takip etmeleri açısından önem taşımaktadır.

8.2. K nyeye bilgileri.

Kitap: Deyim Yerindeyse

Yazarı: Eda Uzun

Türü: Başvuru, bilgilendirici metin

Alt tema: Kelime avı, kelime oyunları, bulmaca

Seviye: 6

Yayınevi: Erdem ocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 104/16x23

Kitabın  zeti. Kitapta deyimlerin öğretildiği on metin bulunmaktadır. Her metnin sonunda deyimlerle ilgili boşluk doldurma, cümle tamamlama, görsel okuma, yorum yapma, fikir paylaşma, bulmaca gibi etkinlik çalışmaları yer almaktadır. Kitabın sonunda etkinliklerin cevap anahtarları verilmektedir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından tařıdđı  zellikler. Deyim, genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir (TDK). Deyimler bir toplumun ortak duygu, düşünce, bakış açısı, deneyim ve yaşam alışkanlıklarından doğan, öz kültürünü yansıtan ve anlatımı güçlendiren mecazlı sözcük gruplarıdır. Deyimler, bir ulusun ortak mirası içinde kendilerine özgü yeri, değeri ve önemi olan kalıp ifadelerdir (Barutçu ve Açık, 2018: 185). Ayrıca dil, kültür, mantık, tecrübe, zevk ve muhakemenin en  zl  ifadelerinden biri olan deyimler nesiller arasında kültürel köprü vazifesi görmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda yurt dışındaki Türk çocuklarının deyimlerle karşılaşması hem Türk toplumuyla olan kültürel bağlarının güçlenmesi hem de ana dilinin geniş kavram dünyasını tanınması açısından önem taşımaktadır.

Kitapta daha çok okuma ve yazma becerilerini pekiştirici etkinliklere yer verilerek çocukların dilsel gelişimi desteklenmektedir. Kitap, Türkçe  ğretmenleri tarafından sınıf ortamında ders konularını tamamlayıcı ek kaynak olarak kullanılabileceği gibi çocuğun tek başına eğlenceli vakit geçirmesini sağlayan etkinlik kitabı olarak da değerlendirilebilir. Kitap, deyimlerin mecazlı anlatım unsurları taşımalarından dolayı çocukların bilişsel gelişim dönemleri dikkate alınmakta ve soyut kavramlar dönemindeki çocuklara önerilmektedir.

8.3. Künye bilgileri.

Kitap: Küçük Ok 2- Tepik Oyunu

Yazarı: Şafak Tavul

Türü: Roman

Alt tema: Oyunlar, geleneksel Türk sporları

Seviye: 6

Yayınevi: Erdem Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 112/13,5x19,5

Kitabın özeti. Romanın hikâyesi Türklerin Orta Asya'da yaşadıkları dönemde geçer. İlk kez icat edilen cam Çin hükümdarına tanıtılırken pencereden içeri giren bir top camı kırar. Hükümdar bu duruma çok sinirlenir. Dışarıda topu geri almak isteyen çocukların bağıışıları duyulur. Vezir çocukları topu kesmekle korkutmaya çalışır ancak Küçük Ok hiç kimsenin üzerinde Büyük Han'ın tuğrası bulunan bir eşyaya zarar veremeyeceğini söyler. Bu sözün üzerine kendisi de endişelenmeye başlar çünkü üzerinde tuğra damgası bulunan topu tekmelemiştir. Vezir, topu sarayın hazinesinde saklayacağını, ancak Büyük Han gelip topu isterse geri vereceğini söyler.

Küçük Ok obaya döndüğünde herkes boğa şenlikleri için hazırlık yapmaktadır. Annesi Küçük Ok'un güzelce yıkayıp keseler ve yarınki şenlikte giymesi için tiginini (özel törenlerde giyilen geleneksel bir kıyafet) hazırlar. Küçük Ok o gün yaşananlardan sonra yarın boğa güreşlerine Büyük Han'ın da katılacağını duyunca iyice endişelenir.

Ertesi gün boğa güreşlerinin yapılacağı alana gelen Büyük Han'ın at üzerinde heybetli duruşu Küçük Ok'un korkusunu bine katlar. Han, çocuğa nasıl olduğunu sorduğunda Küçük Ok korkuyla bir anda dün Çin sarayında yaşanan olayı itiraf eder. Çocuğun anlattıklarından sonra çadıra derin bir sessizlik çöker. Herkes Küçük Ok'un cezalandırılacağını düşünürken Büyük Han kahkahalarla gülmeye başlar ve topu Çin hükümdarından geri alabilmek için iki ülke arasında karşılaşma yapmayı teklif eder. Yarışmayı kazanan topun sahibi olacaktır.

Şenlikten sonra Küçük Ok Dede Korkut'un çadırına gider. Dede Korkut Küçük Ok'a top oyununun nasıl ortaya çıktığını anlatmaya başlar.

Çok eski zamanlarda cehennemden gelen Emegen adında beş başlı bir yaratık insanlığın başına bela olmuş. Bu yaratık gördüğü her şeyi yakarmış. Bir gün cesur bir savaşçı Emegen'i yok etmeye karar vermiş. Emegen'in yaşadığı mağaraya gitmiş ve onu dışarıya çağırmış. Bir insanın kendisini rahatsız etmesine çok öfkelenen yaratık ağzından ateş püskürmüştü. Ancak savaşçı üzerine savrulan her ateş topunun üstünden zıplayarak kurtulmuş. İkili arasında günlerce süren mücadeleden sonra Emegen'in ateşi bitmiş. Savaşçıya nehirde yüzmeyi, karşıdaki kayalıklara ilk geçenin zaferi kazanmasını teklif etmiş ve uçurumdan nehre ilk olarak savaşçının atlamasını istemiş. Hiç düşünmeden uçurumdan kendini bırakan savaşçı bir anda gözden kaybolmuş. Yaratık da uzun geniş kanatlarıyla uçurumdan kendini bırakmış ancak savaşçıyı nehirde görememiş. Savaşçı uçurumdan atladıktan sonra bir ağaç dalına tutunup beklemiş. Emegen atladıktan sonra onu kuyruğundan yakalamış. Savaşçı yaratığın her yerini parçalayıp öldürmüştü. Herkes bu haberi sevinçle karşılamış ancak savaşçı, tehlikenin henüz bitmediğini söylemiş. Yaratığın mağarasına gidip yumurtalarını ortadan kaldırmak gerektiğini söylemiş. Ancak insan boyunu geçen yumurtalar elle dokunulamayacak kadar sıcakmış. Savaşçı, yumurtalara ayağıyla vurup karşıdaki yanardağın ağzından içeri isabet ettirmiş. Yaratığın soyu da böylece yok olmuş. O günden sonra her sene bu zafer yumurtaya benzer yuvarlak cisimleri yanardağın ağzına isabet ettirmeye çalışarak kutlanmıştır. İşte top oyunu böyle ortaya çıkmış.

Karşılaşma günü Küçük Ok ve takımıyla Çinli oyuncular alana gelir. Çekişmeli geçen karşılaşmada top çalılara kaçar. Topu almak için görevlendirilen asker korkmuş bir hâlde alana döner. Top ejderha Lulu'nun yüzüne gelmiş ve gözünü morartmıştır. Çok sinirlenen Lulu karşılaşmanın yapıldığı alana gelerek her yere ateş püskürmeye başlar. Ortalık karışır, oyuncular ve seyirciler arasında da kavga çıkar. Karışıklığı bastırmak için Büyük Han okunu tuğun üstündeki yuvarlak davula atar. Beraberindeki kırk savaşçı da oklarını, Han'ın attığı okun yakınına isabet ettirince kalabalık bir anda sus pus olur. Büyük Han sporda kavga olmaması gerektiğini söyleyerek damgasının bulunduğu topa sertçe vurur. Top tekrar Lulu'nun başına isabet eder. Lulu da topu uzaklara fırlatır. Top bir elma ağacına

çarpar. Daldan düşen bir elma ağacın altında oturan adamın başına düşer. Adam birden sevinç çığlıklarıyla “Eureka!” diyerek koşmaya başlar.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Romanda Dede Korkut ve Büyük Han gibi önemli şahsiyetler çocuklarla iyi iletişim kuran roman kahramanına dönüşerek çocuğun dünyasına inmektedir. Yazar, anlattığı ve kurguladığı olaylarda, çocuklarla arkadaşlık, dostluk kurabilmeyi başarabilmelidir (Sever, 2008, s. 198):

“Dede Korkut’u, çadırında çay içerken buldu. Ceren çadırı temizlemiş, dedesinin çayına koymak için küçük bir kâseyle tereyağı getirmişti. Dede Korkut çay kâsesine yağ koyarken başını kaldırmadan,

- Hoş geldin Küçük Ok, dedi. Gel otur bakalım” (s. 68).

Metinde eski Türk gelenek ve göreneklere tanıtılmakta, döneme ait geleneksel kıyafet ve günlük yaşamda kullanılan araçlarla ilgili terimler geçmektedir. Takım hâlinde top oynama geleneği, top yapımında kullanılan malzemeler ve yöntemler hakkında bilgiler verilmektedir. Kitabın ilk sayfalarında karakterleri ve onların en belirgin özelliklerini tanıtan künyeler bulunmaktadır. Ayrıca, Türklerin Orta Asya’da yaşadıkları dönemde obalarını kurdukları bölgelerin haritası yer almaktadır. Kitaba eklenen bu bölümler okurlara metinde izlediği ve olayların geçtiği yerleri takip etme kolaylığı sağlamaktadır.

Romanda okçuluk, atçılık gibi geleneksel Türk sporları tanıtılmaktadır. Metinde top oyununun Orta Asya’da nasıl ortaya çıktığı Dede Korkut’un anlatımıyla verilmektedir. Bu yönüyle metin, çocukları spor yapmaya teşvik etmekte ve sporda aşırı rekabetin spor ahlakına yakışmadığı vurgulanmaktadır:

“-Büyük iç deniz çekildiğinden beri Bozkırın hâkimi olan han dedelerim ve ben Tuman Han insanların sporla birbirlerine yaklaşacaklarına inandık. İyi ata binenin, iyi koşanın sağlıklı olduğunu gördük. Çadırında oturup yerinden kalkmayanların çorak bozkır taşları gibi ufalanıp öldüklerini de gördük. Spor, insan için yararlı bir şeydir. Ama içine hırs girerse bunun adı savaş olur ve savaş sadece kaybedene değil, kazanana da zarar verir” (s. 99).

Kitabın sonu Newton’un keşfettiği yer çekimi kanununa ve ünlü “Eureka!” sözünü haykırmasına bağlanır. Metinlerarasılık bağlamında, roman okunduktan sonra Aygül Bahar Yılmaz’ın Akıl Fikir Kitabım- Yaratıcı Düşünme Etkinlikleri

kitabının (bir sonraki başlıkta ele alınan kitap) 14. sayfasında bulunan Eureka Bilim Sanat etkinliğinin yapılması tavsiye edilmektedir. Bunun yanı sıra Türkçe ve Türk Kültürü 6. seviye ders kitabının Geçmişe Açılan Kapı temasında (s.109) Asya ve Avrupa Hun Devleti hakkında bilgiler verilmektedir. Ders konularını destekleyici olması yönünden romanın konuyla eş zamanlı olarak okutulması önerilmektedir.

8.4. Künye bilgileri.

Kitap: Akıl Fikir Kitabım- Yaratıcı Düşünme Etkinlikleri

Yazarı: Aygül Bahar Yılmaz

Türü: Başvuru, etkinlik kitabı

Alt tema: Eğlence, kelime oyunları

Seviye: 6

Yayınevi: Tudem

Sayfa sayısı ve boyut: 120/17x24

Kitabın özeti. Kitap çocukları yaratıcılık, problem çözme, genel kültür, okuma ve yazma becerileri, tasarım, çizim, müzik, yazarlık, heykel, film/senaryo yazmak, kavram dünyası, çevre bilinci, bilim sevgisi, hayal gücü, duyarlı birey olmak, sorumluluk gibi konularda hazırlanan elli üç etkinlik içermektedir. Kitabın ilk sayfalarında etkinliklerin nasıl yapılacağını maddeler hâlinde belirten bir kılavuz yer almaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. A B C D, Bu Alfabe Başka Dilde başlığında olduğu gibi her etkinliğin başlığı kafiyeli cümlelerle oluşturulmuştur. Etkinlikte çocuklara yeni bir alfabe yaratmaları ve bu alfabede bulunan harflerle yeni sözcükler/cümleler üretmeleri istenerek çocukların harf, hece, sözcük ve cümle yapılarını daha iyi tanımasını sağlanmaktadır. Etkinliğin sonunda eski çağlarda mağara duvarlarına yazı yazıldığı ve harfleri ilk kullananların Fenikeliler olduğu gibi genel kültüre dayalı bilgiler verilerek dil ve yazının tarihsel süreci anlatılmaktadır. Etkinliğin yurt dışındaki çocukların Türk alfabesine özgü Türkçe karakterleri içselleştirmesini sağlayarak dilsel gelişimlerine doğrudan katkı yapması düşünülmektedir. Kitap, Türkçe öğretiminin dört temel becerilerinden özellikle yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler içermektedir.

Etkinliklerin yönergeleri, birkaç cümleden oluşan, açık ve kolay anlaşılır kısa metinlerdir.

8.5. Künye bilgileri.

Kitap: Genç Beyinlere Zekâ Soruları

Yazarı: Serhan Büyükkeçeci

Türü: Başvuru kitabı

Alt tema: Oyunlar, strateji oyunları

Seviye: 5, 6, 7 ve 8.

Yayınevi: Erdem Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 128/12,5x21

Kitabın özeti. Kitapta bulmaca, eşleştirme, yapboz, sudoku, kelime tamamlama, matematik problemleri gibi çeşitli türlerden seçilmiş 200 zekâ oyunu bulunmakta, kitabın son sayfalarında soruların cevap anahtarları verilmektedir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Zekâ oyunlarını çözebilmek için verilen yönergeleri dikkatlice okumak ve anlamak gerekmektedir. Dolayısıyla kitap çocukların hem okuduğunu anlama becerisini geliştirmesi hem eğlenceli vakit geçirmesi açısından önem taşımaktadır.

Bu kitap öğrencilerin derslere daha iyi odaklanmalarını sağlamak ve bilgi yarışması gibi sınıf içi etkinlikler düzenlemek amacıyla Türkçe öğretmenlerine başvuru kitabı olarak önerilmektedir. Kitapta farklı zorluk derecelerinde sorular yer almakta ve her seviyeye uygun etkinlikler bulunmaktadır.

8.6. Künye bilgileri.

Kitap: Söyle Söyleyebilirsen

Yazarı: Erol Altun

Türü: Tekerleme

Alt tema: Tekerleme, maniler

Seviye: 5, 6, 7 ve 8.

Yayınevi: Bilgi Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 80/13,3x19,5

Kitabın özeti. Kitap, tekerlemeler ile oyunlarda söylenen müzikli tekerlemeler olmak üzere iki bölüme ayrılmakta ve toplam 188 tekerleme içermektedir. Yazarın, Söyle Söyleyebilirsen kitabının yanı sıra fıkra, tekerleme ve bilmece türünde derlemeler yaptığı Güldür Güldür Fıkralar, Şen Şakrak Bilmece, En Komik Nasreddin Hoca Fıkraları, Gıdıklayan Fıkralar, Karadeniz Fıkraları başlıklı kitapları da bulunmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Kitabın ön kapağında tekerlemelerin söyleme zorluğunu ifade etmek amacıyla dili düğüm olmuş bir çocuk figürü bulunmaktadır. Böylelikle çocuklara resmin anlatım gücüyle kitabın içeriği ve tekerlemelerin özellikleri hakkında ipucu verilmektedir.

Kitapta farklı zorluk derecelerinde her seviyeye uygun (5, 6, 7 ve 8. seviyeler) tekerlemeler bulunmaktadır. Bu kitap Türkçe öğretmenlerine derslerde güzel konuşma ve doğru telaffuz çalışmalarında ek materyal olarak kullanmaları tavsiye edilmektedir.

8.7. Künye bilgileri.

Kitap: 101 Yanıltmaca

Yazarı: Süleyman Bulut

Türü: Yanıltmaca

Alt tema: Eğlence, tekerleme

Seviye: 5, 6, 7 ve 8.

Yayınevi: Tudem

Sayfa sayısı ve boyut: 72/15x21

Kitabın özeti. Kitap, okura Türkiye'nin farklı yörelerinden ve halk bilimi kaynaklarından derlenerek seçilen yüz bir yanıltmaca sunmaktadır.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Türkçe öğretiminde yanıltmacalar konuşma becerisini geliştiren ve eğlenceli bir ders ortamı sağlayan metin türleridir. Özellikle yurt dışındaki Türk çocuklarının Türkçenin fonetik yapısını daha iyi kavraması ve doğru telaffuzu öğrenerek konuştuğu diğer dillerden

doğabilecek aksanı en aza indirmesi için bu edebî türle karşılaşmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Sayfa düzeninde tekerlemeler konuşma balonları içine yerleştirilmiştir. Görseller çocuk ve oyuncak figürleriyle zenginleştirilmiştir. Kitabın biçimsel özellikleri dikkate alındığında çocukların estetik algısını olumlu yönde geliştiren nitelikli bir kitap olarak değerlendirilmektedir. Kitapta iki cümlelik kısa ve basit yanıltmacaların yanında daha uzun ve karmaşık yanıltmacaların bulunması sebebiyle tüm seviyeler (5, 6, 7 ve 8. seviyeler) için uygun olduğu düşünülmektedir.

8.8. Künye bilgileri.

Kitap: Arkadaşım Nasreddin

Yazarı: Süleyman Bulut

Türü: Fıkra

Alt tema: Mizahi fıkra, mani, eğlence

Seviye: 5, 6, 7 ve 8.

Yayınevi: Can Çocuk

Sayfa sayısı ve boyut: 192/13,5x19,5

Kitabın özeti. Kitapta çeşitli kaynaklardan derlenen Nasreddin Hoca fıkraları yer almaktadır. Derlenen fıkralar Küçük Nasreddin, Genç Nasreddin, Hoca ile Çocuklar, Hoca ile Eşeği, Hoca ile Karısı, Hoca ile Komşuları, Hoca Kadı İken, Hoca ile Timur, Hoca'nın Diğer Ünlü Fıkralarından Seçmeler olmak üzere dokuz kategoride sınıflandırılmıştır. Her sınıflandırmanın başında ve ara sayfalarda fıkraların ana temasından yola çıkılarak resmedilen görseller bulunmaktadır. Her fıkranın yanına fıkranın ana iletisini belirten bir cümle eklenmiştir.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Nasreddin Hoca fıkraları herkes tarafından bilinen ve yediden yetmişe hitap eden sözlü kültür mirası ürünleridir. Yurt dışında yaşayan çocuklara Nasreddin Hoca fıkralarıyla Türk toplumuna özgü özellikler tanıtılarak kültür aktarımı yapılması önem taşımaktadır. İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde ve kültür aktarımında masal, efsane, ninni, tekerleme, destan, fıkra gibi sözlü edebiyat türleri önemli bir yere sahiptir. Bu

türler içinde fıkra diğer türlerden farklı bir konuma sahiptir. Çünkü fıkralar kısa metinlerdir ve eğlence unsuru barındırırlar. Dolayısıyla iki dilli çocukları için ilgi çekici, merak uyandırıcı metinlerdir (Şen, 2016, s. 260).

Nasreddin Hoca fıkraları hızlı düşünme, akıl yürütme, pratik zekâ, olaylara karşı farklı bakış açısı geliştirme, eleştirel düşünme, yaratıcılık gibi eğitsel unsurlar içermektedir. Çocuk edebiyatı eserlerinde aranan ölçütlerden biri olan eğitsellik işlevini eğlendirerek ve güldürerek sağlamaktadır. Ayrıca Nasreddin Hoca'nın kıvrak zekâsının mizahi dile ve hazırcevaplılığa dönüşmesi, çocukların dilin farklı kullanım alanlarını öğrenmesine olanak sağlar.

Kitapta dikkat çeken bir diğer özellik kitabın başlığıdır. Arkadaşım sözüyle çocukların Nasreddin Hoca'yla özdeşim kurarak kendi dünyalarına alması sağlanmaktadır.

Başvuru niteliğindeki eserde her seviye için (5, 6, 7 ve 8. seviyeler) uygun fıkralar bulunmaktadır.

8.9. Künye bilgileri.

Kitap: İnci'nin Resfebe Merakı

Yazarı: Elvin Öven

Türü: Roman

Alt tema: Strateji oyunları, eğlence

Seviye: 7/8

Yayınevi: Kırmızı Kedi

Sayfa sayısı ve boyut: 144/13,5x19,5

Kitabın özeti. İnci, dedesiyle çok iyi anlaşan ancak diğer insanlarla iletişim kurmakta zorluk çeken bir çocuktur. Dedesiyle aralarında Haydi Bil Bakalım! adını verdikleri bir zekâ oyunu geliştirirler. Asansörde, yolda, evde kısaca her yerde bu oyunu oynarlar.

Ailesi İnci'nin sosyal becerilerinin çok güçlü olmadığını farkındadır. Ayrıca İnci'nin değişik takıntıları ve kapalı alan korkusu vardır. Anne ve babası kızları için, annesinin psikolog arkadaşı Deniz Hanım'dan yardım istemeye karar verirler.

Deniz Hanım da en az İnci kadar farklı özellikleri olan biridir. Bu nedenle İnci'nin durumunu anlayıp ona yardım edebileceğini düşünürler.

İnci okuldan eve dönerken yolda dedesinin rögar kapaklarıyla ilgili sorduğu sorunun cevabını bulmaya çalışmaktadır. Yolda karşılaştığı rögar kapağını kaldırmak için birkaç deneme yapar ancak gücü yetmez ve kapağı yerinden oynatamaz. O esnada kendisine yardımcı olabileceğini söyleyen bir sesle irkilir. Dönüp baktığında kendisi gibi cılız bir çocuğu karşısında görür. Çocuğa cevap vermek istese de bir türlü kelimeler ağzından çıkmaz. İnci iki aydır ailesinden başka hiç kimseyle konuşmamıştır. Bu çocuk İnci'nin dedesinin sorduğu soruyu bilmemesine rağmen fark etmeden sorunun cevabını söyler. Üstelik çocuk ona ismiyle hitap edince İnci'nin şaşkınlığı daha da artar. Çocuk rögar kapaklarının bir yerleşim yeri için ne kadar önemli olduğundan bahseder. Örnek olarak Orhan Veli'nin rögar kapağı olmadığı için bir çukura düşüp hayatını kaybetmesini gösterir. İnci'ye Orhan Veli'yi tanıyıp tanımadığını sorar. İnci uzun süreden sonra ilk kez ailesinden olmayan biriyle konuşarak tanıdığını söyler ve Yaş Otuz Beş şiirini yazan şair diye ekler. Ancak çocuk o şiirin Cahit Sıtkı Tarancı'ya ait olduğunu ve artık eve dönmesi gerektiğini söyler. İnci'nin yanından ayrılmadan isminin Cem olduğunu söyleyerek kendisini tanıtır. İnci kendisinden daha bilgili olan bu tuhaf çocuktan etkilenmiştir.

İnci eve vardığında dedesi ona Dede-Torun Akıl Oyun Atölyesi adlı bir etkinlikten bahseder. Bu fikir İnci'nin çok hoşuna gider. Konferans salonuna vardıklarında salonunda yanlarına bir çocuk yaklaşır ve onlara kâğıt kalem uzatır. İnci bu çocuğu hemen tanır, dedesinin rögar kapaklarıyla ilgili sorduğu sorunun cevabını bilen Cem'in ta kendisidir. Konferans başlar ve atölyeyi düzenleyen Ceren Öğretmen resfebenin ne olduğunu açıklar. Resfebe, kelimelerin sembollerle, sayılarla ve işaretlerle anlatıldığı bir çeşit zekâ oyunudur. Konferansta Ceren Öğretmen örnek sorularla konuyu açıklar ve bir sonraki buluşma için herkesten birer resfebe sorusu hazırlamalarını ister.

Türkçe ve Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler. Elvin Öven matematik öğretmenliği yapan ve çocukların matematik derslerinde karşılaştıkları zorlukları sınıf ortamında gözlemleyen bir yazardır. Romanda çocuklara matematik konularını oyunlarla ve eğlenerek öğrenebilecekleri çeşitli yöntemler ve günlük

hayattan pratik örnekler sunmaktadır. Çocukların romanı anlamlandırabilmeleri için birtakım matematik konularını önceden tanımaları gerekmektedir.

Roman aracılığıyla Türk edebiyatının önemli şairlerinden Cahit Sıtkı Tarancı ve Orhan Veli Kanık tanıtılmaktadır. Metin bu yönüyle metinlerarasılık sağlayarak sanat ve edebiyat temasını destekleyen bir eser olarak değerlendirilmektedir.

Romanın ana karakteri İnci özel gereksinimleri olan bir çocuktur. Ailesinin, dedesinin ve arkadaşı Cem'in onun farklılığına saygı duyması ve ona hassas davranmaları çocuklara duyarlılık kazandırarak kişilik ve toplumsal gelişim süreçlerine olumlu katkı sağlamaktadır. Bu özelliğiyle Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama temasıyla da bağlantılı bir eserdir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına yönelik Türkçe derslerinde ek materyal özelliği taşıyan nitelikli çocuk edebiyatı eserlerini seçme ölçütlerini belirlemek ve ölçütlere uygun kitap önerileri sunmak amaçlanmıştır. Çalışmada kurumsal kimliği ve erişilebilirliği yüksek olan yayınevlerinin on bir tanesinin katalogları taranmış, MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı'nda belirtilen sekiz temaya, çocuk edebiyatı ölçütlerine ve dil seviyelerine uygun yetmiş eser seçilmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde, seçilen kitapların künyeleri, özetleri ve Türkçe/Türk kültürü açısından taşıdığı özellikler detaylı bir şekilde verilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Yurt dışındaki Türkçe öğretimini destekleyici materyal olarak hazırlanan ve kitap seçiminde öğretmenlere/velilere rehberlik edecek ölçütler oluşturulurken şu özelliklerin göz önünde bulundurulması beklenmektedir:

1. Yayınevine erişilebilirlik.

a. Kitapların kurumsal kimliği, saygınlığı ve akademik desteği yüksek yayınevleri tarafından basılmış olmasına dikkat edilmelidir. Aynı zamanda örnek seçti sunduğumuz bu çalışmada yer alan Günışığı Kitaplığı'nın 2010 yılından itibaren her yıl düzenlediği "Eğitimde Edebiyat Seminerleri" kapsamında bir araya gelen Türkçe öğretmenleri, yazarlar, çizerler, editörler, çevirmenler, akademisyenler ve kütüphaneciler arasında bilgi/fikir alışverişi yapma ortamı yaratmakta ve alana katkı sağlanmaktadır.

b. Yayınevlerinin yayın hayatındaki sürekliliği ve teknolojik gelişmeleri takip ederek interneti etkin bir biçimde kullanması önemsenmelidir. Yayınevlerinin kitapları tanıtıcı bilgiler içeren etkinlik dosyaları ve yıllık katalogları internet erişimine sunarak metinlere geniş perspektiften bakmayı sağlaması ve öğretmenlere/velilere yol gösterici olması göz önünde bulundurulmalıdır. Tudem yayıncılıktan çıkan Ferda İzbudak Akıncı'nın ödüllü kitabı Kuş Kulesi'ne yönelik öğretmenlerin derslerde uygulayabilecekleri sınıf etkinlikleri ve tartışma sorularından oluşan dosyaya on-line erişim imkânı örnek gösterilebilir.

c. Çocuk gelişimi ve buna bağlı olarak çocukların dilsel gereksinimlerinin bilincinde olan ve alana özgü editoryal yapılanmayı benimseyen yayınevleri tercih edilmelidir. Bu tür yayınevleri metinlerin dil seviyesini ilk elden belirleyerek öğretmenleri/velileri yönlendirmektedir.

d. Yayınevlerinin Türk çocuk edebiyatı eleştirisinde Muzaffer İzgü, Hidayet Karakuş, Çetin Önder, Gülten Dayıoğlu gibi önemli yere sahip yazarları kadrosunda bulundurması dikkate alınmalıdır. Ayrıca eserleri başka dillere çevrilen Türk yazarlara yer verilerek çocukların Türk dili ve edebiyatına olan ilgisinin ve saygısının artacağı düşünülmüştür. Kitap öneri listemizde yer alan ve yurt dışında tanınırlığı olan yazarlardan Behiç Ak'ın birçok çocuk kitabı Almancaya ve Japoncaya çevrilmiş, bazı kitapları Türkçe-Almanca iki dilli basılmıştır. Bu durum yaşayan kültürü tanıma konusunda çocukların özgüvenini ve kültür bilincini arttırmaktadır.

2. Metin türü çeşitliliğinin sağlanması.

Kitapların seçiminde önemle üstünde durulan diğer bir ölçüt metin türü ve çeşitliliğidir. Türkçe öğretmeni yıl içinde dersi desteklemek üzere oluşturduğu okuma listesinde bu çeşitliliği mutlak gözetmelidir. Yurt dışında uygulanan MEB Türkçe ve Türk Kültürü Dersi 2018 Öğretim Programı'nda metin türleri belirtilmemektedir. Ayrıca senaryo mantığıyla oluşturulan ve 2019-2020 akademik yılda okutulmaya başlanan yeni TTK ders kitaplarında da metin türü ve çeşitliliği konusunda herhangi bir biçimlendirme bulunmamaktadır. Bu sebeplerden dolayı kitap önerilerinde metin türüne dair çeşitlendirmeye dikkat edilerek öğrencilerin türlere özgü farklı dilsel yapılarla ve uzlaşımlarla karşılaşmaları hedeflenmelidir.

Bu çalışmada 58 farklı Türk yazarın roman (39), öykü (9), şiir (5), masal(3), anı(1), destan(3), anlatı (2), gezi yazısı(1), başvuru (4), tekerleme (1), yanıltmaca (1), fıkra (1) türlerinde ürettiği 70 eser incelenmiştir.

3. İçerik özellikleri.

a. Kitapların Türk kültürüne özgü unsurları ele alarak yurt dışında yaşayan Türk çocukların kültürlenme sürecine katkı yapmasına dikkat edilmelidir. Oluşturduğumuz kitap öneri listesinde yer alan Gülsevin Kırıl'ın Berber Pire Tellal Deve kitabında Türk kültürünün önemli karakterlerinden Nasreddin Hoca ile Keloğlan' a yer vermesi örnek verilebilir.

b. Yurt dışında Türk tarihi öğretimi TTK dersi kapsamında yapılmakta, tarih dersine ayrı bir ders saati ayrılmamaktadır. Bu açığı kapatmak ve öğrencilerin ilgisini Türk tarihine çekmek amaçlanmalıdır. Hazırlanan kitap okuma listesinde İsmail Bilgin'in Tarihsever Çocuk Kitap Dizisi ve Turgut Özakman'ın Çanakkale Geçilmez romanı gibi Türk tarihi üzerine yazılan/kurgulanan kitaplara yer verilmiştir.

c. Kitapların Türk kültürünü ve tarihini yansıtmalarının yanı sıra dünyada ve özellikle Avrupa ülkelerinde tartışılan doğayı koruma, çevre bilinci, geri dönüşüm, farklı canlı türlerinin yaşam hakları, doğal yaşam ve beslenme gibi güncel ve üst kültür konularının gündemindeki konuları ve evrensel değerleri kapsamına özen gösterilmelidir. Behiç Ak'ın Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği romanında tüketim alışkanlıkları, çevre kirliliği ve geri dönüşüm konuları ele alınmaktadır. Bu sayede çocukların Türk edebiyatını yaşadıkları ülkenin edebiyatıyla karşılaştırması ve evrensel okur-yazarlık düzeylerinin gelişmesi sağlanmaktadır.

d. Farklı kültürlerin ortak değerlerine işaret eden kitaplara yer verilmelidir. Örneğin Ahmet Ünver'in derlediği Ege Kıyılarından Eski Zaman Masalları kitabında Batı kültürünün temeli kabul edilen Yunan mitolojisinden hikâyeler yer almaktadır. Hikâyelerdeki olayların bugün Batı Anadolu Bölgesi'ndeki yerlerde geçtiği varsayılmaktadır. Dolayısıyla çocukların Batı kültürüyle Anadolu kültürü arasında bağlantı kurması sağlanmaktadır.

e. Çocukların ilgi alanlarını ve dünya bilgilerini çeşitlendirmek amacıyla az rastlanan spesifik konuların işlendiği kitapların seçimine dikkat edilmelidir. Koray Avcı Çakman'ın Yedikır'ın Kuşları romanında kuş gözlemciliği, halkalama işlemi; Aysel Gürmen'in Padişah'ın Ebrusu kitabında ebru sanatı ve İnci'nin Resfebe Merakı kitabında şekil/görsel okuma gibi özel konuların işlendiği kitaplar örnek gösterilebilir.

f. Yurt dışındaki Türkçe öğretimini destekleyici bir ek materyal olarak tasarlandığı için seçilen bazı kitapların TTK dersinin konularıyla benzer yönleri ön plana çıkarılmalı, hangi eserin hangi TTK ders konularıyla beraber okutulacağı belirtilmelidir. Örneğin TTK 6. seviye ders kitabının Sanat ve Edebiyat temasında (s.128-138) Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek, Nazım Hikmet, Barış Manço, Neşet Ertaş ve Mimar Kemaleddin'in yaşamöyküleri yer almaktadır. Gülçin

Alpöge'nin İdil Biret: Dans Eden Parmaklar eseri derste işlenen sanat konusunu klasik müzik yönünden desteklediği için eş zamanlı okutulması önerilmektedir. Böylelikle iki saatlik Türkçe dersinin etki alanı genişletilerek çocukların derslerden en yüksek düzeyde verim alması amaçlanmalıdır.

g. Kitaplarda başka metinlerin ismine ya da bir bölümüne yer verilerek okurun okuma eylemini sürdürmesi, ileri aşamada okuma kültürü edinmesi hedeflenmelidir. Örneğin Muzaffer Özgüleş'in Mimar Sinan Macerası romanında Mimar Sinan'ın şair dostu Sai Mustafa Çelebi'ye hayat hikâyesini yazdırdığı Yapılar Kitabı'yla metinlerarasılık kurulmakta, okurun konuya olan merakı canlı tutulmaktadır.

h. Kitap seçiminde Erdoğan Oğultekin'in Saik Faik'in Adası kitabı gibi önemli Türk yazarlarının yer alması gözetilmelidir. Kitap öneri listemizde yer alan Cemil Kavukçu'nun Bir Öykü Yazalım mı? romanı çocukları yazarlık, yazarla tanışma, öykü yazma vb. konulara yönlendirmektedir. Yurt dışındaki çocukların Türkiye'de düzenlenen çeşitli edebiyat yarışmalarına katılarak Türk yazın dünyasına katkı sağlaması için bu türden kitaplarla karşılaşması önem taşımaktadır.

ı. Kitapların yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının göç, gurbet, farklı kültürlerle iç içe yaşama gibi yaşam gerçekliğini yansıtacak konular içermesine dikkat edilmelidir. Hacer Kılıcioğlu'nun Bulut öyküsünde ailesi Berlin'de işçi olarak çalışan, kendisi yaşadığı sağlık sorunlarından dolayı anneanesiyle beraber Alaşehir'de yaşayan bir çocuğun ailesine duyduğu özlem, yalnızlık vb. duygular işlenmektedir.

4. Seviyeye uygunluk.

a. Okuma listesi oluşturulurken kitapların başta yurt dışında Türkçe öğretimine tematik ve içerik yönden uygunluğu dikkate alınmalı, okunabilirlik açısından tümce/sözcük uzunluğu ve kelime sıklığı gibi dil bilimsel unsurlar genel özellikleriyle değerlendirilmelidir. Kitap seçiminde ikileme, pekiştirme vb. gibi Türkçenin devinimini duyumsatan kelime ve dilin kültürel yönünü öne çıkaran atasözü/deyim/tabir kullanımı zengin kitaplara önem verilmelidir.

b. Kitaplarda yaşa bağlı olarak olay örgüsünün yalınlığı ve fazla sayıda karakterin olmaması göz önünde tutulmalıdır. Şafak Tavkul'un Küçük Ok Tepik

Oyunu kitabında olduğu gibi sayıca çok karakterin ve mekânın bulunduğu durumlarda eserlere tanıtıcı künye, harita vb. gibi okumaya yardımcı bölümlerin eklenmiş olmasına dikkat edilmelidir.

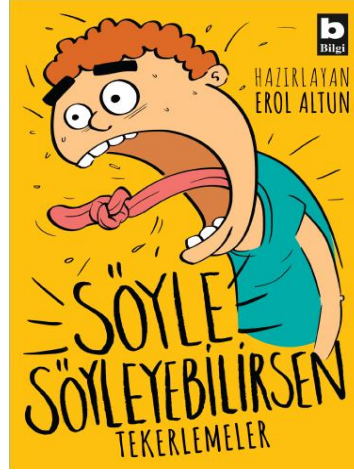
c. Yurt dışındaki Türk çocuklarında çoğu zaman izlendiği üzere, sınıf ortamında dil gelişimi benzeşik/homojen olmamaktadır. Bu bağlamda, yayınevleri tarafından ve bu çalışmada belirtilen ölçütler ışığında önerilen seviyelendirme, öğrencilerin dil yeterlilikleri ve ihtiyacı doğrultusunda esneklik göstererek öğretmenin inisiyatifine/tercihine bırakılabilir. Örneğin öneri kitap seçkisinde yer alan Mavisel Yener'in Öğretmenim Atatürk "Mustafa Kemal Atatürk'ten Öyküler" kitabında olduğu gibi derleme veya başvuru niteliğindeki kimi eserlerde farklı dil seviyelerine seslenen metinler bir arada verildiği için 5, 6, 7 ve 8. seviyelerin tümüne önerilmiştir.

5. Biçimsel özellikler.

Günümüzde ve özellikle son dönemdeki pandemiyle beraber dijitalleşme pek çok alanda karşımıza çıkan bir özelliktir. Dolayısıyla ders ve okuma kitaplarının dijital ortama uygun olarak yeni referanslarla tekrar biçimlendirilmesi gerektiği açık olmakla birlikte ayrı bir çalışma konusunu oluşturur. Bu çalışma kapsamında basılı çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken biçimsel ilkelere (Sever, 2013) yer verilmiştir.

a. Kapak

Çocuk edebiyatı kitaplarında kapağın sanatsal nitelikli ve estetik kaygıyla hazırlanmış olması, kapak resminin kitabın içeriği hakkında okura fikir vermesi beklenmektedir. Kitap kapağında okurun ilgisini çekmek ve okuma motivasyonunu arttırmak amacıyla parlak ve canlı resimler tercih edilmelidir. Hazırladığımız okuma listesinde yer alan kitapların kullanışlı olması için kapak kartonu kaliteli ve dayanıklı malzemeyle hazırlanmalıdır. Söyle Söyleyebilirsen (Haz. Erol Altun) kitabının kapağında bulunan dili dolanmış bir çocuk resmiyle okura tekerlemeleri söyleme zorluğunu duyumsatılmaktadır. Canlı sarı ve açık mavi zıt renklerin kullanıldığı kapak dikkat çekicidir.

b. Görsel dağılım

Çocuk kitaplarında çocuğun gelişim düzeyine paralel olarak resim-yazı oranı değişmektedir. Üçüncü sınıftan itibaren, 9-12 yaş grubundaki çocuklara yönelik hazırlanan kitaplarda resimler yerini, gittikçe metinlere bırakmaya başlar. Yaş düzeylerine göre metin resim oranları şu şekildedir: 2-7 yaş için kitabın 1/4'ü yazı, 3/4'ü resim, 7-9 yaş için 2/4'ü yazı, 2/4'ü resim, 9-12 yaş ve üstü için 3/4'ü yazı, 1/4'ü resimdir (Şimşek, 2011, s.85). Kitaplarda kullanılan resimler özgün, yazınsal metni tamamlayıcı, çocuğun yaratıcılığını ve düş dünyasını geliştiren nitelikler taşımalıdır. Örnek olarak Bilgin Adalı'nın Gilgamiş Destan'ı on iki bölüme ayrılmakta ve her bölümün başında bölümde geçen olayları tasvir eden bir görsele yer verilmektedir. Ayrıca destanda Gilgamiş ile Ejderha'nın çatıştığı bölümlere altı tam sayfa görsel eklenerek mücadelenin anlatımı güçlendirilmiştir. Kitabın iç sayfalarında bulunan bütün görseller renklidir.

c. Boyut

Çocuk kitaplarının kullanışlı olması için kolay taşınabilir ve kitaplığa yerleştirilebilir boyutlarda tasarlanması gerekmektedir. Resim-yazı oranında olduğu gibi kitap boyutları da çocukların gelişim özelliklerine göre değişkendir. Bu çalışmada önerilen kitapların birçoğu 13,5x19,5 boyutlarındadır. Bazı sanatsal (örn. Tanburi Cemil Bey Enstrümanları Tanıtıyor) ve etkinlik kitapları (örn. Akıl Fikir Kitabım-Yaratıcı Düşünme Etkinlikleri) içerik ve kullanım amaçları gereği daha büyük ebatlarda tasarlanmıştır.

d. Cilt

Kitabın cildi sağlam ve özenli hazırlanmalı, sırt kısmında kitap adı, yazar adı ve yayınevinin adı/kurumsal logosu bilgilerine yer verilmelidir.

e. Punto

2589 sayılı Tebliğler Dergisi'nde (2006) yer alan Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında metinlerin yazı büyüklüğü ölçütü 5. sınıf düzeyi için 11 punto olarak belirlenmiştir (Yılmaz, Korkmaz, 2017). II. kademedен itibaren çocuk edebiyatı kitaplarının 12 puntodan küçük olmaması önerilmektedir (Çınar, 2009).

f. Kağıdın niteliği

Çocuk kitaplarında mat, dayanıklı ve çabuk kırıışmayan kağıtlar kullanılmalı, gözü yormayan birinci ya da ikinci hamur kâğıt tercih edilmelidir (Sever vd., 2009).

6. Çocuk gelişimiyle uyumluluk.

Kitap seçiminde çocukların bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişim süreçleriyle uyumlu, sanatsal ve akademik yönden çocukları besleyen kitapların yer almasına önem verilmelidir.

a. Bilişsel gelişim

Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının MEB TTK Dersi 2018 Öğretim Programı'nda belirtilen "saygılı, güvenilir olma, duyarlı olma, vatandaşlık bilinci gibi evrensel değerler ve iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme, problem çözme, kültürlerarası becerileri kapsayan 21. yüzyıl becerilerine" sahip bireyler olarak yetişmelerini sağlayan ve bilişsel gelişimlerini destekleyici kitaplara yer verilmelidir. Kitap öneri listemizde yer alan İrem Uşar'ın Düz Çizgi Tepetaklak kitabında romanın başkahramanı doğada düz çizginin olmadığını birkaç arkadaşıyla beraber bahçede gözlemledikleri bitki ve hayvanları örnek göstererek sınıfta tartışır. Bu türden eserler çocukların eleştirel düşünme ve iletişim becerilerini güçlendirmesi yönünden önem taşımaktadır.

b. Kişilik gelişimi

Çocuk kitaplarının işlevlerinden biri de çocukların öz benliği gelişmiş, evrensel değerleri benimseyen, insan haklarına saygılı ve demokratik bireyler

olarak yetişmelerine katkı sağlamaktır. Kitap öneri listemizde yer alan Eşref Karadağ'ın Sevgi İzi romanıyla otizimli bireylerin yaşadığı zorluklar anlatılmakta, toplumda farklı gereksinime sahip bireylere karşı anlayışlı ve sağduyulu olma gerekliliğine vurgu yapılarak çocukların kişilik gelişimine katkıda bulunmaktadır.

c. Toplumsal gelişimi

Çalışmanın hedef grubu olan 5, 6, 7 ve 8. seviye öğrencileri (10 yaş ve üstü) aileden ziyade arkadaşlarıyla vakit geçirmek istediğı ve çevresinde karşılaştığı adaletsizliklere ses çıkarmaya başladığı bir yaş evresinden geçmektedir (Sever, 2008). Çocukların toplumsal değerleri edinmelerine katkı sağlayacak kitaplar seçilmelidir. Örneğin, öneri kitap listemizde yer alan Maya'nın Ağacı (Gökçe Ateş Aytuğ) ve Kafadar Kuzenler Kapadokya'da (Koray Avcı Çakman) romanlarındaki gibi haksızlıklar karşısında tepki gösteren karakterlerin yapılandırıldığı kitapların seçimine dikkat edilmelidir.

d. Sanat eğitimi

Çocukların sanatsal yönlerini geliştiren ve yurt dışında tanıma olanakları kısıtlı sanat dallarını işleyen kitapların seçimine dikkat edilmelidir. Kitap listemizde bulunan Aysel Gürmen'in Padişah'ın Ebrusu ve Yüce Gümüş'ün Tanburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor eserleri örnek gösterilebilir.

e. Akademik başarı

Yurt dışındaki okullarda verilen sanat ve edebiyat derslerinde mitoloji konularına geniş yer verilmektedir. Önerdiğimiz kitap listesinde yer alan Azra Erhat'ın Troya Masalı kitabında Truva efsanesi detaylıca ele alınmaktadır. Kitap seçiminde çocukların okul derslerini destekleyen/tamamlayan ve akademik başarılarını olumlu yönde etkileyen bu türden kitaplar önemsenmelidir.

Yurt dışında yaşayan iki dilli çocuklar günlük yaşamda farkında olarak veya olmayarak iki dil arasında sürekli geçiş yapmaktadır. Sözlü çeviriye ve dilsel ara buluculuğa doğal eğilimli bu çocukların ödüllü çevirmen Azra Erhat'ın kitabı aracılığıyla yazılı çeviri alanına ilgileri çekilerek çeviri bilim, edebiyat çevirmenliğı gibi dallara yönelmeleri desteklenmelidir.

Çalışmamız kapsamında belirlenen çocuk edebiyatı eserleri seçme ölçütlerini, daha da çeşitlendirilen, detaylandıran, genişleten yeni akademik

çalışmaların yapılması alana önemli katkı sağlayacaktır. Benzer şekilde, akademik referanslara sahip okuma listelerinin arttırılması, bu konudaki seçeneklerin çoğaltılması da alanda ihtiyaç duyulan destekleyici materyallere yönelik çeşitlendirme fırsatı vermesi bakımından önemlidir.

Çalışmamızda yer alan kitap incelemeleri ve öneri listesi, EBA (Eğitim Bilişim Ağı) benzeri dijital platformlara aktararak yurt dışında Türkçe dersini yürüten öğretmenlerin ve diğer ilgililerin (veliler, kütüphaneciler vb.) erişimine açılması sağlanabilir. İlgili kitapları pekiştirmeye yönelik derste işlenen konu, kazanımlar ve farklı dil seviyelerine uygun etkinlik dosyaları hazırlanabilir ve bu etkinlik dosyaları öğretmenlere dersi destekleyici ek öğretim materyali olarak online ulaşımına açılabilir. Yurt dışında farklı şehirlerde ya da ülkelerde Türkçe dersleri alan çocukların katılımına yönelik dijital ortamda Türkçe okuma çemberleri düzenlenerek, bu etkinliklerde kitap listesindeki eserlere yönelik tartışma ve paylaşımlarla okuma kültürüne katkı sağlanabilir.

İncelenen Çocuk Kitapları

- Adalı, Bilgin (2009) **Bolluk ve Savaş, Çatalhöyük Öyküleri 3**. Resimleyen: Yaprak Moralı, İstanbul: Can Çocuk
- Adalı, Bilgin (2012) **Gılgamış Destanı**. Resimleyen: Mustafa Delioğlu, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş
- Ak Behiç (2019) **Havva ile Kaplumbağa**. Resimleyen: Behiç Ak, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Ak, Behiç (2018) **Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği**. Resimleyen: Behiç Ak, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Ak, Sevim (2016) **Babamın Gözleri Kedi Gözleri**. Resimleyen: Behiç Ak, İstanbul: Can Çocuk
- Aktaş, Burcu (2014) **İstasyonda Vals**. Resimleyen: Mehmet Güreli, İstanbul: Kırmızı Kedi Çocuk
- Alpöge, Gülçin (2018) **İdil Biret: Dans Eden Parmaklar**. Resimleyen: Lom Creative, İstanbul: Can Çocuk
- Altun, Erol (2019) **Söyle Söyleyebilirsen**. Resimleyen: Candan Işcan, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Aytuğ, Gökçe Ateş (2019) **Maya'nın Ağacı**. Resimleyen: Gökçe İrten, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Bilgin, İsmail (2018) **Aşiretten Beyliğe Ertuğrul Gazi Osmanlı Devleti Kuruluşu, Tarihsever Çocuk 1**. Resimleyen: İbrahim Çiftçi, İstanbul: Erdem Çocuk
- Bulut, Süleyman (2012) **100 Yanıltmaca**. Resimleyen: Burcu Yılmaz, İzmir: Tudem
- Bulut, Süleyman (2019) **Arkadaşım Nasreddin Hoca**. Resimleyen: Burcu Yılmaz, İstanbul: Can Çocuk
- Büke, Ahmet (2018) **Gökçe'nin Yolu**. Resimleyen: Kaan Bağcı, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Büyükkeçeci, Serhan (2017) **Genç Beyinlere Zekâ Soruları**. Resimleyen: Büşra Kaygın, İstanbul: Erdem Çocuk

- Cemali, Zeynep (2019) **Ballı Çörek Kafeteryası**. Resimleyen: Huban Korman, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Cemali, Zeynep (2017) **Gül Sokağının Dikenleri**. Resimleyen: Huban Korman, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Çakman Avcı, Koray (2019) **Esrarengiz Testi-Kafadar Kuzenler Kapadokya'da**. Resimleyen: Yusuf Tansu Özel, İstanbul: Kırmızı Kedi Çocuk
- Çakman, Koray Avcı (2016) **Yedikır'ın Kuşları**. Resimleyen: Ezgi Özcan, İzmir: Tudem
- Çelik, Ahmet (2018) **Oğuz Kağan Destanı**. Resimleyen: Mert Tugen, İstanbul: Erdem Çocuk
- Çetinel, Füsün (2018) **Ayasofya Konuştu**. Resimleyen: Sadi Güran, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Çetinel, Füsün (2019) **Küçük Pis Yeşil Böcek**. Resimleyen: Yusuf Tansu Özel, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Çetinel, Füsün (2018) **Sırlar Yolu**. Resimleyen: Sedat Girgin, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü (2020) **Bitkiler Okulu**. Resimleyen: Mustafa Delioğlu, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş
- Dağtekin, Raziye (2017) **İçimdeki İraz**. Resimleyen: İlker Gazioğlu, Ankara: Kök Yayıncılık
- Dayıoğlu, Gülten (2011) **Fadış**. Resimleyen: İstanbul: Altın Kitaplar
- Dayıoğlu, Gülten (2000) **Mısır'a Yolculuk, Dünya ülkeleri-5**. Resimleyen: Nahide Dikel, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş
- Erdoğan, Fatih (2015) **Annem Bıyık Bıraktı**. Resimleyen: Fatih Erdoğan, İstanbul: Mavi Bulut
- Erdoğan, Nursel (2018) **Karagözüm İki Gözüm**. Resimleyen: Elif Balta Parks, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş
- Erhat, Azra (2019) **Troya Masalı**. Resimleyen: Ferruh Doğan, İstanbul: Günışığı Kitaplığı

- Fişekçi, Tugay (2015) **Yeşil Tatil**. Resimleyen: Zeynep Özatalay, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Geridönmez, Suzan (2016) **Ama Bu Çocuk Defolu!** Resimleyen: Çağla Vera Kılıçarslan, İzmir: Tudem
- Gümüş, Yüce (2017) **Çocuklar İçin Müzik Kültürü Tanburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor**. Resimleyen: Büşra Kaygın, İstanbul: Erdem Çocuk
- Güneş, Pelin (2018) **Sardunya, Sardalya ve Bizim Sokak**. Resimleyen: Gökçe Yavaş Önal, İzmir: Tudem
- Gürmen, Aysel (2017) **Padişah'ın Ebrusu**. Resimleyen: Huban Korman, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Hepçilingirler, Feyza (2013) **Türkü Çocuk**. Resimleyen: Yusuf Tansu Özel, İstanbul: Kırmızı Kedi Çocuk
- İçözü, Nur, (2018) **Bir Bayram Sabahı**. Resimleyen: Saadet Ceylan, İstanbul: Altın Kitaplar
- İzbudak Akıncı, Ferda (2008) **Kuş Kulesi**. Resimleyen: Özgür Gücüyener, İzmir: Tudem
- İzgü, Muzaffer (2018) **Can Dayım**. Resimleyen: Murat Sayın, İstanbul: Bilgi Çocuk
- İzgü, Muzaffer(2018) **Ben Cumhuriyet Bayramında Doğdum**. Resimleyen: Nilgün Bayraktaroğlu, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Karadağ, Eşref (2018) **Sevgi İzi**. Resimleyen: Murat Sayın, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Karakuş, Hidayet (2018) **Atatürk Bizi Seviyor**. Resimleyen: Candan İşcan, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Kavukçu, Cemil (2017) **Bir Öykü Yazalım mı?** Resimleyen: Mustafa Delioğlu, İstanbul: Can Çocuk
- Kılıcioğlu, Hacer (2018) **Dağ Sustu Dağ Konuştu**. Resimleyen: Macide Damla Esen, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Kılıcioğlu, Hacer (2017) **Havaya Bak**. Resimleyen: Huban Korman, İstanbul: Günışığı Kitaplığı

- Kıral, Gülsevin (2019) **Berber Pire Tellal Deve**. Resimleyen: Mustafa Delioğlu, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Kutlu, Ayla(2018) **Eyvah Kardeşimi Sevmeye Başladım**. Resimleyen: Serap Deliorman, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Neydim, Necdet (2019) **Sen Islık Çalmayı Bilir misin?** Resimleyen: Suzan Aral, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Neydim, Necdet (2019) **İki Gözüm Üzümüm**. Resimleyen: Suzan Aral, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Oğultekin, Erdoğan (2019) **Saik Faik'in Adası, Çocuklar İçin Edebiyat 1**. Resimleyen: Erdoğan Oğultekin, İstanbul: Eksik Parça
- Ökmen, Cahit (2017) **Portakal Yıldızı**. Resimleyen: Sadi Güran, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Öner, Çetin (2016) **Gülibik**. Resimleyen: Orhan Peker, İstanbul: Can Çocuk
- Öven, Elvin (2018) **İnci'nin Resfebe Merakı**. Resimleyen: Oğuz Demir, İstanbul: Kırmızı Kedi Çocuk
- Özakman, Turgut (2019) **Çanakkale Geçilmez**. Resimleyen: Murat Sayın, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Özdemir, Emin (2005) **Mutlukent'in Yöneticisi**. Resimleyen: Ferit Avcı, Ankara: Kök Yayıncılık
- Özgüleş, Muzaffer (2019) **Mimar Sinan Macerası**. Resimleyen: Ayşın Delibaş Eroğlu, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş
- Sancar, Süheyla (2019) **Bilimin Öncüleri- Bütün Dünyaya Hekim İbni Sina**. Resimleyen: Deniz Aslan, İstanbul: Erdem Çocuk
- Sayman, Arslan (2019) **Piri Reis'le Açık Denizde**. Resimleyen: Deniz Üçbaşaran, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları Doğan Kardeş
- Soysal, Mine (2018) **İstanbul Masalı**. Resimleyen: Betül Sayın, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Tavul, Şafak (2016) **Tepik Oyunu**. Resimleyen: Şafak Tavkul, İstanbul: Erdem Çocuk

- Togay Yonat, Elif (2019) **Atıştırmalık Öyküler**. Resimleyen: Maria Brzozowska, İzmir: Tudem
- Tüfek, Özgür Aras (2019) **Türkçenin Muhafızları-1 Bir Kelime Seyyahı, Kaşgarlı Mahmut Romanı**. Resimleyen: Merve Özdoğan, İstanbul: Erdem Çocuk
- Ural, Serpil (2011) **Efelerin Efesi Yörük Ali Efe**. Resimleyen: Murat Sayın, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Uşar, İrem (2018) **Düz Çizgi Tepetaklak**. Resimleyen: Huban Korman, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Uzun, Eda (2019) **Deyim Yerindeyse**. Resimleyen: Büşra Çakmak, İstanbul: Erdem Çocuk
- Ünüvar, Zehra (2018) **Dede Korkut Hikâyeleri**. Resimleyen: Murat Sayın, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Ünver, Ahmet (2019) **Ege Kıyılarından Eski Zaman Masalları**. Resimleyen: Gözde Bitir, İstanbul: Günışığı Kitaplığı
- Yener, Mavisel (2019) **Atatürk'ün Doğa Sevgisi**. Resimleyen: Esin Güler, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Yener, Mavisel (2019) **Öğretmenim Atatürk**. Resimleyen: Candan İşcan, Emre Karacan, İstanbul: Bilgi Çocuk
- Yılmaz, Aygöl Bahar (2019) **Akıl Fikir Kitabım, Yaratıcı Düşünme Etkinlikleri**. Resimleyen: Güneş Bloedorn İzmir: Tudem
- Ziyalan, Nihat (2015) **Attım Kapağı Yurtdışına**. Resimleyen: Esen Demirci, İstanbul: Günışığı Kitaplığı

Kaynaklar

- Açık, F. ve Barutçu, T. (2018). Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Yer Alan Deyimlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Türkçe Ders Kitaplarındaki Deyimlerle Örtüşme Düzeyi. *Bilig – Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 86, 183-209.
- Akıncı, M. A. (2007). Fransa’da Türkçe Ana Dili Eğitimi ve İki Dilli Türk Çocuklarının Dil Becerileri. II. Avrupa Türk Dili Bilgi Şöleni, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara
- Aksan, D. (2015). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aslan, C. (2006, Ekim). *Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara.
- Aslan, C. (2016). Özerk Benlikli Birey Yetiştirme Sürecinde Çağdaş Dil ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarının (Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı) Önemi. *İlköğretim Online*, 15(3). 723-741 doi: 10.17051/io.2016.79445
- Baş, B. (2015). Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem A Yayıncılık - Akademik Kitaplar.
- Baş, B. ve Karadağ, Ö. (2019). Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimi. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Başbay, A. ve Bektaş, Y. (2009). Çokkültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı ve Öğretmen Yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim*, 34(152), 30-43.
- Belet, Ş. D. ve Ersoy, B. (2015) Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Sözcük Öğretimi Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(15), 159-180 Erişim: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8880>
- Bican, G. (2017). *Danimarkada Türkçe-Danca Konuşan Öğrencilerin Dil Görünümlerinin İki Dillilik Temelinde İncelenmesi* (doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Bilgiç, M.(2016). *Batı Avrupa'da İki Dilli Türk Çocuklarının Yazılı Türkçe Kelime Sıklıkları: Fransa Örneği* (yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Büyüköztürk, Ş. ve Çakmak, K.E. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, M. ve Calp, Ş. (2016). *Özel Eğitim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi I-II*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Chomsky, N. (2014). *Dilin Mimarisi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Çınar, İ. (2009). Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Bazı Özellikler. *Eğitim Dergisi*, Erişim: <http://www.egitim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/21-30/sayi-22-cocuk-edebiyati-mart-2009/305-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler>
- Çocuk Hakları Sözleşmesi. (2004). Ankara: Unicef Türkiye Temsilciliği.
- Çötök, N. (2010) *Çokkültürlülük, Kültürlerarasılık ve Entegrasyon Tartışmaları Bağlamında Alman Eğitiminde Türk Öğrenciler: Bremen Örneği* (doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Demirdöven, G.H. (2016). *Duisburg/Essen Üniversitesinde Öğrenim Gören Türkçe Öğretmeni Adaylarının İki Dillilik Olgusuna Yönelik Görüşleri* (yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Deveci, A. (2010). *Danimarka'da (Odense'de) Yaşayan Türklerin İlköğretimde Yaşadıkları Eğitsel ve Yönetsel Sorunlar* (yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Dilidüzgün, S. (2007). *Çağdaş Çocuk Yazını* (2.bs.) İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş Çocuk Yazını Yazın Eğitime Atılan İlk Adım* (1.bs.) İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Fırat, H. (2012). Çocuk Edebiyatının Türkçe Eğitimindeki Yeri: Biyografi Örneği. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 29, 44-56.

- Gelekçi, C., Köse,A. (2011). Misafir İşçilikten Etnik Azınlığa Belçika'daki Türkler. Ankara: Phoenix Yayıncılık.
- Göçmenler, H. (2019). *Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Türk Çocuklarına Ana Dili Öğretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Program ve Kitap Ölçeğinde* (doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Hasırcı, S. (2018). Anadili Öğretiminde Çok Uyaranlı Eğitim Ortamı ve Bu Ortamın Bileşenlerinin Önemi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(19), 895-922. Erişim: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14114>
- İnce, B. (2011). *Yurt Dışındaki Türk Çocuklarının Anadilleri Türkçede Yaşadıkları Anlatım Sorunları: Fransa Örneği* (doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kaplan, M. (2019). Kültür ve Dil. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Macit, M. ve S. Cavkaytar (2012). Türk Dili-I. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Önkaş, N. A. (2009). Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Şiirin Yeri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 23, 1-12.
- Şen, E. (2020). Çocuk Edebiyatında Kurmaca Gerçeklik. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Şen, Ü. (2011). *Belçika'da Yaşayan Türk Çocuklarının Türkçeye Yönelik Tutumları ve Yazma Becerileri* (doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şen, Ü. (2016). İki Dilli Türk Çocuklarına Temel Beceri ve Temel Değerlerin Öğretiminde Nasrettin Hoca Fıkralarının Yeri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 257-272.
- Sever, S. (2008). Çocuk ve Edebiyat (9.bs.). İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Şimşek, T. (2008) Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Tekşan, K. (2017). Dede Korkut hikâyelerinde yaratıcı düşünce ve yaratıcı kişilik özellikleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 225-237.
- Türk Dil Kurumu Online Sözlük, Erişim: <http://tdk.gov.tr/>

- Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.Seviyeler). (2018). Ankara : T.C. Millî Eğitim Bakanlığı
- Uluçam, I. A. (2007). İki dilli Öğrencilerin Yazılı Metin Üretimindeki Sorunları. *Dil Dergisi DTÖ Özel sayısı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 28-44.
- Yağmur, K. (2018). Dil Öğretiminde Anadili, İkinci Dil ve Yabancı Dil Kavramları. M. Durmuş ve A. Okur (Yay. Haz).Yabancılarla Türkçe Öğretimi içinde (s. 181-200). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Yıldız, C. (2012). *Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi (Almanya Örneği)* Ankara: T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.
- Yılmaz, M. ve Korkmaz, C. (2007). 1-5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İçerik Açısından Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Mustafa Kemal University Journal of Graduate School of Social Sciences*14(38), 111-130.
- Yılmaz, M.Y. (2014) İki Dillilik Olgusu ve Almanya'daki Türklerin İki Dilli Eğitim Sorunu. *Turkish Studies*, 9(3), 1641-1651.

EK-A: Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Yönelik Çocuk Edebiyatı Eserleri Öneri Listesi

Bayramlar ve Kutlamalar					
Yazar	Kitap	Alt Tema	Seviye	Tür	Yayınevi
Muzaffer İzgü	Ben Cumhuriyet Bayramında Doğdum	Millî bayramlar	5	Öykü	Bilgi Çocuk
Nur İçöz	Bir Bayram Sabahı	Dini bayramlar	5	Roman	Altın Kitaplar
Necdet Neydim	İki Gözüm Üzümüm	Yeni yıl, şeker bayramı	6	Şiir	Günışığı
Raziye Dağtekin	İçimdeki İraz	Millî bayramlar	6	Roman	Kök Yayıncılık
Gülten Dayıoğlu	Fadiş	Gelenek ve görenekler	7	Roman	Altın Kitaplar
Zeynep Cemali	Ballı Çörek Kafeteryası	Gelenek ve görenekler	8	Öykü	Günışığı
Ben ve Ailem					
Yazar	Kitap	Alt Tema	Seviye	Tür	Yayınevi
Ayla Kutlu	Eyvah Kardeşimi Sevmeye Başladım	Aile	5	Roman	Bilgi Çocuk
Elif Yonat Togay	Atıştırmalık Öyküler	Aile	5	Öykü	Tudem
Sevim Ak	Babamın Gözleri Kedi Gözleri	Ailemle iletişim	6	Roman	Can Çocuk
Muzaffer İzgü	Can Dayım	Akrabalar	7	Roman	Bilgi Çocuk
Emin Özdemir	Mutlukent'in Yöneticisi	Ana dilim Türkçe	7	Masal	Kök Yayıncılık
Nihat Ziyalan	Attım Kapağı Yurtdışına	Göç, gurbet, konsolosluk, meslek seçimi	8	Roman	Günışığı
Zeynep Cemali	Gül Sokağının Dikenleri	Aile bağları	8	Öykü	Günışığı
Necdet Neydim	Sen Isık Çalmayı Bilir misin?	Aile bireyleri, duygular	5/6/7/8	Şiir	Günışığı
Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama					
Yazar	Kitap	Alt Tema	Seviye	Tür	Yayınevi
Fatih Erdoğan	Annem Bıyık Bıraktı	Eşitlik	5	Roman	Mavi Bulut
Suzan Geridönmez	Ama Bu Çocuk Defolu!	Uyum, eşitlik	5	Roman	Tudem
Pelin Güneş	Sardunya, Sardalya ve Bizim Sokak	Kültürlerarası iletişim	6	Roman	Tudem
İrem Uşar	Düz Çizgi Tepetaklak	Anlaşma, iş birliği	6	Roman	Günışığı
Hacer Kılıcıoğlu	Havaya Bak	Anlaşma	7	Öykü	Günışığı
Burcu Aktaş	İstasyonda Vals	Sorumluluklar, saygı	8	Roman	Kırmızı Kedi
Eşref Karadağ	Sevgi İzi	Ortak yaşam, insan hakları	8	Roman	Bilgi
Geçmişe Açılan Kapı					
Yazar	Kitap	Alt Tema	Seviye	Tür	Yayınevi
Gülsevin Kırıl	Berber Pire Tellal Deve	Masallar	5	Öykü	Günışığı
Arslan Sayman	Piri Reis'le Açık Denizde	Tarihi kahramanlar	5	Roman	YKY
Serpil Ural	Efelerin Efesi Yörük Ali Efe	Millî Mücadele, Kahramanlar	5	Anı	Bilgi
İsmail Bilgin	Tarihsever Çocuk 1 Aşiretten Beyliğe Ertuğrul Gazi	Tarihi kahramanlar	6	Roman	Erdem Çocuk
Özgür Aras Tüfek	Türkçenin Muhafızlar-1 Bir Kelime Seyyahi, Kaşgarlı Mahmut Romanı	Tarihi kahramanlar, Tarihi süreçte Türklerin yerleştiği yerler	6	Roman	Erdem Çocuk
Süheyla Sancar	Bilimin Öncüleri- Bütün Dünyaya Hekim İbni Sina	Tarihi kahramanlar	6	Roman	Erdem Çocuk
Haz. Ahmet Çelik	Oğuz Kağan Destanı	Türk destanları	7	Destan	Erdem Çocuk

Bilgin Adalı	Bolluk ve Savaş, Çatalhöyük Öyküleri 3	Anadolu Uygarlıkları	7	Roman	Can Çocuk
Bilgin Adalı	Gılgamış Destanı	Destanlar	7	Destan	YKY
Haz. Zehra Ünüvar	Dede Korkut Hikâyeleri	Halk hikâyeleri	8	Destan	Bilgi Çocuk
Ahmet Ünver	Ege Kıyılarından Eski Zaman Masalları	Tarihi mekânlar	8	Masal	Günişiği
Azra Erhat	Troya Masalı	Tarih, mitoloji	8	Anlatı	Günişiği
Turgut Özakman	Çanakkale Geçilmez	Millî Mücadele, Türkiye Cumhuriyetinin Kuruluşu	8	Roman	Bilgi Çocuk
Hidayet Karakuş	Atatürk Bizi Seviyor	Atatürk Şiirleri	5/6/7/8	Şiir	Bilgi Çocuk
Mavisel Yener	Öğretmenim Atatürk	Atatürk ile ilgili öyküler	5/6/7/8	Öykü	Bilgi Çocuk
Gezelim Görelim					
Yazar	Kitap	Alt tema	Seviye	Tür	Yayınevi
Gülten Dayıoğlu	Mısır'a Yolculuk	Dünya ülkeleri	5	Gezi yazısı	YKY
Mine Soysal	İstanbul Masalı	Şehirlerimiz	5	Anlatı	Günişiği
Koray Avcı Çakman	Esrarengiz Testi-Kafadar Kuzenler Kapadokya'da	Coğrafi özellikler	6	Roman	Kırmızı Kedi
Fusun Çetinel	Ayasofya Konuştu	Turistik mekânlar	6	Roman	Günişiği
Fusun Çetinel	Sırlar Yolu	Turistik ve tarihi, mekânlar	7	Roman	Günişiği
Hacer Kılıcıoğlu	Dağ Sustu Dağ Konuştu	Dağlar	8	Roman	Günişiği
Turgay Fişekçi	Yeşil Tatil	Şehirlerimiz	8	Roman	Günişiği
İnsan ve Doğa					
Yazar	Kitap	Alt Tema	Seviye	Tür	Yayınevi
Behiç Ak	Havva ile Kaplumbağa	Hayvan türleri	5	Roman	Günişiği
Mavisel Yener	Atatürk'ün Doğa Sevgisi	Çevre	5	Resimli öykü	Bilgi Çocuk
Fazıl Hüsnü Dağlarca	Bitkiler Okulu	Bitki türleri	5	Şiir	YKY
Çetin Öner	Gülibik	Hayvanlar	6	Roman	Can Çocuk
Fusun Çetinel	Küçük Pis Yeşil Böcek	Canlılar ve hakları	6	Roman	Günişiği
Behiç Ak	Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	Geri dönüşüm,	6	Roman	Günişiği
Feyza Hepçilingirler	Türkü Çocuk	Çevre, kişisel, sorumluluklar	7	Roman	Kırmızı Kedi
Ferda İzbudak Akıncı	Kuş Kulesi	Tabiat olayları, bitkiler	7	Öykü	Tudem
Gökçe Ateş Aytuğ	Maya'nın Ağacı	Çevre, kişisel, sorumluluklar	8	Roman	Günişiği
Ahmet Büke	Gökçe'nin Yolu	Orman, çevre	8	Roman	Günişiği
Sanat ve Edebiyat					
Yazar	Kitap	Alt Tema	Seviye	Tür	Yayınevi
Aysel Gürmen	Padişah'ın Ebrusu	El Sanatları	5	Öykü Masal	Günişiği
Nursel Erdoğan	Karagözüm İki Gözüm	Türk Gölge Oyunu	5	Roman	YKY
Yüce Gümüş	Çocuklar İçin Müzik Kültürü Tanburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor	Türk müziği	5	Başvuru	Erdem Çocuk

Erdoğan Oğultekin	Çocuklar İçin Edebiyat 1- Saik Faik'in Adası	Türk yazarlar	6	Roman	Eksik Parça
Gülçin Alpöge	İdil Biret: Dans Eden Parmaklar	Türk sanatçılar	6	Roman	Can Çocuk
Cemil Kavukçu	Bir Öykü Yazalım mı?	Türk edebiyatı	7	Roman	Can Çocuk
Muzaffer Özgüleş	Mimar Sinan Macerası	Mimari eserler	8	Roman	YKY
Cahit Ökmen	Portakal Yıldızı	Dünya ortak mirası	5/6/7/8	Şiir	Günüşiği
Oyun ve Eğlence					
Yazar	Kitap	Alt Tema	Seviye	Tür	Yayınevi
Koray Avcı Çakman	Yedikır'ın Kuşları	Hobiler	5	Roman	Tudem
Eda Uzun	Deyim Yerindeyse	Kelime oyunları	6	Başvuru	Erdem Çocuk
Şafak Tavul	Tepik Oyunu	Geleneksel oyunlar	6	Roman	Erdem Çocuk
Aygül Bahar Yılmaz	Akıl Fikir Kitabım, Yaratıcı Düşünme Etkinlikleri	Strateji oyunları, Bulmacalar	5/6	Başvuru	Tudem
Serhan Büyükkeçeci	Genç Beyinlere Zekâ Soruları	Bilmece	5/6/7/8	Başvuru	Erdem Çocuk
Erol Altun	Söyle Söyleyebilirsen	Tekerlemeler	5/6/7/8	Tekerleme	Bilgi Çocuk
Süleyman Bulut	100 Yanıltmaca	Tekerlemeler, maniler	5/6/7/8	Yanıltmaca	Tudem
Süleyman Bulut	Arkadaşım Nasreddin Hoca	Fıkra, eğlence	5/6/7/8	Fıkra	Can Çocuk
Elvin Öven	İnci'nin Resfebe Merakı	Strateji oyunları	7/8	Roman	Kırmızı Kedi

EK-B: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Tarih: 26/12/2019
Sayı: 35853172-101.02.02-
E.00000923937

Sayı : 35853172-101.02.02
Konu : Duygu ER QUILICHINI (Etik Komisyonu İzni)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11.12.2019 tarihli ve 51944218-101.02.02/00000903193 sayılı yazı.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi **Duygu ER QUILICHINI'nin Prof. Dr. Nermin YAZICI** danışmanlığında yürüttüğü "**Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Yönelik Çocuk Edebiyatı Eserlerinden Oluşan Kitap Seçim Kılavuzu**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **17 Aralık 2019** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim

e-imzalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://belgedogrulama.hacettepe.edu.tr> adresinden **0074707d-237c-4f84-9506-3910eaddf10f** kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon:0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992 E-posta:yazim@hacettepe.edu.tr İnternet
Adresi: www.hacettepe.edu.tr

Sevda TOPA¹

